

Forskningsutvalget for Nord universitet

Dato: 22.05.2023 12:00-15:00

Sted: Bodø

Eventuelle forfall meldes sekretæren på e-post tina.bringslimark@nord.no.
Varamedlemmer skal ikke møte uten særskilt innkalling.

Bodø, 15.05.2023

For leder i Forskningsutvalget for Nord universitet, Ketil Eiane

Tina Bringslimark
Seksjonssjef

Saksliste

Vedtaksaker

10/23 Godkjenning av protokoll fra møte 31.03.2023	3
11/23 Nytt mandat for Forskningsetisk utvalg	9
12/23 Tiltak for å fremme Forskningsdagene ved Nord	19

Orienteringssaker

10/23 Retningslinjer for behandling av saker om mulige brudd på anerkjente forskningsetiske normer ved Nord universitet	21
11/23 Medlemmer til forskningsetisk utvalg 2023-26	86
12/23 Åpen tilgang til forskningsresultater fra Nord i 2022 og bruk av OA-fondet	91
13/23 Vitenskapelig publisering ved Nord universitet 2018 - 2022 (Impactrapporten)	110
14/23 Muntlig orienteringer	168

Arkivsak-dok. 23/00162-12
Saksansvarlig Ketil Eiane
Saksbehandler Tina Bringslimark

GODKJENNING AV PROTOKOLL FRA MØTE 31.03.2023

Forslag til vedtak:

Forskningsutvalget godkjenner den fremlagte protokollen med de endringer som fremkom i møtet.

MØTEPROTOKOLL

Forskningsutvalget for Nord universitet

Dato: 31.03.2023 kl. 09:00
Sted: Bodø
Arkivsak: 23/00162

Tilstede: Ketil Eiane, møte- og utvalgsleder, rektoratet
Cecilie Høy Anvik, medlem, FSV
Kiron Viswanath, medlem, FBA
Terje Mathisen, medlem, HHN
Wenche Rønning, medlem, FLU
Iselin Marstrander, observatør, Nordlandsforskning

Møtende
varamedlemmer: Stine Haakonsen Dahl for Lena Marian Jakobsen, ph.d.-representant,
FSH

Meldt forfall: Kari Ingstad, medlem, FSH
Hege Eggen Børve, observatør, FEU

Andre: Berit Eliassen, UBib, saksansvarlig sak 7/23, O-sak 7/23, O-sak 8/23
Wiebke Kallweit, UBib, O-sak 7/23, O-sak 8/23
Vidar Rongved, UBib, sak 7/23
Irene Andreassen, AFU, sak 8/23
Tarjei Antonsen, AFU, sak 9/23, O-sak 6/23 og sak om
veilederutviklingskurs (ettersendt)

Protokollfører: Tina Bringslimark

SAKSKART			Side
Vedtaksaker			
6/23	23/00162-8	Godkjenning av protokoll fra møte 17.02.2023	2
7/23	23/00706-2	Institusjonell rettighetspolitikk for åpen tilgjengeliggjøring - andregangsbehandling	3
8/23	23/01058-1	Budsjettering av FoU tid i Helse Nord søknader	4
9/23	23/00378-2	Samarbeidsavtale mellom Nord universitet og Centre for Advanced Studies	4
Orienteringssaker			
6/23	23/01067-1	Medlemskap for Nord universitet i Det norske universitetssenter i Paris (DNUP)	4
7/23	20/02658-2	Tilgjengeliggjøring av ph.d.-avhandlinger i vitenarkivet: Status mars 2023	4
8/23	22/00068-5	Implementering av nytt nasjonalt vitenarkiv (Cris/NVA) ved Nord universitet: Status mars 2023	4
9/23	22/03129-3	Orientering om innspill fra workshop tematiske satsinger	4
	23/01073-1	Revidert modell for veilederutvikling ved Nord universitet	4
		Eventuelt 1) Policy for AI 2) Status delprosjekt II «Økt resultat på forskning» 3) Embargo avhandlinger 4) KDs handlingsplan for norsk fagspråk	4

Møteinnkalling og agenda ble godkjent. Det ble meldt inn fire saker under eventuelt.

6/23 Godkjenning av protokoll fra møte 17.02.2023

Behandlet av	Møtedato	Saknr
1 Forskningsutvalget for Nord universitet	31.03.2023	6/23

Vedtak:

Forskningsutvalget godkjenner den fremlagte protokollen

7/23 Institusjonell rettighetspolitikk for åpen tilgjengeliggjøring - andregangsbehandling

Behandlet av	Møtedato	Saknr
1 Forskningsutvalget for Nord universitet	31.03.2023	7/23

Forslag til vedtak:

Forskningsutvalget tilrår at universitetsbiblioteket tar foreslått institusjonell rettighetspolitikk (Rights Retention Policy) videre til rektor for vedtak med de endringer som fremkommer i møtet.

Forslag til institusjonell rettighetspolitikk: (Ordlyd tilpasses, jf. behandling i møtet)

Forskningsutvalget foreslår å utvide Nords open access-policy med et avsnitt om rettighetspolitikken. Videre foreslår Forskningsutvalget å tilpasse enkelte punkt i gjeldende open access-policy (arkivref. [18/00545-11](#)), slik at denne er i samsvar med rettighetspolitikken.

Ny tjeneste nasjonalt vitenarkiv, med arbeidstittel Cris/NVA, skal erstatte dagens (resultatmodul i) CRISin og institusjonenes lokale vitenarkiv. Lansering er utsatt flere ganger, nåværende plan tilsier lansering over sommeren 2023. Forskningsutvalget foreslår at rektor gir universitetsbiblioteket fullmakt til å innarbeide tekniske oppdateringer i open access-policy når den nye tjenesten lanseres (endring til nytt navn mv.) uten at dette forelegges rektor.

Rettighetspolitikken trår i kraft den 1. i påfølgende måned etter rektorvedtak.

Møtebehandling

FU foreslo endring av ordlyd i andre setning, første avsnitt. Samt forslaget tredje setning.

Vedtak

Forskningsutvalget tilrår at universitetsbiblioteket tar foreslått institusjonell rettighetspolitikk (Rights Retention Policy) videre til rektor.

Forskningsutvalget tilrår rektor forslag til institusjonell rettighetspolitikk som fremlagt i møtet.

Forskningsutvalget foreslår å utvide Nords open access-policy med et avsnitt om rettighetspolitikken. Videre foreslår Forskningsutvalget å tilpasse enkelte punkt i gjeldende open access-policy (arkivref. [18/00545-11](#)), slik at denne er i samsvar med rettighetspolitikken.

Ny tjeneste nasjonalt vitenarkiv, med arbeidstittel Cris/NVA, skal erstatte dagens (resultatmodul i) CRISin og institusjonenes lokale vitenarkiv. Lansering er utsatt flere ganger, nåværende plan tilsier lansering over sommeren 2023. Forskningsutvalget foreslår at rektor gir universitetsbiblioteket fullmakt til å innarbeide tekniske oppdateringer i open access-policy når den nye tjenesten lanseres (endring til nytt navn mv.) uten at dette forelegges rektor.

Rettighetspolitikken trår i kraft den 1. i påfølgende måned etter rektorvedtak.

8/23 Budsjettering av FoU tid i Helse Nord søknader

Behandlet av	Møtedato	Saknr
1 Forskningsutvalget for Nord universitet	31.03.2023	8/23

Vedtak:

Forskningsutvalget anmoder Helse Nord om å tydeligere spesifisere søknadsordningens kriterier.

9/23 Samarbeidsavtale mellom Nord universitet og Centre for Advanced Studies

Behandlet av	Møtedato	Saknr
1 Forskningsutvalget for Nord universitet	31.03.2023	9/23

Vedtak:

Forskningsutvalget tilrår at rektor godkjenner og undertegner avtalene om samarbeid mellom Nord og Centre for Advanced Studies for perioden 2023 -2029.

Orienteringssaker

Saknr	Arkivsak	Tittel
6/23	23/01067-1	Medlemskap for Nord universitet i Det norske universitetssenter i Paris (DNUP) Vedtak: Forskningsutvalget tar saken til orientering
7/23	20/02658-2	Tilgjengeliggjøring av ph.d.-avhandlinger i vitenarkivet: Status mars 2023 Vedtak: Forskningsutvalget tar saken til orientering
8/23	22/00068-5	Implementering av nytt nasjonalt vitenarkiv (Cris/NVA) ved Nord universitet: Status mars 2023 Vedtak: Forskningsutvalget tar saken til orientering
9/23	22/03129-3	Orientering om innspill fra workshop tematiske satsinger Vedtak: Forskningsutvalget tar saken til orientering
Ettersendt	23/01073-1	Vedtak: Forskningsutvalget tar saken til orientering Møtebehandling/innspill fra FU: <ul style="list-style-type: none"> • Bør være på plass allerede høst 2023 • Viktig å få raskt i gang en ordning • Kurs for nye veiledere - grunnkurs • Viderekommende veiledere kan ha samlinger • Klar normering for kurset • Tar saken videre i Kvalitetsforum for ph.d.
		Eventuelt <ol style="list-style-type: none"> 1) Policy for AI: Spilles inn til FEU 2) Status delprosjekt II «Økt resultat på forskning» 3) Embargo avhandlinger: UBib følger opp saken i møte med

		Kvalitetsforum ph.d. 4) KDs handlingsplan for norsk fagspråk: Er nå ute på innspillsrunde
--	--	--

Arkivsak-dok. 23/01568-2
Saksansvarlig Ketil Eiane
Saksbehandler Christine Aasen

NYTT MANDAT FOR FORSKNINGSETISK UTVALG

Forslag til vedtak:

Forskningsutvalget tilrår rektor å vedta nytt mandat for Forskningsetisk utvalg, slik det er foreslått i vedlegg 3 *Utkast til mandat for Forskningsetisk utvalg for Nord universitet og Nordlandssykehuset HF*.

Sammendrag

Nord har inngått avtale med Nordlandssykehuset om å samarbeide om et felles redelighetsutvalg for å behandle saker som gjelder forskningsetikk. Gjeldende mandat for forskningsetisk utvalg ble vedtatt av rektor i 2017 og er tilpasset at utvalget kun var for Nord. For å tilpasse mandatet til et felles utvalg, er det behov for endring i mandatet.

Saksframstilling

Saken har tidligere vært diskutert i Forskningsutvalget, hvor utfallet var at rektor ble tilrådet å inngå avtale om et felles redelighetsutvalg.

Utkastet til nytt mandat (vedlegg 3) angir hvilket lov- og regelverk som gjelder for utvalgets funksjon og saksbehandling. Mandatet presiserer nærmere:

- Utvalgets oppgaver
- Sammensetning og oppnevning
- Møteaktiviteter i utvalget
- Beslutningsdyktighet
- Rapportering
- Sekretariat og saksbehandling

Innholdsmessig er utkastet til nytt mandat i store trekk likt det som i dag er gjeldende (sml. vedlegg 2). Endringene som er gjort er i tråd med innholdet i den nylig signerte avtalen om samarbeid (se vedlegg 1) for å danne et felles utvalg. Det er imidlertid nytt at Nordlandsforskning gis observatørstatus i utvalget.

Konklusjon

For å tilpasse mandatet til at vi skal rigge et felles redelighetsutvalg mellom institusjonene, anbefales det at Forskningsutvalget tilråder rektor å vedta det nytt mandat for Forskningsetisk utvalg, slik det er foreslått i vedlegg 3 *Utkast til mandat for Forskningsetisk utvalg for Nord universitet og Nordlandssykehuset HF*.

Vedlegg:

1. *Signert avtale mellom NLSH og Nord om felles redelighetsutvalg*
2. *Gjeldende mandat for FEU*
3. *Utkast til mandat for Forskningsetisk utvalg for Nord universitet og Nordlandssykehuset HF*

AVTALE MELLOM NORD UNIVERSITET OG NORDLANDSSYKEHUSET HF OM FELLES FORSKNINGSETISK UTVALG

Avtalens bakgrunn og formål

Etter lov om organisering av forskningsetisk arbeid (forskningsetikkloven)¹ § 6 andre ledd, skal forskningsinstitusjoner ha et redelighetsutvalg. Nord universitet har et etablert utvalg, *Forskningsetisk utvalg*.

Denne avtalen innebærer et samarbeid mellom Nord universitet (Nord) og Nordlandssykehuset HF (NLSH) ved at NLSH kommer inn som part i et felles redelighetsutvalg mellom partene. Utvalget skal behandle saker som gjelder Nord universitet, Nordlandssykehuset HF og forskere med tilsetning ved en eller begge institusjonene.

Formålet med avtalen er:

1. Å sikre at mulige brudd på forskningsetiske normer blir behandlet på en forsvarlig måte og sikre at forskning i regi av institusjonene skal være i henhold til anerkjente forskningsetiske normer og retningslinjer
2. Å fremme kunnskap og bevissthet om forskningsetikk blant forskere ved Nord og NLSH
3. Å sikre lik saksbehandling og å bidra til å kvalitetssikre forberedelse og behandling av saker på fakultet/enhet

Mandat

Forskningsetisk utvalg er et faglig uavhengig, rådgivende organ for forskningsetikk. Utvalget er tilknyttet de nasjonale forskningsetiske komiteer (FEK).

Utvalgets mandat vedtas av rektor ved Nord universitet etter anbefaling fra det sentrale forskningsutvalget ved universitetet. Utvalgets hovedoppgaver og utførelsen av disse fremgår av forskningsetikkloven med forskrift². Mandatet til utvalget skal til enhver tid være i overensstemmelse med gjeldende lov- og regelverk.

Mandatet innebærer at utvalget skal:

- Bidra til at forskningen ved Nord og NLSH skjer etter anerkjente, forskningsetiske normer.
- Fremme bevissthet om forskningsetiske spørsmål blant forskere og kandidater gjennom ulike aktiviteter, herunder arrangere et årlig forskningsetisk seminar og en workshop for ph.d.-studenter.

¹ [L28.04.2017 nr. 23 Lov om organisering av forskningsetisk arbeid \(forskningsetikkloven\)](#)

² [Forskrift 5. mars 2018 nr. 321 om forskningsetiske komiteer og utvalg \(forskningsetikkforskriften\)](#)

- Behandle og gi råd i enkeltsaker som har sitt utspring i konflikter eller klager knyttet til brudd på anerkjente forskningsetiske normer og god vitenskapelig praksis, eller ved mistanke om vitenskapelig uredelighet.

Utvalget kan:

- Foreslå tiltak, men ikke pålegge reaksjonsformer eller på annen måte forplikte organisasjonene.
- Uttale seg om forskningsetikk på eget initiativ og på prinsipielt grunnlag

Utvalget – navn, sammensetning og oppnevning

Redelighetsutvalget for Nord og NLSH navngis «Forskningsetisk utvalg for Nord universitet og Nordlandssykehuset HF».

Utvalget skal ha nødvendig kompetanse i forskning, forskningsetikk og jus, jf. forskningsetikkloven 6 § andre ledd. Minst halvparten av medlemmene skal være aktive forskere.

Utvalget skal bestå av:

- Ett medlem fra hvert av fakultetene ved Nord, med personlig vara.
- To medlemmer fra NLSH, med personlige varaer.
- Ett eksternt medlem med personlig vara.
- Ett av medlemmene skal være jurist. Dette kan være et av de medlemmene som er nevnt i punktene over, eller et ytterligere oppnevnt medlem som er enten eksternt eller internt.

Nordlandsforskning har observatørstatus i utvalget. Det åpnes ikke for observatører når utvalget behandler enkeltsaker.

Utvalgets medlemmer fra NLSH kan ikke inneha lederroller på stabs-, avdelings- eller klinikknivå ved Nordlandssykehuset. Forskningsgruppene er ikke en del av foretakets formelle lederstruktur. Ledere av forskningsgrupper innehar derfor uformelle lederroller og kan dermed representere Nordlandssykehuset i utvalget.

Utvalgets medlemmer fra Nord kan ikke være del av dekanatet, fakultetets ledernivå eller være medlem av Forskningsutvalget. Eksternt medlem kan ikke være ansatt ved Nord eller NLSH eller ved institusjon hvor Nord eller NLSH har eierinteresser.

Medlemmene av utvalget velges for tre år av gangen, med mulighet for forlengelse.

Medlemmene fra NLSH oppnevnes av fagdirektør ved NLSH, etter anbefaling fra Forskningsutvalget ved sykehuset.

Medlemmene fra Nord oppnevnes av Forskningsutvalget ved Nord, etter forslag fra fakultetene.

Det eksterne medlemmet, samt medlemmet som er jurist foreslås av fakultetene i samråd med sekretariatet ved Nord universitet.

Den endelige sammensetningen av utvalget skal vedtas av Forskningsutvalget ved Nord.

Dersom Forskningsutvalget vurderer at den nødvendige kompetansen ikke er tilstede i den samlede gruppen med foreslåtte medlemmer, må det foreslås og oppnevnes ny(e) kandidat(er) for at utvalget

skal kunne oppnevnes på lovlig måte. I slikt tilfelle vil Forskningsutvalget ved Nord kreve nytt forslag til medlemmer fra fakultetet og/eller NLSH.

Utvalget velger selv sin leder og nestleder blant medlemmene. Leder skal lede og gjennomføre møtene i utvalget.

Utvalget er beslutningsdyktig når minst to tredeler av utvalgets medlemmer er til stede. Utvalgets konklusjoner avgjøres ved alminnelig flertall. Ved dissens kan mindretallet kreve at deres begrunnelse blir inkludert i uttalelsen.

Sekretariat

Begge institusjonene skal ha sekretariatsfunksjon for utvalget.

Avdeling for forskning og utvikling ved Nord universitet har likevel en overordnet sekretariatsfunksjon som innebærer å innkalle til møter i utvalget og sende ut møtereferat. Føringsreferat skal gå på rundgang mellom utvalgets medlemmer.

Enkelt saker skal forberedes av sekretariatet ved den institusjon de tilhører. Dersom det er behov for mer informasjon i en sak, skal sekretariatet ved den respektive institusjon innhente denne. Institusjonene har ansvar for å arkivere dokumentasjon og saksgang for egne saker etter gjeldende regelverk.

Rutiner, retningslinjer og saksbehandling

Institusjonene utarbeider egne rutiner og retningslinjer for behandling av forskningsetiske spørsmål. Institusjonene har et gjensidig ansvar for å holde hverandre oppdatert på gjeldende dokumenter. NLSH skal sikre at rutiner og retningslinjer er i samsvar med tilsvarende ved Nord universitet.

Rutiner og retningslinjer skal blant annet tydeliggjøre følgende:

- Ansvar for all saksforberedelse for saker til felles forskningsetisk utvalg.
- Utnevning av egne medlemmer og varamedlemmer til utvalget.
- Ansvar for oppfølging av utvalgets uttalelse ved institusjonen.

Økonomi

Partene bærer egne utgifter knyttet til behandling av saker om mulige brudd på forskningsetiske retningslinjer, herunder saksforberedelser, deltakelse i møter og oppfølging av konklusjoner fra felles forskningsetisk utvalg. Utgifter til felles arrangementer deles av partene. Det samme gjelder for det eksterne medlemmets utgifter relatert til reise, opphold, saksforberedelse og deltakelse på møter i utvalget.

Fortrolighet

Medlemmene i utvalget plikter å bevare taushet om fortrolige opplysninger som de blir kjent med igjennom sitt arbeid og saksbehandling i utvalget.

Taushetsplikten gjelder også etter avtalens opphør.

Avtalens varighet og oppsigelse

Denne avtalen trer i kraft når begge partene har signert den, likevel slik at utvalget rigges formelt fra og med høsten 2023. Avtalen varer til den blir sagt opp av en av partene eller den av andre grunner ikke er relevant eller formålstjenlig.

Avtalen kan sies opp av hver av partene med seks måneders skriftlig varsel.

Dato og underskrift

Denne avtalen er signert i to eksemplarer der partene beholder hvert sitt.

Sted og dato: Bodø 4/5-2023

For Nord universitet,

Sted og dato:

For Nordlandssykehuset HF,

Mandat for forskningsetisk utvalg ved Nord universitet

Vedtatt av rektor 02.06.2017 i sak 15/01794

Utvalgets mandat:

Det forskningsetiske utvalget ved Nord universitet er universitetets rådgivende organ for forskningsetikk, og er faglig uavhengig (§ 3)¹. Utvalget skal arbeide for å fremme god forskningsskikk, og for at all forskningen ved universitetet skjer etter anerkjente forskningsetiske normer (§ 1). Utvalget skal fremme bevissthet om forskningsetiske spørsmål blant forskere og kandidater (§ 5, 2. ledd).

Utvalget har ansvaret for å utarbeide forskningsetiske retningslinjer for Nord universitet. Retningslinjene skal revideres minimum hvert tredje år.

Utvalget skal fungere som universitetets redelighetsutvalg (§ 6, 2. ledd). Utvalget skal behandle og gi råd i enkeltsaker som har sitt utspring i konflikter eller klager knyttet til brudd på anerkjente forskningsetiske normer og god vitenskapelig praksis, eller ved mistanke om vitenskapelig uredelighet. Forvaltningslovens kapittel IV og V gjelder for disse sakene (§ 6, 1. ledd).

Utover dette skal forskningsetisk utvalg arbeide for å fremme god forskningsetikk ved institusjonen gjennom ulike aktiviteter (§ 5). Utvalget kan også på eget initiativ og på prinsipielt grunnlag, uttale seg om forskningsetikk.

Forskningsetisk utvalg er tilknyttet til Den nasjonale forskningsetiske komité.

Utvalgets sammensetning

Utvalgets medlemmer oppnevnes av forskningsutvalget, etter forslag fra fakultetene, for tre år med mulighet for gjenoppnevning. Medlemmene skal ha bred forskningsfaglig bakgrunn og minst ett medlem skal ha etikkfaglig kompetanse (§ 6, 2. ledd).

Utvalget består av:

- Ett medlem fra hvert av fakultetene, med personlig vara. Utvalget velger selv sin leder blant disse medlemmene.
- Ett eksternt medlem med personlig vara. Eksternt medlem er ikke ansatt ved Nord universitet eller institusjoner hvor Nord har eierinteresser. (§ 6, 2. ledd).

Utvalget skal ha fast tilknyttet juridisk kompetanse (§ 6, 2. ledd).

Utvalgets medlemmer kan ikke være del av dekanatet eller fakultetets ledernivået og skal ikke være medlem av forskningsutvalget (forvaltningsloven § 6, e). Dog skal leder for forskningsetisk utvalg ha observatørstatus i universitetets forskningsutvalget.

Det åpnes ikke for observatører i forskningsetisk utvalg når utvalget behandler sensitive saker.

Uttalelser i uredelighetsaker

Utvalgets uttalelser skal være skriftlige og inneholde en begrunnelse og konklusjon. Det skal tas stilling til om a) forskeren har opptrådd vitenskapelig uredelig eller ikke, om b) det foreligger

¹ Der ikke annet er nevnt er referanser (paragrafer) er til Lov om organisering av forskningsetisk arbeid (forskningsetikkloven). <https://lovdata.no/dokument/NL/lov/2017-04-28-23>

systemfeil ved institusjonen og/eller om c) det vitenskapelige arbeidet bør korrigeres eller trekkes tilbake (§ 8, 1. ledd).

Med vitenskapelig uredelighet menes forfalskning, fabrikkering, plagiering og andre alvorlige brudd på anerkjente forskningsetiske normer som er begått forsettlig eller grovt uaktsomt i planlegging, gjennomføring eller rapportering av forskning (§ 8, 2. ledd).

Utvalgets uttalelser som konkluderer med at en forsker har opptrådt vitenskapelig uredelig, kan påklages av forskeren til Granskingsutvalget (§ 7, 2. ledd).

Saker som konkluderer med mulige alvorlige brudd på anerkjente forskningsetiske normer skal rapporteres til Granskingsutvalget (§ 6, 4. ledd).

Rapportering

Utvalget skal rapportere årlig om sin virksomhet til prorektor for forskning og innovasjon.

Aktiviteter i utvalget

Forskningsetisk utvalg skal møtes fire ganger i løpet av året. Ved behov kan man kalle inn til ekstraordinære møter. Hvert år skal utvalget arrangere workshop, konferanse eller seminar med forskningsetikk som tema.

Varsling

Mistanke om uredelighet varsles faggruppelider. Fakultetene vurderer når det er relevant for forskningsetisk utvalg å overta saksbehandlingen ved mistanke om forskningsetiske brudd (§ 6, 3. ledd). Rektor, prorektor for forskning og forskningsetisk utvalg kan overprøve fakultetenes vurdering. Ved eventuell inhabilitet kan det varsles direkte til forskningsetisk utvalg.

Mandat for Forskningsetisk utvalg for Nord universitet og Nordlandssykehuset HF

Bakgrunn

Forskningsetisk utvalg for Nord universitet (Nord) og Nordlandssykehuset HF (NLSH) er et faglig uavhengig, rådgivende organ for forskningsetikk for institusjonene. Utvalget er tilknyttet de nasjonale forskningsetiske komiteer (FEK).

Plikten til å ha et redelighetsutvalg følger av Lov om organisering av forskningsetisk arbeid (forskningsetikkloven)¹. Utvalgets hovedoppgaver og utførelsen av disse fremgår av forskningsetikkloven med forskrift².

Mandatet til utvalget skal til enhver tid være i overenstemmelse med gjeldende lov- og regelverk.

Utvalgets oppgaver

Mandatet innebærer at utvalget skal:

- Bidra til at forskningen ved Nord og NLSH skjer etter anerkjente, forskningsetiske normer.
- Fremme bevissthet om forskningsetiske spørsmål blant forskere og kandidater gjennom ulike aktiviteter, herunder arrangere et årlig forskningsetisk seminar og en workshop for ph.d.-studenter.
- Behandle og gi råd i enkeltsaker som har sitt utspring i konflikter eller klager knyttet til brudd på anerkjente forskningsetiske normer og god vitenskapelig praksis, eller ved mistanke om vitenskapelig uredelighet.

Utvalget kan:

- Foreslå tiltak, men ikke pålegge reaksjonsformer eller på annen måte forplikte organisasjonene.
- Uttale seg om forskningsetikk på eget initiativ og på prinsipielt grunnlag

Sammensetning og oppnevning

Utvalget skal ha nødvendig kompetanse i forskning, forskningsetikk og jus, jf. forskningsetikkloven § 6 andre ledd. Minst halvparten av medlemmene skal være aktive forskere.

Utvalget skal bestå av:

- Ett medlem fra hvert av fakultetene ved Nord, med personlig vara.
- To medlemmer fra NLSH, med personlige varaer.
- Ett eksternt medlem med personlig vara.
- Ett av medlemmene skal være jurist. Dette kan være et av de medlemmene som er nevnt i punktene over, eller et ytterligere oppnevnt medlem som er enten eksternt eller internt.

¹ [L28.04.2017 nr. 23 Lov om organisering av forskningsetisk arbeid \(forskningsetikkloven\)](#)

² [Forskrift 5. mars 2018 nr. 321 om forskningsetiske komiteer og utvalg \(forskningsetikkforskriften\)](#)

Nordlandsforskning har observatørstatus i utvalget. Det åpnes ikke for observatører når utvalget behandler enkeltsaker.

Utvalgets medlemmer fra NLSH kan ikke inneha lederroller på stabs-, avdelings- eller klinikknivå ved Nordlandssykehuset. Forskningsgruppene er ikke en del av foretakets formelle lederstruktur. Ledere av forskningsgrupper innehar derfor uformelle lederroller, og kan dermed representere Nordlandssykehuset i utvalget.

Utvalgets medlemmer fra Nord kan ikke være del av dekanatet, fakultetets ledernivå eller være medlem av Forskningsutvalget. Eksternt medlem kan ikke være ansatt ved Nord eller NLSH eller ved institusjon hvor Nord eller NLSH har eierinteresser.

Medlemmene av utvalget velges for tre år av gangen, med mulighet for forlengelse.

Medlemmene fra NLSH oppnevnes av fagdirektør ved NLSH, etter anbefaling fra Forskningsutvalget ved sykehuset.

Medlemmene fra Nord oppnevnes av Forskningsutvalget ved Nord, etter forslag fra fakultetene.

Det eksterne medlemmet, samt medlemmet som er jurist foreslås av fakultetene i samråd med sekretariatet ved Nord universitet.

Den endelige sammensetningen av utvalget skal vedtas av Forskningsutvalget ved Nord.

Dersom den nødvendige kompetansen ikke er tilstede i den samlede gruppen med foreslåtte medlemmer, må det foreslås og oppnevnes ny(e) kandidat(er) for at utvalget skal kunne oppnevnes på lovlig måte. I slikt tilfelle vil Forskningsutvalget ved Nord kreve nytt forslag til medlemmer fra fakultetet og/eller NLSH.

Utvalget velger selv sin leder og nestleder blant medlemmene. Leder skal lede og gjennomføre møtene i utvalget.

Møteaktivitet i utvalget

Forskningsetisk utvalg skal møtes fire ganger i løpet av året. Ved behov kan man kalle inn til ekstraordinære møter.

Beslutningsdyktighet

Utvalget er beslutningsdyktig når minst to tredeler av utvalgets medlemmer er til stede. Utvalgets konklusjoner avgjøres ved alminnelig flertall. Ved dissens kan mindretallet kreve at deres begrunnelse blir inkludert i uttalelsen.

Rapportering

Utvalget skal utarbeide en skriftlig rapport ved begynnelsen av hvert år. Rapporten skal informere om utvalgets aktivitet gjennom fjoråret.

Sekretariat og saksbehandling

Både NLSH og Nord skal ha sekretariatsfunksjon for utvalget. Avdeling for forskning og utvikling ved Nord universitet har likevel en overordnet sekretariatsfunksjon som innebærer å innkalle til møter i utvalget og sende ut møtereferat. Føring av referat skal gå på rundgang mellom utvalgets medlemmer.

Enkeltsaker skal forberedes av sekretariatet ved den institusjon de tilhører. Dersom det er behov for mer informasjon i en sak, skal sekretariatet ved den respektive institusjon innhente denne.

Arkivsak-dok. 23/00162-14
Saksansvarlig Ketil Eiane
Saksbehandler Tina Bringslimark

TILTAK FOR Å FREMME FORSKNINGSDAGENE VED NORD

Forslag til vedtak:

Forskningsutvalget foreslår tiltak for å fremme Forskningsdagene ved Nord som fremkom i møtet

Bakgrunn

Forskningsdagene, som er i regi av Norges forskningsråd, er Europas tredje største festival i sitt slag. Formålet er blant annet å skape begeistring og forståelse for forskning, med barn og unge som en viktig målgruppe. I tillegg skal Forskningsdagene formidle forskningens betydning for samfunnet og vise sammenhengen mellom forskning, innovasjon og næringsliv.

Forskningsdagene er Norges største utstillingsvindu for forskning. Årets festival har **ENERGI** som hovedtema og arrangeres 20. september til 1. oktober.

Bør og kan vi finne tiltak som i enda større grad kan løfte Forskningsdagene ved Nord?

Saksframstilling

Dagens organisering av Forskningsdagene ved Nord

Det er fag- og forskningsmiljøene ved Nord universitet som skal foreslå og gjennomføre arrangementer og andre aktiviteter under Forskningsdagene. Kommunikasjonsenheten følger opp ulike forskere og studiesteder, og bistår med idéutvikling, planlegging, utforming, markedsføring og gjennomføring.

Ulike arrangementstyper

Eksempler på konsepter eller formidlingsformer som er godt utprøvd:

- ✓ Aviskronikker
- ✓ Korte foredrag
- ✓ Lytring
- ✓ Åpen bukt og Nysgjerrigperdagen
- ✓ Forskerpub
- ✓ Inspirasjonsforedrag
- ✓ Innsikt med utsikt (utendørs)
- ✓ Bokbad
- ✓ Forsker battle
- ✓ Debatt
- ✓ Researchers night

Opplyse og begeistre barn, unge og studenter

Den som ønsker å arrangere noe under Forskningsdagene 2023, melder inn en enkel beskrivelse av tema, innhold, konsept/arrangementstype, målgruppe, sted og tidspunkt og mulige samarbeidspartnere (faglig/finansielt) til per-stian.ekroll@nord.no. Dette gjøres senest **fredag 16. juni 2023**.

Støtte til markedsføring og bevertning

Det er satt av 150.000 kroner i en sentral pengepott som skal fordeles så rettferdig som mulig på tiltak ved universitetet. Pengene skal først og fremst brukes til markedsføring av arrangementer, leie av lokaler og produksjonsutstyr, enkel bevertning o.l.

Filen ble ikke funnet. Den er enten slettet, eller sjekket ut.

Arkivsak-dok. 23/00615-1
Saksansvarlig Ketil Eiane
Saksbehandler Christine Aasen

RETNINGSLINJER FOR BEHANDLING AV SAKER OM MULIGE BRUDD PÅ ANERKJENTE FORSKNINGSETISKE NORMER VED NORD UNIVERSITET

Forslag til vedtak:

Forskningsutvalget tar saken til orientering og kommer med innspill til retningslinjene i vedlegg 2 innen fredag 16. juni.

Sammendrag

Forskningsetikk er viktig for å sikre kvalitet i og tillit til forskningen. Universitetet er pålagt etter forskningsetikkloven å sikre at forskningen følger forskningsetikkloven og anerkjente forskningsetiske normer og regler. For å ivareta dette er det sentralt at vi har et system som sikrer at mulige brudd på anerkjente forskningsetiske normer blir oppdaget, behandlet og rapportert.

Nords nåværende retningslinjer gir sparsommelig anvisning på hvordan en sak skal håndteres og følges opp ved Nord universitet. Det er dermed behov for retningslinjer med nærmere beskrivelse av hvordan behandlingsprosessen for håndtering av mulige brudd skal foregå.

De foreslåtte nye retningslinjene ivaretar behovet for rutiner ved saksbehandling på alle nivå i organisasjonen. Og de sikrer at alle saker som gjelder forskningsetikk blir fanget opp og behandlet i henhold til den behandling som forskningsetikkloven krever.

Saksframstilling

I forskningsetikkloven § 6 tredje ledd står det at universitetet skal (...) fastsette retningslinjer for behandling av saker om mulige brudd på anerkjente forskningsetiske normer. *Retningslinjene skal også angi når det som ledd i behandlingen av slike saker skal innhentes en uttalelse fra redelighetsutvalget.»*

I dag er det punkt 4 i dokumentet *Forskningsetiske retningslinjer for Nord universitet* (se vedlegg 1 side 5-6) som beskriver hvordan en mistanke om uredelighet skal behandles ved Nord:

«(...)Enhver form for fusk regnes for brudd og blir behandlet deretter. Ansatte og studenter ved Nord Universitet har rett og plikt til å varsle om vitenskapelig uredelighet. Slike saker vil bli behandlet etter de overordnede lover og regler Nord Universitet er bundet opp til og vil følge.

Ansatte og studenter som er mistenkt for uredelig vitenskapelig adferd har krav på grundig og uhildet behandling av saken. Både den som er mistenkt og den som melder sin bekymring beskyttes i tråd med gjeldende lover og forskrifter i forbindelse med behandlingen av saken. Uberettiget mistanker eller overdimensjonering av saker bør unngås.

Mistanke om uredelighet varsles faggruppelider. Fakultetene vurderer når det er relevant for forskningsetisk utvalg å overta saksbehandlingen ved mistanke om forskningsetiske brudd. Rektor, prorektor for forskning og forskningsetisk utvalg kan overprøve fakultetenes vurdering. Ved eventuell inhabilitet kan det varsles direkte til forskningsetisk utvalg.

Forskningsetisk utvalg skal fungere som universitetets redelighetsutvalg. Utvalget skal behandle og gi råd i enkeltsaker som har sitt utspring i konflikter eller klager knyttet til brudd på anerkjente forskningsetiske normer og god vitenskapelig praksis, eller ved mistanke om vitenskapelig uredelighet. Forvaltningslovens kapittel IV og V gjelder for disse sakene.»

Forskningsetisk utvalg, som er Nords eget redelighetsutvalg, holder for tiden på å revidere retningslinjene. Utvalget ser ikke behov for å gjengi innholdet i de nasjonale retningslinjene, da dette ikke tilfører noe nytt utover hva som allerede er kjent og gjeldende. Sluttproduktet til utvalget vil være en kortfattet forskningsetisk plakat som viser til grunnverdier som forskningen ved Nord skal bygge på og som understreker at ansvaret for god forskningsetikk hviler på enkeltforskeren, så vel som universitetet som system. Selve rutinene for behandling av forskningsetiske saker må derfor fremgå av et annet dokument.

I 2021 hadde Forskningsetisk utvalg også en sak til behandling som gjaldt mistanke om brudd på forskningsetiske normer. Saken ble i liten grad undersøkt ved fakultetet og raskt oversendt utvalget for behandling. Erfaring opparbeidet under behandling av denne konkrete saken har vist at det er behov for rutiner for hvordan saksbehandlingen skal foregå på de ulike nivå i organisasjonen.

Riksrevisjonen gjennomførte dessuten i 2021 en undersøkelse (se vedlegg 2) av i hvilken grad forskningsinstitusjonene i UH-sektoren har lagt til rette for og sikrer at forskningen skjer i henhold til lov og anerkjente forskningsetiske normer og regler.

Undersøkelsen viste at de statlige institusjonene i sektoren ikke har:

- etablert systemer som legger til rette for at alle ansatte som arbeider med forskning, får tilstrekkelig opplæring
- gode nok systemer for å sikre at mulige brudd på anerkjente forskningsetiske normer blir oppdaget, behandlet og rapportert

De foreslåtte nye retningslinjene (se vedlegg 2) er basert på de retningslinjene som Universitetet i Agder (UiA) i dag benytter ved sin saksbehandling. Retningslinjene ved UiA er utarbeidet igjennom dialog med de nasjonale forskningsetiske komiteer og er derfor ansett å være kvalitetssikret og i tråd med kravene som fremgår av både forskningsetikkloven og forvaltningsloven.

Forskningsetisk utvalg ved Nord har hatt retningslinjene til behandling og vurdert de til å være tilstrekkelig detaljerte og presise for å kvalitetssikre forberedelse og behandling av saker. Og sekretariatet for utvalget ved Nord har vært i dialog med sekretariatet for utvalget ved UiA og fått bekreftet at retningslinjene i praksis fungerer godt etter sin hensikt.

På bakgrunn av det som står i saksfremstillingen tilrådes fakultetene å lese igjennom de nye foreslåtte retningslinjene i vedlegg 2, og komme med innspill innen 16. juni. Innspill sendes til saksbehandler på e-post: christine.aasen@nord.no

Vedlegg:

1. *Forskningsetiske retningslinjer for Nord universitet, rektorvedtak 18/02030*
2. *Nye Retningslinjer for behandling av saker om mulige brudd på anerkjente forskningsetiske normer ved Nord universitet*
3. *Riksrevisjonens rapport om forskningsetikk i universitets- og høyskolesektoren*

Riksrevisjonens rapport om forskningsetikk i universitets- og høyskolesektoren

Rapportert i Dokument 1 (2021-2022)

Forsidebilde: Riksrevisjonen

ISBN 978-82-8229-516-1

Mottaker: Kunnskapsdepartementet

Revisjonen er gjennomført som en del av Riksrevisjonens kontroll av disposisjoner i henhold til lov om Riksrevisjonen § 9 første ledd, instruks om Riksrevisjonens virksomhet § 3 første ledd bokstav b, Riksrevisjonens faglige retningslinjer for etterlevelsesrevisjon og INTOSAIs standard for etterlevelsesrevisjon (ISSAI 4000).

Innhold

1	Sammendrag	6
2	Innledning	7
3	Revisjonens mål og problemstillinger	13
4	Revisjonskriterier	14
4.1	Har forskningsinstitusjonene lagt til rette for at forskningen ved institusjonene skjer i henhold til anerkjente forskningsetiske normer?	14
4.2	Har forskningsinstitusjonene etablert systemer som sikrer at mulige brudd på anerkjente forskningsetiske normer blir oppdaget og behandlet?	15
5	Metoder	17
6	Funn	19
6.1	Forskningsinstitusjonene har ikke etablert systemer som legger til rette for at alle ansatte som arbeider med forskning, får tilstrekkelig opplæring	19
6.1.1	Forskningsetikk er lederforankret, men praksis og kultur varierer mellom virksomhetene	19
6.1.2	Forskningsinstitusjonene har ikke fastsatt hva som er nødvendig opplæring	21
6.1.3	Forskningsinstitusjonene har ikke systematisk oppfølging av at alle får opplæring	22
6.2	Forskningsinstitusjonene har ikke gode nok systemer for å sikre at mulige brudd på anerkjente forskningsetiske normer blir oppdaget, behandlet og rapportert	23
6.2.1	Arbeidet med å avdekke mulige brudd er uklart og varierende	24
6.2.2	Virksomhetene har i hovedsak etablert redelighetsutvalg	25
6.2.3	Det er mangler ved virksomhetenes retningslinjer for behandling av saker om mulige brudd	27
6.2.4	Det er mangler ved institusjonenes rapportering av mulige alvorlige brudd til Granskingsutvalget.....	29
6.2.5	Saker behandlet hos virksomhetene og rapportert til Granskingsutvalget i perioden 2018–2020	33
6.2.6	Sanksjoner eller reaksjoner etter brudd	34
7	Konklusjoner	36
	Vedlegg 1: Spørrebrev til virksomhetene om forskningsetikk	41

Tabelloversikt

Tabell 1 Oversikt over statlige forskningsinstitusjoner i UH-sektoren	8
Tabell 2 Oversikt over redelighetsutvalg	26

Figuroversikt

Figur 1 Oversikt over antall vitenskapelige publikasjoner per virksomhet i 2020	9
Figur 2 Oversikt over tildeling per virksomhet i 2019	10
Figur 3 Oversikt over innrapporterte saker og henvendelser til Granskingsutvalget for årene 2018–2020	11
Figur 4 Prosess for å behandle saker om mulige brudd på anerkjente forskningsetiske normer ved HINN og USN	29
Figur 5 Oversikt over antall saker i perioden 2018–2020	33
Figur 6 Antall publikasjoner og saker om mulige brudd behandlet	34
Figur 7 Saker om mulige brudd behandlet hos virksomhetene	40

1 Sammendrag

De ulike departementene har ansvaret for forskningen innenfor sine fagområder, og Kunnskapsdepartementet har i tillegg et overordnet og koordinerende ansvar. Forskere og forskningsinstitusjoner har et lovfestet ansvar for å sikre at all forskning skjer i henhold til anerkjente forskningsetiske normer. Manglende etterlevelse av normer og krav til forskningsetikk kan ha stor betydning for kvaliteten på og troverdigheten til forskningen. De statlige forskningsinstitusjonene i Universitets- og høyskolesektoren (UH-sektoren) består av ti universiteter og elleve høyskoler som er direkte underlagt Kunnskapsdepartementet, og forskning er en stor og viktig del av oppgavene til disse virksomhetene. UH-sektoren, sammen med universitetssykehusene, sto for 35 prosent av FoU-utgiftene i Norge i 2018. Det tilsvarte 25,2 milliarder kroner.

Målet med revisjonen er å kontrollere om de statlige forskningsinstitusjonene i UH-sektoren har lagt til rette for og sikrer at forskningen skjer i henhold til lov og anerkjente forskningsetiske normer og regler.

Sentrale kriterier for å besvare revisjonens problemstillinger har vært *lov om organisering av forskningsetisk arbeid* (forskningsetikkloven), *forskrift om forskningsetiske komiteer og utvalg* (forskningsetikkforskriften) og proposisjonen og innstillingen til forskningsetikkloven (Prop. 158 L (2015–2016) og Innst. 192 L (2016–2017)). Revisjonen omfatter alle de 21 statlige forskningsinstitusjonene i UH-sektoren.

For å besvare problemstillingene har vi intervjuet De nasjonale forskningsetiske komiteene (FEK) og Nasjonalt utvalg for gransking av uredelighet i forskning (Granskingsutvalget). Deretter sendte vi et brev med spørsmål til alle UH-virksomhetene. I det samme brevet etterspurte vi relevant dokumentasjon. Vi har sammenstilt og analysert alle dokumenter og svar på spørsmål.

Revisjonen konkluderer med at forskningsinstitusjonene i UH-sektoren ikke gjør nok for å sikre at forskningen skjer i henhold til forskningsetikkloven og anerkjente forskningsetiske normer og regler.

Revisjonen viser at

- forskningsinstitusjonene ikke har etablert systemer som legger til rette for at alle ansatte som arbeider med forskning, får tilstrekkelig opplæring
- forskningsinstitusjonene ikke har gode nok systemer for å sikre at mulige brudd på anerkjente forskningsetiske normer blir oppdaget, behandlet og rapportert

Utkast til rapport ble lagt fram for Kunnskapsdepartementet ved brev 26. mars 2021. Departementet har i brev 30. april 2021 gitt kommentarer til rapportutkastet. Kommentarene er i hovedsak innarbeidet i endelig rapport.

2 Innledning

I 2017 kom det en ny lov om organisering av forskningsetisk arbeid (forskningsetikkloven). Formålet med loven er å bidra til at forskning i offentlig og privat regi skjer i henhold til anerkjente forskningsetiske normer. Loven har gitt virksomhetene et tydeligere og mer konkret ansvar for å håndtere forskningsetiske spørsmål og spre kompetanse innenfor forskningsetikk. Forskere og forskningsinstitusjoner har et lovfestet ansvar for å sikre at all forskning skjer i henhold til anerkjente forskningsetiske normer, og den enkelte forsker har et selvstendig ansvar i alle ledd av forskningsprosessen.

Forskningsinstitusjonene skal legge til rette for at forskerne enkelt kan følge anerkjente forskningsetiske normer, og de skal ha et system for å avdekke og behandle eventuelle brudd. Institusjonene skal også ha et redelighetsutvalg som skal ha nødvendig kompetanse i forskning, forskningsetikk og jus. Hvordan utvalget skal brukes, er opp til virksomhetene. Forskningsetikkloven § 8 definerer vitenskapelig uredelighet som forfalskning, fabrikkering, plagiering og andre alvorlige brudd på anerkjente forskningsetiske normer som er begått forsettlig eller grovt uaktsomt i planlegging, gjennomføring eller rapportering av forskning.

Forskning og høyere utdanning står sentralt i utviklingen av et bærekraftig samfunn, og dette danner rammen for regjeringens langtidsplan for forskning og høyere utdanning.¹ I langtidsplanen gir regjeringen prioriteringer for forskningen. De viser til den nye loven om organisering av forskningsetisk arbeid og at denne loven skal bidra til at forskning i offentlig og privat regi skjer i henhold til anerkjente forskningsetiske normer. Videre i planen viser de til at forskningsetikkloven pålegger alle forskningsinstitusjoner i Norge å gi opplæring i forskningsetikk, men at undersøkelser² tyder på at dette ansvaret ikke alltid blir godt nok ivarettatt.

De ulike departementene har ansvaret for forskningen innenfor sine fagområder, og Kunnskapsdepartementet har i tillegg et overordnet og koordinerende ansvar.³ Oppfølgingen av langtidsplanen framgår av Prop. 1 S (2019–2020). Kunnskapsdepartementet styrer universiteter og statlige høyskoler (UH-sektoren) gjennom tildelingsbrev, som også viser til langtidsplanen. Utover dette har sektoren en stor grad av selvstyre, både når det gjelder hvordan de følger opp de politiske prioriteringene, og hvordan de organiserer forskningen.⁴

Rammebevilgningen til universiteter og høyskoler bevilges over Kunnskapsdepartementets budsjett. Den statlige rammebevilgningen er satt sammen av tre deler: basis, utdanning og forskning. Forskning skal gi uttelling for resultater innenfor forskning og består av både en strategisk og en resultatbasert bevilgning. Den resultatbaserte omfordelingen (RBO) skjer på grunnlag av institusjonenes oppnådde resultater på fire indikatorer som skal stimulere til økt forskningsaktivitet og konkurranse mellom institusjonene om forskningsbevilgningene:

- antall doktorgradskandidater, kandidater fra Program for kunstnerisk utviklingsarbeid og samarbeid om doktorgradsutdanning
- publikasjonspoeng beregnet på grunnlag av vitenskapelige publiseringer i særskilte tidsskrifter
- mottatt tildeling fra EUs rammeprogram for forskning og definerte randsoneaktiviteter tilknyttet dette
- mottatt tildeling fra Norges forskningsråd og regionale forskningsfond

¹ Meld. St. 4 (2018–2019). *Langtidsplanen for forskning og høyere utdanning 2019–2028*.

² Research Integrity in Norway - RINO (FEK 2018).

³ <https://www.regjeringen.no/no/tema/forskning/innsiktsartikler/forskningssystemet/id2000708/>

⁴ <https://www.regjeringen.no/no/dokumenter/veileder-for-sektoransvaret-for-forskning/id2570123/>

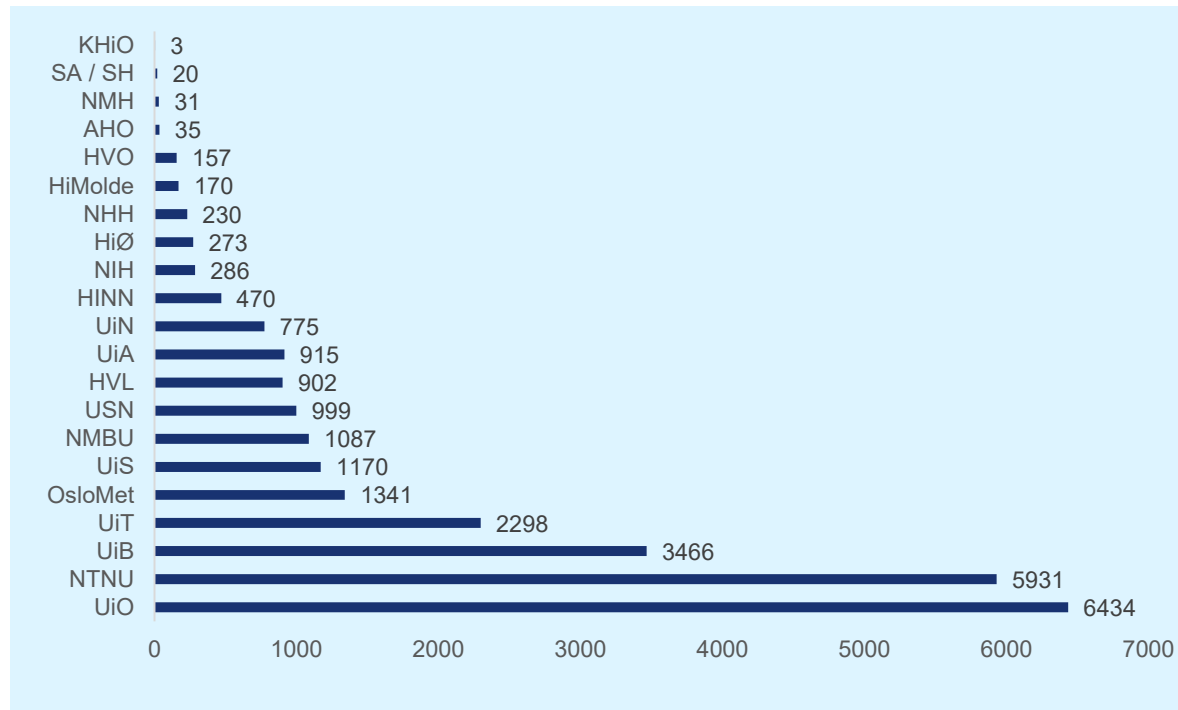
Tabell 1 Oversikt over statlige forskningsinstitusjoner i UH-sektoren

Fullt navn	Forkortelse
Arkitektur- og designhøgskolen i Oslo	AHO
Høgskolen i Molde	HiMolde
Høgskolen i Innlandet	HINN
Høgskolen i Østfold	HiØ
Høgskulen på Vestlandet	HVL
Høgskulen i Volda	HVO
Kunsthøgskolen i Oslo	KHiO
Norges Handelshøyskole	NHH
Norges idrettshøgskole	NIH
Norges miljø- og biovitenskapelige universitet	NMBU
Norges musikkhøgskole	NMH
Norges teknisk-naturvitenskapelige universitet	NTNU
OsloMet – storbyuniversitetet	OsloMet
Sámi allaskuvla / Samisk høgskole	SA / SH
Universitetet i Agder	UiA
Universitetet i Bergen	UiB
Nord universitet	UiN
Universitetet i Oslo	UiO
Universitetet i Stavanger	UiS
UiT Norges arktiske universitet	UiT
Universitetet i Sørøst-Norge	USN

De statlige forskningsinstitusjonene i UH-sektoren består av ti universiteter og elleve høyskoler, og forskning er en stor og viktig del av oppgavene de har. Virksomhetene er relativt omfattende regulert gjennom universitets- og høyskoleloven. Loven har som formål å legge til rette for at universiteter og

høgskoler utfører blant annet forskning og formidling på et høyt internasjonalt nivå. I figur 1 og 2 vises en oversikt over vitenskapelige publikasjoner og tildeling per virksomhet.⁵

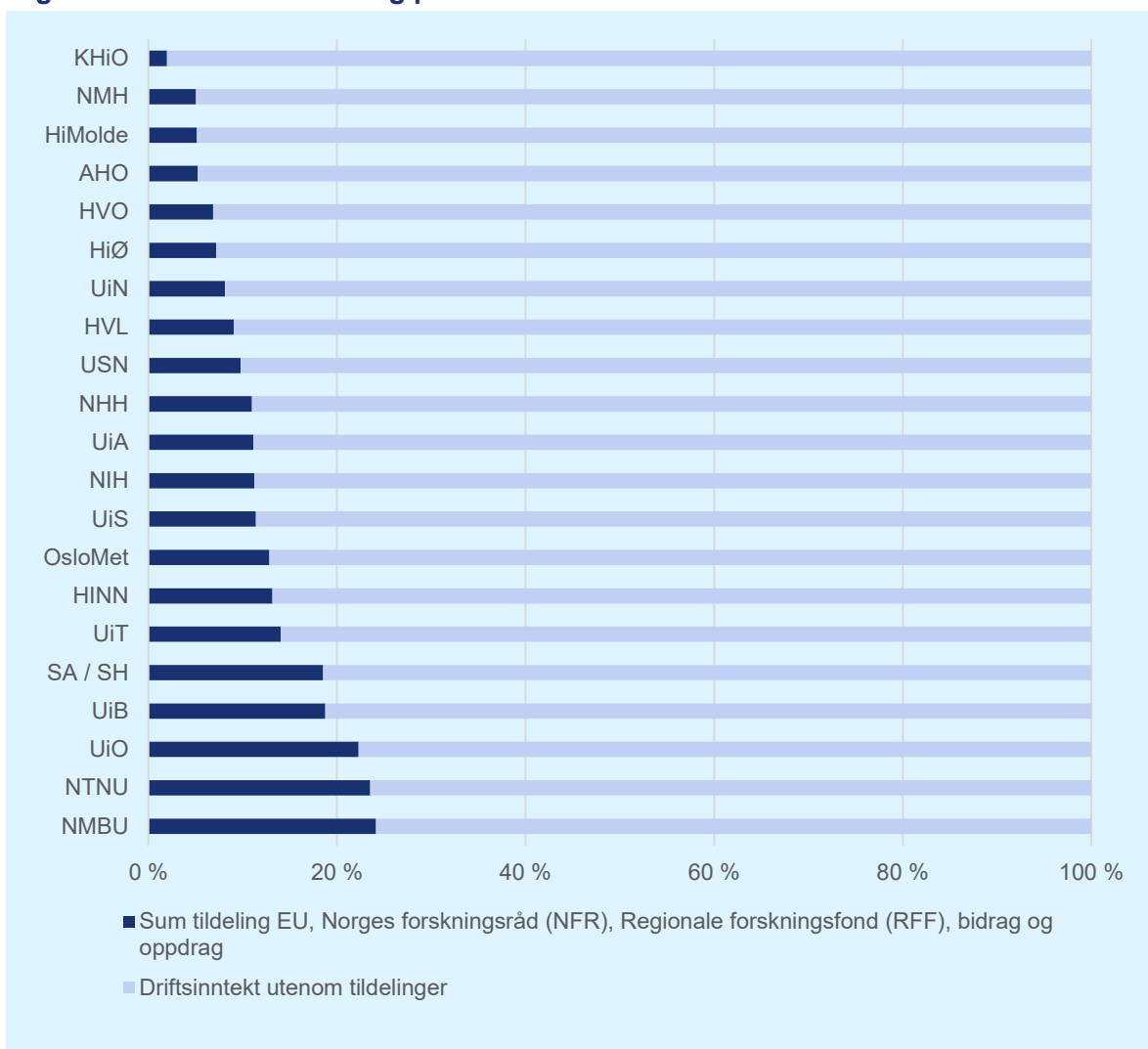
Figur 1 Oversikt over antall vitenskapelige publikasjoner per virksomhet i 2020

Kilde: Database for statistikk om høgre utdanning (DBH)

⁵ Tallene er hentet fra Database for statistikk om høgre utdanning (DBH) – vitenskapelig publisering (dbh.nsd.uib.no)

Figur 2 Oversikt over tildeling per virksomhet i 2019

Kilde: Database for statistikk om høgre utdanning (DBH)

I 1990 ble forskningsetikkomitesystemet etablert med tre nasjonale forskningsetiske komiteer med oppgaver å være rådgivende organer i forskningsetikk, å fremme forskningsetikk og forebygge uredelighet i forskning. De nasjonale forskningsetiske komiteene (FEK) er det viktigste fagorganet for forskningsetikk og skal bidra til at forskning i offentlig og privat regi skjer i henhold til anerkjente etiske normer. FEK består av⁶

- Den nasjonale forskningsetiske komité for medisin og helsefag (NEM)
- Den nasjonale forskningsetiske komité for naturvitenskap og teknologi (NENT)
- Den nasjonale forskningsetiske komité for samfunnsvitenskap og humaniora (NESH)
- Nasjonalt utvalg for gransking av uredelighet i forskning (Granskingsutvalget)

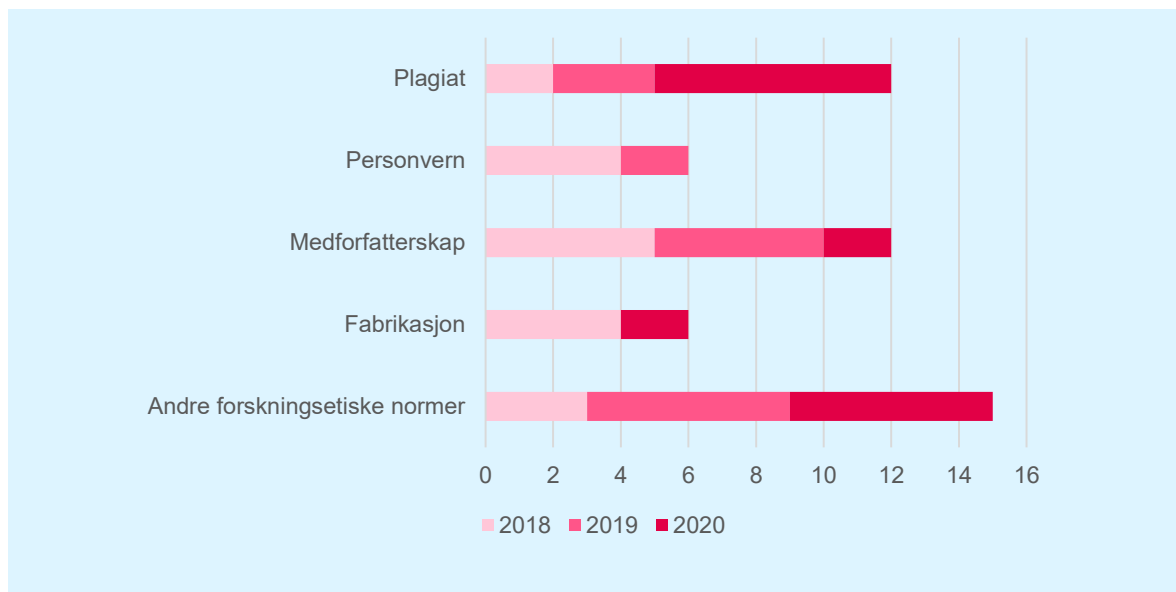
⁶ Hvem er vi og hva gjør vi? (forskningsetikk.no)

NESH har ett underutvalg: Nasjonalt utvalg for vurdering av forskning på menneskelige levninger (Skjelettutvalget). I tillegg består FEK også av underutvalget: Den etiske nemnda for patentsaker (Patentnemda).

Granskingsutvalget ble opprettet i 2007 i henhold til forskningsetikkloven og utvalgets oppgaver ble noe endret med ny forskningsetikklov i 2017. Utvalget er en nasjonal ressurs som skal veilede forskningsinstitusjonene i behandling av uredelighetssaker. Videre skal forskningsinstitusjonene rapportere til utvalget om behandlingen av alle saker som gjelder uredelighet. Utvalget fungerer som klageinstans i saker der institusjonene har konkludert med vitenskapelig uredelighet, og utvalget kan også iverksette granskning på eget initiativ. Granskingsutvalgets uttalelser er endelige og kan ikke påklages.

Forskningsetikkloven § 9 viser til at De nasjonale forskningsetiske komiteene skal være et forvaltningsorgan for forskningsetiske spørsmål på alle fagområder. FEK omfatter de nasjonale komiteene og utvalgene som er opprettet med hjemmel i loven, foruten administrasjonen, som også er sekretariat for komiteer og utvalg. FEK skal bestemme ansvarsområdet til den enkelte komité, som skal være et rådgivende organ innenfor forskningsetikk. Komiteene og utvalgene er faglig uavhengige, og medlemmene oppnevnes av Kunnskapsdepartementet, jf. forskningsetikkloven §§ 3 og 9.

Figur 3 Oversikt over innrapporterte saker og henvendelser til Granskingsutvalget for årene 2018–2020

Kilde: Granskingsutvalgets årsrapporter

Vesentlighet

UH-sektoren, sammen med universitetssykehusene, sto for 35 prosent av FoU-utgiftene i Norge i 2018. Dette tilsvarte 25,2 milliarder kroner.⁷ Akademisk frihet er et grunnleggende prinsipp i forskningen, og det er en viktig betingelse for å sikre uavhengig og pålitelig forskning. Samtidig er forskningens troverdighet avhengig av at forskerne følger de etiske prinsippene for forskning, og at vi

⁷ <https://www.regjeringen.no/no/tema/forskning/innsiktsartikler/forskningssystemet/id2000708/>

har et normsystem for forskningen. Det er viktig å finne en balanse mellom å satse på forskningens muligheter for å utvikle ny kunnskap og teknologi på den ene siden, og samfunnets behov for å beskytte seg mot potensielle og utilsiktede skadelige virkninger på den andre siden.

Manglende etterlevelse av normer og krav til forskningsetikk kan ha stor betydning for kvaliteten på og troverdigheten til forskningen. Samtidig er kvalitet og troverdighet et viktig element for utdanning, formidling og nyskaping.⁸ God forskningsetisk praksis vil bidra til at forskningen foregår i tråd med samfunnets forventninger og krav, og at det skapes økt tillit til forskningsresultatet, enkeltforskere og forskersamfunnet generelt. Samfunnets tillit til forskere og deres resultater er en forutsetning for å kunne gi bevilgninger til forskning og å bruke resultatene.

Risiko

Sammen med De nasjonale forskningsetiske komiteene gjennomførte redelighetsutvalgene ved Universitetet i Bergen (UiB) og Høgskulen på Vestlandet (HVL) RINO-undersøkelsen⁹ i 2018. Den hadde som formål å kartlegge status rundt etikk og integritet i norsk forskning. I overkant av 7000 forskere svarte på undersøkelsen, som ble sendt ut til forskere ved norske universiteter, høyskoler og forskningsinstitutter.¹⁰ Resultatene fra undersøkelsen viser blant annet at et flertall av respondentene rapporterer om at de enten ikke har fått opplæring i forskningsetikk eller kun én dags opplæring eller mindre. Videre viser resultatene at det er relativt lite kunnskap blant forskerne om hvilke rutiner de skal følge for å rapporterer mulig uredelighet.¹¹

RINO-undersøkelsen og revisjonens tidligere observasjoner viser at det kan være en risiko for manglende etterlevelse av forskningsetikkloven §§ 5 og 6, som handler om virksomhetenes ansvar for å håndtere forskningsetiske spørsmål. Det er risiko for store variasjoner i både opplæringen og praksisen til forskere og forskningsinstitusjoner når det gjelder etiske vurderinger. Ansvar for å sikre forskningsetisk arbeid ble tydeliggjort da den nye forskningsetikkloven ble innført i 2017. Det kan imidlertid være ulike oppfatninger av hva som er nødvendig opplæring og god forskningsetikk, det vil si anerkjente forskningsetiske normer.

⁸ Prop. 158 L (2015–2016) *Lov om organisering av forskningsetisk arbeid (forskningsetikkloven)*, del 1, punkt 3.2.

⁹ Research Integrity in Norway - RINO (FEK 2018).

¹⁰ Svarprosent på 23,4.

¹¹ Research Integrity in Norway - RINO (FEK 2018).

3 Revisjonens mål og problemstillinger

Målet med revisjonen er å kontrollere om de statlige forskningsinstitusjonene i UH-sektoren har lagt til rette for og sikrer at forskningen skjer i henhold til lov og anerkjente forskningsetiske normer og regler.

Problemstillinger

Revisjonens mål vil bli besvart gjennom følgende problemstillinger:

1. Har forskningsinstitusjonene lagt til rette for at forskningen ved institusjonene skjer i henhold til anerkjente forskningsetiske normer?
2. Har forskningsinstitusjonene etablert systemer som sikrer at mulige brudd på anerkjente forskningsetiske normer blir oppdaget og behandlet?

Revisjonen gjelder for budsjettåret 2020–2021 og er gjennomført i perioden mai 2020 til april 2021. Revisjonen ser ikke på forskeres aktsomhetsplikt.

4 Revisjonskriterier

Universitets- og høyskoleloven § 1-5 første ledd gir institusjonene ansvar for å sikre at blant annet forskning utøves i overensstemmelse med vitenskapelige og etiske prinsipper. Det innebærer at forskningsvirksomheten skal følge god praksis slik den framkommer i nasjonale og internasjonale forskningsetiske prinsipper. I 2017 trådte den nye loven om organisering av forskningsetisk arbeid i kraft. Loven skal bidra til at forskning i offentlig og privat regi skjer i henhold til anerkjente forskningsetiske normer.

4.1 Har forskningsinstitusjonene lagt til rette for at forskningen ved institusjonene skjer i henhold til anerkjente forskningsetiske normer?

Lov om organisering av forskningsetisk arbeid (forskningsetikkloven) § 5 omhandler krav som settes til forskningsinstitusjonene, og sier at hver enkelt forskningsinstitusjon skal sikre at forskningen ved institusjonen skjer i henhold til anerkjente forskningsetiske normer. Institusjonen har ansvaret for

- a) nødvendig opplæring av kandidater og ansatte i anerkjente forskningsetiske normer og
- b) at alle som utfører eller deltar i forskningen, er kjent med anerkjente forskningsetiske normer.

I Prop. 158 L (2015–2016)¹² vises det til at forskningsinstitusjonene først og fremst må sørge for å ha et miljø og en kultur som fremmer god forskning og god forskningsetikk. Institusjonene kan ikke og skal ikke overta ansvaret fra den enkelte forsker, men de skal tilrettelegge for at forskeren kan ta sitt ansvar. Videre vises det til at forskningsinstitusjonene må arbeide aktivt og kontinuerlig for å etablere en forskningsetisk kultur og praksis,¹³ noe som blant annet setter krav til at

- det forankres hos ledelsen
- det er en systematisk tilnærming
- alle som driver med forskning, inkludert studenter, får opplæring. Veiledere har en særlig viktig rolle

Kunnskapsdepartementet mener at behovet for god oppfølging av forskere og godt etablerte rutiner ved institusjonene er avgjørende for å sikre at forskningsetikk blir ivaretatt i den daglige forskningen.¹⁴ Videre framhever departementet at sammenhengen mellom forskeres aktsomhetsplikt og kravet til nødvendig opplæring er ment å gi en vekselvirkning; forskere kan stille krav til opplæringen ved sin institusjon, og institusjonen kan sette krav til at forskere deltar i opplæring. Institusjonene kan og bør stille klare krav til sine forskere. Opplæringen skal omfatte både kandidater og institusjonens ansatte, det vil si alle som er involvert i forskningen, ikke bare forskere. En særlig viktig gruppe ved institusjonene er veilederne. Konkret hva som ligger i kravet om nødvendig opplæring, må vurderes for det enkelte forskningsområde.¹⁵

Departementet legger til at forskningsetikkloven § 5 andre ledd pålegger institusjonene ansvaret for forskningsetikken ved sin institusjon. Institusjonene har en plikt til å etablere systemer eller ordninger

¹² Prop 158 L (2015–2016), s. 21.

¹³ Prop 158 L (2015–2016), s. 31.

¹⁴ Prop 158 L (2015–2016), s. 59.

¹⁵ Prop 158 L (2015–2016), s. 60.

som sikrer at forskningen ved institusjonen skjer i henhold til anerkjente forskningsetiske normer. For universiteter og høyskoler er dette en videreføring og utvidelse av den plikten de allerede har i henhold til universitets- og høyskoleloven §§ 1-1 og 1-5, som pålegger dem å sikre at blant annet forskning utøves i overensstemmelse med anerkjente vitenskapelige og etiske prinsipper.

Forskingsetikkloven § 5 andre ledd bokstav a) legger en plikt på institusjonene til å gi nødvendig opplæring i forskningsetikk. Opplæringen gjelder både kandidater og ansatte. Nødvendig opplæring innebærer at omfanget av opplæringen må vurderes konkret ut fra hva som er hensiktsmessig for de ulike forskningsområdene.

Av Innst.192 L (2016–2017) framgår det at det er viktig med både forebyggende arbeid og behandling av uredelighetssaker for å fremme god forskningspraksis. Forskingsetikklovens overordnede formål er å sikre et nasjonalt system som kan ivareta samfunnets behov for at forskning i offentlig og privat regi skjer i henhold til anerkjente forskningsetiske normer. Videre framgår det at institusjonene er ansvarlige for at alle som utfører eller deltar i forskningen, er kjent med anerkjente forskningsetiske normer. Dette ansvaret gjelder for alle offentlige og private institusjoner som har forskning som én av sine hovedoppgaver.

4.2 Har forskningsinstitusjonene etablert systemer som sikrer at mulige brudd på anerkjente forskningsetiske normer blir oppdaget og behandlet?

Forskingsetikkloven § 6 omhandler behandling av uredelighetssaker ved forskningsinstitusjoner. Loven viser til at forskningsinstitusjoner har ansvar for å behandle saker om mulige brudd på anerkjente forskningsetiske normer.

Videre viser forskningsetikkloven § 6 andre ledd til at institusjonene skal ha et redelighetsutvalg som skal ha nødvendig kompetanse i forskning, forskningsetikk og jus. Utvalget skal ha minst ett medlem som ikke er ansatt ved institusjonen. *Forskrift om forskningsetiske komiteer og utvalg* (forskingsetikkforskriften) § 1 viser til at redelighetsutvalget skal ha minst tre medlemmer. I Innst. 192 L (2016–2017) viser departementet til at det vil være opp til institusjonene å bestemme nærmere hvordan redelighetsutvalgene skal brukes.

Videre skal forskningsinstitusjonene fastsette retningslinjer for behandling av saker om mulige brudd på anerkjente forskningsetiske normer. Retningslinjene skal blant annet angi når det skal innhentes en uttalelse fra redelighetsutvalget som et ledd i behandlingen av slike saker, jf. forskningsetikkloven § 6 tredje ledd.

Forskningsinstitusjoner skal i tillegg rapportere saker om mulige alvorlige brudd på anerkjente forskningsetiske normer til Granskingsutvalget, jf. forskningsetikkloven § 6 fjerde ledd. Lovens § 7 viser til at Granskingsutvalget er klageinstans for uttalelser hvor det konkluderes med at en forsker har opptrådt vitenskapelig uredelig. Utvalget kan også behandle saker om mulige brudd på anerkjente forskningsetiske normer på eget initiativ. I uttalelser fra forskningsinstitusjoners redelighetsutvalg og Granskingsutvalget skal det alltid tas stilling til om forskeren har opptrådt vitenskapelig uredelig eller ikke, om det er en systemfeil ved institusjonen, og om det vitenskapelige arbeidet bør korrigeres eller trekkes tilbake, jf. forskningsetikkloven § 8. Med vitenskapelig uredelighet menes forfalskning, fabrikkering, plagiering og andre alvorlige brudd på anerkjente forskningsetiske normer som er begått forsettlig eller grovt uaktsomt i planlegging, gjennomføring eller rapportering av forskning, jf. forskningsetikkloven § 8.

I Prop. 158 L (2015–2016) vises det til at forskningsinstitusjonene har ansvaret for å følge opp og behandle alle tilfeller der det er stilt spørsmål om mulig brudd på anerkjente forskningsetiske normer, både alvorlige og mindre alvorlige brudd. Mulig brudd kan være innenfor et bredt spekter, fra slurv, unøyaktighet og lignende til alvorlige brudd på vitenskapelige uredelighet. Statlige universiteter og høyskoler er pålagt å ha etablert rutiner for dette.

Forskningsetikkloven regulerer ikke spørsmålet om sanksjoner eller andre reaksjoner på grunnlag av brudd på anerkjente forskningsetiske normer. Prop. 158 L (2015–2016) viser til at det vil være både en rett og en plikt for forskningsinstitusjonene å vurdere sanksjoner eller reaksjoner i saker der det er fastslått brudd på anerkjente forskningsetiske normer. Dette må vurderes opp mot subjektive forhold, men kan for eksempel være arbeidsrettslige sanksjoner eller pålagt etikkopplæring. En annen type reaksjon er knyttet til det faglige innholdet i arbeidet, for eksempel at en tildelt doktorgrad eller publiserte artikler trekkes tilbake.

Av forarbeidene til loven framgår det at det er viktig at den enkelte forskningsinstitusjon selv fastsetter de nærmere retningslinjer for uredelighetssaker ved sin institusjon. Retningslinjene bør omhandle på hvilket nivå ulike saker skal behandles og hvor omfattende prosessen skal være, blant annet om og når det er behov for å be institusjonens redelighetsutvalg om å behandle saken. Den enkelte institusjon må tilpasse dette ut fra blant annet størrelse, organisering og erfaring med slike saker, jf. Prop. 158 L (2015–2016).

5 Metoder

For å besvare problemstillingene intervjuet vi administrasjonen i De nasjonale forskningsetiske komiteene (FEK) og Granskingsutvalget, før vi sendte brev med spørsmål til alle UH-virksomhetene. I det samme brevet etterspurte vi relevant dokumentasjon. Vi har sammenstilt og analysert alle dokumenter og svar på spørsmål.

Intervju

Vi intervjuet administrasjonen i FEK og Granskingsutvalget for å få vite hvilke erfaringer de har med virksomhetenes arbeid med forskningsetikk, og hvordan de samarbeider med virksomhetene. Videre brukte vi intervjuet for å få innspill til brevet som vi sendte til virksomhetene for å innhente informasjon. Møtet med administrasjonen i FEK og Granskingsutvalget ble avholdt 21. oktober 2020, og referatet fra møtet ble verifisert 18. november 2020. I etterkant av møtet ble det innhentet en oversikt over hvilke virksomheter som har rapportert mulige brudd og sendt henvendelser til Granskingsutvalget i perioden 2018–2020.

Brev med spørsmål om hvordan virksomhetene følger opp lovkrav og dokumentbestilling

Vi sendte et brev til de 21 statlige universitetene og høyskolene som er direkte underlagt departementet.¹⁶ I brevet stilte vi spørsmål om hvordan virksomhetene har lagt til rette for at forskningen skjer i henhold til forskningsetiske normer. Videre spurte vi hvordan virksomhetene sikrer at mulige brudd på anerkjente forskningsetiske normer blir behandlet. Vi ba om dokumentasjon i det samme brevet. Alle de 21 virksomhetene har besvart spørrebrevet og sendt dokumentasjonen vi etterspurte. I etterkant kontaktet vi to virksomheter for å oppklare et par spørsmål knyttet til svarbrevet og den innsendte dokumentasjonen. Vi har ikke innhentet ytterligere uttalelser fra virksomhetene.

Dokumentanalyse

Følgende informasjon og dokumentasjon har vi innhentet fra virksomhetene og analysert:

- forskningsetiske retningslinjer, generelle og fagspesifikke
- dokumentasjon på nødvendig opplæring for å ivareta krav i forskningsetikkloven
- institusjonens vurdering av hva som er nødvendig/hensiktsmessig opplæring
- informasjon om hvordan virksomheten sikrer nødvendig opplæring (system, oversikt, kurs)
- retningslinjer for behandling av saker om mulige brudd på anerkjente forskningsetiske normer
- mandat/retningslinjer for redelighetsutvalget
- informasjon om rutiner som virksomheten har for å vurdere og godkjenne artikler før publisering
- prosedyrer for å behandle saker om mulige brudd
- informasjon om felles kriterier for å vurdere hva som er et alvorlig brudd
- oversikt over saker om mulige brudd som er behandlet i virksomheten i perioden 2018–2020
- oversikt over saker som er meldt til Granskingsutvalget
- oversikt over antall saker der det er avdekket et alvorlig brudd
- oversikt over hvilke sanksjoner/reaksjoner som er gitt der det er avdekket et brudd
- oversikt over hvilke vurderinger/tiltak som er gjennomført i etterkant av at det er avdekket et brudd
- informasjon om hvilke oppgaver redelighetsutvalget har
- informasjon om en tipskanal / et system for å melde inn mulig brudd

¹⁶ Vedlegg: Spørrebrev til virksomhetene om forskningsetikk.

Følgende dokumentasjon har vi innhentet fra Granskingsutvalget og analysert:

- oversikt over hvilke virksomheter som har rapportert mulige brudd på anerkjente forskningsetiske normer i perioden 2018–2020
- oversikt over henvendelser til utvalget om mulige brudd på anerkjente forskningsetiske normer, inkludert klagesaker og krav om dekning av sakskostnader i perioden 2018–2020

I tillegg har vi i enkelte tilfeller innhentet informasjon gjennom virksomhetenes hjemmesider.

6 Funn

Hva er dokumentanalysen?

Gjennom funnkapittelet henviser vi stadig til «dokumentanalysen». Det er en analyse vi har gjort av informasjon vi har hentet fra forskningsinstitusjonene og Granskingsutvalget. Hvilken informasjon og dokumentasjon vi har analysert framgår av metodekapittelet. I tillegg har vi i enkelte tilfeller hentet informasjon fra virksomhetenes nettsteder.

6.1 Forskningsinstitusjonene har ikke etablert systemer som legger til rette for at alle ansatte som arbeider med forskning, får tilstrekkelig opplæring

For å svare på problemstillingen har vi innhentet informasjon fra virksomhetene om deres kvalitetssystemer og internkontroll og hvordan de organiserer arbeidet med forskningsetikk. Videre har vi kontrollert om virksomhetene har etablert et system for nødvendig opplæring av kandidater og ansatte i anerkjente forskningsetiske normer, og hvordan de sørger for at alle som utfører eller deltar i forskningen, er kjent med anerkjente etiske normer.

6.1.1 Forskningsetikk er lederforankret, men praksis og kultur varierer mellom virksomhetene

Oppsummert

Revisjonen viser at det overordnede ansvaret for å sikre at forskningen skjer i samsvar med anerkjente forskningsetiske normer er lederforankret. Det varierer mellom virksomhetene hvordan ansvaret for å følge opp er delegert, og hvilke rutiner og verktøy de har etablert for å bidra til at forskningen skjer i henhold til anerkjente forskningsetiske normer. Det er ikke alle virksomhetene som har spesifikke rutiner for dette.

Forskere skal opptre med aktsomhet for å sikre at all forskning skjer i henhold til anerkjente forskningsetiske normer.¹⁷ Forskerens plikter må ses i sammenheng med forskningsinstitusjonenes plikter. Institusjonene verken kan eller skal overta ansvaret fra den enkelte forsker, men de skal tilrettelegge for at forskeren kan ta sitt ansvar. Forskningsinstitusjonene må først og fremst sørge for å

¹⁷ Gyldendal Rettsdata, kommentar til forskningsetikkloven § 4.

ha et miljø og en kultur som fremmer god forskning og god forskningsetikk.¹⁸

Kunnskapsdepartementet mener at en god oppfølging av forskere og godt etablerte rutiner ved institusjonene er avgjørende for å sikre at forskningsetikk blir ivaretatt i den daglige forskningen. Institusjonene må arbeide aktivt og kontinuerlig for å etablere en forskningsetisk kultur og praksis, noe som blant annet setter krav til lederforankring.¹⁹

Ledere på alle nivåer har ansvar for oppfølging

Virksomhetene er noe ulikt organisert, og dokumentanalysen viser at det varierer hvem som har fått ansvar for å følge opp at forskningen skjer i henhold til anerkjente forskningsetiske normer. Virksomhetene sikrer lederforankring ved at rektor og prorektor har det overordnede ansvaret for å sikre at forskningen skjer i samsvar med anerkjente forskningsetiske normer. Ansvaret for oppfølging er delegert til avdelinger ved dekan/prodekan for forskning eller senterledere/instituttledere. Prosjektledere er ansvarlige for å påse at forskningsprosjekter utføres i samsvar med forskningsetiske normer. Veiledere har et spesielt ansvar for å formidle forskningsetiske normer til kandidater.²⁰

Institusjonene har ulike retningslinjer og rutiner for å følge opp forskere og publikasjoner

Virksomhetene benytter både generelle og fagspesifikke retningslinjer fra De nasjonale forskningsetiske komiteene (FEK). Dokumentanalysen viser at 16 av de 21 virksomhetene i tillegg har utarbeidet egne etiske retningslinjer, og at 14 virksomheter har utarbeidet retningslinjer for å håndtere mulige brudd. 6 av virksomhetene har utarbeidet fagspesifikke etiske retningslinjer. Ellers viser virksomhetene til at de sikrer etterlevelse av anerkjente forskningsetiske retningslinjer blant annet gjennom opplæring, nettressurser, foredrag, seminarer eller diskusjoner i forskergrupper.²¹

Dokumentanalysen viser at forskerne skal følge tidsskriftenes og forlagenes rutiner for fagfelle vurdering og publisering. Videre viser analysen at virksomhetene har ulike rutiner for å legge til rette for og å følge opp forskerne. 14 virksomheter viser i sine svar til at de har etablert rutiner for at kandidater og/eller forskere skriver under på en habilitetserklæring ved innlevering av en avhandling eller et prosjekt.

Enkelte virksomheter har rutiner for å vurdere artikler etter at de er publisert. Et eksempel på dette er Universitetet i Stavanger, som har utarbeidet egne retningslinjer for å godkjenne vitenskapelige publikasjoner. Etter at monografier og artikler i antologier er publisert, leveres de til Universitetsbibliotekets publiseringsutvalg, som sjekker om kriterier for å bli godkjent som vitenskapelig publikasjon er oppfylt. Publiseringsutvalget gir deretter en tilbakemelding om resultatet av vurderingen.

Enkelte av virksomhetene viser til at de har spesifikke tiltak og verktøy som skal bidra til at forskningen skjer i henhold til anerkjente forskningsetiske normer:

- **Norges idrettshøgskole (NIH)** har utviklet et eget prosjektstøtteverktøy for forskningsprosjekter som samler metadata om prosjektene og de viktigste dokumentene. Det inneholder også sjekklister tilpasset ulike typer av prosjekter.
- **Norges Handelshøyskole (NHH)** har etablert NHH IRB (Institutional Review Board), hvor forskere kan sende inn og få vurdert prosjektene sine i henhold til gjeldende etiske standarder.

¹⁸ Prop. 158 L (2015–2016), s. 21.

¹⁹ Prop. 158 L (2015–2016), s. 59.

²⁰ Gjennomgang av svarbrev.

²¹ Gjennomgang av svarbrev.

- **Høgskolen i Østfold (HiØ)** anvender en forskningsetisk sjekkliste som det henvises til i opplæringen. Sjekklisten er ment som et konkret verktøy for forskerne som en del av tilretteleggingen. Målet med listen er at det skal «være lett og gjøre rett».
- **Universitetet i Stavanger (UiS)** har et eget vitenskapsombud i tillegg til et forskningsetisk utvalg. Vitenskapsombudet skal bidra til at det føres en åpen dialog omkring sentrale forskningsetiske temaer, og gir veiledning og råd til vitenskapelige ansatte. UiS har også et eget studentombud, som er en uavhengig bistandsperson for studenter. Ombudene holder månedlige møter der prorektoren for forskning, lederen for forskningsetisk utvalg og kontorsjefen for rektors stab deltar. Her utveksles det gode ideer og initiativer som deltakerne viderefremidler ut i organisasjonen.

6.1.2 Forskningsinstitusjonene har ikke fastsatt hva som er nødvendig opplæring

Oppsummert

Revisjonen viser at det kun er to av virksomhetene som har dokumentert nødvendig opplæring for alle ansatte som arbeider med forskning. Det er bare 12 av de 21 virksomhetene som gir tilbud om kurs til alle, men opplæringen er frivillig for de fleste ansatte. I all hovedsak skjer opplæringen gjennom obligatoriske kurs på master- og bachelorutdanningene og for kandidater.

Ifølge forskningsetikkloven skal alle forskningsinstitusjoner sikre at forskningen skjer i henhold til anerkjente forskningsetiske normer.²² Det innebærer blant annet at de har ansvar for nødvendig opplæring av kandidater og ansatte, og at alle som utfører eller deltar i forskningen, er kjent med anerkjente forskningsetiske normer.

Virksomhetene skal sørge for opplæring av alle som driver med forskning. Nødvendig opplæring innebærer at kandidater og ansatte må få tilstrekkelig opplæring, slik at de kan fylle aktsomhetsplikten i forskningsetikkloven § 4. Det innebærer også at omfanget av opplæringen må vurderes konkret ut fra hva som er hensiktsmessig for de ulike forskningsområdene.²³

Institusjonene har ikke fastsatt og dokumentert opplæringsbehovet for alle ansatte

Dokumentanalysen viser at virksomhetene ikke har fastsatt og dokumentert hva som er nødvendig opplæring av alle ansatte som arbeider med forskning. De fleste har bare dokumentert nødvendig opplæring for kandidater. Det er bare Universitetet i Sørøst-Norge (USN) og Høgskulen på Vestlandet (HVL) som har dokumentert opplæringsbehovet for alle ansatte. I tillegg har Høgskolen i Østfold (HiØ) påbegynt et arbeid med et opplæringsprogram.

Styret ved Universitetet i Sørøst-Norge (USN) vedtok et forskningsetisk rammeverk i juni 2017 som la føringer for forskningspraksisen ved institusjonen. Inkludert i dette rammeverket var en plan for «organisatorisk implementering av forskningsetikk ved HSN» (nåværende USN). Planen inneholdt vedtak om opplæringstiltak, ansvarsfordeling og tentative tidsfrister. Ambisjonen har vært å utvikle en

²² Forskningsetikkloven § 5.

²³ Prop. 158 L (2015–2016), s. 60.

organisasjon der forskningsetikk har en sentral rolle og ligger langt fremme i bevisstheten hos alle. For å oppnå dette ble det definert tre hovedmålgrupper, henholdsvis studenter, faglig ansatte og administrasjon/ledelse. For hver av målgruppene er det satt opp opplæringsiltak.

Høgskulen på Vestlandet (HVL) har en overordnet plan for opplæring i forskningsetikk, «Kurspakke med læringsmål». Planen beskriver kurstilbudet og målgrupper for de ulike kursene. Målgruppene er forskere, kandidater, masterstudenter, veiledere og prosjektledere.

Ved Høgskolen i Østfold (HiØ) er forskningsadministrasjonen, det sentrale FoU-utvalget og den faglige ledelsen i gang med å utvikle kontinuerlige og systematiske tiltak som sørger for at institusjonen etterlever sitt lovpålagte ansvar. Innspill til et opplæringsprogram er nå ute på høring hos fagavdelingenes FoU-ledere, og formålet er å utarbeide en sentral opplæringsplan.

Stort behov for opplæringsressurser i forskningsetikk

Resultatene fra RINO-undersøkelsen²⁴ viser at et flertall av respondentene rapporterer om ingen opplæring i forskningsetikk (36,8 prosent) eller kun én dags opplæring eller mindre (23,7 prosent). Administrasjonen i FEK uttaler i intervjuet at det er overraskende at så mange som 36,8 prosent svarte at de aldri har deltatt på kurs eller fått undervisning.²⁵ FEK sier videre at de erfarer at det er et stort behov for opplæringsressurser i forskningsetikk. Det er også behov for mer veiledning rundt andre forskningsetiske saker som ikke gjelder uredelighet.

Opplæringen er frivillig for de fleste ansatte

Opplæring i forskningsetikk er organisert på ulike måter i de ulike virksomhetene. Hos noen er opplæringen organisert sentralt, hos andre er opplæringen organisert på fakultetsnivå. De fleste svarer at opplæringen er organisert dels sentralt og dels ved fakultetene/enhetene. Dokumentanalysen viser at alle virksomhetene tilbyr kurs til veiledere, kandidater og studenter.²⁶ Det er bare 12 av de 21 virksomhetene som gir tilbud om kurs til alle ansatte som arbeider med forskning. I all hovedsak skjer opplæringen gjennom obligatoriske kurs på master- og bachelorutdanningene og for kandidater. I noen tilfeller er opplæringen obligatorisk også for veiledere. For alle andre ansatte er opplæring i forskningsetikk frivillig.

6.1.3 Forskningsinstitusjonene har ikke systematisk oppfølging av at alle får opplæring

Oppsummert

Revisjonen viser at virksomhetene ikke har etablert et system for å holde oversikt over opplæringsbehovet til alle som utfører eller deltar i forskningen.

²⁴ Research Integrity in Norway (FEK 2018).

²⁵ Møtet med FEK og Granskingsutvalget ble avholdt 21. oktober 2020 og verifisert 18. november 2020.

²⁶ Svar på spørrebrev.

Institusjonene er pålagt å etablere systemer eller ordninger som sikrer at forskningen ved institusjonen skjer i henhold til anerkjente forskningsetiske normer.²⁷

Forskningsinstitusjonene har ingen oversikt over ansattes behov for opplæring

Dokumentanalysen viser at ingen av forskningsinstitusjonene foreløpig har etablert et system som viser at alle som utfører eller deltar i forskningen, er kjent med anerkjente forskningsetiske normer. Opplæringen er ivaretatt og satt i system for studenter og kandidater gjennom studieplanen. Når det gjelder de ansatte, har de ingen oversikt over opplæringsbehov eller hvem som har fått opplæring. Virksomhetene viser til at opplæringen oppdateres og gjennomføres jevnlig, men ikke systematisk.²⁸

Universitetet i Sørøst-Norge (USN) og Høgskulen i Volda (HVO) oppgir i sine svar at de ønsker å systematisere mer av opplæringen, slik at de kan følge opp at alle får opplæringen de trenger.

Høgskolen i Østfold (HiØ) svarer at de har startet et pilotprosjekt der alle som skal starte et forskningsprosjekt, må levere et digitalt meldeskjema. I dette skjemaet må forskeren oppgi om han eller hun har hatt opplæring i anerkjente forskningsetiske normer, og hvor og når opplæringen eventuelt er gjennomført. De som melder at de trenger opplæring, vil få et tilbud.

Universitetet i Oslo (UiO) oppgir at de har igangsatt et arbeid for å utvikle en opplæringsmodul innenfor forskningsintegritet som vil være rettet mot alle vitenskapelig ansatte. Modulen vil også kunne benyttes overfor administrativt ansatte som skal jobbe med forskning.

6.2 Forskningsinstitusjonene har ikke gode nok systemer for å sikre at mulige brudd på anerkjente forskningsetiske normer blir oppdaget, behandlet og rapportert

For å svare på problemstilling 2 har vi innhentet informasjon fra virksomhetene om hvordan de sikrer at mulige brudd på anerkjente forskningsetiske normer blir oppdaget og behandlet. Vi har kontrollert om virksomhetene bruker kvalitetssikringssystemer som er egnet til å avdekke mulige brudd. I tillegg har vi kontrollert om virksomhetene har systemer for å varsle om mulige brudd. Videre har vi kontrollert hvilke retningslinjer virksomhetene har for å rapportere mulige alvorlige brudd til Granskingsutvalget.

²⁷ Prop. 158 L (2015–2016), s. 60.

²⁸ Gjennomgangen av virksomhetenes svarbrev.

6.2.1 Arbeidet med å avdekke mulige brudd er uklart og varierende

Oppsummert

Revisjonen viser at elleve virksomheter bruker kvalitetssikringssystemer eller verktøy som er egnet til å avdekke mulige brudd. For ti virksomheter går det ikke klart fram hvordan kvalitetssikring av egen forskning blir gjennomført.

Alle virksomhetene har kanaler eller meldesystemer der ansatte/studenter kan melde inn saker om mulige brudd på forskningsetiske normer, men det er uklart om alle som jobber med forskning får informasjon om systemene.

Forskningsetikkloven viser til at forskningsinstitusjoner har ansvar for å behandle saker om mulige brudd på anerkjente forskningsetiske normer.²⁹ Institusjonenes ansvar innebærer å forebygge, avdekke og saksbehandle mulige brudd på anerkjente forskningsetiske retningslinjer. Målet er å utvikle en kultur som fremmer god forskning og god forskningsetikk, der forskningsetiske spørsmål vurderes og saksbehandles, og at saker ikke blir skjøvet under teppet.³⁰

En forutsetning for at virksomhetene skal kunne saksbehandle mulige brudd, er at de blir avdekket. Revisjonen har sett nærmere på virksomhetenes kvalitetssikringssystemer og andre systemer eller kanaler for å melde om brudd.

Det er uklart hvordan institusjonene gjennomfører kvalitetssikringen

Institusjonene har et ansvar for å utvikle system for kvalitetssikring slik at de avdekker og har prosedyrer for å behandle saker om mulige brudd på forskningsetiske normer.³¹ Dokumentanalysen viser at elleve virksomheter oppgir at de bruker kvalitetssikringssystemer eller verktøy som er egnet til å avdekke mulige brudd. For ti virksomheter er det uklart hvordan de gjennomfører kvalitetssikring av egen forskning.³²

Eksempler på kvalitetssikringssystemer som er innført eller i arbeid:

- plagiatprogrammer
- rutine for internkontroll som også skal fange opp brudd på forskningsetiske normer (Høgskulen på Vestlandet)
- internkontroll med medisinsk og helsefaglig forskning i tråd med kravene som følger av *forskrift om medisinsk og helsefaglig forskning* § 4 (Universitetet i Bergen)
- helhetlig internkontroll der forskning og oppfølging av forskningsetikkloven står sentralt (Høgskolen i Østfold)
- system for å få oversikt over forskningsprosjekter som skal gjøre det lettere for avdelingsledere/instituttledere å følge opp forskningen på sine enheter – Forskpro (Universitetet i Oslo)

²⁹ Forskningsetikkloven § 6 første ledd.

³⁰ Gyldendal Rettsdata, kommentar til forskningsetikkloven § 6 første ledd.

³¹ Prop 158 L (2015–2016) s. 22.

³² Gjennomgang av svarbrev.

Alle institusjonene har kanaler eller meldesystemer, men det er uklart om de er kjent for alle

Vår gjennomgang av virksomhetenes svar på spørrebrev og oppslag på virksomhetenes hjemmesider viser at

- alle virksomhetene har kanaler eller meldesystemer der ansatte/studentene kan melde inn saker om mulige brudd på forskningsetiske normer
- flere virksomheter har interne varslingssystemer – for eksempel «Si ifra!», som gir studenter og ansatte mulighet til å varsle om blant annet brudd på forskningsetiske retningslinjer
- enkelte virksomheter har egne meldeskjemaer som kan benyttes for å varsle om brudd på forskningsetiske normer

Det framkommer ikke hvordan institusjonene sørger for at alle ansatte kjenner til varslingssystemene.

6.2.2 Virksomhetene har i hovedsak etablert redelighetsutvalg

Oppsummert

Revisjonen viser at 20 av virksomhetene etterlever kravene til redelighetsutvalg. Sámi allaskuvla / Samisk høgskole har ikke et redelighetsutvalg som oppfyller kravene, men opplyser at arbeidet med å opprette et utvalg er i gang.

Forskningsetikkloven viser til at forskningsinstitusjoner skal ha et redelighetsutvalg, som skal ha nødvendig kompetanse i forskning, forskningsetikk og jus. Utvalget skal ha minst ett medlem som ikke er ansatt ved institusjonen.³³ Institusjoner kan gå sammen og opprette redelighetsutvalg i fellesskap.³⁴ I forskningsetikkforskriften står det at redelighetsutvalget skal ha minst tre medlemmer.³⁵

Forskningsinstitusjonene oppfyller kravene til redelighetsutvalg

Dokumentanalysen viser at 20 virksomheter har opprettet et redelighetsutvalg, enten alene eller sammen andre virksomheter.³⁶ Alle de 20 virksomhetene oppfyller kravene til minst tre medlemmer og minst ett medlem som ikke er ansatt ved institusjonen. Høgskolen i Østfold (HiØ) har ikke ett fast eksternt medlem, men viser til at utvalget kan kalle inn inntil tre eksterne sakkyndige personer for bistand i aktuelle saker.³⁷ Sámi allaskuvla / Samisk høgskole (SA / SH) har ikke et redelighetsutvalg, men viser til at de har opprettet et fagråd som behandler saker som omhandler publiseringer dersom det skulle oppstå tvister.³⁸ Videre er de i gang med å få på plass et redelighetsutvalg som har juridisk kompetanse og minst ett eksternt medlem.³⁹

³³ Forskningsetikklovens § 6 andre ledd.

³⁴ Gyldendal Rettsdata, kommentar til forskningsetikkloven § 6 andre ledd.

³⁵ Forskningsetikkforskriften § 1.

³⁶ Svar på spørrebrev og dokumentanalyse av mandat og retningslinjer samt oppslag på virksomhetenes hjemmesider.

³⁷ HiØs svar på spørrebrev

³⁸ SA / SH' svar på spørrebrev.

³⁹ Svar på vår henvendelse 5. februar 2021.

Tabell 2 Oversikt over redelighetsutvalg

Eget redelighetsutvalg	Felles redelighetsutvalg	Ikke redelighetsutvalg
NMBU	AHO, NMH, KHIO (og MF vitenskapelig høyskole)	SA / SH (har fagråd)
UiO (sentralt utvalg i tillegg til et eget utvalg ved Institutt for klinisk medisin sammen med Oslo universitetssykehus HF og Akershus universitetssykehus HF)	HINN og USN	
HiØ	NHH (felles med forskningsinstituttet SNF)	
UiN	HVO, HiMolde (og Møreforskning)	
UiS	UiT (felles med Universitetssykehuset Nord-Norge)	
UiB (sentralt utvalg i tillegg til et eget utvalg ved Det medisinske fakultet og Det psykologiske fakultet)	NTNU (fungerer også for Helse Midt-Norge)	
HVL (sentralt utvalg i tillegg en egen komité ved Fakultet for lærerutdanning, kultur og idrett)		
NIH		
OsloMet		
UiA		

Redelighetsutvalgets oppgaver

Kunnskapsdepartementet viser til at det vil være opp til institusjonene å bestemme nærmere hvordan redelighetsutvalgene skal brukes.⁴⁰

Alle de 20 virksomhetene som har etablert et redelighetsutvalg, viser til et mandat, et reglement eller retningslinjer for utvalget, hvor blant annet utvalgets sammensetning og oppgaver omtales.⁴¹ I tillegg til å gi råd og veiledning og å behandle saker om mulige brudd viser enkelte virksomheter til at utvalgene også har andre oppgaver:⁴²

- De bidrar til å forebygge uredelighet i forskning gjennom å arrangere aktiviteter som foredrag, møter, seminarer, workshoper og undervisning og å bidra med informasjon.
- De utarbeider og reviderer forskningsetiske retningslinjer.

⁴⁰ Innst. 192 L (2016–2017).

⁴¹ Svar på spørrebrev.

⁴² Svar på spørrebrev og dokumentanalyse av mandat, reglement og retningslinjer.

- De har anledning til å behandle andre saker hvor det er en mistanke om grove brudd på god vitenskapelig praksis.

6.2.3 Det er mangler ved virksomhetenes retningslinjer for behandling av saker om mulige brudd

Oppsummert

Revisjonen viser at 14 virksomheter har utarbeidet egne retningslinjer for behandling av saker om mulige brudd. 4 virksomheter har ikke egne retningslinjer, men omtaler saksbehandlingen i mandatet eller reglementet for redelighetsutvalget. 3 virksomheter har ikke utarbeidet retningslinjer. Det er bare 7 virksomheter som har inkludert alle de pålagte kravene i sine beskrivelser av saksbehandlingen.

Ifølge forskningsetikkloven skal forskningsinstitusjoner fastsette retningslinjer for behandling av saker om mulige brudd på anerkjente forskningsetiske normer.⁴³ Retningslinjene skal angi når det skal innhentes en uttalelse fra redelighetsutvalget som et ledd i behandlingen av slike saker. Loven forutsetter at redelighetsutvalgene «behandler alle saker der det kan være snakk om å gi uttalelser om vitenskapelig uredelighet, altså i de alvorligste tilfeller».⁴⁴ Videre skal retningslinjene angi hvordan et varsel om en mulig uredelighetssak skal håndteres. Retningslinjene skal også gi utfyllende bestemmelser om hvilke saker og hvilke tilfeller redelighetsutvalget skal behandle, og hvilke tidsrammer som gjelder.⁴⁵ Virksomhetenes retningslinjer skal i tillegg angi hvordan andre uredelighetssaker skal behandles, og hvilke organer ved institusjonen som tar en endelig beslutning overfor disse.⁴⁶

Forskningsinstitusjonene har ansvaret for å følge opp og behandle alle tilfeller der det kan være et mulig brudd på anerkjente forskningsetiske normer, både alvorlige og mindre alvorlige. Slike tilfeller kan imidlertid omfatte et bredt spekter av brudd, fra mulig slurv, unøyaktighet og lignende via alvorlige brudd til vitenskapelige uredelighet.⁴⁷ Statlige universiteter og høyskoler er pålagt å ha rutiner for dette.

Institusjonene er gjennom loven pålagt å opprette retningslinjer som omfatter følgende:⁴⁸

- hvordan et varsel om mulig uredelighetssaker skal håndteres
- i hvilke tilfeller og på hvilket tidspunkt institusjonens redelighetsutvalg skal iverksette behandling
- hvordan behandlingen skal renvaske forskere som med urette er beskyldt for uredelighet
- hvordan andre uredelighetssaker skal behandles, og hvilke organer ved institusjonen som tar en endelig beslutning overfor disse

⁴³ Forskningsetikkloven § 6 tredje ledd.

⁴⁴ Prop. 158 L (2015–2016), s. 64.

⁴⁵ Gyldendal Rettsdata, kommentar til forskningsetikkloven § 6 tredje ledd.

⁴⁶ Gyldendal Rettsdata, kommentar til forskningsetikkloven § 6 tredje ledd.

⁴⁷ Prop. 158 L (2015–2016).

⁴⁸ Gyldendal Rettsdata, kommentar til forskningsetikkloven § 6 tredje ledd.

Bare 7 forskningsinstitusjoner har retningslinjer som oppfyller alle kravene

14 av de 21 virksomhetene har utarbeidet egne retningslinjer for behandling av saker om mulige brudd. Fire virksomheter⁴⁹ har ikke egne retningslinjer, men omtaler saksbehandlingen i mandatet eller reglementet for redelighetsutvalget. Dokumentanalysen viser at kun sju av virksomhetene⁵⁰ har retningslinjer eller andre dokumenter som omfatter alle de pålagte kravene.⁵¹

Institusjoner med mangler i retningslinjene

Arkitektur- og designhøgskolen i Oslo (AHO) har ikke egne retningslinjer og omtaler ikke saksbehandlingen av saker om mulige brudd i mandatet eller reglementet. AHO har et felles redelighetsutvalg med Kunsthøgskolen i Oslo (KHiO) og Norges musikkhøgskole (NMH). I april 2020 vedtok utvalget veiledende retningslinjer og ba institusjonene om å legge seg så tett opp til veiledningen som mulig i utformingen av lokale retningslinjer. AHO har ikke fulgt opp dette.

Nord universitet (UiN) viser til forskningsetiske retningslinjer, men hvordan saksbehandlingen av mulige brudd skal gjennomføres, fremkommer ikke av disse. UiN opplyser i svarbrevet at de kommer til å utarbeide detaljerte retningslinjer og rutiner for saksbehandlingen fra det kommer et varsel til saken er avsluttet i det forskningsetiske utvalget.

UiT Norges arktiske universitet (UiT) har beskrevet saksbehandlingen i retningslinjene sine. Det er imidlertid noe uklart hvilke tilfeller redelighetsutvalget skal behandle, og på hvilket tidspunkt. Det er heller ikke beskrevet hvordan behandlingen skal ta sikte på å renske forskere.

Sámi allaskuvla / Samisk høgskole (SA / SH) har felles retningslinjer for kritikkverdige og straffbare forhold, som også omtaler vitenskapelig uredelighet. Retningslinjene gir en oversikt over saksbehandlingen og hvordan varsler håndteres og behandles. Siden SA / SH ikke har et redelighetsutvalg, inneholder ikke retningslinjene informasjon om når redelighetsutvalget skal iverksette behandling.

Følgende virksomheter har i sine retningslinjer ikke beskrevet hvordan behandlingen tar sikte på å renske forskere som med urette er beskyldt for uredelighet:

- Høgskolen i Østfold (HiØ)
- Høgskolen i Molde (HiMolde)
- Høgskulen i Volda (HVO)
- OsloMet – storbyuniversitetet (OsloMet)
- Norges miljø- og biovitenskapelige universitet (NMBU)
- Norges teknisk-naturvitenskapelige universitet (NTNU)
- Universitetet i Stavanger (UiS)
- Universitetet i Bergen (UiB)
- Høgskulen på Vestlandet (HVL)
- Universitetet i Oslo (UiO)

HVL har imidlertid utarbeidet et forslag til retningslinjer som oppfyller også dette kravet, men disse er foreløpig ikke vedtatt.

⁴⁹ HiMolde, HiØ, UiT og HVO.

⁵⁰ KHiO, NIH, NMH, NHH, HINN, USN og UiA.

⁵¹ Gjennomgang av virksomhetenes svarbrev og dokumentanalyse av mottatt dokumentasjon.

Variierende beskrivelse av saksbehandlingen i retningslinjene

Det varierer hvor grundig de som har retningslinjer, har beskrevet saksbehandlingen. Høgskolen i Innlandet (HINN) og Universitetet i Sørøst-Norge (USN) har felles retningslinjer og har i disse illustrert og beskrevet en trinnvis prosess for å behandle saker om mulige brudd fra melding om en sak og frem til avslutning av saken:⁵²

Figur 4 Prosess for å behandle saker om mulige brudd på anerkjente forskningsetiske normer ved HINN og USN

Kilde: Retningslinjer for behandling av saker om mulig brudd på anerkjente forskningsetiske normer ved Høgskolen i Innlandet og Universitetet i Sørøst-Norge

Dokumentanalysen viser at det i hovedsak er de ansvarlige ved det enkelte fakultet som gjør den første vurderingen av om innmeldte saker er reelle og skal behandles. I enkelte tilfeller gjøres vurderingen av virksomhetens ledelse. Redelighetsutvalget eller det forskningsetiske utvalget ved den enkelte virksomhet får saker til behandling dersom saken ikke kan løses på laveste nivå.⁵³

Videre viser dokumentanalysen at ledelsen blir orientert om alle mulige brudd ved 18 av virksomhetene. Med virksomhetens ledelse mener vi rektor, administrerende direktør eller styre. Universitetet i Oslo (UiO), Norges teknisk-naturvitenskapelige universitet (NTNU) og Universitetet i Sørøst-Norge (USN) viser til at saker behandles på et lavere nivå i organisasjonen, og det framgår ikke klart av dokumentasjonen om virksomhetens ledelse blir orientert om alle mulige brudd.⁵⁴

6.2.4 Det er mangler ved institusjonenes rapportering av mulige alvorlige brudd til Granskingsutvalget

Oppsummert

Revisjonen viser at det er mangler ved rapporteringen av saker om mulige alvorlige brudd til Granskingsutvalget. Fire virksomheter har tydelige retningslinjer som viser at rapporteringsplikten til Granskingsutvalget gjelder for alle mulige alvorlige brudd, uavhengig av hvem som har behandlet saken. Når det gjelder andre virksomheter, er det mer uklart om saker som løses på et lavere nivå i virksomheten, blir rapportert videre. Tre virksomheter har ikke utarbeidet retningslinjer som omhandler hvilke saker som skal rapporteres til Granskingsutvalget. Én av disse viser i svarbrevet til at de bare rapporterer saker der det er konkludert med alvorlige brudd.

⁵² Retningslinjer for behandling av saker om mulig brudd på anerkjente forskningsetiske normer ved Høgskolen i Innlandet og Universitetet i Sørøst-Norge.

⁵³ Gjennomgang av virksomhetenes svarbrev og mottatt dokumentasjon.

⁵⁴ Gjennomgang virksomhetenes svarbrev og retningslinjer.

Forskningsinstitusjoner skal rapportere saker om mulige alvorlige brudd på anerkjente forskningsetiske normer til Granskingsutvalget.⁵⁵

Institusjonene plikter å rapportere alle saker «av et visst omfang, av en viss alvorlighet eller av en viss prinsipiell karakter» til Granskingsutvalget. Rapporteringsplikten er ikke nødvendigvis sammenfallende med definisjonen for vitenskapelig uredelighet, men den gjelder for mulige alvorlige brudd. Hensynet bak bestemmelsen er at utvalget skal få kjennskap til uredelighetssaker ved institusjonene for at utvalget skal kunne fungere som en etterprøvende instans gjennom å ta opp saker på eget initiativ. Dersom utvalget er kjent med saker og praksis vil det også bedre kunne ivareta sin veiledende rolle overfor institusjonene.⁵⁶

Institusjonenes meldeplikt avhenger av alvorlighetsgraden

Granskingsutvalget viser i intervjuet til at virksomhetenes plikt til å rapportere om mulige brudd avhenger av alvorlighetsgraden, og at det er vanskelig å vurdere bruddenes alvorlighet.⁵⁷ Forfalskning, fabrikkering og plagiering (FFP) er eksempler på alvorlige brudd og inngår i lovens definisjon av vitenskapelig uredelighet.

Granskingsutvalget uttaler videre at flere av institusjonene tror de skal rapportere først når sakens konklusjon er klar. Det er imidlertid saker om *mulige* alvorlige brudd og ikke konklusjoner som skal rapporteres. Utvalget har i enkelte tilfeller hørt om saker som de burde fått rapporter om. I noen tilfeller har de etterspurt en rapport flere ganger uten å ha mottatt den. Utvalget har ingen maktmidler eller sanksjonsmuligheter for å få saker meldt inn. I perioden 2017–2018 utviklet Granskingsutvalget en veileder for forskningsinstitusjoners rapportering til utvalget. Åtte virksomheter oppgir i svarbrevet at de har brukt veilederen, og fem virksomheter svarer at de vil ta den i bruk når det blir aktuelt.

Uklart hvilke saker som skal defineres som mulig alvorlig brudd

Dokumentanalysen viser at det er ulikt hvordan virksomhetene etterlever rapporteringsplikten som framgår av forskningsetikkloven § 6 fjerde ledd. Det er uklart hva de skal vurdere og definere som mulig alvorlige brudd, og som dermed utløser rapporteringsplikten. Noen virksomheter rapporterer alle saker som de behandler. Andre rapporterer kun saker som blir vurdert til å være mulige alvorlige brudd. Enkelte virksomheter svarer at det er saker som er behandlet av virksomhetens redelighetsutvalg, som blir rapportert. Når det gjelder disse virksomhetene, er det uklart om saker med mulige alvorlige brudd kan bli løst på lavere nivå, og om slike saker blir rapportert videre til Granskingsutvalget.⁵⁸

Videre viser dokumentanalysene at fire virksomheter har tydelige retningslinjer som viser at rapporteringsplikten til Granskingsutvalget gjelder alle mulige alvorlige brudd, uavhengig av hvor i virksomheten saken er behandlet. For andre virksomheter er det mer uklart om saker som løses på lavere nivå, blir rapportert videre:

- **Nord universitet (UiN)** oppgir i svarbrevet at de melder alle saker med mulige alvorlige brudd. Retningslinjene er imidlertid så uklare at det er vanskelig å se hvem som vurderer om det er alvorlige brudd. Det er derfor vanskelig å se om alle saker som skal rapporteres, faktisk blir rapportert.

⁵⁵ Forskningsetikkloven § 6 fjerde ledd.

⁵⁶ Prop. 158 L (2015–2016), s. 66.

⁵⁷ Møtet med FEK og Granskingsutvalget ble avholdt 21. oktober 202 og verifisert 18. november 2020.

⁵⁸ Gjennomgang av svarbrev og mottatt dokumentasjon.

- **OsloMet – storbyuniversitetet (OsloMet)** svarer at de foretar en konkret helhetsvurdering av om saken skal rapporteres til Granskingsutvalget. Retningslinjene viser til at saker av en mer alvorlig eller prinsipiell karakter, og som er nødvendig for Granskingsutvalgets oppgaver som etterprøvende instans og som veileder, sendes til Granskingsutvalget til orientering så snart saken er ferdigbehandlet.
- **Norges teknisk-naturvitenskapelige universitet (NTNU)** rapporterer saker som har vært til vurdering i den interne granskingskomiteen eller Forskningsetisk utvalg (FEU). Det er uklart om saker som blir løst uten den interne granskingskomiteen, kan være mulige alvorlige brudd. I svarbrevet oppgir NTNU at de ikke har en samlet oversikt over saker om mulige brudd som er behandlet på lavere nivå i organisasjonen, det vil si på institutt- og fakultetsnivå.
- **Norges miljø- og biovitenskapelige universitet (NMBU)** svarer at ikke alle mulige brudd blir rapportert til Granskingsutvalget. Saker blir ikke rapportert når fakultetet har fulgt prosedyren for behandling av uredelighet og det ikke er påvist uredelighet, slik at saken er løst ved fakultetet. Retningslinjene sier ikke noe om saker av alvorlig karakter kan løses på fakultetsnivå.
- **Høgskulen i Volda (HVO) og Høgskolen i Molde (HiMolde)** svarer at de rapporterer alle saker om mulige brudd. Retningslinjene viser til at saker som gjelder uredelighet eller brudd på god vitenskapelig praksis, skal meldes til forskningsutvalget. Her kan saken avsluttes, og det sendes da en kopi av en kort rapport til redelighetsutvalget. Det framkommer ikke tydelig i retningslinjene om også disse sakene rapporteres videre til Granskingsutvalget.
- **Norges idrettshøgskole (NIH)** svarer at de bare rapporterer til Granskingsutvalget i tilfeller der det er snakk om alvorlige brudd som er begått forsettlig eller grovt uaktsomt. Retningslinjene sier at styret ved institusjonen skal sende en rapport til Granskingsutvalget dersom det blir gjort vedtak om tiltak som nevnt i retningslinjenes punkt 8b annet avsnitt bokstav a–f. Det er uklart om styret kan velge å ikke gjøre vedtak om tiltak og dermed ikke må sende rapport.
- **Høgskolen i Østfold (HiØ) og Universitetet i Bergen (UiB)** svarer at de rapporterer saker om mulige brudd på vitenskapelige redelighetsnormer/anerkjente forskningsetiske normer som redelighetsutvalget har behandlet og gitt sin uttalelse til. Retningslinjene viser til at saker kan behandles og avsluttes på fakultetsnivå, og at det i slike tilfeller skal ettersendes en rapport til redelighetsutvalget. Det framkommer ikke tydelig om også disse sakene rapporteres videre til Granskingsutvalget.

Eksempel på virksomheter som har tydelige retningslinjer:

- **Universitetet i Agder (UiA)** har i sine retningslinjer skrevet at rapporteringsplikten gjelder uavhengig av om saken er løst ved et fakultet eller behandlet av redelighetsutvalget.
- **Norges Handelshøyskole (NHH) og Universitetet i Stavanger (UiS)** viser i sine retningslinjer til at saker som gjelder mistanke om vitenskapelige uredelighet, alltid skal behandles av det forskningsetiske utvalget eller redelighetsutvalget, og at utvalget skal rapportere saker om mulige alvorlige brudd til Granskingsutvalget.

Granskingsutvalget oppgir i intervjuet at det kan være vanskelig å vurdere bruddenes alvorlighet.⁵⁹ Av Prop. 158 L (2015–2016) framkommer det at rapporteringsplikten ikke nødvendigvis er sammenfallende med definisjonen for vitenskapelig uredelighet. Virksomhetene viser likevel til definisjonen for vitenskapelig uredelighet i sine vurderinger av hva som er mulige alvorlige brudd på anerkjente forskningsetiske normer. Riktignok viser 13 virksomheter i tillegg til andre eksempler på hva som kan være mulige alvorlige brudd på forskningsetiske normer. Eksempelene er i hovedsak hentet fra Prop. 158 L (2015–2016).⁶⁰

Eksempler på mulige alvorlige brudd på forskningsetiske normer

- tilbakeholdelse, villedning om eller selektiv/skjult kassering av uønskede resultater
- ensidig eller forvridd tolkning av egne resultater og konklusjoner
- villedende bruk av statistiske metoder
- villedning eller fortielse om egen vitenskapelig innsats og/eller vitenskapelige resultater og om hvor mye den enkelte har bidratt. Urettmessig angivelse av forfatterrolle m.m.
- tilbakeholdelse av vesentlige detaljer i metodikk
- uriktige opplysninger om vitenskapelige kvalifikasjoner i søknader m.m.
- destruering av forskningsmateriale for å hindre undersøkelser av uredelighet i forskning
- tilbakeholdelse av vesentlig kritikk. I slike tilfeller bør en forsker henvende seg til relevante miljøer for å få problemene allsidig belyst
- rapportering om forskningsresultater eller metode på en misvisende måte
- publisering av resultater flere ganger som tilsynelatende nye (såkalt selvplagiat)
- registrering og lagring av resultater og forskningsmateriale på en utilstrekkelig måte

Kilde: Prop 158 L (2015–2016) s. 33

Det er mulige alvorlige brudd som skal rapporteres, ikke saker der det er konkludert med brudd
Gjennomgangen av virksomhetenes svarbrev og dokumentasjon viser at tre institusjoner ikke har utarbeidet retningslinjer, et mandat eller et reglement som omhandler hvilke saker som skal rapporteres til Granskingsutvalget. En av disse institusjonene viser til at de kun rapporterer saker der det er konkludert med alvorlige brudd.

I retningslinjene til UiT – Norges Arktiske universitet (UiT) står det ikke noe om rapportering til Granskingsutvalget, men de skriver i svarbrevet at de har lagt til grunn at saker der konklusjonen er at noen har handlet vitenskapelig uredelig, utløser rapporteringsplikten til Granskingsutvalget.

Arkitektur- og designhøgskolen i Oslo (AHO) viser til at de ikke har hatt saker å rapportere, men at de vil bruke redelighetsutvalget som rådgivende organ om det skulle dukke opp saker. Videre viser AHO til at de på grunn av skolens størrelse og lille forskningsvolum ikke har utarbeidet skriftlige retningslinjer for dette.

⁵⁹ Møtet med FEK og Granskingsutvalget ble avholdt 21. oktober 2020 og verifisert 18. november.

⁶⁰ Prop. 158 L (2015–2016), s. 33.

Sámi allaskuvla / Samisk høgskole (SA / SH) viser til at de ikke har fastsatt retningslinjer for hva som skal rapporteres til Granskingsutvalget, og at de vurderer hver sak fortløpende.

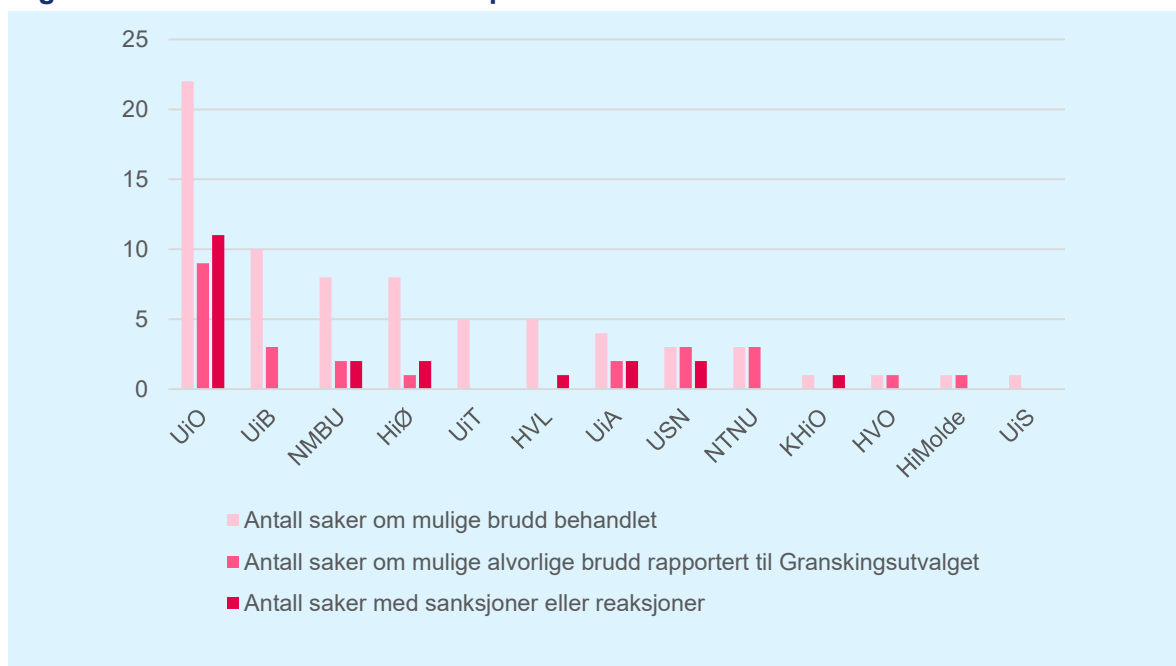
Eksempel på virksomheter som har tydelige retningslinjer:

Retningslinjene til Høgskolen i Innlandet (HINN) og Universitetet i Sørøst-Norge (USN) viser til at de mest alvorlige sakene skal rapporteres, både der det konkluderes med vitenskapelig uredelighet og der det ikke konkluderes med dette. De mindre alvorlige sakene trenger ikke å rapporteres.

6.2.5 Saker behandlet hos virksomhetene og rapportert til Granskingsutvalget i perioden 2018–2020

Dokumentanalysen viser at 13 av 21 virksomheter har behandlet én eller flere saker om mulige brudd på anerkjente forskningsetiske normer i perioden 2018–2020.⁶¹ Til sammen er det behandlet 72 saker i de 13 virksomhetene. 23 av disse sakene er meldt inn til Granskingsutvalget.⁶² Av de 23 sakene er det i 9 saker avdekket alvorlige brudd. 7 av sakene er fra Universitetet i Oslo (UiO), 1 fra Universitetet i Agder (UiA) og 1 er fra Høgskolen i Østfold (HiØ). 21 saker førte til reaksjoner eller sanksjoner.

Figur 5 Oversikt over antall saker i perioden 2018–2020

UiT – Norges arktiske universitet (UiT) oppgir at de har behandlet fem saker i perioden 2018–2020. De svarer videre at de ikke har rapportert noen saker til Granskingsutvalget, men at de ville ha gjort det dersom det hadde blitt funnet alvorlige brudd.

⁶¹ Gjennomgang av svarbrev og mottatt dokumentasjon.

⁶² En av sakene gjelder en felles rapport fra NMBU og UiO og en av sakene er meldt inn fra felles redelighetsutvalg for HVO, HiMolde og Møreforskning.

Videre har Nord universitet (UiN) og OsloMet – storbyuniversitetet (OsloMet) svart at de ikke har behandlet noen saker om mulige brudd i perioden 2018–2020, og at de da heller ikke har meldt inn noen saker til Granskingsutvalget. Disse virksomhetene peker seg ut ved at de har publisert en del mer forskning enn de andre virksomhetene som ikke har behandlet saker om mulige brudd i den aktuelle perioden. I tillegg viser dokumentanalysen at flere mindre virksomheter både har behandlet saker om mulige brudd og rapportert saker til Granskingsutvalget.

Figur 6 Antall publikasjoner og saker om mulige brudd behandlet

Virksomhet	Antall publikasjoner i 2018–2020	Antall saker om mulige brudd behandlet i 2018–2020
UiO	19 276	22
NTNU	16 717	3
UiB	10 272	10
UiT	6 556	5
OsloMet	3 806	0
UiS	3 370	1
NMBU	3 127	8
USN	2664	3
HVL	2454	5
UiA	2498	4
UiN	1951	0
HINN	1353	0
NIH	832	0
HiØ	709	0
NHH	637	0
HiMolde	406	1
HVO	348	1
AHO	124	0
NMH	86	0
SA / SH	53	0
KHiO	10	1

Kilde: Database for statistikk om høgre utdanning (DBH) og Riksrevisjonens dokumentanalyse

6.2.6 Sanksjoner eller reaksjoner etter brudd

Forskningsetikkloven regulerer ikke spørsmålet om sanksjoner eller andre reaksjoner på grunnlag av brudd på anerkjente forskningsetiske normer. Prop. 158 L (2015–2016) viser til at det vil være både en rett og en plikt for en forskningsinstitusjon å vurdere sanksjoner eller reaksjoner i saker der det er fastslått brudd på anerkjente forskningsetiske normer. Dette må vurderes opp mot subjektive forhold, men kan blant annet være arbeidsrettslige sanksjoner eller pålagt etikkopplæring. En annen type reaksjoner er knyttet til det faglige innholdet i arbeidet, som for eksempel tilbaketrekking av en tildelt doktorgrad eller publiserte artikler.

I intervjuet med administrasjonen i FEK og Granskingsutvalget viser utvalget til at de oppfordrer institusjonene til å rapportere om reaksjoner eller sanksjoner etter brudd, og at noen få institusjoner

gjør dette. Utvalget oppgir videre at det er interessant for utvalget å motta informasjon om hvilke reaksjoner eller sanksjoner som et brudd medfører, ettersom det ikke er regulert i loven. Det kan føre til at relativt like saker behandles ulikt mellom institusjonene. Forskningsinstitusjonene har styringsrett etter arbeidsmiljøloven og kan gi reaksjoner av arbeidsrettslig karakter, for eksempel å pålegge den ansatte kurs eller opplæring. Det kan også være aktuelt med kontraktsrettslige reaksjoner (for eksempel å betale tilbake forskningsmidler til NFR). Granskingsutvalget kjenner imidlertid ikke til at dette har blitt gjort.⁶³

Dokumentanalysen viser at 21 av de 72 sakene som var til behandling hos virksomhetene i perioden 2018–2020, medførte reaksjoner eller sanksjoner.⁶⁴ Under følger en oversikt over hvilke reaksjoner og sanksjoner som ble gitt etter at bruddene ble avdekket, og hvilke vurderinger og tiltak som er gjennomført.

Reaksjoner og sanksjoner:

- avsluttet ph.d.-studium og ikke godkjent avhandling
- artikkel trukket fra avhandlingen og et errata⁶⁵ lagt inn i de trykte eksemplarene av avhandlingen
- vitenskapelig arbeid/artikkel/publikasjon/delrapport trukket tilbake
- korrigeringer i det vitenskapelige arbeidet
- avsluttet arbeidsforhold
- sak omtalt på intranett og brukes som eksempel i undervisning
- slettet delrapport
- registrerte kontakter informert om rettigheter
- data slettet fra artikkel
- forsker pålagt å sende en beklagelse til de berørte

Vurderinger og tiltak:

- avholdt seminar med temaet medforfatterskap
- retningslinjer gjennomgått og fulgt opp
- oppfølging av rutiner, prosedyrer, opplæring og informasjon
- behov for bedre rutiner for kvalitetssikring av interne forskningsprosjekter
- behov for bedre opplæring av forskerne, særlig med tanke på forskningsetikk
- enklere system for varsling av kritikkverdige forhold og oppfølging
- pålegg om retting, eventuelt trekking, av det vitenskapelige arbeidet
- corrigendum til tidsskriftet som også inneholdt en beklagelse
- oppfølging av svakheter ved den forskningsetiske praksisen ved fakultetet
- tiltak for å rette opp i institusjonens systemfeil
- nye informasjonssikkerhetstiltak med nye systemer
- styrket ressursbruken og bemanningen som skal oppdatere og implementere nødvendige tiltak
- opprettet GDPR-gruppe

⁶³ Møtet med FEK (administrasjonen) og Granskingsutvalget ble avholdt 21. oktober 2020 og verifisert 18. november 2020.

⁶⁴ Gjennomgang av svarbrev og mottatt dokumentasjon.

⁶⁵ Endringer som gjøres i en avhandling etter at den er bedømt, men før den går i trykken.

7 Konklusjoner

Målet med revisjonen er å kontrollere om de statlige forskningsinstitusjonene i UH-sektoren har lagt til rette for og sikrer at forskningen skjer i henhold til lov og anerkjente forskningsetiske normer og regler.

Konklusjoner

Revisjonen konkluderer med at de statlige forskningsinstitusjonene i UH-sektoren ikke gjør nok for å sikre at forskningen skjer i henhold til lov om organisering av forskningsetisk arbeid (forskningsetikkloven) og anerkjente forskningsetiske normer og regler.

- Forskningsinstitusjonene har ikke etablert systemer som legger til rette for at alle ansatte som arbeider med forskning, får tilstrekkelig opplæring.
- Forskningsinstitusjonene har ikke gode nok systemer for å sikre at mulige brudd på anerkjente forskningsetiske normer blir oppdaget, behandlet og rapportert.

Konsekvensen av at de ansatte ikke får god nok opplæring eller ikke er kjent med virksomhetens meldesystemer, kan være at det blir vanskelig for den enkelte forsker å oppfylle sin egen aktsomhetsplikt og å vite hva som skal vurderes som mulig brudd, og hvordan det skal meldes/varsles. Uklare retningslinjer kan føre til at saker som blir behandlet og avsluttet på et lavere nivå i virksomheten, ikke blir rapportert til virksomhetens ledelse og/eller videre til Granskingsutvalget. Det kan medføre at mulige alvorlige brudd ikke blir oppdaget, og at nødvendige tiltak og forbedringer ikke blir gjennomført.

Forskere og forskningsinstitusjoner har et lovfestet ansvar for å sikre at all forskning skjer i henhold til anerkjente forskningsetiske normer. Forskningsinstitusjonene skal legge til rette for at forskerne enkelt kan følge god praksis, og ha et system for å avdekke og behandle eventuelle brudd på gode forskningsetiske normer. Manglende etterlevelse av normer og krav til forskningsetikk kan ha stor betydning for kvaliteten på og troverdigheten til forskningen. I 2017 kom det en ny lov om organisering av forskningsetisk arbeid (forskningsetikkloven). Forskningsetikkloven med forskrift og forarbeider har gitt virksomhetene et tydeligere og mer konkret ansvar for å håndtere forskningsetiske spørsmål og å spre kompetanse innenfor forskningsetikk. Av forarbeidene til loven framgår det at institusjonene er ansvarlige for at alle som utfører eller deltar i forskningen, er kjent med anerkjente forskningsetiske normer. Dette ansvaret gjelder for alle offentlige og private institusjoner som har forskning som én av sine hovedoppgaver. Videre har forskningsinstitusjonene ansvaret for å følge opp og behandle alle tilfeller der det er spørsmål om et mulig brudd på anerkjente forskningsetiske normer, både alvorlige og mindre alvorlige brudd.

De nasjonale forskningsetiske komiteene (FEK) er etablert for blant annet å forebygge uredelighet i forskning, og de skal bidra til at forskning i offentlig og privat regi skjer i henhold til anerkjente etiske normer. FEK består blant annet av Granskingsutvalget, som er en nasjonal ressurs som skal veilede forskningsinstitusjonene i behandling av uredelighetssaker.

Med vitenskapelig uredelighet menes forfalskning, fabrikkering, plagiering og andre alvorlige brudd på anerkjente forskningsetiske normer som er begått forsettlig eller grovt uaktsomt i planlegging, gjennomføring eller rapportering av forskning.⁶⁶

Forskningsinstitusjonene har ikke etablert systemer som legger til rette for at alle ansatte som arbeider med forskning, får tilstrekkelig opplæring

Forskningsinstitusjonene skal i henhold til forskningsetikkloven § 5 sikre at forskningen ved institusjonen skjer i henhold til anerkjente forskningsetiske normer. Det innebærer blant annet at de har ansvaret for nødvendig opplæring, og at alle som utfører eller deltar i forskningen er kjent med anerkjente forskningsetiske normer.

Prop. 158 L (2015–2016) viser til at forskningsinstitusjonene må arbeide aktivt og kontinuerlig for å etablere en forskningsetisk kultur og praksis.⁶⁷ Institusjonene kan ikke og skal ikke overta ansvaret fra den enkelte forsker, men de skal tilrettelegge for at forskeren kan ta sitt ansvar. Av forarbeidene framgår det at behovet for god oppfølging av forskere, og godt etablerte rutiner ved institusjonene er avgjørende for å sikre at forskningsetikk blir ivaretatt i den daglige forskningen.⁶⁸

Revisjonen har kontrollert om forskningsinstitusjonene har lagt til rette for at forskningen ved institusjonen skjer i henhold til anerkjente forskningsetiske normer.

Revisjonen konkluderer med at forskningsinstitusjonene ikke gjør nok for å etterleve kravene om å legge til rette for at forskningen ved institusjonen skjer i henhold til anerkjente forskningsetiske normer.

Revisjonen viser at ansvaret for forskningsetikk er lederforankret, men at praksisen og kulturen varierer mellom virksomhetene. Enkelte av virksomhetene har utviklet spesifikke tiltak og verktøy som skal bidra til at forskningen skjer i henhold til anerkjente forskningsetiske normer.

Virksomhetene har ikke fastsatt og dokumentert hva som er nødvendig opplæring av alle ansatte som arbeider med forskning. De fleste har kun dokumentert nødvendig opplæring for doktorgradskandidater og studenter. Det er bare Universitetet i Sørøst-Norge (USN) og Høgskulen på Vestlandet (HVL) som har dokumentert opplæringsbehovet for alle ansatte.

Tolv virksomheter gir tilbud om kurs til alle ansatte som arbeider med forskning, men i all hovedsak skjer opplæringen gjennom obligatoriske kurs gjennom utdanningene og for kandidater. I noen tilfeller er opplæringen obligatorisk også for veiledere. For alle andre ansatte er opplæringen frivillig.

Dersom virksomhetene skal kunne sikre at alle som utfører eller deltar i forskningen er kjent med anerkjente forskningsetiske normer, vil det være nødvendig å ha oversikt over opplæringsbehovet. Forskningsinstitusjonene har ikke etablert et system som viser at alle som utfører eller deltar i forskningen er kjent med anerkjente forskningsetiske normer. Opplæringen er ivaretatt og satt i system for studenter og kandidater gjennom studieplanen, men ikke for alle andre ansatte.

Det kan være vanskelig for den enkelte forsker å oppfylle sin egen aktsomhetsplikt, med å sikre at all forskning skjer i henhold til anerkjente forskningsetiske normer, dersom virksomheten ikke har lagt til rette for dette gjennom å sørge for at alle ansatte får nødvendig opplæring.

⁶⁶ Forskningsetikkloven § 8.

⁶⁷ Prop 158 L (2015–2016), s. 31.

⁶⁸ Prop 158 L (2015–2016), s. 59.

Forskningsinstitusjonene har ikke gode nok systemer for å sikre at mulige brudd på anerkjente forskningsetiske normer blir oppdaget, behandlet og rapportert

Forskningsetikkløven § 6 første ledd sier at forskningsinstitusjoner har ansvar for å behandle saker om mulige brudd på anerkjente forskningsetiske normer. Institusjonenes ansvar innebærer å forebygge, avdekke og saksbehandle mulige brudd på anerkjente forskningsetiske retningslinjer. Målet er å utvikle en kultur der institusjonen tar opp, vurderer og saksbehandler forskningsetiske spørsmål, og der saker ikke blir skjøvet under teppet.⁶⁹

Revisjonen har kontrollert om forskningsinstitusjonene har etablert systemer som sikrer at mulige brudd på anerkjente forskningsetiske normer blir oppdaget og behandlet.

Revisjonen konkluderer med at forskningsinstitusjonene ikke har gode nok systemer som sikrer at mulige brudd på anerkjente forskningsetiske normer blir oppdaget og behandlet. Videre er det uklart om virksomhetene rapporterer alle saker om mulige alvorlige brudd til Granskingsutvalget.

Systemer for å forebygge, avdekke og saksbehandle mulige brudd

En forutsetning for at virksomhetene kan saksbehandle mulige brudd er at de blir avdekket. Revisjonen har i denne sammenheng sett nærmere på virksomhetenes kvalitetssikringssystemer og systemer eller kanaler for å melde om brudd.

Institusjonene har et ansvar for å utvikle system for kvalitetssikring slik at de avdekker og har prosedyrer for å behandle saker om mulige brudd på forskningsetiske normer. Elleve institusjoner bruker kvalitetssikringssystemer eller verktøy som er egnet til å avdekke mulige brudd på forskningsetiske normer. For ti forskningsinstitusjoner er det uklart hvordan de gjennomfører kvalitetssikringen av egen forskning.

Alle virksomhetene har kanaler eller meldesystemer der man kan melde inn mulige brudd, men det er uklart om alle som jobber med forskning får informasjon om disse systemene. I RINO-undersøkelsen⁷⁰ oppgir 40,5 prosent av respondentene at de ikke har noen kunnskap om hvilke rutiner som skal følges for å melde fra om saker med mulig uredelighet.

Forskningsetikkløven § 6 tredje ledd sier at forskningsinstitusjoner skal fastsette retningslinjer for behandling av saker om mulige brudd på anerkjente forskningsetiske normer. Institusjonene er gjennom loven pålagt å opprette retningslinjer som omfatter:⁷¹

- hvordan de skal håndtere et varsel om en mulig uredelighetssak
- i hvilke tilfeller og på hvilket tidspunkt institusjonens redelighetsutvalg skal sette i gang behandling av en sak om mulige brudd på forskningsetiske normer
- rutiner for å revaske forskere som feilaktig er beskyldt for uredelighet
- hvordan andre uredelighetssaker skal behandles, og hvilke organer ved institusjonen som skal ta en endelig beslutning om disse

⁶⁹ Gyldendal Rettsdata, kommentar til forskningsetikkloven § 6 første ledd.

⁷⁰ Research Integrity in Norway - RINO (FEK 2018).

⁷¹ Gyldendal Rettsdata, kommentar til forskningsetikkloven § 6 tredje ledd.

14 av 21 forskningsinstitusjoner har mangelfulle retningslinjer for behandling av saker om mulige brudd, hvorav 3 institusjoner ikke har utarbeidet retningslinjer. Bare 7 institusjoner⁷² har inkludert alle de pålagte kravene i sine beskrivelser av saksbehandlingen.

Virksomhetenes ledelse blir i hovedsak orientert om alle mulige brudd på anerkjente forskningsetiske normer. Med virksomhetens ledelse mener vi rektor, administrerende direktør eller styre. Tre virksomheter viser til at saker behandles på lavere nivå, og det er uklart om ledelsen blir orientert om alle mulige brudd.

Etterlevelse av kravene til redelighetsutvalg

Forskningsetikkloven § 6 andre ledd stiller krav til at forskningsinstitusjonene skal ha et redelighetsutvalg med nødvendig kompetanse innenfor forskning, forskningsetikk og jus. Videre skal utvalget ha minst ett medlem som ikke er ansatt ved institusjonen. Forskningsetikkforskriften § 2 viser til at redelighetsutvalget skal ha minst tre medlemmer.

Revisjonen viser at 20 virksomheter etterlever kravene til redelighetsutvalg. Én virksomhet har ikke opprettet et redelighetsutvalg som oppfyller kravene. Virksomheten har istedenfor opprettet et fagråd som behandler saker som omhandler publiseringer dersom det skulle oppstå tvister, men virksomheten viser til at arbeidet med å opprette et redelighetsutvalg er påbegynt.

Manglende rapportering til Granskingsutvalget

Forskningsetikkloven § 6 fjerde ledd stiller krav til at forskningsinstitusjonene skal rapportere til Granskingsutvalget om mulige brudd på anerkjente forskningsetiske normer. Prop. 158 L (2015–2016) viser til at institusjonene plikter å rapportere alle saker «av et visst omfang, av en viss alvorlighet eller av en viss prinsipiell karakter» til Granskingsutvalget. Rapporteringsplikten er ikke nødvendigvis sammenfallende med definisjonen for vitenskapelig uredelighet. Hensynet bak bestemmelsen er å gi Granskingsutvalget kjennskap til alle uredelighetssaker, slik at de kan styrke kvaliteten i utvalgets kjerneoppgaver.

Revisjonen viser at det er ulikt hvordan virksomhetene etterlever kravet om å rapportere saker om mulige brudd til Granskingsutvalget. Det er usikkerhet knyttet til hvilke saker som skal vurderes og defineres som alvorlige brudd, og som dermed utløser institusjonens rapporteringsplikt. Noen rapporterer alle saker som behandles, og på denne måten sikrer de at Granskingsutvalget får den informasjonen de har behov for. Andre rapporterer kun saker som vurderes å være alvorlige brudd. Enkelte virksomheter svarer at de rapporterer saker som er behandlet av virksomhetens redelighetsutvalg. Det er uklart om saker om mulige alvorlige brudd som blir løst på lavere nivå, blir rapportert videre.

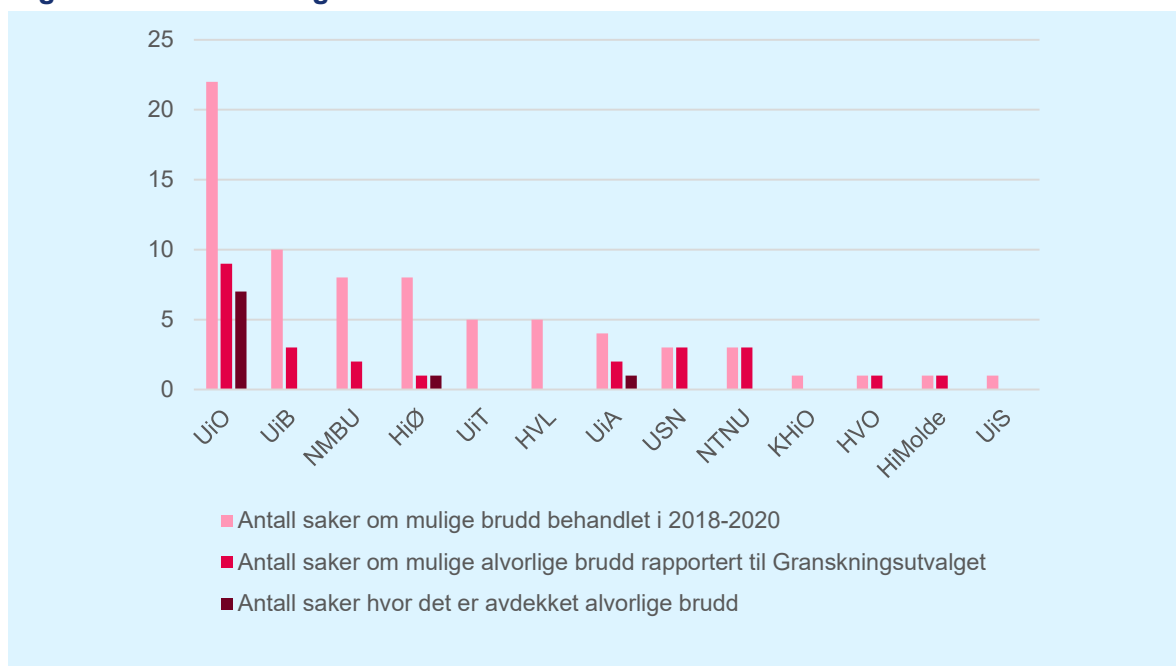
Fire virksomheter har retningslinjer som tydelig viser at rapporteringsplikten til Granskingsutvalget gjelder alle saker om mulige alvorlige brudd som er behandlet i hele virksomheten. To virksomheter har ikke fastsatt retningslinjer, eller tatt stilling til hvilke saker som vurderes som mulige alvorlige brudd, og som dermed skal rapporteres til Granskingsutvalget. Én virksomhet har lagt til grunn at saker der konklusjonen er at noen har handlet vitenskapelig uredelig, utløser rapporteringsplikten. Det er dermed uklart om alle saker om mulige alvorlige brudd som blir behandlet i virksomhetene, rapporteres videre til Granskingsutvalget. Uklare retningslinjer kan føre til at saker som blir behandlet og avsluttet på lavere nivå i institusjonen ikke blir rapportert videre til utvalget.

⁷² KHiO, NIH, NMH, NHH, HINN, USN og UiA.

Funnene samsvarer godt med Granskingsutvalgets oppfatning av at det ikke alltid får tilsendt rapporter om mulige alvorlige brudd, og at enkelte institusjoner rapporterer først når konklusjonen om et mulig brudd er klar.

Av Prop. 158 L (2015–2016) framkommer det at rapporteringsplikten ikke nødvendigvis er sammenfallende med definisjonen for vitenskapelig uredelighet. Flere av virksomhetene viser til at de bruker definisjonen for vitenskapelig uredelighet for å vurdere hva som er mulige alvorlige brudd på anerkjente forskningsetiske normer. Hvordan virksomhetene definerer mulige alvorlige brudd, kan påvirke hvilke saker som rapporteres til Granskingsutvalget. Det kan også resultere i at saker om mulige alvorlige brudd på forskningsetiske normer ikke blir rapportert, fordi de ikke faller inn under vitenskapelig uredelighet.

Figur 7 Saker om mulige brudd behandlet hos virksomhetene

Det er store forskjeller mellom virksomhetene når det gjelder hvor mange saker om mulige brudd som er behandlet, og hvor mange saker om mulige alvorlige brudd som er rapportert til Granskingsutvalget i perioden 2018–2020. Revisjonen viser at to universiteter ikke har behandlet noen saker om mulige brudd i perioden, mens mindre høyskoler har behandlet én eller flere saker. Videre viser revisjonen at 13 virksomheter til sammen har behandlet 72 saker om mulige brudd i perioden. 23 av sakene er rapportert til Granskingsutvalget⁷³, og i 9 saker er det avdekket alvorlige brudd.

Ulik vurdering av likelydende saker mellom og innad i virksomhetene kan føre til ulik rapportering til Granskingsutvalget. Det kan igjen føre til at utvalget ikke får nødvendig kjennskap til uredelighetssaker og praksis hos institusjonene. Dette vil kunne påvirke utvalgets oppgave som etterprøvende instans, og utvalgets veiledende rolle ovenfor institusjonene.

⁷³ En av sakene gjelder en felles rapport fra NMBU og UiO og en av sakene er meldt inn fra felles redelighetsutvalg for HVO, HiMolde og Møreforskning.

Vedlegg 1:

Spørrebrev til virksomhetene om forskningsetikk

I 2017 kom ny lov om organisering av forskningsetisk arbeid (forskningsetikkloven). Loven har gitt virksomhetene et tydeligere og mer konkret ansvar for håndtering av forskningsetiske spørsmål, og for å spre kompetanse innen forskningsetikk.

Riksrevisjonen skal i 2020 gjennomføre en etterlevelsesrevisjon om forskningsetikk. Vi skal kontrollere om forskningsinstitusjonene etterlever forskningsetikkloven §§ 5 og 6.

Lovens § 5 sier at forskningsinstitusjoner skal sikre at forskningen ved institusjonen skjer i henhold til anerkjente forskningsetiske normer. Institusjonen har ansvaret for:

- a) nødvendig opplæring av kandidater og ansatte i anerkjente forskningsetiske normer og
- b) at alle som utfører eller deltar i forskningen, er kjent med anerkjente forskningsetiske normer.

Lovens § 6 viser til at forskningsinstitusjoner har ansvar for å behandle saker om mulige brudd på anerkjente forskningsetiske normer. Institusjonene skal:

- ha et redelighetsutvalg
- fastsette retningslinjer for behandling av saker om mulige brudd på anerkjente forskningsetiske normer
- rapportere saker om mulige alvorlige brudd på anerkjente forskningsetiske normer til Granskingsutvalget

Riksrevisjonen sender dette brevet med spørsmål til alle statlige universiteter og høyskoler underlagt Kunnskapsdepartementet i forbindelse med vår kontroll.

Spørsmål til statlige universiteter og høyskoler om forskningsetikk

1. Hvordan sikrer virksomheten din at forskningen ved institusjonen skjer i henhold til anerkjente forskningsetiske normer, jf. Forskningsetikkloven?
 - 1.1. Utover kravene i § 5 a og b, gjennomfører virksomheten andre tiltak for å sikre at forskningen ved institusjonen skjer i henhold til anerkjente forskningsetiske normer?
 - 1.2. Hvem har ansvaret for å sikre at forskningen ved institusjonen skjer i henhold til anerkjente forskningsetiske normer?
2. Hvordan sikrer forskningsinstitusjonen nødvendig opplæring av kandidater og ansatte i anerkjente forskningsetiske normer?
 - 2.1. Hvilke forskningsetiske retningslinjer/normer benytter virksomheten?
 - 2.2. Har virksomheten utviklet egne etiske eller fagspesifikke retningslinjer? Hvis ja; kan vi få tilsendt en kopi av eventuelle egne retningslinjer?
 - 2.3. Har virksomheten fastsatt og dokumentert hva som er nødvendig opplæring for å ivareta krav i forskningsetikkloven? Hvis ja; kan vi få tilsendt en kopi av eventuell dokumentasjon?
 - 2.4. Hvordan er opplæringen organisert? Sentralt eller på enheter/fakultet/institutt?
 - 2.5. Hvordan blir opplæringen gjennomført? (Kurs, nettkurs, skriftlig materiell, samtale)
 - 2.6. Hvem får tilbud om opplæring? Alle eller bare nyansatte? Hvilke stillingskategorier?
 - 2.7. Er opplæringen frivillig eller obligatorisk? Og hvem er den eventuelt obligatorisk for?
3. Hvordan sikrer forskningsinstitusjoner at alle som utfører eller deltar i forskningen, er kjent med anerkjente forskningsetiske normer?
 - 3.1. Har virksomheten et system for å følge opp at alle som skal ha opplæring får opplæring?

- 3.2. Blir opplæringen gjentatt ved eventuelle oppdateringer?
- 3.3. Har virksomheten en oversikt over hvem som har fått eller hvem som bør få hvilken opplæring og til hvilket tidspunkt? Hvis ja; kan vi få tilsendt et eksempel på dette?
4. Har forskningsinstitusjonen fastsatt retningslinjer for behandling av saker om mulige brudd på anerkjente forskningsetiske normer? Kan vi få tilsendt en kopi av disse retningslinjene?
5. Har virksomheten et eller flere redelighetsutvalg?
 - 5.1. Hvem består redelighetsutvalget av?
 - 5.2. Hvordan bruker virksomhetene redelighetsutvalget?
 - 5.3. Er det fastsatt et mandat eller retningslinjer for redelighetsutvalget? Kan vi eventuelt få en kopi?
 - 5.4. Blir virksomheten sentralt orientert om alle mulige brudd?
 - 5.5. Rapporteres alle mulige brudd til Granskingsutvalget?
6. Hvilke retningslinjer har forskningsinstitusjonene for å rapportere om mulige alvorlige brudd på anerkjente forskningsetiske normer til Granskingsutvalget? Kan vi få en kopi?
7. Har virksomheten kvalitetssikringssystemer og/eller verktøy for å avdekke mulige brudd?
 - 7.1. Hvordan fanger virksomhetene opp bruddene? Tips kanal/system?
 - 7.2. Hvilke rutiner har virksomheten for å vurdere og godkjenne artikler før publisering? Kan vi få tilsendt dokumentasjon?
 - 7.3. Skriver forskerne under på en erklæring for habilitet eller at forskningsetiske kriterier er fulgt?
8. Har virksomheten prosedyrer for å behandle saker om mulige brudd? Kan vi få tilsendt dokumentasjon?
 - 8.1. Hva vurderer virksomhetene som mulige alvorlig brudd på anerkjente forskningsetiske normer?
 - 8.2. Har virksomheten felles kriterier for vurdering av hva som er alvorlig brudd? Kan vi få tilsendt dokumentasjon?
 - 8.3. Hvem har ansvar for å vurdere og avgjøre hva som er alvorlige brudd?
 - 8.4. Er det enkelte forskningsområder i virksomhetene hvor det er større omfang av mulig brudd på forskningsetiske normer enn andre?
9. Hvilke saker om mulige brudd er behandlet i virksomheten i perioden 2018–2020? Kan vi få tilsendt en oversikt?
 - 9.1. Hvilke av disse sakene er meldt til Granskingsutvalget? Kan vi få oversikt over saker meldt til Granskingsutvalget der type brudd og forskningsområde framkommer?
 - 9.2. Har virksomhetene definert hvilke type saker som vurderes som mulige alvorlige brudd og som skal rapporteres til Granskingsutvalget? Hva utløser rapporteringsplikten?
 - 9.3. Rapporterer virksomheten alle saker med mulige alvorlige brudd eller bare saker hvor det er konkludert med alvorlige brudd?
 - 9.4. Bruker virksomheten «Veileder for forskningsinstitusjoners rapportering til Granskingsutvalget»?
10. Hva slags sanksjoner eller andre reaksjoner vurderes og/eller brukes av virksomhetene der det er fastslått brudd på anerkjente forskningsetiske normer?
 - 10.1. I hvor mange saker som er behandlet i perioden 2018–2020 er det avdekket alvorlige brudd?
 - 10.2. I hvor mange saker der det er avdekket brudd i perioden 2018–2020 er det vurdert og/eller gitt sanksjoner/reaksjoner? Og hvilke reaksjoner/sanksjoner er gitt?

10.3. Dersom det er avdekket brudd i virksomheten, hvilke vurderinger og eller tiltak er gjennomført i etterkant?

11. Hvordan opplever virksomheten samarbeidet med komiteene og utvalg i De nasjonale forskningsetiske komiteene (FEK)?

11.1. Bruker virksomheten retningslinjene til FEK?

11.2. Tar virksomheten kontakt med komiteene og utvalg ved behov for råd og veiledning?

Vi vil avtale med kontaktpersonen hvordan etterspurt dokumentasjon skal sendes inn.

Forskningsetiske retningslinjer for Nord universitet

Vedtatt 06.09.2018 i rektorvedtak 18/02030

Formålet med forskningsetikk er å bevisstgjøre forskere og samfunnet om etiske problemstillinger som oppstår som følge av moderne forskning knyttet til forskningsprosessen eller forskningsresultater. Etisk refleksjon skal være gjennomgripende i alle ledd ved utøvelse av forskning. Både Nord universitet som forskningsinstitusjon og de enkelte forskere har et ansvar med etterlevelse av normer for vitenskapelig redelighet og forskningsetiske prinsipper som skal ivareta alle de som berøres, direkte eller indirekte, av forskningen.

Forskning er en betydelig maktfaktor på mange nivå. Det er derfor vesentlig at forskning foregår på måter som er etisk forsvarlige. Dette innebærer at åpenhet – transparens – preger all aktivitet ved Nord universitet.

Retningslinjene gjelder både studenter, kandidater og ansatte som driver eller på annen måte er involvert i forskning ved Nord universitet. I retningslinjene brukes fellesbetegnelse forsker for alle i målgruppen, men der det er naturlig vil enkeltgrupper være nevnt særskilt.

Retningslinjene er utarbeidet for å skape større bevissthet i forhold til holdninger i forskning. De er ikke lover eller forskrifter, men bygger både på lover og lokale og sentrale forskrifter og retningslinjer.

Det er verdt å huske på at retningslinjer alene ikke har stor effekt på kulturen ved institusjonen. Nord universitet skal derfor følge opp retningslinjene

- gjennom å sette et eksempel ved egen adferd
- gjennom å slå ned på brudd og gi synlig ros når reglene etterleves, og å legge til rette for at brudd kan rapporteres
- gjennom å oppmuntre til diskusjon om reglene og hvordan de etterleves i praksis, slik at det blir sammenheng mellom liv og lære

Innhold

Innledning	1
1. Akademisk frihet og ansvar	3
2. Integritet og etterrettelighet.....	3
3. God forskningspraksis – etterrettelighet, integritet, åpenhet	4
4. Brudd på sannhetsforpliktelsen – vitenskapelig uredelighet.....	5
5. Publisering, forfatterskap og medforfatterskap.....	6
6. Oppdragsforskning	7
7. God forskningsskikk i prosjekter som vedrører flere	7
8. Interessekonflikt og upartiskhet.....	7
9. Interessekonflikt og sidegjøremål	8
10. Veiledningsforhold, private relasjoner og respekt for studenten/kandidaten	8
11. Beskyttelse av mennesker involvert i forskning.....	9
12. Beskyttelse av dyr.....	10
13. Beskyttelse av miljøet.....	10
Appendiks	11

1. Akademisk frihet og ansvar

Ved Nord universitet er intellektuell frihet grunnleggende for all sannhetssøkende og kunstnerisk skapende virksomhet, og akademisk frihet er derfor en normgivende rettighet.

Den individuelle akademiske friheten gir den vitenskapelig ansatte frihet til å stille spørsmål, velge materiale og metode i sitt forsknings- og undervisningsarbeid og frihet til å offentliggjøre forskningens resultater. Dette er like viktig innen oppdragsforskning (se pkt. 6 *Oppdragsforskning*).

Forskning er av stor betydning for enkeltmennesker og for samfunnet. Derfor er det vesentlig at forskning foregår på måter som er etisk forsvarlige. Nord universitet har ansvar for:

- Å etterleve den lovhjemlede akademiske friheten
- Å innarbeide prinsipper om akademisk frihet i universitetets vedtekter og plandokumenter
- Å styrke og videreutvikle det forskningsetiske arbeidet
- Å bidra til å sikre forskerens frihet i valg av tema, metode, gjennomføring av forskning og publisering av resultater
- Å sikre etterlevelse av god vitenskapelig praksis og etablere mekanismer for håndtering av mistanke om brudd på forskningsetiske normer
- Å etablere forskningsetisk utvalg (redelighetsutvalg)
- Å bidra til å bevare og fremme bærekraft, på kort og lang sikt, gjennom forskning

2. Integritet og etterrettelighet

Ærlighet, åpenhet, dokumenterbarhet og systematikk er grunnleggende for å bringe fram ny kunnskap med kritisk og systematisk etterprøving og fagfellevurdering.

Universitetet skal bidra til å sikre forskerens frihet i valg av tema, metode, gjennomføring av forskning og publisering av resultater. Forskeren skal ved oppdragsforskning motvirke at oppdragsgiver på en utilbørlig måte søker å påvirke metodevalg, gjennomføring eller publisering.

Forskningen skal ha høy faglig kvalitet. Det stilles krav til at forsker og institusjon besitter nødvendig kompetanse, utformer relevante forskningsspørsmål, foretar egnet metodevalg og sørger for forsvarlig og hensiktsmessig prosjektgjennomføring i henhold til datainnhenting, databehandling og oppbevaring/lagring av materialet.

Ved forskning på mennesker eller på opplysninger og materiale som kan knyttes til enkeltindivider skal samtykke innhentes. Samtykket skal være informert, uttrykkelig, frivillig og dokumenterbart. Samtykke forutsetter samtykkekompetanse. Det skal utvises årvåkenhet for å sikre reell frivillighet der deltaker står i et avhengighetsforhold til forsker eller er i en ufri situasjon.

De som gjøres til gjenstand for forskning, har i utgangspunktet krav på at personlig informasjon blir behandlet konfidensielt og anonymt. Forskeren må hindre bruk og formidling av informasjon som kan skade enkeltpersonene det forskes på. Uten hensyn til taushetsplikt har man en rettslig plikt til å avverge grove straffbare handlinger eller når det er grunn til å tro at et barn blir mishandlet i hjemmet eller det foreligger andre former for alvorlig omsorgssvikt¹. Forskeren må ta stilling til når og på hvilken måte deltakeren skal informeres om begrensninger i taushetsplikten.

Åpenhet om relevante roller og relasjoner som forskeren inngår i, skal avklares overfor kolleger, forskningsdeltakere, finansieringskilder og andre relevante aktører. Sammenblandinger av roller og relasjoner og tvil om habilitet kan gi rimelig mistanke om interessekonflikter, og bør derfor unngås.

¹ Straffeloven § 196 *Plikt til å avverge et straffbart forhold* og Barnevernloven § 6-4 *Innhenting av opplysninger*

Forskeren har et ansvar for egen forsknings troverdighet og derigjennom også for Nord universitets omdømme. Fabrikking, forfalskning og plagiering er alvorlige brudd på god vitenskapelig praksis og ikke forenlig med slik troverdighet.

- Forskere og forskningsansvarlige må følge nasjonale lover og regler og internasjonale konvensjoner og avtaler.
- Forskere skal følge god henvisningsskikk i tråd med forskerens fagtradisjon, og slik sikrer krav til etterprøvbarhet og grunnlag for videre forskning.
- Forskere skal vise hverandre respekt. De skal avklare og følge god praksis for dataeierskap og –deling, forfatterskap, publisering, fagfelleevaluering og samarbeid for øvrig.
- Forskningsresultater skal som hovedregel gjøres tilgjengelig. Åpenhet om forskningsfunn er viktig for å sikre etterprøvbarhet, og for å sikre en dialog med offentligheten.
- Forskere har et ansvar for at forskningen skal komme forskningsdeltakere, relevante grupper eller samfunnet til gode og for å unngå at den gjør skade.
- Beslutninger om forskning skal ta hensyn til at utvikling av et bestemt forskningsfelt kan føre til etisk uakseptable konsekvenser for enkeltmennesker, dyr, samfunn eller miljø.
- Det er maktpåliggende at forskeren i offentlige diskusjoner tydelig skiller mellom profesjonelle ekspertkommentarer og personlige meninger. Det er viktig at forskere ikke misbruker sin status og derfor er varsom med å bruke akademisk tittel og arbeidssted for å gi tyngde til personlige meninger i debatter utenfor eget fagområde.

Forskning bør bidra til å motvirke global urettferdighet og bevare biologisk mangfold (se punkt 3 om åpenhet og punkt 13 om beskyttelse av miljøet).

3. God forskningspraksis – etterrettelighet, integritet, åpenhet

Forskning og vitenskapelig virksomhet ved Nord Universitet skal være basert på god forskningsskikk og metode forankret i relevant regelverk slik som forskningsetikkloven² og ulike nasjonale regelverk innenfor de ulike fagområdene³

Forskere ved Nord Universitet skal være kjent med og etterleve retningslinjene for god forskningsetisk framferd. Krav om etterrettelighet, sannferdighet⁴, integritet og åpenhet vektlegges særlig.

Etterrettelighet

For at andre skal ha tillit til vitenskapelig kunnskap og at kunnskap skal gagne andre, er etterprøvbarhet meget viktig. Metoder og funn skal dokumenteres i en forståelig og komplett form. Data skal være tilgjengelig for etterprøving etter publisering og uten ugrunnet opphold. Der tidsskrift eller forlag ber om dette, skal data gjøres tilgjengelig for allmennheten på aktuelle nettsteder så fremt dette ikke er i strid med personvernloven eller lignende.

Valg av metode skal være vitenskapelig begrunnet og i tråd med vitenskapelige arbeidsmetoder innen de ulike fagtradisjonene.

Forskere skal i størst mulig utstrekning tilrettelegge for fagfelleevalueringer/fagfellekontroll, noe som kan sikre at feil og mangler unngås.

² Forskningsetikkloven <https://lovdata.no/dokument/NL/lov/2017-04-28-23>

³ NESH, NENT, personopplysningsloven, helseforskningsloven, helseregisterloven, dyrevelferdsloven, Helsinkideklarasjonen, Vancouverkonvensjonen m.m.

⁴ En av hovedbegrunnelsene for ytringsfrihet er «sannhetsprinsippet», som innebærer at sannhet nås gjennom meningsutveksling og diskusjon, der påstander konfronteres med andres meninger. Gjennom slik meningsbrytning drives samfunnet framover.

I kravet om etterrettelighet ligger også et krav om riktige kreditering. De som faktisk har bidratt til anvendelsen av teorien, innsamlingen eller fortolkningen av empirien i forskningen skal kreditert som opphavsmenn i form av siteringer og kildehenvisninger (se pkt. 5 om medforfatterskap). Egen og andres forskning skal fremstilles på en balansert og sannferdig måte, og kilder til usikkerhet ved egen forskning bør formidles i kommentarene til forskningsresultatene.

Integritet og sannferdighet

All forskning ved Nord Universitet skal være karakterisert av ærlighet og sannferdighet. Forskingen skal presenteres på en profesjonell måte og forskeren skal ikke måtte gå på akkord med sine grunnverdier i gjennomføringen eller formidlingen av forskningen sin.

Åpenhet

Allmennhetens tillit til universitetet er et felles gode. Sentralt for forskningsvirksomheten er publisering både nasjonalt og internasjonalt. Forskeren skal tilstrebe publisering og formidling av resultatene til offentligheten både i vitenskapelig og mer populærvitenskapelig form. Publisering i anerkjente tidsskrift og databaser med åpen tilgang (Open Access) bør sterkt vurderes, se for øvrig Nord universitets Open Access policy⁵

Universitetet og forskerne har et ansvar for at relevant kunnskap formidles til regioner som ellers blir utelukket på grunn av økonomisk ulikhet.

4. Brudd på sannhetsforpliktelsen – vitenskapelig uredelighet

Det er viktig at forskningsdataene blir frambragt på redelige, ærlige og vitenskapelig etterprøvbare metoder. Brudd med god forskningspraksis spenner over et bredt spekter av saker – alt fra slurv og småjuks, til alvorlige saker definert under forskningsetikkloven som vitenskapelig uredelighet, så som plagiat, forfalsking og fabrikkering. Noen eksempler på brudd med god forskningspraksis og uredelighet er:

- Oppdiktning av data og observasjoner
- Endring/ tilpassing av data
- Tilbakeholdelse av uønskede resultater
- Bevisst bruk av statistikk som er villedende
- Bevisst villedning omkring hvem som skal bidra eller har bidratt til forskningen, og hvor mye den enkelte forsker skal bidra eller har bidratt med
- Bevisst plagiere og utgi en annen persons tekst som sin egen
- Bevisst destruering av forskningsmateriale for å hindre undersøkelser ved mistanke om uredelighet i forskning
- Bevisst feilinformasjon omkring vitenskapelig kvalifikasjon i søknader

Enhver form for fusk regnes for brudd og blir behandlet deretter. Ansatte og studenter ved Nord Universitet har rett og plikt til å varsle om vitenskapelig uredelighet. Slike saker vil bli behandlet etter de overordnede lover og regler Nord Universitet er bundet opp til og vil følge.

Ansatte og studenter som er mistenkt for uredelig vitenskapelig adferd har krav på grundig og uhildet behandling av saken. Både den som er mistenkt og den som melder sin bekymring beskyttes i tråd med gjeldende lover og forskrifter i forbindelse med behandlingen av saken. Ubertrettiget mistanker eller overdimensjonering av saker bør unngås.

⁵ <https://www.nord.no/no/bibliotek/open-access>

Mistanke om uredelighet varsles faggruppeleder. Fakultetene vurderer når det er relevant for forskningsetisk utvalg å overta saksbehandlingen ved mistanke om forskningsetiske brudd⁶. Rektor, prorektor for forskning og forskningsetisk utvalg kan overprøve fakultetenes vurdering. Ved eventuell inhabilitet kan det varsles direkte til forskningsetisk utvalg.

Forskningsetisk utvalg skal fungere som universitetets redelighetsutvalg⁷. Utvalget skal behandle og gi råd i enkeltsaker som har sitt utspring i konflikter eller klager knyttet til brudd på anerkjente forskningsetiske normer og god vitenskapelig praksis, eller ved mistanke om vitenskapelig uredelighet. Forvaltningslovens kapittel IV og V gjelder for disse sakene⁸.

5. Publisering, forfatterskap og medforfatterskap

God etisk forskning må holde en akseptabel vitenskapelig standard, og vitenskapelig publisering av egne forskningsresultater skal bestrebes. Henvisningsetikk handler om at forskerne i esget arbeid viser til de kildene man bygger på.

Medforfatterskap på vitenskapelige publikasjoner skal være reelle, og avklares ut i fra fagfeltets normer for å tilkjenne medforfatterskap. På Nord universitet skal Vancouver-reglene være retningsgivende også utover fagmiljøer disse var utformet i. Veiledere for studentarbeid på bachelor- og masternivå har ansvar for at studenten kjenner til og følger Vancouver-reglene.

Doktorgradskandidater har, som forskere, et eget ansvar for å følge Vancouver-reglene.

Forfatterskap skal utelukkende baseres på:

1. Vesentlige bidrag til idé og utforming, eller datainnsamling, eller analyse og tolking av data, og
2. Utarbeiding av selve manuskriptet eller kritisk revisjon av artikkelens intellektuelle innhold, og
3. Godkjenning av endelig manuskriptversjonen, og
4. Enighet om ansvar for alle deler av arbeidet for å sikre at spørsmål knyttet til presisjon eller integritet i arbeidet er hensiktsmessig undersøkt og løst.

I tillegg til å være ansvarlig for delene av arbeid hun eller han har gjort, bør en forfatter kunne identifisere hvilke medforfattere som er ansvarlige for spesifikke andre deler av arbeidet. I tillegg bør forfattere ha tillit til integriteten i bidragene fra sine medforfattere.

Populærvitenskapelig formidling er en viktig del av virksomhet ved Nord universitet. Universitetet og hver enkelt forsker har et allment samfunnsansvar i å kommunisere innsikter, arbeidsmåter og holdninger til et bredere publikum utenfor forskningsmiljøet.

Kravet om etterrettelighet skal ikke vike ved populærvitenskapelig forskningsformidling. Forskerne skal formidle den usikkerhet som er forbundet med resultatene. Forskerne bør også påpeke eventuelle usikkerhetsmomenter som kan ha betydning for anvendelser av forskningsfunnene.

⁶ Forskningsetikkloven § 6, 3. ledd.

⁷ Forskningsetikkloven § 6, 2. ledd.

⁸ Forskningsetikkloven § 6, 1. ledd.

6. Oppdragsforskning

Ekstern finansiering kan være en utfordring for forskningens uavhengighet til oppdragsgivers ønsker og interesser. I de tilfeller hvor forskning er gjort på oppdrag fra en ekstern part skal derfor alle finansieringskilder oppgis i rapporten, evalueringen eller liknende.

Faktorer som kan være med på å stille spørsmål ved objektiviteten på forskningen eller forsker skal oppgis, enten det gjelder forbindelser mellom forfatter eller institusjon, området det forskes på, og eventuelt oppdragsgiver. Forskere ansatt ved eller på annen måte formelt tilknyttet Nord universitet, skal ikke gi etter for press – direkte eller indirekte – av oppdragsgivere til verken valg av metode, funn eller konklusjoner, gjennomføring eller rapportering av resultater. Dette gjelder også for konsulentoppdrag og ulike former for evaluering av organisasjoner, offentlige institusjoner eller bedrifter.

Generelt sett skal all forskning publiseres – også den som er gjort på oppdrag⁹. I de tilfeller hvor det er avtalt en tidsbegrenset bruksrett forbeholdt oppdragsgiveren, er det forskerens rett og plikt å sørge for at forskningsresultatene offentliggjøres når tidsbegrensningen har opphørt. Det skal ikke gis bruksrett forbeholdt oppdragsgiveren uten tidsbegrensning. Hvis patentering er aktuelt, se Nord universitets IPR-reglementet.

I de tilfeller hvor ansatte påtar seg konsulent- eller evalueringsoppdrag i kraft av sin stilling ved Nord universitet, eller med utgangspunkt i den kompetanse stillingen forutsetter, skal den ansatte bestrebe seg på å oppgi sannferdig informasjon til sin oppdragsgiver. Den ansatte skal ikke holde tilbake relevante opplysninger. I slike sammenhenger skal usikkerheter og mangel på kunnskap oppgis, og hvilke konsekvenser dette muligens har for konklusjonene. Dette gjelder i alle former for oppdrag. Ansatte som påtar seg slike oppdrag skal ikke utelate systemkritikk i de tilfeller hvor dette må sees på som en naturlig del av oppdraget. En skal heller ikke unnlate å være sannferdig eller holde tilbake informasjon med tanke på hva dette vil ha å si for mulige fremtidige oppdrag.

7. God forskningsskikk i prosjekter som vedrører flere

Samarbeid internt, eksternt og på tvers av fag vil utvikle institusjonen. Forsknings samarbeid fordrer lojalitet og åpenhet i forhold til kolleger og styringsorganer. Den enkelte må vurdere om beslutninger og tiltak i egen interesse er forenlig med forutsetninger for samarbeid med andre. Forskere må også vurdere hensyn som vedrører konfidensialitet i samarbeidets felles interesse. Dette skal ikke være en hindring for å rapportere om et prosjekt eller en forskningsvirksomhet synes å komme i strid med relevante forskningsetiske retningslinjer. Faglig uenighet må kunne fremmes og behandles respektfullt uten at det oppfattes som illojalt.

8. Interessekonflikt og upartiskhet

Ansatte ved Nord universitet bør avstå fra og/eller avvike verv, bistillinger, eierandeler eller situasjoner hvor det kan reises tvil om forskerens upartiskhet, faglige integritet, eller hvor det er fare for at egne økonomiske eller personlige interesser er eller kan forventes å komme i konflikt med Nord universitet.

⁹ Nord universitet IPR-reglement pkt. 5

9. Interessekonflikt og sidegjøremål

Ansatte ved universiteter har til en viss grad større rett til å inneha sidegjøremål enn andre arbeidstakere. Utgangspunktet er at ansatte disponerer sin fritid fritt, også til inntektsskapende aktiviteter eller til annet sidegjøremål.

Ansatte ved Nord universitet kan dog ikke delta i konkurrerende virksomhet eller inneha sidegjøremål som er uforenelig med Nord universitetets interesser, eller som er egnet til å svekke tilliten til Nord universitetet, selv om den ansatte skjøtter sine faglige oppgaver på en god måte.

Sidegjøremål eller biarbeid betyr i denne sammenhengen verv som innehas og arbeid som utføres i tillegg til den ordinære universitetsstillingen, uansett om det er lønnet eller ikke. Toerstilling og sensoroppdrag regnes ikke som konkurrerende virksomhet. Arbeid som utføres gjennom foretak eller selskap som helt eller delvis eies av den ansatte anses som sidegjøremål. Det skal være åpenhet om slike verv / stillinger. Dersom den ansatte er i tvil om sidegjøremål og/eller eierinteresser omfattes av reglementet, skal det tas kontakt med arbeidsgiver for avklaring.

10. Veiledningsforhold, private relasjoner og respekt for studenten/kandidaten

Veiledningsforhold

I et veiledningsforhold skal ansatte, kandidater og studenter arbeide ut fra en grunnleggende respekt for menneskeverdet, og respektere hverandres personlige og faglige integritet. Nord universitet har et ansvar for å gi studenter på alle nivå veiledning av høy akademisk kvalitet. Samtidig er det fakultetene og den enkelte veileders ansvar å forvalte og utøve denne veiledningen. Veiledningen skal på best mulig måte tilfredsstille faglige så vel som personlige hensyn for den enkelte. Det forventes også at studenten og kandidaten bidrar til at veiledningen fungerer optimalt.

Private relasjoner

Private relasjoner som er uforenlige med den profesjonelle relasjonen bør ikke forekomme. Det påhviler veileder å sørge for at den nødvendige profesjonelle distanse opprettholdes og at det ikke innledes relasjoner som setter kandidaten eller studenten i en sårbar situasjon. Doble relasjoner i veilederforholdet (som nære familieforhold, kjærlighetsforhold eller privatøkonomiske relasjoner) skal ikke forekomme. Oppstår slike relasjoner skal veilederforholdet avsluttes og ny veileder oppnevnes. Uønsket seksuell oppmerksomhet skal ikke forekomme, verken av veileder, kandidat eller student¹⁰.

Respekt for studenten/kandidaten

Opphavsrettigheter til datamateriale må avklares i forkant av datainnsamling i studentens/kandidatens prosjekt. Publikasjonsrettigheter av forskningsresultater som framkommer gjennom studentens/kandidatens arbeid skal i utgangspunktet tilfalle denne. Ønsker veileder å benytte materialet til publisering skal det utarbeides en avtale¹¹ etter karakterfastsettelse/disputas om publikasjonsrettigheter og medforfatterskap samt rettigheter for anvendelsen av upublisert datamateriale og forskningsresultat. Tidspunktet for avtaleinngåelse er viktig for å balansere maktforholdet mellom den som leverer oppgave/avhandling og den som skal sette karakter/godkjenne.

Studenten/kandidater er hovedansvarlig for innholdet i oppgaven/avhandlingen og plikter å følge forskningsetiske retningslinjer i arbeidet med denne. Veileder har ansvar for å følge opp studenten ut fra den progresjon studenten/kandidaten legger opp til i forbindelse med gjennomføring av

¹⁰ Nords rutiner angående seksuell trakassering: <https://www.nord.no/no/om-oss/kontakt/Sider/Seksuell-trakassering-mobbing.aspx>

¹¹ Nord universitetets IPR-reglement pkt. 3.2 og 3.3

oppgaven/avhandlingen. Videre har veileder ansvar for å gi veiledning ut i fra de krav og det nivå som forventes av en oppgave/avhandling. Av respekt for veiledernes faglige kompetanse bør hver enkelt student/kandidat forelegge den ferdige oppgaven til både intern og ekstern veileder i rimelig tid før den endelige innleveringen.

11. Beskyttelse av mennesker involvert i forskning

Nord universitet har et stort ansvar for å ivareta personvernet til individene det forskes på¹². Personvern handler om at opplysninger om personer som deltar/berøres i forskningsprosjekter blir behandlet forsvarlig, respektfullt og håndteres i overensstemmelse med gjeldene lover og regler.

Forsvarlig behandling av personopplysninger i forsknings- og studentoppgaver er svært viktig. Behandling av personopplysninger er enhver bruk av personopplysninger, som for eksempel innsamling, registrering, sammenstilling, lagring og utlevering, eller en kombinasjon av slike bruksmåter. Norsk senter for forskningsdata (NSD) er Personvernombud for forskning ved Nord universitet.

Våre forsker- og studentprosjekter som utløser meldeplikt etter personopplysningsloven skal meldes til NSD. Dersom det er aktuelt, skal forskningsprosjekter fremlegges til uavhengig etisk vurdering i Regional komité for medisinsk og helsefaglig forskningsetikk (REK). Nødvendige godkjenninger hos NSD, REK, Datatilsynet eller lignende instanser skal innhentes før forskningsprosjektet igangsettes. Det er formålet med prosjektet som er avgjørende for om et prosjekt skal søke godkjenning hos REK etter helseforskningsloven, og om det skal søkes Personvernombudet etter personopplysningsloven eller helseregisterloven.¹³

Forskningsarbeid skal være i overensstemmelse med retningslinjene for fagområdet som er utarbeidet av de nasjonale forskningsetiske komiteene:

- Forskningsetiske retningslinjer for samfunnsvitenskap, humaniora, juss og teologi (NESH)
- Forskningsetiske retningslinjer for naturvitenskap og teknologi (NENT)
- Forskningsetiske retningslinjer for medisin og helse (NEM)

For at et samtykke til deltakelse i forskning skal være gyldig, må det være frivillig, uttrykkelig og informert (se pkt. 3 integritet og etterrettelighet). Dette innebærer at den som forespørres om å delta må forstå hva samtykket gjelder og hvilke konsekvenser det får å gi sitt samtykke til deltakelse i det aktuelle forskningsprosjektet. Spørsmålet om manglende eller redusert samtykkekompetanse skal reises av prosjektleder og prosjektmedarbeidere. En gruppe regnes gjerne som sårbar eller utsatt fordi det er spesiell grunn til å mistenke at individene som inngår i gruppen, kan ha særskilte utfordringer forbundet med å gi fritt informert samtykke til at forskning utføres på dem. Deltakeres sårbarhet innebærer ikke nødvendigvis at de har redusert eller manglende samtykkekompetanse.

Konfidensialitet dreier seg først og fremst om å verne og beskytte deltageres privatliv. I forkant av alle eksterne prosjektsøknader og forskningsprosjekter ved Nord universitet skal det foretas grundig vurdering av konsekvenser og betraktninger om risiko og nytte. Fakultetene har ansvar for slik vurdering. Beskyttelse av sårbare deltakeres integritet blir i et slikt perspektiv betydningsfullt, og det er prosjektleders ansvar å sikre dette.

¹² Som for alle deltagere i forskningsprosjekter, må det sørges for at lokalbefolkningen ikke er utnyttet i forskningsprosessen eller i bruken og spredningen av forskningsresultatene (f. eks. gjennom patentbeskyttelse som hindrer lokalbefolkningen i sin tradisjonelle bruk av ressurser, se [WHO](#)).

¹³ Helseforskningsloven regulerer «medisinsk og helsefaglig forskning på mennesker, human biologisk materiale eller helseopplysninger», (helseforskningsloven § 2). Medisinsk og helsefaglig forskning forstås som forskning som skal «skaffe til veie ny kunnskap om helse og sykdom».

12. Beskyttelse av dyr

Dyr har en verdi i seg selv og skal behandles med respekt. Ved forsøk på dyr skal det redegjøres for nødvendigheten av forsøket, og denne må være godt begrunnet. De tre R-ene for dyreforsøk ("Reduce, Refine, Replace") er gjennomgående prinsipper for bruk av forsøksdyr. Dersom en forsker planlegger å gjennomføre dyreforsøk, skal det søkes tillatelse i alle de tilfeller hvor det er grunn til å anta at forsøket vil påvirke dyrets normale livsutfoldelse eller medføre annet enn helt forbigående lett smerte eller ubehag.

Bruk av dyr i forsøk og i undervisning ved Nord universitet skal følge de til enhver tid gjeldene pålegg i dyrevelferdsloven¹⁴ og Forskrift om bruk av dyr i forsøk¹⁵. Alle som deltar i forsøk med dyrearter som omfattes av gjeldende forskrift skal ha godkjent opplæring, enten fra Nord universitet eller andre universiteter. I forsøk skal det tilstrebtes å minimere bruk av og lidelser til dyrearter som omfattes av gjeldende forskrift. Alle forsøk med disse dyreartene skal godkjennes av Mattilsynet.

Søknad om godkjenning av forsøk på dyr skal gjennomgås av Dyrevelferdsenheten ved Nord universitet før registrering i Forsøksdyrforvaltningens tilsyns- og søknadssystem (FOTS)¹⁶. Sammensetningen av Dyrevelferdsenheten er regulert av Forskrift om bruk av dyr i forsøk, og skal ellers opptre som rådgivende organ for alle personer som arbeider med forsøksdyr og dyr i undervisning, det være seg forskere, kandidater, studenter, dyrepleiere eller teknikere. Dyrevelferdsenheten tar seg av etisk godkjenning av bruk av dyr i undervisning og studier av dyrepasienter.

Forskere som utfører dyreforsøk skal ha godkjenning¹⁷. Alle forskere og andre som jobber med dyr bør foreta en kritisk vurdering av sitt arbeid med hensyn til konsekvenser for økologi og dyrevelferd¹⁸.

13. Beskyttelse av miljøet

Forskere ved Nord universitet skal bestrebe seg på at deres forskning bidrar til at samfunnet blir i stand til å forvalte naturen og naturressursene på en bærekraftig måte. Forskingen skal tilstrebe mer kunnskap om viktigheten av biologisk mangfold og stabile økosystemer som basis for vårt felles livsgrunnlag¹⁹.

Føre var-prinsippet skal legges til grunn ved usikkerhet om hvorvidt forskningen eller den teknologiske anvendelse av dens resultater kan ha negative konsekvenser for miljøet¹³. Dette betyr at både forskere, de enkelte fakultetene og universitetet som sådan har et ansvar for å frembringe og vurdere kunnskap om slike konsekvenser, samt for å ta de praktiske beslutninger som måtte være nødvendige for å forhindre skade.

¹⁴ Dyrevelferdsloven [https://lovdata.no/dokument/NL/lov/2009-06-19-97?q=Lov om dyrevelferd](https://lovdata.no/dokument/NL/lov/2009-06-19-97?q=Lov%20om%20dyrevelferd)

¹⁵ Forskrift om bruk av dyr i forsøk [https://lovdata.no/dokument/SF/forskrift/2015-06-18-761?q=Forskrift om bruk av dyr](https://lovdata.no/dokument/SF/forskrift/2015-06-18-761?q=Forskrift%20om%20bruk%20av%20dyr)

¹⁶ Mattilsynet og FOTS https://www.mattilsynet.no/dyr_og_dyrehold/dyrevelferd/forsoksdyr/nye_rapporteringsrutiner.28606

¹⁷ Mattilsynet og FOTS https://www.mattilsynet.no/dyr_og_dyrehold/dyrevelferd/forsoksdyr/nye_rapporteringsrutiner.28606

¹⁸ Se [St. meld. Nr. 12 2002 – 2003, om dyrehold og dyrevelferd](#)

¹⁹ Naturmangfoldsloven § 9 <https://lovdata.no/dokument/NL/lov/2009-06-19-100?q=Naturmangfoldsloven>

Appendiks

Lenker og henvisninger til lover, forskrifter, reglement og hjemmesider om forskningsetikk

Forskingsetikkloven: <https://lovdata.no/dokument/NL/lov/2017-04-28-23>

De nasjonale forskningsetiske komiteene (NESH, NENT, NEM): <https://www.etikkom.no/>

Personopplysningsloven: <https://lovdata.no/dokument/NL/lov/2000-04-14-31>

Nord universitets IPR-reglement pkt. 5 – se Intranett, kommer på åpen hjemmeside etter hvert.

Nord universitets Open Access Policy: <https://www.nord.no/no/bibliotek/open-access>

Straffeloven § 196 *Plikt til å avverge et straffbart forhold*:

<https://lovdata.no/dokument/NL/lov/2005-05-20-28?q=Straffeloven>

Barnevernloven § 6-4 *Innhenting av opplysninger*:

<https://lovdata.no/dokument/NL/lov/1992-07-17-100?q=BARnevernloven>

Helsinkideklarasjonen:

<https://www.etikkom.no/forskingsetiske-retningslinjer/Medisin-og-helse/Helsinki-deklarasjonen/>

Vancouverkonvensjonen: <http://www.icmje.org/icmje-recommendations.pdf> og

<https://www.etikkom.no/tools/a-a/?topicid=13144&fragment=True#vancouverkonvensjonen>

WHO, Indigenous peoples & participatory health research:

http://www.who.int/ethics/indigenous_peoples/en/index6.html

Helseforskningsloven: <https://lovdata.no/dokument/NL/lov/2008-06-20-44?q=helseforskningsloven>

Helseregisterloven: <https://lovdata.no/sok?q=Helseregisterloven>

Dyrevelferdsloven [https://lovdata.no/dokument/NL/lov/2009-06-19-97?q=Lov om dyrevelferd](https://lovdata.no/dokument/NL/lov/2009-06-19-97?q=Lov%20om%20dyrevelferd)

Forskrift om bruk av dyr i forsøk:

[https://lovdata.no/dokument/SF/forskrift/2015-06-18-761?q=Forskrift om bruk av dyr](https://lovdata.no/dokument/SF/forskrift/2015-06-18-761?q=Forskrift%20om%20bruk%20av%20dyr)

Mattilsynet og FOTS-registrering:

https://www.mattilsynet.no/dyr_og_dyrehold/dyrevelferd/forsoksdyr/nye_rapporteringsrutiner.28606

Stortingsmelding nr. 12 (2002-2003) Om dyrehold og dyrevelferd:

<https://www.regjeringen.no/contentassets/c98830ebd968483082a2d042b9eb2a65/no/pdfs/stm200220030012000dddpdfs.pdf>

Naturmangfoldsloven:

<https://lovdata.no/dokument/NL/lov/2009-06-19-100?q=Naturmangfoldsloven>

Nords rutiner angående seksuell trakassering:

<https://www.nord.no/no/om-oss/kontakt/Sider/Seksuell-trakassering-mobbing.aspx>

Retningslinjer for behandling av saker om mulige brudd på anerkjente forskningsetiske normer ved Nord universitet

I. Grunnprinsipper

1. Forskernes plikter og definisjoner

Forskere skal opptre med aktsomhet for å sikre at all forskning skjer i henhold til anerkjente forskningsetiske normer. Dette gjelder både under forberedelser til forskning, rapportering av forskning og andre forskningsrelaterte aktiviteter. Dette følger av [forskningsetikkloven](#) § 4.

Med brudd på anerkjente forskningsetiske normer menes brudd på generelle og fagspesifikke retningslinjer for god vitenskapelig praksis. I denne sammenhengen vil [retningslinjene utarbeidet av De nasjonale forskningsetiske komitéene](#) ha sentral betydning.

Med vitenskapelig uredelighet menes forfalskning, fabrikkering, plagiering og andre alvorlige brudd på anerkjente forskningsetiske normer som er begått forsettlig eller grovt uaktsomt i planlegging, gjennomføring eller rapportering av forskning. Det kreves klar sannsynlighetsovervekt for å legge til grunn at noen har opptrådt vitenskapelig uredelig. Kravet om klar sannsynlighetsovervekt gjelder både for de faktiske forholdene i saken og for forskerens grove uaktsomhet/forsett. Dette følger av forskningsetikkloven § 8 andre ledd og forskningsetikkforskriften § 7 tredje ledd.

2. Ansvar og delegering

Forskningsetisk utvalg (FEU) er et rådgivende organ for forskningsetikk. Utvalget behandler saker om mulige brudd på anerkjente forskningsetiske normer som blir lagt fram for utvalget i tråd med disse retningslinjene. Utvalget kan også ta saker til behandling av eget initiativ. I sin behandling av enkeltsaker kan utvalget komme med anbefalinger om tiltak, men det er rektor som formelt avgjør saken og fatter vedtak om eventuelle tiltak.

Avdeling for forskning og utvikling har sekretariatrollen for FEU, og kan på forespørsel veilede dekan om praktisk håndtering av enkeltsaker.

Myndigheten til å håndtere saker ved et fakultet ligger hos dekan.

Rektor, eller prorektor for forskning og utvikling, er universitetets talsperson utad i saker som gjelder mulige brudd på anerkjente forskningsetiske normer.

3. Offentlighet

Opplysninger i saker om mulige brudd på anerkjente forskningsetiske normer er som hovedregel unntatt offentlighet frem til saken er endelig avgjort. Dette følger av forskningsetikkloven § 11 og [offentleglova](#) § 24 andre ledd.

Opplysninger som Nord har taushetsplikt om, vil være unntatt offentlighet også etter at saken er avgjort. Dette vil typisk være informasjon om noens «personlige forhold» (helse, seksuell legning, politisk overbevisning m.m.) og informasjon som må skjermes av hensyn til forsvarlig gjennomføring av personalforvaltningen til Nord. Dette følger av [forvaltningsloven](#) § 13 og [offentleglova](#) § 23.

II. Mottak av meldinger om mulige brudd på anerkjente forskningsetiske normer

4. Hvordan melde ifra

Enhver begrunnet mistanke om brudd på anerkjente forskningsetiske normer mot en ansatt ved Nord universitet eller student ved et av universitetets doktorgradsprogram, skal meldes til dekan ved fakultetet hvor den ansatte eller doktorgradsstudenten hører til. Meldingen skal angi navnet på personen(e) mistanken retter seg mot og grunnlaget for mistanken. Så langt det er mulig skal grunnlaget for mistanken dokumenteres.

Ansatte ved Nord kan velge å melde ifra til sin nærmeste leder, som i så fall skal videreformidle meldingen til dekan ved det aktuelle fakultetet.

Alternativt kan man melde mistanken direkte til lederen eller sekretariatet for FEU.

Man kan også melde mistanken elektronisk gjennom tjenesten «Si ifra» på nord.no. Tjenesten åpner for å melde mistanker anonymt, men da vil ikke Nord ha muligheten til å innhente mer informasjon fra innsenderen. En anonym melding bør derfor inneholde nok informasjon til at Nord kan behandle saken videre.

5. Håndtering av mottatte meldinger

Påstander og mistanker om brudd på anerkjente forskningsetiske normer skal behandles på en forsvarlig og trygghedsskapende måte. Universitetets behandling skal ha som formål å klarlegge fakta i saken, samtidig som den skal ivareta både hensynet til den/de mistanken retter seg mot og den/de som har meldt ifra om saken.

Av hensyn til alle involverte bør slike saker behandles så raskt som mulig. Saksbehandlingen skal følge forvaltningsloven kapittel IV om saksforberedelse og V om vedtak, og for øvrig lovens bestemmelser så langt de passer.

Saker om mulige brudd på anerkjente forskningsetiske normer skal først forsøkes løst ved fakultetene, før sakene eventuelt overføres til behandling i forskningsetisk utvalg.

III. Behandling av enkeltsaker ved fakultetene

6. Habilitet

Dekan ved det aktuelle fakultetet plikter selv å ta stilling til sin habilitet i saken. Dersom en av partene krever det, eller dekanen selv finner grunn til det, skal habilitetsspørsmålet avgjøres av Forskningsetisk utvalg.

Dersom dekanen er inhabil (jf. forvaltningsloven § 6), skal vedkommende ikke delta i behandlingen av saken. Saken skal i stedet håndteres av en settedekan, som overtar dekanens oppgaver som beskrevet i punkt 7 til 10 i den konkrete saken. Settedekan utpekes av rektor, og må være habil i saken.

7. Vurdering av videre prosess

Når dekan har mottatt varsel om mulige brudd på anerkjente forskningsetiske normer, skal dekan uten ugrunnet opphold gi melding til prorektor forskning og utvikling. Prorektor mottar meldingen på vegne av rektor og har ansvar for å videreformidle meldingen dersom saken tilsier at det er behov for det. Dekan skal også gi melding til sekretariatet for FEU.

Dekan skal uten ugrunnet opphold vurdere grunnlaget for varselet, herunder om det er påkrevd med videre saksbehandling som beskrevet i punkt 8 nedenfor.

Dekan kan avvise saken dersom varselet er åpenbart grunnløst. En slik avvisning må være skriftlig og begrunnet.

Dekan kan også avvise saken dersom den viser seg å være en ren personkonflikt. Dette bør skje i samråd med fakultetsdirektør. Hvis dekan avviser en sak med slik begrunnelse, skal dekan oversende saken til HR og informere partene om avvisningen.

Når dekan avviser en sak, skal dekan uten ugrunnet opphold gi melding om dette til prorektor forskning og utvikling. Prorektor mottar meldingen på vegne av rektor, og har ansvar for å videreformidle meldingen dersom saken tilsier at det er behov for det. Dekan skal også gi melding om avvisningen til sekretariatet for FEU.

Dekanens avgjørelse om å avvise en sak kan ikke påklages. Dersom innsenderen mener at avvisningen var feil, kan vedkommende sende inn et nytt varsel som er nærmere begrunnet og/eller dokumentert.

8. Realitetsbehandling ved fakultetet

I sin utredning og behandling av saken skal dekan bistås av to vitenskapelig tilsatte ved fakultetet.

Dekan skal påse at saken er godt opplyst. Dekan skal utrede sakens faktum gjennom intervjuer/samtaler med partene. Dersom partene ønsker det, kan de ta med seg en fullmektig eller en annen person de selv har valgt til samtalene. Det skal skrives referat fra samtalene.

Dekan kan også gjennomføre samtaler med andre tilsatte, personer utenfor universitetet med kjennskap til saken og personer som besitter spesiell ekspertise på det forskningsfeltet hvor saken har oppstått. Videre kan dekan utrede saken på andre måter, for eksempel ved å innhente skriftlige redegjørelser fra aktuelle informanter.

Partene i saken skal gis innsyn i sakens dokumenter og få mulighet til å imøtegå eller supplere disse.

Når saken er tilstrekkelig opplyst, skal dekan forsøke å finne en løsning på saken som partene kan akseptere og som samtidig ivaretar anerkjente forskningsetiske normer. Hvis dekan finner en løsning som partene kan akseptere, avsluttes saken som beskrevet i punkt 9. Enigheten skal dokumenteres skriftlig.

Dersom dekan ikke finner en løsning som partene kan akseptere, skal dekan utarbeide en skriftlig rapport i samarbeid med de to tilsatte ved fakultetet. I rapporten skal de gjøre rede for sakens fakta og vurdere:

- om det foreligger brudd på anerkjente forskningsetiske normer, herunder om eventuelle brudd er alvorlige eller ikke,
- om forskeren har opptrådt vitenskapelig uredelig,
- om det foreligger systemfeil ved Nord, herunder om Nord kunne forhindre situasjonen gjennom bedre forebyggende arbeid, og
- om det vitenskapelige arbeidet bør korrigeres eller trekkes tilbake.

Dekan skal sende rapporten til partene i saken, og deretter gjøre et nytt forsøk på å finne en løsning som partene kan akseptere. Eventuell enighet skal dokumenteres skriftlig.

9. Avslutning av saken eller overføring til forskningsetisk utvalg

Hvis dekan klarer å løse saken på en måte som kan aksepteres av partene, avsluttes saken. Se likevel punkt 15, 17, 18 og 19 om oppfølging av avsluttede saker.

Dekan skal uten ugrunnet opphold orientere sekretariatet for FEU om utfallet i saken. Dette gjøres ved at dekan sender en skriftlig redegjørelse om saken og hvordan den ble løst. Dersom dekan skrev en rapport i saken, skal denne legges ved.

Sekretariatet for FEU skal orientere utvalgets leder om sakens utfall ved fakultetet. Dersom utvalget finner grunn til det, kan utvalget ta saken til behandling av eget initiativ.

Hvis dekan ikke klarer å løse saken på en måte som kan aksepteres av partene, skal dekan forberede saken til behandling i forskningsetisk utvalg. Dette gjøres ved at dekan oversender sin rapport og sakens øvrige dokumenter til utvalgets sekretariat, sammen med en redegjørelse for hvorfor partene ikke kom til enighet.

10. Særlig om anonyme varsler eller saker uten motstående parter

Noen saker har ikke motstående parter. Eksempler er anonyme varsler eller saker hvor varsleren ikke selv er rammet av forholdene han/hun varsler om.

I slike saker skal dekan utrede saken og utarbeide en rapport som beskrevet i punkt 8. Hvis dekan kommer fram til at forskeren ikke har brutt anerkjente forskningsetiske normer, eller hvis forskeren erkjenner eventuelle brudd, avsluttes saken, og dekan sender rapport til sekretariatet for FEU som beskrevet i punkt 9. Se likevel punkt 15, 17, 18 og 19 om oppfølging av avsluttede saker.

Hvis dekan vurderer at forskeren har brutt anerkjente forskningsetiske normer, men forskeren ikke erkjenner dette, skal dekan forberede saken til behandling i forskningsetisk utvalg som beskrevet i punkt 9.

IV. Behandling av enkeltsaker i forskningsetisk utvalg

11. Habilitet

Medlemmene av FEU plikter å selv vurdere sin egen habilitet i hver sak. Medlemmer som er inhabile (jf. forvaltningslovens § 6) skal ikke delta i behandling av saken. Avgjørelsen av om et medlem av utvalget er inhabilt treffes av utvalget selv uten at vedkommende medlem deltar.

12. Vurdering av videre prosess

FEU avgjør selv om en mottatt sak skal realitetsbehandles eller avvises. Avgjørelsen treffes med alminnelig flertall. Hvis utvalget avviser en sak, må det begrunne avvisningen skriftlig.

Avgjørelser om avvisning kan ikke påklages. Dersom noen er uenige i avvisningen, kan vedkommende tipse Nasjonalt utvalg for gransking av uredelighetssaker (Granskingsutvalget) om å se nærmere på saken. Granskingsutvalget har ingen plikt til å behandle slike henvendelser, men kan velge å gjøre det på eget initiativ.

13. Ytterligere utredning av saken

FEU skal påse at saken er godt opplyst før det tar stilling til utfallet i saken. Hvis utvalget har behov for ytterligere opplysninger, kan utvalget be det aktuelle fakultetet om å skaffe opplysningene. Utvalget kan også innhente ytterligere opplysninger på egenhånd. Ved behov kan utvalget innhente sakkyndig bistand.

Partene i saken skal få innsyn i opplysningene utvalget henter inn og få mulighet til å uttale seg til disse før utvalget konkluderer i saken.

Dersom utredningen fører til vesentlige forsinkelser, skal utvalgets sekretariat informere dekan ved det aktuelle fakultetet om forsinkelsen.

14. Skriftlig uttalelse

Etter en samvittighetsfull prøving av opplysningene i saken skal utvalget utarbeide en skriftlig uttalelse. Uttalelsen skal inneholde en oversikt over de sentrale dokumentene i saken og en sammenfatning av de relevante fakta som utvalget har lagt til grunn. I uttalelsen skal utvalget også vurdere:

- om det foreligger brudd på anerkjente forskningsetiske normer og/eller vitenskapelig uredelighet, inkludert en vurdering av alvorlighetsgraden.
- om det foreligger systemfeil ved Nord, herunder om Nord kunne forhindre situasjonen gjennom bedre forebyggende arbeid, og
- om det vitenskapelige arbeidet bør korrigeres eller trekkes tilbake.

Utvalgets konklusjoner avgjøres ved alminnelig flertall. Ved dissens kan mindretallet kreve at deres begrunnelse blir inkludert i uttalelsen.

V. Oppfølging av saker som har blitt behandlet ved et fakultet eller i FEU

15. Møte med universitetsledelsen

Når en sak er ferdig behandlet ved et fakultet som beskrevet i punkt 9, eller forskningsetisk utvalg har skrevet en uttalelse i saken som beskrevet i punkt 14, skal utvalgets sekretariat innkalle til møte med rektor, prorektor for forskning og utvikling og kommunikasjonsjef for å informere om saken. Øvrige ansatte kan innkalles ved behov. Deltakerne skal få kopi av uttalelsen fra utvalget eller rapporten/redegjørelsen fra fakultetet i forkant av møtet.

Møtet beskrevet ovenfor kan unnlates dersom påstandene ikke gjaldt brudd på forskningsetiske normer, eller bare mindre alvorlige brudd som ble løst ved et fakultet uten at det var nødvendig å skrive rapport, se punkt 8. I et slikt tilfelle skal sekretariatet for FEU sende en skriftlig orientering til personene nevnt i forrige avsnitt.

Dersom saken ble løst ved et fakultet skal prorektor forskning og utvikling, kontrollere at saken ble godt nok behandlet ved fakultetet.

Dersom saken ble vurdert i FEU er møtet en del av prosessen frem mot et vedtak i saken.

16. Vedtak i saker som er vurdert i FEU

Etter møtet beskrevet i punkt 15 skal utvalgets sekretariat sende forslag til vedtak til rektor. Det er rektor som formelt avgjør saker som har blitt vurdert i forskningsetisk utvalg og fatter vedtak om eventuelle tiltak. Mulige tiltak kan være:

- korrigerer eller tilbaketrekking av vitenskapelig arbeid,
- rapportering av saken til offentlig myndighet som fører tilsyn på saksområdet,
- pålagt etikkopplæring,
- restriksjoner på rett til å søke om forskningsmidler og
- restriksjoner på rett til å veilede.

Når rektor har fattet vedtak i saken, skal rektor gi tilbakemelding til fakultetet. Fakultetet har ansvaret for å gjennomføre eventuelle tiltak i tråd med rektors vedtak. Prorektor forskning og utvikling har ansvaret for å følge opp eventuelle systemfeil ved Nord universitet.

Avhengig av sakens alvorlighet, kan det også være aktuelt for Nord å iverksette personalmessige reaksjoner, herunder oppsigelse, avskjed eller tvungen avslutning av en doktorgradsutdanning. Dersom forskeren har begått straffbare forhold, vil Nord vurdere politianmeldelse.

I tilfeller der forskeren/forskerne kan klage til Granskingsutvalget, se punkt 20, bør rektor vurdere om tiltakene skal settes på vent til klagefristen er utløpt eller klagen er ferdig behandlet.

17. Informasjon til berørte parter

I saker der det foreligger brudd på anerkjente forskningsetiske normer eller vitenskapelig uredelighet, skal rektor, prorektor forskning og utvikling, i samarbeid med det berørte fakultetet, vurdere behov for informasjon til:

- andre forskere involvert i den aktuelle forskningen,
- berørte forskningsinstitusjoner og/eller samarbeidspartnere,
- finansieringskilder,
- vitenskapelige tidsskrifter,
- andre publiseringskanaler,
- relevante offentlige tilsynsmyndigheter og
- eventuelle andre berørte personer/instanser.

18. Bistand til å gjenopprette omdømme

I saker der det ikke foreligger brudd på anerkjente forskningsetiske normer, eller bare et mindre alvorlig brudd enn forskeren ble anklaget for, skal rektor og prorektor forskning og utvikling vurdere behovet for tiltak for å gjenopprette forskerens omdømme. Dette skal skje i samarbeid med forskeren selv og fakultetet.

19. Rapport til Granskingsutvalget

Nord universitet skal rapportere til Granskingsutvalget om saker som gjelder mulige alvorlige brudd på anerkjente forskningsetiske normer. Dette følger av forskningsetikkloven § 6 fjerde ledd. Det er sakens innhold som avgjør rapporteringsplikten, ikke konklusjonen. Rapporteringsplikten gjelder uavhengig av om saken ble løst ved et fakultet eller behandlet i forskningsetisk utvalg.

Rapporten til granskingsutvalget utarbeides av sekretariatet for FEU. Sekretariatet sender rapporten til rektor for godkjenning og signatur. Prorektor forskning og utvikling skal få kopi av rapporten. Når rektor har signert rapporten, sender sekretariatet rapporten til Granskingsutvalget på rektors vegne.

Dersom forskeren/forskerne har rett til å klage på en uttalelse fra FEU, venter sekretariatet med å utarbeide rapport til Granskingsutvalget til klagefristen er utløpt. Hvis uttalelsen blir påklaget skal saken ikke rapporteres til Granskingsutvalget, men oversendes som en klagesak.

20. Klage til Granskingsutvalget

I saker hvor FEU konkluderer med at en forsker har opptrådt vitenskapelig uredelig, kan forskeren klage på uttalelsen til Granskingsutvalget. Klagefristen er tre uker fra uttalelsen kom fram til forskeren. Dette går fram av forskningsetikkloven § 6 femte ledd og forvaltningsloven § 29.

Forskningsetisk utvalg har ansvaret for å håndtere klagesaken. Saksbehandlingen følger forvaltningsloven kapittel VI, med de begrensningene som følger av forskningsetikkloven.

FEU skal vurdere resultatet i saken på nytt. Utvalget kan ved behov be det aktuelle fakultetet om å foreta ytterligere undersøkelser eller komme med tilleggsopplysninger. Utvalget kan også utrede saken ytterligere på egenhånd.

Dersom FEU fremdeles mener at forskeren/forskerne har opptrådt vitenskapelig uredelig, skal utvalget forberede saken til behandling i Granskingsutvalget.

Dersom forskningsetisk utvalg kommer frem til at forskeren/forskerne ikke har opptrådt vitenskapelig uredelig likevel, skal utvalget skrive en ny uttalelse. Når den nye uttalelsen i saken er ferdig, følges saken opp som beskrevet i punkt 15 til 18 ovenfor. I slike tilfeller er det særlig viktig at den anklagede får nødvendig bistand til å gjenopprette eventuelt tap av omdømme.

Arkivsak-dok. 23/01568-1
Saksansvarlig Ketil Eiane
Saksbehandler Christine Aasen

MEDLEMMER TIL FORSKNINGSETISK UTVALG 2023-26

Forslag til vedtak:

Fakultetene tar saken til orientering og kommer med forslag til fakultetsvise medlemmer med personlig vara til utvalget innen fredag 16. juni.

Sammendrag

Det nåværende Forskningsetiske utvalg ved Nord universitet ble oppnevnt i 2020 og medlemmene sitter frem til høsten.

Fra høsten av skal Nord og Nordlandssykehuset samarbeide om å ha et felles redelighetsutvalg. Forskningsutvalget må derfor oppnevne utvalget i møtet i august for at det skal kunne rigges og komme i drift. Prosessen hvor fakultetene foreslår medlem med personlig vara, må dermed starte nå.

Fristen for å melde inn forslag er 16. juni.

Saksframstilling

Nord er pålagt etter forskningsetikkloven å ha et redelighetsutvalg som skal behandle saker som gjelder forskningsetikk.

Utvalgets sammensetning og funksjon reguleres av forskningsetikkloven med forskrift. Rektor har også tidligere vedtatt et nærmere mandat for utvalget (se vedlegg 1). Dette mandatet vil bli erstattet av et nytt mandat (se vedlegg 2), siden Nordlandssykehuset og Nord har inngått avtale om å ha et felles utvalg fra høsten 2023.

Det nye mandatet sier følgende om sammensetning og oppnevning (s.2-3):

«Utvalget skal ha nødvendig kompetanse i forskning, forskningsetikk og jus, jf. forskningsetikkloven § 6 andre ledd. Minst halvparten av medlemmene skal være aktive forskere.

Utvalget skal bestå av:

- *Ett medlem fra hvert av fakultetene ved Nord, med personlig vara.*
- *To medlemmer fra NLSH, med personlige varaer.*
- *Ett eksternt medlem med personlig vara.*
- *Ett av medlemmene skal være jurist. Dette kan være et av de medlemmene som er nevnt i punktene over, eller et ytterligere oppnevnt medlem som er enten eksternt eller internt.*

Nordlandsforskning har observatørstatus i utvalget. Det åpnes ikke for observatører når utvalget behandler enkeltsaker.

Utvalgets medlemmer fra NLSH kan ikke inneha lederroller på stabs-, avdelings- eller klinikknivå ved Nordlandssykehuset. Forskningsgruppene er ikke en del av foretakets formelle lederstruktur. Ledere av forskningsgrupper innehar derfor uformelle lederroller, og kan dermed representere Nordlandssykehuset i utvalget.

Utvalgets medlemmer fra Nord kan ikke være del av dekanatet, fakultetets ledernivå eller være medlem av Forskningsutvalget. Eksternt medlem kan ikke være ansatt ved Nord eller NLSH eller ved institusjon hvor Nord eller NLSH har eierinteresser.

Medlemmene av utvalget velges for tre år av gangen, med mulighet for forlengelse.

Medlemmene fra NLSH oppnevnes av fagdirektør ved NLSH, etter anbefaling fra Forskningsutvalget ved sykehuset.

Medlemmene fra Nord oppnevnes av Forskningsutvalget ved Nord, etter forslag fra fakultetene.

Det eksterne medlemmet, samt medlemmet som er jurist foreslås av fakultetene i samråd med sekretariatet ved Nord universitet.

Den endelige sammensetningen av utvalget skal vedtas av Forskningsutvalget ved Nord.

Dersom den nødvendige kompetansen ikke er tilstede i den samlede gruppen med foreslåtte medlemmer, må det foreslås og oppnevnes ny(e) kandidat(er) for at utvalget skal kunne oppnevnes på lovlig måte. I slikt tilfelle vil Forskningsutvalget ved Nord kreve nytt forslag til medlemmer fra fakultetet og/eller NLSH.

Utvalget velger selv sin leder og nestleder blant medlemmene. Leder skal lede og gjennomføre møtene i utvalget.»

For arbeid i utvalget skal det årlig avsettes 50 timer for ordinært medlem og 100 timer for leder.

Konklusjon

Fakultetene bes om å komme med forslag til medlem, med personlig vara, i henhold til kriteriene som det nye mandatet oppstiller. Den som foreslås kan være en ansatt som allerede sitter i utvalget og som det fra fakultetets side er ønskelig å ha med videre.

Vi ønsker også gjerne forslag til et eksternt medlem og til et medlem som har fagbakgrunn som jurist.

Forslag sendes pr. e-post til christine.aasen@nord.no innen 16. juni.

Vedlegg:

1. Nåværende mandat for FEU
2. Foreslått nytt mandat for FEU

Mandat for forskningsetisk utvalg ved Nord universitet

Vedtatt av rektor 02.06.2017 i sak 15/01794

Utvalgets mandat:

Det forskningsetiske utvalget ved Nord universitet er universitetets rådgivende organ for forskningsetikk, og er faglig uavhengig (§ 3)¹. Utvalget skal arbeide for å fremme god forskningsskikk, og for at all forskningen ved universitetet skjer etter anerkjente forskningsetiske normer (§ 1). Utvalget skal fremme bevissthet om forskningsetiske spørsmål blant forskere og kandidater (§ 5, 2. ledd).

Utvalget har ansvaret for å utarbeide forskningsetiske retningslinjer for Nord universitet. Retningslinjene skal revideres minimum hvert tredje år.

Utvalget skal fungere som universitetets redelighetsutvalg (§ 6, 2. ledd). Utvalget skal behandle og gi råd i enkeltsaker som har sitt utspring i konflikter eller klager knyttet til brudd på anerkjente forskningsetiske normer og god vitenskapelig praksis, eller ved mistanke om vitenskapelig uredelighet. Forvaltningslovens kapittel IV og V gjelder for disse sakene (§ 6, 1. ledd).

Utover dette skal forskningsetisk utvalg arbeide for å fremme god forskningsetikk ved institusjonen gjennom ulike aktiviteter (§ 5). Utvalget kan også på eget initiativ og på prinsipielt grunnlag, uttale seg om forskningsetikk.

Forskningsetisk utvalg er tilknyttet til Den nasjonale forskningsetiske komité.

Utvalgets sammensetning

Utvalgets medlemmer oppnevnes av forskningsutvalget, etter forslag fra fakultetene, for tre år med mulighet for gjenoppnevning. Medlemmene skal ha bred forskningsfaglig bakgrunn og minst ett medlem skal ha etikkfaglig kompetanse (§ 6, 2. ledd).

Utvalget består av:

- Ett medlem fra hvert av fakultetene, med personlig vara. Utvalget velger selv sin leder blant disse medlemmene.
- Ett eksternt medlem med personlig vara. Eksternt medlem er ikke ansatt ved Nord universitet eller institusjoner hvor Nord har eierinteresser. (§ 6, 2. ledd).

Utvalget skal ha fast tilknyttet juridisk kompetanse (§ 6, 2. ledd).

Utvalgets medlemmer kan ikke være del av dekanatet eller fakultetets ledernivået og skal ikke være medlem av forskningsutvalget (forvaltningsloven § 6, e). Dog skal leder for forskningsetisk utvalg ha observatørstatus i universitetets forskningsutvalget.

Det åpnes ikke for observatører i forskningsetisk utvalg når utvalget behandler sensitive saker.

Uttalelser i uredelighetsaker

Utvalgets uttalelser skal være skriftlige og inneholde en begrunnelse og konklusjon. Det skal tas stilling til om a) forskeren har opptrådd vitenskapelig uredelig eller ikke, om b) det foreligger

¹ Der ikke annet er nevnt er referanser (paragrafer) er til Lov om organisering av forskningsetisk arbeid (forskningsetikkloven). <https://lovdata.no/dokument/NL/lov/2017-04-28-23>

systemfeil ved institusjonen og/eller om c) det vitenskapelige arbeidet bør korrigeres eller trekkes tilbake (§ 8, 1. ledd).

Med vitenskapelig uredelighet menes forfalskning, fabrikkering, plagiering og andre alvorlige brudd på anerkjente forskningsetiske normer som er begått forsettlig eller grovt uaktsomt i planlegging, gjennomføring eller rapportering av forskning (§ 8, 2. ledd).

Utvalgets uttalelser som konkluderer med at en forsker har opptrådt vitenskapelig uredelig, kan påklages av forskeren til Granskingsutvalget (§ 7, 2. ledd).

Saker som konkluderer med mulige alvorlige brudd på anerkjente forskningsetiske normer skal rapporteres til Granskingsutvalget (§ 6, 4. ledd).

Rapportering

Utvalget skal rapportere årlig om sin virksomhet til prorektor for forskning og innovasjon.

Aktiviteter i utvalget

Forskningsetisk utvalg skal møtes fire ganger i løpet av året. Ved behov kan man kalle inn til ekstraordinære møter. Hvert år skal utvalget arrangere workshop, konferanse eller seminar med forskningsetikk som tema.

Varsling

Mistanke om uredelighet varsles faggruppelider. Fakultetene vurderer når det er relevant for forskningsetisk utvalg å overta saksbehandlingen ved mistanke om forskningsetiske brudd (§ 6, 3. ledd). Rektor, prorektor for forskning og forskningsetisk utvalg kan overprøve fakultetenes vurdering. Ved eventuell inhabilitet kan det varsles direkte til forskningsetisk utvalg.

Arkivsak-dok.	23/01542-1
Saksansvarlig	Berit Eliassen
Saksbehandler	Wiebke Kallweit

ÅPEN TILGANG TIL FORSKNINGSRESULTATER FRA NORD I 2022 OG BRUK AV OA-FONDET

Forslag til vedtak:

Forskningsutvalget tar saken til orientering.

Sammendrag

Saken omhandler status for arbeidet med å gjøre forskning fra Nord universitet åpent tilgjengelig. Oppnådde resultater via gull, grønn og hybrid open access (OA), samt bidrag fra overgangsavtalene omtales. 505 av 620 artikler (81 %) er publisert med åpen tilgang. Ytterligere 92 artikler (15 %) av 2022-artikkelvolumet kunne være avlevert til vitenarkiv. Egenarkiveringsandelen lå på 63,4 %, noenlunde samme resultat som for 2021 (63,9 %). Bruken av publiser-og-les-avtalene er gått ned fra 83 artikler innenfor årskvoten (2021) til 71 artikler (2022). I 2022 ble OA-publiseringsavgifter til artikler (APC) og bøker (BPC) støttet over OA-fondet med brutto 2 634 298 kroner. Brutto støtte i 2021 utgjorde 3 425 403 kroner. Nedgangen skyldes hovedsakelig lavere antall OA-bøker.

Bakgrunn

Open access (OA) betyr fri (gratis), online tilgang til forskningsresultater. August 2017 vedtok regjeringen [nasjonale mål og retningslinjer](#) for åpen tilgang til vitenskapelige artikler:

1. Vitenskapelige artikler fra offentlig finansiert forskning skal gjøres åpent tilgjengelige. Forskere skal undersøke mulighetene for å publisere sine artikler i åpne tidsskrifter og velge åpne tidsskrifter der det er faglig forsvarlig. Kun i unntakstilfeller kan artikler basert på offentlig finansiering publiseres i tidsskrifter som ikke tillater tilgjengeliggjøring i vitenarkiv.
2. Alle vitenskapelige artikler basert på offentlig finansiert forskning skal deponeres i et egnet vitenarkiv senest ved publiseringstidspunktet, uavhengig av publiseringskanal og uavhengig av når det er mulig å gjøre dem åpent tilgjengelige.
3. Institusjoner og konsortier som forhandler avtaler med forlag skal sørge for at avtalene fremmer åpen tilgang uten økte totalkostnader, og at det er åpenhet om avtalenes betingelser.
4. Institusjoner som finansierer forskningsprosjekter, skal bidra til å dekke kostnader til åpen publisering. For forskningsutførende institusjoner vil kostnader til åpen publisering inngå i budsjettene for forskningsaktivitet på linje med kostnader til annen nødvendig virksomhet. Forskere og forskningsutførende institusjoner oppfordres til å bidra i arbeidet for å fremme publiseringstjenester av god kvalitet og til riktig pris gjennom sine interesseorganer og internasjonale nettverk.

I tråd med nasjonale retningslinjer vedtok styret [open access-policy](#) for Nord universitet i april 2018. Policyen sier bl.a. at alle fagfellevurderte vitenskapelige tidsskriftsartikler der Nord universitet er kreditert, skal deponeres i institusjons-/vitenarkivet senest på publiseringstidspunktet.

Saksframstilling

Det finnes tre hovedveier til målet om åpen tilgang: gull (se 1 under), grønn (se 2 under) og hybrid (se 3 under) OA. Iht. punkt 3 i nasjonale retningslinjer er det inngått flere publiser-og-les- og rene rabattavtaler i regi av Sikt siden 2019¹, som del av en overgangsordning mot OA (se 4 under). Universitetsbiblioteket deltar i flere av disse avtalene.

¹ Tidligere Unit, før den tid Ceres

1 Gull OA: publisering i rene OA-tidsskrift

Gull OA er publisering i rent OA-tidsskrift med fri tilgang til alle artikler på tidsskriftets nettside. Gull OA støttes over Nord universitet sitt [open access-fond](#)

2 Grønn OA: egenarkivering av akseptert manusversjon

Den grønne veien innebærer at forfatter publiser i abonnementsbasert tidsskrift og egenarkiverer en versjon av artikkelen i institusjonsarkivet. Abonnementsbaserte tidsskrift tillater oftest arkivering av siste manusversjon forsker sendte fra seg etter fagfelleevaluering, dvs. akseptert manusversjon / Author's Accepted Manuscript (AAM) / postprint. Innholdet i AAM er lik publisert versjon (mulig unntak: korrektureringer), men den er uten forlagets design og layout (formatering, paginering, årgang osv.). Illustrasjoner og tabeller står ofte sist i manuskriptet.

3 Hybrid OA: frikjøp av enkeltartikler publisert i abonnementsbaserte tidsskrift

Forfatter betaler gebyr til et abonnementsbasert tidsskrift for å gjøre en enkeltartikkel åpent tilgjengelig. Øvrige artikler i tidsskriftet forblir bak betalingsmur for ikke-abonnenter. Hybrid OA støttes ikke over Nords OA-fond.

4 OA publisering gjennom overgangsavtalene for tidsskrift

Universitetsbiblioteket deltar i flere nasjonale overgangsavtaler, med noe ulik utforming avhengig av forhandlingsresultat. Sikt er forhandlingssekretariat for deltakerinstitusjonene. Avtalene med forlagene skal føre til bevegelse mot åpen tilgang (OA) til vitenskapelige tidsskriftartikler. De fleste avtalene er såkalte publiser-og-les-(PAR-)avtaler, som innebærer at kostnad for både lesetilgang og åpen publisering i visse tidsskrift inngår i avtalen.

Nord universitet deltar i sju publiser-og-les-avtaler. Avtalene med Cambridge University Press (CUP) og Association for Computing Machinery (ACM) omfatter publisering i gull- og hybridtidsskrift. Avtalene med Springer, Taylor & Francis og Wiley omfatter kun hybridtidsskrift. Avtalene med Elsevier og Sage inkluderer publisering i hybridtidsskrift, mens det gis rabatt på publiseringsavgiften (Article Processing Charge, APC) ved publisering i gull OA-tidsskrift. T.o.m. 2022 hadde mange avtaler (unntatt Sage-, CUP- og ACM-avtalene) en årlig felleskvote for publisering fra deltakende institusjoner; prinsippet førstemann til mølla gjaldt.

Universitetet deltar i rene rabattavtaler med forlagene Frontiers og Emerald. Frontiers har bare gull OA-tidsskrift, artikler som publiseres via rabattavtalen kan dekkes over OA-fondet. Rabattavtalen med Emerald gjelder hybridtidsskrift og krever dermed at forfatteren har midler til å dekke APC (hybrid publisering dekkes som nevnt ikke over OA-fondet).

Resultater/beregning av OA-andel

Kunnskapsdepartementet (KD) beregner andelen åpent tilgjengelige artikler ut fra det totale antallet vitenskapelige tidsskriftartikler (artikler i tidsskrift på nivå 1 eller 2) som en institusjons

forskere har medvirket til i løpet av det aktuelle året². Fra 2022 beregner KD andelen åpent tilgjengelige artikler ved å dele rapporterte vitenskapelige tidsskriftsartikler i seks grupper³:

1. Artikler som er publisert i gull open access-tidsskrift.
2. Artikler som er publisert i et abonnementsbasert tidsskrift og kjøpt fri (hybrid OA).
3. Artikler som er publisert åpent i et abonnementsbasert tidsskrift gjennom en publiser-og-les (PAR)-avtale.
4. Artikler som er gjort tilgjengelig i et åpent vitenarkiv (grønn OA).
5. Artikler som er avlevert til vitenarkiv via Cristin, men som ikke er tilgjengelige ennå (deponert grønn OA).
6. Artikler som ikke er åpent tilgjengelige – inkluderer artikler med ukjente rettigheter (kan ikke tilgjengeliggjøres) og artikler som kunne vært avlevert til vitenarkiv (grønn OA – potensial for økt OA-andel).

Mange utgivere krever sperrefrist/embargo (oftest mellom 6 og 24 måneder) før en artikkel kan tilgjengeliggjøres i et åpent arkiv. Disse artiklene inngår i kategorien «deponert grønn OA», og det forventes at artiklene blir tilgjengelige etter sperrefristens utløp. Imidlertid inkluderer kategorien «deponert grønn OA» også artikler som er lastet opp i Cristin, men som ikke kan tilgjengeliggjøres, enten fordi utgiver ikke tillater dette eller fordi det er lastet opp feil versjon. Ifølge Tilstandsrapporten 2022 forventes det at ca. 20 % av de deponerte artiklene blir åpent tilgjengelige etter hvert.

Tilstandsrapporten 2023 (med publiseringstall for 2022) er ikke publisert på tidspunktet denne saken framstilles. Det legges til grunn at KD bruker samme beregning også i år. Den følgende tabellen viser antallet vitenskapelige tidsskriftsartikler Nords forskere medvirket til i 2022 og hvordan Nord-artiklene fordeler seg i de ovennevnte gruppene. På grunn av manglende data skilles det ikke mellom «grønn OA» og «deponert grønn OA»; artikler som er arkivert med sperrefrist inngår i kategorien «grønn OA». For å tydeliggjøre potensial for åpen tilgang (artikler som kunne vært åpent tilgjengelige dersom rett artikkelversjon lastes opp), viser tabell 1 antall artikler med ukjente rettigheter og artikler som kunne vært avlevert til vitenarkiv separat.

² Jf. Tilstandsrapport for høyere utdanning (for [2010](#): 165-166, [2011](#): 98–100, [2012](#): 86–88, [2013](#): 127–130, [2014](#): 97, [2015](#): 97, [2016](#): 100-101, [2017](#): 44-46, [2018](#): 50-53, [2019](#): 49-52, [2020](#): 58-60, [2021](#): 64-65, [2022](#): 57-59) med vedlegg ([2013](#): 87, [2014](#): 74, [2015](#): 84, [2017](#): 90-91, [2018](#): 92-93, [2019](#): 92, [2020](#): Tabell V3.19, [2021](#): Tabell V3.19, [2022](#): Tabell V3.19).

³ Jf. Tilstandsrapport for høyere utdanning ([2022](#): 57-59) med vedlegg ([2022](#): Tabell V3.19).

Tabell 1: Gull, hybrid og grønn åpen tilgang og potensialet for grønn åpen tilgang ved Nord 2022 (per 30.03.2023)

Fakultetsvis fordeling	Antall artikler rapportert inn	1	2	3	4	5	6
		Artikler publisert i gull OA-tidsskrift	OA-artikler i abonnements-basert tidsskrift (hybrid OA)	OA-artikler gjennom PAR-avtaler ⁴	Artikler avlevert til vitenarkiv via Cristin (grønn OA)	Artikler som kunne vært avlevert til vitenarkiv	Artikler som har ukjent status
FBA	168	82	40	16	3	24	3
FLU	148	89	20	11	5	16	7
FSH	138	72	23	7	11	22	3
FSV	77	27	7	18	8	9	8
HHN	100	26	23	19	8	21	3
Admin.	1	0	0	0	1	0	0
Nord	620⁵	289⁶	113⁷	69	34	92	23

Kilde: [DBH](#), [SHERPA/ROMEO](#)⁸, egne notater

Oversikten viser at ca. ytterligere 15 % (kolonne 5) av publiserte artikler fra Nord universitet i 2022 har potensial for å bli åpent tilgjengelige, og oversikten sier samtidig noe om publiseringspreferanser blant de faglig ansatte. (Potensiell) grønn og hybrid (innenfor og utenfor PAR-avtaler) publisering utgjør til sammen 308 artikler (summen av kolonne 2, 3, 4 og 5), eller nesten 50 % av samlet volum. Sammen med gull publisering utgjør det 597 artikler, eller om lag 96 % av totalt volum.

Tabell 2 viser antall og andel artikler som var arkivert i [Nord Open Research Archive](#) ved rapporteringsfristen i Cristin for 2022-publikasjoner (30. mars 2023).

⁴ Inkluderer kun artikler i hybrid OA-tidsskrift; artikler i gulltidsskrift som er inkludert i avtaler inngår i «artikler publisert i gull OA-tidsskrift». Kun artikler med korresponderende forfatter fra Nord universitet inngår; dersom en annen institusjon har korresponderende forfatter, er artikkelen registrert som hybrid i foreliggende tabell.

⁵ [DBH](#) bemerker: "Sumlinjen i denne rapporten viser summen av rekkene over. Tallet per institutt er korrekt oppgitt. Men summen for flere enn ett institutt (f.eks. for hele fakultetet, eller for alle fakultetene ved institusjonen) kan være høyere enn reelt. Dette fordi flere av instituttene kan ha bidratt i samme publikasjon." Om fakultetstallene i Tabell 1 summeres, blir totalen 632. Dette skyldes at det i Cristin for 12 artikler er registrert to fakulteter. Det reelle antallet tidsskriftsartikler totalt er derfor 620.

⁶ Inkluderer 5 artikler som er publisert åpent tilgjengelig gjennom publiser-og-les-avtalene.

⁷ Inkluderer 4 artikler antatt etter fylt årskvotet i 2021 som er publisert åpent tilgjengelig gjennom publiser-og-les-avtalene i 2022.

⁸ SHERPA/ROMEO er en database, som antas å ha den mest komplette oversikten over forlagenes retningslinjer for egenarkivering.

Tabell 2: Vitenskapelige tidsskriftsartikler Nord 2022 (per 30.03.2023)

Fakultetsvis fordeling	Antall artikler rapportert inn	Arkivert i Nord Open Research Archive ⁹					
		Antall OA	Andel OA	Gull OA	Grønn OA	Hybrid OA	PAR-avtale
FBA	168	105	62,5 %	65	3	24	13
FLU	148	106	71,6 %	76	5	16	9
FSH	138	95	68,8 %	61	11	17	6
FSV	77	43	55,8 %	20	8	4	11
HHN	100	53	53,0 %	19	8	9	17
Admin.	1	1	100 %	0	1	0	0
Nord	620¹⁰	393	63,4 %	229	34	70	60

Kilde: [DBH](#), [SHERPA/ROMEO](#), egne notater

I 2022 medvirket Nord's forskere til 620 vitenskapelige tidsskriftartikler (tidsskrift på nivå 1 eller 2); av disse var 393 – **63,4 %** – arkivert i institusjonsarkivet per 30. mars. Dette er omtrent samme andel som på samme tidspunkt i fjor (63,9 %; antall rapporterte vitenskapelige tidsskriftartikler var 609 i 2021). I 2021 og 2022 er det sendt påminnelse om å laste opp fulltekst i Cristin til forskere som ikke utførte dette ved registrering av publikasjonen. Dersom forskeren har unnlatt å laste opp sin fulltekst i Cristin i løpet av året, er denne heller ikke arkivert/tilgjengelig for fremtiden.

Arbeidsprosess/rollefordeling i Cristin tilsier at forfatter laster opp egen fulltekst når publikasjonen registreres, som grunnlag for videre arbeid med rettighetsklarering og arkivering/tilgjengeliggjøring i regi av Universitetsbiblioteket. I 2020 (og tidligere) har OA-teamet lastet opp en del fulltekst på vegne av forskere (gull og hybrid OA-artikler). Med sterkt økende publiseringsomfang de senere år og nye oppgaver har det vært umulig å videreføre praksisen. F.o.m. 2021 er arbeidsprosess/rollefordeling i Cristin praktisert iht. beskrivelse. Endringen medførte nedgang fra 81,7 % arkiverte artikler (481 av 589 artikler) i 2020 til 63,9 % i 2021. Andel arkiverte artikler i 2022 viser nedgang på 0,5 % sammenlignet med 2021.

⁹ I tillegg kommer 32 artikler som er lastet opp, men arkivert lukket fordi utgiver ikke tillater å gjøre opplastet versjon åpent tilgjengelig.

¹⁰ [DBH](#) bemerker: "Sumlinjen i denne rapporten viser summen av rekkene over. Tallet per institutt er korrekt oppgitt. Men summen for flere enn ett institutt (f.eks. for hele fakultetet, eller for alle fakultetene ved institusjonen) kan være høyere enn reelt. Dette fordi flere av instituttene kan ha bidratt i samme publikasjon." Om fakultetstallene i Tabell 1 summeres, blir totalen 632. Dette skyldes at det i Cristin for 12 artikler er registrert to fakulteter. Det reelle antallet tidsskriftsartikler totalt er derfor 620.

Tabell 3 viser hvordan Nord-artiklene for 2022 fordeler seg på nivå 1 og 2.

Tabell 3: Vitenskapelige tidsskriftsartikler Nord 2022 (per 30.03.2023) – fordelt på nivå 1 og 2

Fakultetsvis fordeling	Antall artikler rapportert inn					Arkivert i Nord Open Research Archive				
	Total	Nivå 1		Nivå 2		Total OA	Nivå 1		Nivå 2	
		n	%	n	%		n	%	N	%
FBA	168	127	75,6 %	41	24,4 %	105	85	81,0 %	20	19,0 %
FLU	148	133	89,9 %	15	10,1 %	106	96	90,6 %	10	9,4 %
FSH	138	64	83,1 %	21	27,3 %	95	84	88,4 %	11	11,6 %
FSV	77	117	84,8 %	13	9,4 %	43	37	86,0 %	6	14,0 %
HHN	100	85	85,0 %	15	15,0 %	53	44	83,0 %	9	17,0 %
Admin.	1	1	100 %	0	0,00 %	1	1	100 %	0	0,00 %
Nord	620¹¹	515	83,1 %	105	16,9 %	393	337	85,8 %	56	14,2 %

Kilde: [DBH](#), egne notater

I tabell 4 framkommer antall artikler som ble godkjent for åpen publisering via publiser- og les-avtalene i 2022. Det bemerkes at ikke alle ble publisert innen utgangen av 2022. I tilsvarende sak til FU for 2020 (arkivref. [21/01245-1](#)) var det tatt med bare godkjente og publiserte artikler i 2020. I oversikten under er alle godkjente artikler i 2020 inkludert, dvs. at ikke alle nødvendigvis også var publisert innen utgangen av 2020.

Tabell 4: Artikler godkjent for åpen publisering gjennom publiser-og-les-avtalene 2020 til 2022 (per 31.12.2022) – per forlag

Forlag	Antall artikler godkjent via publiser-og-les-avtalene			
	2020 ¹²	2021		2022
	Innenfor årskvoten	Innenfor årskvoten	Antatt etter fylt årskvote	Innenfor årskvoten**
ACM	*	*	*	0
CUP	2	0	-	1
Elsevier	46	43	-	28
Sage	6	4	-	15
Springer	8	4	2	8
Taylor & Francis	9	12	9	12
Wiley	7	20	0	7
Totalt	78	83	11	71

* Avtalen med ACM gjelder fra 2022

**I 2022 ble ingen artikler med korresponderende forfatter fra Nord antatt etter fylt årskvote

Kilde: egne notater

¹¹ [DBH](#) bemerker: "Sumlinjen i denne rapporten viser summen av rekkene over. Tallet per institutt er korrekt oppgitt. Men summen for flere enn ett institutt (f.eks. for hele fakultetet, eller for alle fakultetene ved institusjonen) kan være høyere enn reelt. Dette fordi flere av instituttene kan ha bidratt i samme publikasjon." Om fakultetstallene i Tabell 1 summeres, blir totalen 632. Dette skyldes at det i Cristin for 12 artikler er registrert to fakulteter. Det reelle antallet tidsskriftsartikler totalt er derfor 620.

¹² I 2020 ble Nords kontoer stengt da årskvoten var nådd og artikler kunne bare publiseres åpent gjennom avtalene innenfor årskvoten. I 2021 ble kontoene holdt åpne og artikler kunne publiseres åpent gratis innenfor årskvoten, og mot betaling etter fylt årskvote. I 2022 ble det ikke antatt/publisert noen artikler etter fylt kvote.

Til tross for nedgangen i antall publiserte artikler fra tidligere år, er Elsevier-avtalen fortsatt den mest brukte blant publiser-og-les-avtalene – 28 artikler ble publisert OA her i 2022. T.o.m. 2021 var både hybrid- og gulltidsskrift inkludert i Elsevier; i 2022 inngår kun hybridtidsskrift. Nedgangen kan bare delvis forklares av endret avtaleinnhold, ettersom størst nedgang (10 artikler) observeres for antall hybridartikler. De minst brukte avtalene er ACM- (0 artikler) og CUP- (1 artikkel i 2022) avtalene. Mens antall artikler publisert OA gjennom Sage-avtalen nesten firedoblet seg fra 2021 til 2022, ble bruken av Wiley-avtalen mer enn halvert. Også bruken av Taylor & Francis-avtalen er gått ned (mer enn 60 %). Bruken av Springer-avtalen varierer mindre. Antall artikler per utgiver, og dermed avtalebruken, varierer sterkt fra år til år. Det er umulig å forutsi publiseringsmønstre for de kommende årene, med utgangspunkt i historiske data.

Som beskrevet tidligere (4), innebærer mange avtaler en nasjonal årlig felleskvote, dvs. at bare et bestemt antall artikler kan publiseres åpent av forskere ved deltakende norske institusjoner gjennom avtalene per år. Både i 2020 og 2021 ble denne kvoten nådd for avtalene med Springer, Taylor & Francis og Wiley før året var omme. Mens Nords kontoer ble stengt når kvoten var nådd i 2020, bestemte prorektor for forskning og utvikling at kontoene kunne holdes åpent også etter at den nasjonale årskvoten til forlagene ble fylt i 2021. Kostnadene ble dekket over OA-fondet.

Også i 2022 var det bestemt at kontoer kunne holdes åpent; årskvotene for Springer- og Taylor & Francis-avtalene ble først nådd i desember, og det ble ikke antatt/publisert artikler med korresponderende forfatter fra Nord universitet etter at årets kvoter var nådd. Imidlertid dekket Nords OA-fond publiseringsavgiften for én artikkel som ble antatt i 2021 etter fylt kvote, men hvor fakturaen ikke ble mottatt før i mars 2022 (26 105 NOK).

Tabell 5 viser den fakultetsvise fordelingen av artiklene som er publisert OA gjennom PAR-avtalene. Tabellen viser stor nedgang i antall åpent publiserte artikler hos FBA. Også avtalebruk hos HHN gikk tilbake, mens FSV hadde en økt avtalebruk. For de øvrige fakultetene ble avtalene brukt i omtrent samme omfang i 2021 og 2022.

Tabell 5: Artikler godkjent for åpen publisering gjennom publiser-og-les-avtalene 2020 til 2022 (per 31.12.2022) – per fakultet

Fakultetsvis fordeling	Antall artikler godkjent via publiser-og-les-avtalene			
	2020 ¹²	2021		2022
	Innenfor årskvoten	Innenfor årskvoten	Antatt etter fylt årskvot	Innenfor årskvoten
FBA	13	31	0	16
FLU	5	6	3	10
FSH	14	9	0	10
FSV	12	11	4	18
HHN	34	26	4	17
Nord	78	83	11	71

Kilde: egne notater

Bruk av midler til å støtte open access-publisering i 2022

I 2022 mottok og behandlet Universitetsbiblioteket

- 100¹³ søknader om støtte til åpen publisering av vitenskapelige tidsskriftsartikler
- 17 søknader om støtte til åpen publisering av monografier og (kapitler i) antologier

94 av 100 søknader om støtte til publisering av vitenskapelige tidsskriftartikler ble innvilget, og 93 ble også utbetalt i 2022. Det ble gitt tilsagn om støtte til 17 søknader om åpen publisering av monografier og (kapitler i) antologier. 10 av tilsagnene ble utbetalt i regnskapsåret, mens resterende 7 tilsagn gjenstår til utbetaling i 2023 (tilsagn til denne typen publikasjoner gjelder i 2 år fra tilsagnets dato). I 2022 ble det også utbetalt publiseringsavgift for 2 monografier (tilsagn gitt i 2021). Se detaljer i tabell 6 under.

Totalt utbetalte Nord universitet 2 634 298 NOK i 2022 i støtte til publisering med åpen tilgang (brutto støtte i tabell 6 under). Det innebærer en nedgang i utbetalinger fra fondet på om lag 23 % sammenlignet med 2021. Fra 2021 til 2022 har antall søknader for artikler vært stabil, mens antall søknader for bøker er gått ned med 35 %. Utgifter til artikkelpublisering gikk ned med litt over 5 %. Utgifter til publisering av OA-bøker var 58 % lavere enn i 2021 (nedgang fra 1 159 336 i 2021 til 485 627 NOK i 2022). Mindreforbruk 2022 etter refusjon gjennom STIM-OA¹⁴ utgjør vel 800 million NOK.

Tabell 6 viser historisk utvikling i brutto kostnader, antall og type publikasjon hvor forfatter har mottatt støtte for å publisere med åpen tilgang, samt refusjon over STIM-OA.

¹⁴ Tilskuddsordning i regi av Forskningsrådet for å støtte overgang til publisering med åpen tilgang. Innvilges på grunnlag av institusjonens utgifter til åpen publisering forutgående år, og etter søknad fra institusjonen. STIM-OA ble for siste gang utlyst i 2022 (for regnskapsåret 2021).

Tabell 6: Brutto bruk midler over OA-fondet, støttede publikasjoner og refusjon via STIM-OA

ÅR	BRUTTO STØTTE		VOLUM			STIM-OA	
	Kroner	Endring fra året før	Artikler	(Kapitler i antologier)	Bøker	Kroner	% av brutto forrige år
2014	85 735	Kroner Prosent	7				
2015	49 954	- 35 781 -42 %	6			42 000	49 %
2016	192 341	142 387 285 %	12			25 000	50 %
2017	342 493	150 152 78 %	11			71 000	37 %
2018	927 377	584 884 171 %	40	2	2	153 000	45 %
2019	1 143 634	216 257 23 %	40	6	1	289 000	31 %
2020	2 133 429	989 795 87 %	78	8	5	338 000	30 %
2021	3 425 403	1 291 973 61 %	105 ¹⁵	12	10	410 000	19 %
2022	2 634 298	-791 105 -23 %	93	5 ¹⁶	6	441 000	13 %

I tabell 7 framkommer detaljer om utgifter over OA-fondet i 2022, inkludert informasjon om fakultet, forfatter, publiseringskanal, tittel, nivå i NPI og artikkelavgift (APC) / bokavgift (BPC) i norske kroner (kolonne «APC-beløp» i tabellen).

¹⁵ Inkluderer 94 artikler hvor forskere har fått innvilget støtte fra OA-fondet, og 11 artikler som ble antatt etter at den nasjonale årskvoten for Taylor & Francis- og Springer-avtalene var nådd. Også disse kostnadene dekkes over OA-fondet.

¹⁶ I 2022 har OA-fondet dekket del av publiseringskostnad for ei bok som publiseres i 2023. Denne innarbeides i publikasjonsoversikten for 2023, da største andelen fra OA-fondet blir utbetalt dette året. Kostnadene vises uansett i tabell 7.

Tabell 7: Utbetalt støtte til publisering med åpen tilgang 2022 - detaljer

Fak.	Korresponderende forfatter	Tidsskrift	Tittel	Nivå (1/2)	APC-beløp NOK (regnskapsført)
FBA	Brinchmann, M. F.	Frontiers in Marine Science	Changes in the skin proteome and signs of allostatic overload type 2, chronic stress, in response to repeated overcrowding of lumpfish (<i>Cyclopterus lumpus</i> L.)	1	27 266,66
	Fernandes, J. M. O.	Frontiers in Ecology and Evolution	Genotyping-by-sequencing reveals the impact of restocking on wild common carp populations of the southern Caspian basin	1	25 528,99
		Life	Integration of morphometrics and machine learning enables the accurate distinction between wild and farmed common carp	1	23 319,86
	Galindo-Villegas, J.	Frontiers in Genetics	Intergeneric Hybridization of Two Stickleback Species Leads to Introgression of Membrane-Associated Genes and Invasive TE Expansion	1	31 677,14
		Frontiers in Immunology	Plasma Proteome Responses in Zebrafish Following γ -Carrageenan-Induced Inflammation are Mediated by PMN Leukocytes and Correlate Highly with their Human Counterparts	1	34 801,55
		Genes	Genomic signatures of freshwater adaptation in Pacific herring (<i>Clupea pallasii</i>)	1	29 213,47
	Gauci, C.	Frontiers in Marine Science	Cold thermal priming of <i>Laminaria digitata</i> (Laminariales, Phaeophyceae) gametophytes enhances gametogenesis and thermal performance of sporophytes	1	25 528,99
	Hatchett, W. J.	Frontiers in Marine Science	A Review of Reproduction in the Seaweed Genus <i>Fucus</i> (Ochrophyta, Fucales): Background for Renewed Consideration as a Model Organism	1	26 122,70
	Jakt, L. M.	BMC Genomics	Intron size minimisation in teleosts	1	25 595,73
	Johansen, S. D.	Genes	Structural organization of S516 group I introns in myxomycetes	1	27 705,00
Mobile DNA		Mobile group I introns at nuclear rDNA position L2066 harbor sense and antisense homing endonuclease genes intervened by spliceosomal introns	1	31 197,33	
Kiron, V.	Frontiers in Microbiology	Intergenerational transfer of persistent communities in female Nile tilapia	2	27 266,66	

Tabell 7: Utbetalt støtte til publisering med åpen tilgang 2022 – detaljer (forts.)

Fak.	Korresponderende forfatter	Tidsskrift	Tittel	Nivå (1/2)	APC-beløp NOK (regnskapsført)
FBA	Kiron, V.	Frontiers in Marine Science	Gracilaria gracilis and Nannochloropsis oceanica, singly or in combination, alter the intestinal microbiota of European seabass (<i>Dicentrarchus labrax</i>)	1	34 801,55
		Frontiers in Immunology	Developmental Defects and Behavioural Changes in a Diet-induced Inflammation Model of Zebrafish	1	26 122,70
	Kroglund, I. B.	Frontiers in Genetics	Primary cell lines from feathers and blood of free-living tawny owls (<i>Strix aluco</i>): a new in vitro tool for non-lethal toxicological studies	1	27 266,66
	Kvifte, G. M.	Biodiversity Data Journal	Description of <i>Perithreticus neglectus</i> n. sp. from the West Usambara Mountains, Tanzania (Diptera, Psychodidae)	1	6 788,54
		Zookeys	First record of <i>Lepidiella Enderlein</i> , 1937 from the Oriental region (Diptera, Psychodidae)	1	8 348,07
		Management of Biological Invasions	Citizen science reveals the establishment of the invasive container breeder <i>Clogmia albipunctata</i> in Sweden and Denmark (Diptera: Psychodidae)	1	10 817,45
	Milec, L. J. M.	BMC Ecology and Evolution	Complete mitochondrial genomes and updated divergence time of the two freshwater clupeids endemic to Lake Tanganyika (Africa) suggest intralacustrine speciation	2	27 695,28
	Smolina, I.	Mitochondrial DNA Part B: Resources	The complete mitochondrial genome of the southern calanoid copepod <i>Calanus simillimus</i> Giesbrecht, 1902	1	9 429,74
	Staven, F. R.	Frontiers in Physiology	Cohabitation with Atlantic salmon (<i>Salmo salar</i>) affects brain neuromodulators but not welfare indicators in lumpfish (<i>Cyclopterus lumpus</i>)	1	29 332,71
	Steyaert, S.	Plos One	Land cover type modulates the distribution of litter in a Nordic cultural landscape	1	23 180,81
	Sørensen, M.	Aquaculture Reports	Supplementation of lactic acid bacteria has positive effects on the mucosal health of Atlantic salmon (<i>Salmo salar</i>) fed soybean meal	1	17 579,20
Vatsos, I.	Antioxidants	Selenium-enriched <i>Spirulina</i> (SeE-SP) Enhance Antioxidant Response, Immunity, and Disease Resistance in Juvenile Asian Seabass, <i>Lates calcarifer</i>	1	27 711,26	

Tabell 7: Utbetalt støtte til publisering med åpen tilgang 2022 – detaljer (forts.)

FBA	Vatsos, I.	Fishes	Nutritional profiling of wild (<i>Pangasius pangasius</i>) and farmed (<i>Pangasius hypophthalmus</i>) pangasius catfish with implications to human health	1	20 975,00
	Weinert, M.	PeerJ	Benthic ecosystem functioning under climate change: Modelling the bioturbation potential for benthic key species in the southern North Sea	1	15 460,66
	Yadav, B.	Molecules	Computational Analysis Reveals Monomethylated Triazolopyrimidine as a Novel Inhibitor of SARS-CoV-2 RNA-Dependent RNA Polymerase (RdRp)	1	20 620,37
	Total FBA (27 søknader: 27 – tidsskriftartikler)				
FLU	Aune, T. K.	Sports	In Pursuit of a Comprehensive Understanding of Expertise Development: A Comparison between Paths to World-Class Performance in Complex Technical vs. Endurance Demanding Sports	1	15 961,66
	Bland, J.	Kapittel i antologi	Deep reading and in-depth learning in English language education	1	11 667,00
	Dalen, T.	International Journal of Environmental Research and Public Health	Characteristics of Pacing Strategies among Elite Cross-Country Skiers According to Final Rank	1	28 940,04
		Frontiers in Psychology	Relative age effect among the best Norwegian track and field athletes of all time: Comparisons of explosive and endurance events	1	22 418,94
	el Ghami, M.	Education Research International	Epistemic and non-epistemic design in textbooks insocial studies for lower secondary school. Do the textbooks facilitate knowledge building and in-depth learning?	1	13 256,91
	Fuglseth, K.	Prismet	Filosofisk samtale og Tren tanken som utforskende arbeidsmåter	1	8 750,00
	Husby, M.	Animals	Wind farms and power lines have negative effects on territory occupancy in Eurasian eagle owls (<i>Bubo bubo</i>)	1	21 295,31
	Ibrahim, N.	Languages	Visual and Artefactual Approaches in Engaging Teachers with Multilingualism: Creating DLCs in Pre-Service Teacher Education	1	7 685,63
Jakobsen, A. M.	Frontiers in Psychology	The relationship between motivation, goal orientation, and perceived autonomy support from the coach in young Norwegian elite hockey players	1	34 511,25	

Tabell 7: Utbetalt støtte til publisering med åpen tilgang 2022 – detaljer (forts.)

FLU	Kaiser, G.	Frontiers in Psychology	Identifying and dealing with student errors in the mathematics classroom - cognitive and motivational requirements	1	33 200,11
	Kjelen, H. A.	Monografi	Ein lovsong til trassen. Novellene til Laila Stien	1	132 500,00
	Knigge, J.	Frontiers in Education	Why Are Certain Items More Difficult than Others in a Competency Test for Music-Related Argumentation?	1	26 122,70
	Lagestad, P. A.	Children	Parents' Inadequate Estimate of Their Children's Objectively Physical Activity Level	1	21 369,24
		Frontiers in Sports and Active Living	Staying in or dropping out of elite women's soccer – factors of importance	1	27 266,66
		Frontiers In Public Health	Equalisation of children's various levels of physical activity using increased physical activity at school among ninth graders	1	27 266,66
	Lomsdal, S. A.	Frontiers in Education	Norwegian secondary school teachers' reflections on models for physical activity during normal schooltime: A longitudinal study of implementing 60 minutes of daily physical	1	27 266,66
	Mushtaq, A.	Frontiers in Physics	Galerkin method to solve non-similar EMHD bionanofluid flow with Arrhenius activation energy and variable thermal conductivity over a nonlinearly stretching sheet	1	30 474,54
	Rafiepour, A.	Journal on Mathematics Education (JME)	Using Mathematical Ideas from Carpet and Carpet-weavers as a Context for Designing Mathematics Tasks	1	4 326,58
	Schmeding, A.	Monografi	An introduction to infinite-dimensional differential geometry	2	117 373,41
	Sørensen, A.	Sports	Is there a sex difference in technical skills among youth soccer players in Norway?	1	16 898,14
	Talsnes, R. K.	Frontiers in Physiology	The return from underperformance to sustainable world-class level: A case study of a male cross-country skier	1	33 200,11
	Torabi, T. P.	Frontiers in Sports and Active Living	Comparison of shoulder kinematics and muscle activation of female elite handball players with and without pain – An explorative cross-sectional study	1	24 201,97
Ulstad, S. O.	Journal for Research in Arts and Sports Education	Students personal desire for excitement and teachers autonomy support in outdoor activity: Links to passion, intrinsic motivation, and effort	1	15 000,00	

Tabell 7: Utbetalt støtte til publisering med åpen tilgang 2022 – detaljer (forts.)

FLU	van den Tillaar, R.	Sports Medicine - Open	Effect of different types of strength training on swimming performance in competitive swimmers: a systematic review	1	32 206,47
		Biology	Effect of concurrent resistance training on lower body strength, leg kick swimming and sport specific performance in competitive swimmers	1	21 664,85
		Sensors	Athletics - the world's most measurable sport, but at what price? A comparison of fully automatic timing with times measured with standard mobile phones	1	25 863,86
		Journal of Functional Morphology and kinesiology	The acute effects of attaching chains to the barbell on kinematics and muscle activation in bench press in resistance-trained men	1	9 628,94
		Frontiers in Sports and Active Living	A comparison of sprint mechanical parameters measured with timing gates and a laser gun	1	24 201,97
		International Journal of Environmental Research and Public Health	Effects of 8-Weeks In-Season Contrast Strength Training Program on Measures of Athletic Performance and Lower Limb Asymmetry in Male Youth Volleyball Players	1	25 691,58
		Frontiers in Psychology	The effects of combined verbal encouragement and technical instruction on technical skills and psychophysiological responses during small-sided handball games exercise	1	24 201,97
		International Journal of Environmental Research and Public Health	Relationship between step-by-step foot kinematics and sprint performance	1	30 608,49
		International Journal of Environmental Research and Public Health	Effect of Strength vs. Plyometric Training upon Change of Direction Performance in Young Female Handball Players	1	31 879,50
		International Journal of Environmental Research and Public Health	Effect of High-Volume Training on Psychological State and Performance in Competitive Swimmers	1	28 935,40
		International Journal of Environmental Research and Public Health	The Influence of Maturity Status on Dynamic Balance Following 6-Weeks of Eccentric Hamstrings Training in Youth Male Handball Players	1	30 610,32

Tabell 7: Utbetalt støtte til publisering med åpen tilgang 2022 – detaljer (forts.)

FLU	van den Tillaar, R.	Sports	The effects of different approaches (intensities) in strength training on acceleration and acceleration from flying starts	1	15 071,05
	Total FLU (35 søknader: 32 – tidsskriftartikler, 1 – kapittel i antologi, 2 – monografi)				1 001 517,91
FSH	Behboudi-Gandevani, S.	Frontiers in Endocrinology	The prevalence of polycystic ovary syndrome, its phenotypes and cardio-metabolic features in a community sample of Iranian population: Tehran Lipid and Glucose Study	1	29 332,71
		Frontiers In Public Health	Perinatal and neonatal outcomes in immigrants from conflict-zone countries: A systematic review and meta-analysis of observational studies	1	29 645,27
		International Journal of Public Health	A Systematic Review and Meta-analysis of the Risk of Stillbirth, Perinatal and Neonatal Mortality in Immigrant women	1	28 210,61
		Annals of Global Health	Adverse Pregnancy Outcomes and International Immigration Status: A systematic Review and Meta-analysis	1	16 961,18
		Frontiers in Endocrinology	One-step versus Two-step Screening for Diagnosis of Gestational Diabetes Mellitus in Iranian Population: A randomized Community Trial	1	33 200,11
	Bojanic, I.	Drugs - real world outcomes	Associations of Cardiovascular Agents and Metformin with Depression Symptoms: A Cross-Sectional Analysis from the HUNT Study, Norway	1	34 375,43
	Brenne, B. A.	BMC Nursing	Exploring home-based care nurses' mindset for nursing practices: a phenomenological study	1	29 322,51
	Brinchmann, B. S.	Journal of Eating Disorders	Multiple perspectives and dialogue in understanding experiences of living with eating disorders: Two narratives—four unpackings	1	17 716,32
	Cui, G.	Biomedicine and Pharmacotherapy	Towards a precision immune checkpoint blockade immunotherapy in patients with colorectal cancer: strategies and perspectives	1	26 018,22
		Frontiers in Immunology	Could mucosal TNF transcript as a biomarker candidate help optimize anti TNF biological therapy in patients with ulcerative colitis?	1	27 266,66
		Biomedicine and Pharmacotherapy	The presentation and regulation of the IL-8 network in the epithelial cancer stem-like cell niche in patients with colorectal cancer	1	26 413,67

Tabell 7: Utbetalt støtte til publisering med åpen tilgang 2022 – detaljer (forts.)

ESH	Cui, G.	Frontiers in Immunology	Cytokine-mediated crosstalk between cancer stem cells and their inflammatory niche from the colorectal precancerous adenoma stage to the cancerous stage: Mechanisms and clinical implications	1	30 474,54
	Deinboll, A.	JMIR Research Protocols	Interventions, participative role, and barriers and facilitators for involvement in eHealth communication for people undergoing hemodialysis: a scoping review protocol	1	25 859,96
	Karlsen, T.	BMJ Open sport & exercise medicine	Exercise and obstructive sleep apnea: A 24-week follow-up study	1	28 972,07
	Karlstad, J.	Journal of Eating Disorders	“Balancing within a closed family system”: A grounded theory study of how family life is affected by having a family member with an eating disorder	1	21 211,25
	Kasén, A.	Global Qualitative Nursing Research	Suffering as a lifelong companion: A phenomenological-hermeneutic study of men living with severe psychiatric illness	1	8 950,62
	Mikalsen, H. K.	Frontiers in Education	School's outdoor area as a pedagogical and health-promoting resource for young teenagers	1	22 418,94
	Mjøsund, H. L.	BMC Health Services Research	Promotion of physical activity in older adults: facilitators and barriers experienced by healthcare personnel in the context of reablement	2	31 475,10
	Nilsen, M. K.	Kapittel i antologi	A tool to ensure appropriate drug use and maintain patient safety when administering pro re nata medications: Healthcare providers' experiences with medicine lists in sheltered housing for older people	1	8 750,00
	Nordtug, B.	Frontiers in Psychiatry	Experience of managing countertransference through self-guided imagery in meditation among health care professionals	1	29 332,71
	Olsen, R. M.	Kapittel i antologi	Patient engagement interventions to enhance medicationsafety in long-term care: A systematic review	1	8 750,00
	Sandnes, L.	International Journal of Qualitative Studies on Health and Well-being	Caring touch in intensive care nursing: A qualitative study of dignity	1	18 820,71
Sletvold, H.	Kapittel i antologi	Nurse-Led interventions to promote medication adherence in community care: A systematic review	1	8 750,00	

Tabell 7: Utbetalt støtte til publisering med åpen tilgang 2022 – detaljer (forts.)

FSH	Vaismoradi, M.	Frontiers in Pharmacology	Practical considerations of PRN medicines management: An integrative systematic review	1	25 528,99
		Complementary Therapies in Medicine	A systematic review of the effect of lavender on cancer complications	1	17 150,92
		Women's Health	Nurses' strategies to provide emotional and practical support to the mothers of preterm infants in the neonatal intensive care unit: A systematic review and meta-analysis	1	15 871,07
	Zeiss, D. H.	Kapittel i antologi	Information regarding modification of oral solid medicines in written drug information: Potential consequences for patient safety	1	8 750,00
Total FSH (27 søknader: 23 – tidsskriftartikler, 4 – kapittel i antologi)					609 529,56
FSV	Guillen-Royo, M.	Sustainability: Science, Practice, & Policy	Flying less, mobility practices, and well-being: lessons from the COVID-19 pandemic in Norway	1	8 584,20
	Hansen, T. V.	International Journal of Qualitative Methods	The role of the literature and theory in defining and bounding a case	1	6 534,69
	Jacob, F.	Monografi	The Orientalist Semiotics of Dune	1	29 387,99
		Monografi	Kriegstiere	1	28 932,59
		Monografi	Walter Rodney, Black Power and Revolution	1	34 719,10
		Monografi	The Jesuits and Religious Intercultural Management from a Global Perspective: Human Capital, a Global Mindset, and Missionary Work in Japan and Peru during the 16th and 17th Centuries	1	78 547,20
	Mehrara, L.	International Journal of Qualitative Studies on Health and Well-being	Immigrant women's experiences with Norwegian maternal health services: implications for policy and practice	1	19 624,56
	Tjønnndal, Anne	Frontiers in Sports and Active Living	Safeguarding athletes against head injuries through advances in technology: a scoping review of the uses of machine learning in the management of Sports related concussion	1	25 528,99
Vaag, Jonas Rennemo	Frontiers In Public Health	A Qualitative Investigation of Psychosocial Work Factors in an Isolated and Confined Environment - Job Demands and Resources in Commercial Saturation Diving	1	27 266,66	

Tabell 7: Utbetalt støtte til publisering med åpen tilgang 2022 – detaljer (forts.)

FSV	Vaag, Jonas Rennemo	Frontiers in Psychology	A Psychological Investigation of Selection Criteria for Learning Agents (Super Users) and Allocation of Responsibilities in the Implementation of Technological Change	1	24 201,97
	Aas, Steinar	Antologi	Den nordlige byen	1	17 500,00
	Total FSV (11 søknader: 6 – tidsskriftartikler, 1 – antologi, 4 – monografi)				
HHN	Kashif, M.	Journal of Risk and Financial Management	The MAX Effect in an Oil Exporting Country: the Case of Norway	1	14 189,88
	Sarkodie, S. A.	Humanities & Social Sciences Communications	Global adaptation readiness and income mitigate sectoral climate change vulnerabilities	1	15 358,29
		Data in Brief	Dataset on bitcoin carbon footprint and energy consumption	1	4 749,81
		iScience	Global land-use intensity and anthropogenic emissions exhibit symbiotic and explosive behavior	1	28 351,05
Total HHN (4 søknader: 4 – tidsskriftartikler)					62 649,03
Publiseringsavgift for artikler antatt etter fylt årskvote 2021 (konsortieavtaler)					26 105,13
Agio 2022 (valutakurs-effekter)					-7 685,24
Totalt 2022					2 634 298,38

Arkivsak-dok. 21/05570-3
Saksansvarlig Berit Eliassen
Saksbehandler Wiebke Kallweit

VITENSKAPELIG PUBLISERING VED NORD UNIVERSITET 2018 - 2022 (IMPACTRAPPORTEN)

Forslag til vedtak:

Forskningsutvalget tar saken til orientering.

Saksframstilling

Foreliggende bibliometrirapport viser utviklingen i vitenskapelig publisering ved Nord universitet mellom 2018 og 2022, sammenlignet med andre «nye universiteter» (OsloMet, Universitetet i Agder, Universitetet i Stavanger og Universitetet i Sørøst-Norge). Sammenligning er foretatt både på institusjonsnivå og for ulike fagmiljø, hvor inndeling er basert på NPI¹-fagområde. For Nord universitet er analysene også utført på fakultetsnivå. Analysene er basert på data fra Database for statistikk om høyere utdanning (DBH) og Cristin. Sistnevnte er beriket med data fra Unpaywall og Nasjonal infrastruktur for bibliometri (NIB) / Web of Science (WoS).

Rapporten tar opp publiseringsvirksomhet og produktivitet, nasjonalt og internasjonalt samarbeid, status for åpen publisering / open access (OA) og siteringer. For de fleste norske institusjonene i universitets- og høgskole-, helse- og instituttsektorene, viste antall vitenskapelige publikasjoner og publiseringspoeng en nedgang i 2022 sammenlignet med 2021. Dette gjelder også de «nye universitetene», med unntak av Universitetet i Stavanger. Samtidig har Nord universitet hatt en betydelig økning i publiseringspoeng for nivå 2-publikasjoner. Alle «nye universiteter» har opplevd en nedgang i produktivitet, målt som publiseringspoeng per UFF-årsverk og per førstestillingsårsverk; på samme måte som i 2021 er produktiviteten ved Nord universitet høyere enn ved Universitetet i Sørøst-Norge og (for førstestillinger) OsloMet.

Andel publikasjoner med internasjonalt samarbeid ved Nord universitet nådde 50 % i 2022; dermed er Nord universitet på samme nivå som Universitetet i Agder og Universitetet i Stavanger. Når det gjelder åpen publisering, målt ved OA-status fra Unpaywall og supplert med data fra [Directory of Open Access Journals](#) (gull OA), så er Nord universitet på samme nivå som de andre «nye universitetene». OA-andelen for 2022 utgjorde 74 %, og dette er litt lavere enn i 2021 (75 %). En nedgang er også framstilt i årsrapporten for Nord universitet, hvor nedgangen forklares av lavere andel grønn open access, dvs. tilgjengeliggjøring av akseptert manuskriptversjon (AAM) i institusjonens vitenarkiv, Nord Open Research Archive. Dersom alle forfattere hadde deponert sine AAM i vitenarkivet iht. gjeldende rutinebeskrivelse, ville andelen OA-publikasjoner økt med 15 % (jf. [årsrapport 2022 for vitenskapelig publisering ved Nord universitet](#)).

Siteringsanalyser for tidsrommet 2018/2019² viser at publikasjoner fra Nord universitet siteres litt sjeldnere enn publikasjoner fra de andre «nye universitetene», men likevel oftere enn verdensgjennomsnittet. Samtidig viser analysene tydelig at én ofte siterte publikasjon kan ha store effekter på resultater av siteringsanalyser, noe som også resulterer i en stor variasjon fra år til år. Eksempelvis har både FSH og HHN en høy gjennomsnittlig relativ siteringsindeks, ettersom begge fakultetene har én 2019-artikkel som er sitert mye oftere enn det som er «vanlig» for gjeldende fagområde.

Blant de «nye universitetene» har Nord universitet lavest andel høyt siterte publikasjoner i tidsrommet 2018/2019; andel for Nord universitet ligger på samme nivå som i fjorårets analyser, mens andel høyt siterte publikasjoner hos de andre «nye universitetene» har økt.

¹ Norsk Publiseringssindikator (NPI): Publikasjoner klassifiseres basert på publiseringskanal/tidsskrift

² Pålitelige siteringsdata foreligger ikke før to år etter publiseringsåret

Rapporten er supplert med analyser av antall siteringer for OA-artikler sammenlignet med ikke OA-artikler. Analysene er utført på nasjonalt nivå for tidsrommet 2016 til 2019. Resultatene viser en tydelig siteringsfordel for OA-artikler; hybrid OA-artikler er klart høyest sitert. Artikler i gull-OA-tidsskrift har færre siteringer enn grønn OA- og hybrid-OA-artikler. Analysen viser at artikler publisert i nivå 2-tidsskrift siteres oftere enn nivå 1-artikler.

Vedlegg:

Rapport «Vitenskapelig publisering ved Nord universitet 2018 – 2022»

Vitenskapelig publisering ved Nord universitet

Levert av Universitetsbiblioteket, e-post: openaccess@nord.no

Utvikling 2018 - 2022

Innhold

1	Innledning	1
2	Publiseringsvirksomhet	2
2.1	Antall publikasjoner	2
2.1.1	“Nye universitet”	2
2.1.2	Fakultetene ved Nord universitet	3
2.2	Publiseringspoeng	3
2.2.1	“Nye universitet”	3
2.2.2	Fakultetene ved Nord universitet	4
2.3	Forfatterandeler	4
2.3.1	“Nye universitet”	4
2.3.2	Fakultetene ved Nord universitet	5
3	Produktivitet: Publiseringspoeng per UFF og førstestilling	5
3.1	“Nye universitet”	5
3.2	Fakultetene ved Nord universitet	6
4	Internasjonalt samarbeid	6
4.1	“Nye universitet”	7
4.1.1	Basert på antall publikasjoner	7
4.1.2	Basert på forfatterandeler	7
4.2	Fakultetene ved Nord universitet	8
4.2.1	Basert på antall publikasjoner	8
4.2.2	Basert på forfatterandeler	8
5	Åpen publisering / open access	9
5.1	“Nye universitet”	10
5.2	Fakultetene ved Nord universitet	10
6	Siteringer	11
6.1	Relativ siteringsindeks	12
6.1.1	“Nye universitet”	12
6.1.2	Fakultetene ved Nord universitet	13
6.2	Høyt siterte publikasjoner	13
6.2.1	“Nye universitet”	14
6.2.2	Fakultetene ved Nord universitet	14
6.3	Antall siteringer for OA- sammenlignet med ikke OA-publikasjoner	15
6.3.1	Gjennomsnittlig antall siteringer per år for norske publikasjoner	16

6.3.2	Median antall siteringer per år for norske publikasjoner	16
6.3.3	Gjennomsnittlig antall siteringer etter tidsskriftnivå for norske publikasjoner	17
6.3.4	Median antall siteringer etter tidsskriftnivå for norske publikasjoner	17
7	Sammenligning av fagområder	18
7.1	Faglig profil	18
7.1.1	“Nye universitet”	18
7.1.1.1	Basert på antall publikasjoner	18
7.1.1.2	Basert på forfatterandeler	19
7.1.2	Fakultetene ved Nord universitet	19
7.1.2.1	Basert på antall publikasjoner	19
7.1.2.2	Basert på forfatterandeler	20
7.2	Publiseringsvirksomhet	20
7.2.1	Antall publikasjoner	20
7.2.1.1	Realfag og teknologi	20
7.2.1.2	Medisin og helsefag	21
7.2.1.3	Samfunnsvitenskap	21
7.2.1.4	Humaniora	22
7.2.2	Publiseringspoeng	22
7.2.2.1	Realfag og teknologi	22
7.2.2.2	Medisin og helsefag	23
7.2.2.3	Samfunnsvitenskap	23
7.2.2.4	Humaniora	24
7.2.3	Forfatterandeler	24
7.2.3.1	Realfag og teknologi	24
7.2.3.2	Medisin og helsefag	25
7.2.3.3	Samfunnsvitenskap	25
7.2.3.4	Humaniora	26
7.3	Internasjonalt samarbeid	27
7.3.1	Realfag og teknologi	27
7.3.1.1	Basert på antall publikasjoner	27
7.3.1.2	Basert på forfatterandeler	28
7.3.2	Medisin og helsefag	28
7.3.2.1	Basert på antall publikasjoner	28
7.3.2.2	Basert på forfatterandeler	29
7.3.3	Samfunnsvitenskap	29
7.3.3.1	Basert på antall publikasjoner	29
7.3.3.2	Basert på forfatterandeler	30

7.3.4	Humaniora	30
7.3.4.1	Basert på antall publikasjoner	30
7.3.4.2	Basert på forfatterandeler	31
7.4	Åpen publisering	32
7.4.1	Realfag og teknologi	32
7.4.2	Medisin og helsefag	33
7.4.3	Samfunnsvitenskap	33
7.4.4	Humaniora	34
7.5	Siteringer	35
7.5.1	Relativ siteringsindeks	35
7.5.1.1	Realfag og teknologi	35
7.5.1.2	Medisin og helsefag	36
7.5.1.3	Samfunnsvitenskap	36
7.5.1.4	Humaniora	37
7.5.2	Høyt siterte publikasjoner	38
7.5.2.1	Realfag og teknologi	38
7.5.2.2	Medisin og helsefag	39
7.5.2.3	Samfunnsvitenskap	39
7.5.2.4	Humaniora	40
7.5.3	Antall siteringer for OA- sammenlignet med ikke OA-publikasjoner	41
7.5.3.1	Gjennomsnittlig antall siteringer per år for norske publikasjoner	41
7.5.3.1.1	Realfag og teknologi	41
7.5.3.1.2	Medisin og helsefag	42
7.5.3.1.3	Samfunnsvitenskap	42
7.5.3.1.4	Humaniora	43
7.5.3.2	Median antall siteringer per år for norske publikasjoner	44
7.5.3.2.1	Realfag og teknologi	44
7.5.3.2.2	Medisin og helsefag	44
7.5.3.2.3	Samfunnsvitenskap	45
7.5.3.2.4	Humaniora	45
7.5.3.3	Gjennomsnittlig antall siteringer etter tidsskriftnivå for norske publikasjoner	46
7.5.3.3.1	Realfag og teknologi	46
7.5.3.3.2	Medisin og helsefag	46
7.5.3.3.3	Samfunnsvitenskap	47
7.5.3.3.4	Humaniora	47
7.5.3.4	Median antall siteringer etter tidsskriftnivå for norske publikasjoner	48
7.5.3.4.1	Realfag og teknologi	48
7.5.3.4.2	Medisin og helsefag	48

7.5.3.4.3	Samfunnsvitenskap	49
7.5.3.4.4	Humaniora	49

Referanser		50
-------------------	--	-----------

1 Innledning

Denne rapporten synliggjør forsknings- og publiseringsaktiviteten ved hjelp av bibliometriske analyser. Aktivitet ved Nord universitet er sammenlignet med de andre “nye universitetene”, dvs. OsloMet, Universitetet i Agder (UiA), Universitetet i Stavanger (UiS) og Universitetet i Sørøst-Norge (USN). I tillegg vises publiseringsaktiviteten for de enkelte fakultetene ved Nord universitet.

Datagrunnlag og tidsrom

Analysene er basert på data fra [Cristin](#) og [Database for statistikk om høyere utdanning \(DBH\)](#) for tidsrommet 2018 til 2022. Visnings- og analyseverktøyet DUCT (Data Ut fra Cristin via Tableau) er nyttet for å hente data fra Cristin. DUCT er beriket med informasjon om status for åpen tilgang / open access (høstet fra [Unpaywall](#)), samt siteringstall fra [Nasjonal infrastruktur for bibliometri \(NIB\)](#). Siteringstall i NIB hentes fra Web of Science (WoS) og disse er koblet mot data i Cristin. Informasjon om UFF-årsverk og førstestillinger er hentet fra DBH. Siteringsanalysene er utført for tidsrommet 2018/2019 (les mer om bakgrunn i [avsnitt 5](#)). Antall siteringer for open access (OA)-publikasjoner vs. ikke OA-publikasjoner er analysert for tidsrommet 2016 til 2019.

Til og med 2022 utgjorde publikasjoner rapportert til Norsk vitenskapsindeks (NVI) del av grunnlaget for resultatbasert omfordeling i sektoren (RBO). NVI-publikasjonene inngår i analysene her og omfatter vitenskapelige tidsskriftartikler, vitenskapelige monografier og kapitler i vitenskapelige antologier (jf. [rapporteringsinstruksen](#)). Unntak gjelder for analyse av open access-forhold, se under.

I noen tilfeller fins det små avvik mellom resultatene på [cristin.no](#) og i foreliggende rapport. Dette skyldes at programvaren brukt i analysen avrunder litt annerledes enn Cristin DUCT.

Open access-status (gjelder bare vitenskapelige tidsskriftartikler)

Status for åpen publisering / open access dokumenteres i dag for publikasjoner i vitenskapelige tidsskrift, dvs. at det foreløpig bare er mulig å trekke ut data om OA for dette publikasjonsformatet. Derfor presenteres OA-status utelukkende for vitenskapelige tidsskriftartikler.

Forklaring for status åpen publisering

Gull OA: Artikkelen er publisert i tidsskrift med åpen tilgang (ref. Unpaywall/DOAJ).

Hybrid OA: Artikkelen er publisert i tidsskrift bak betalingsmur / i abonnementsbasert tidsskrift. Artikkelen er frikjøpt av forfatter, slik at den er åpent tilgjengelig (ref. Unpaywall).

Grønn OA: Artikkelen er publisert i tidsskrift bak betalingsmur / i abonnementsbasert tidsskrift. En versjon av artikkelen (ofte akseptert manuskriptversjon) er deponert i et åpent arkiv, og åpent tilgjengelig (ref. Unpaywall).

Tidsavgrensning/“periodisering” publiseringsår

Vitenskapelige artikler publiseres ofte i digitalt format / på nett lenge før de tildeles et tidsskriftvolum / endelig versjon. Følgelig kan publiseringsår være ulikt for digital versjon og trykt/endelig versjon. Vitenskapelige publikasjoner rapporteres vanligvis til NVI iht. digitalt publiseringsår. Nasjonal Infrastruktur for Bibliometri (NIB)/ Web of Science (WoS) forholder seg oftest til publiseringsår for tidsskriftvolumet. Det fins derfor en del avvik på parameteren publiseringsår mellom NIB/WoS og NVI-rapporteringsår.

Publiseringsvirksomhet, produktivitet, internasjonalt samarbeid og faglig profil analyseres basert på NVI-rapporteringsår. Alle publikasjoner som er rapportert til NVI i oppgitt tidsrom inngår i analysene. For analyse av OA-forhold og siteringer nyttes publiseringsår analogt med NIB, i tråd med analyser som utarbeides i sektoren (f.eks. NFR (2022)). I tilfeller hvor en publikasjon ikke er indeksert i NIB/WoS (ref. omtale i [avsnitt 5](#)), brukes NVI-rapporteringsår.

Definisjoner

Antall publikasjoner: Hele tall.

Forfatterandel: Andel en forfatter har i en publikasjon (fraksjonert telling). En publikasjon deles på antall forfattere, og (om relevant) antall institusjonstilhørigheter per forfatter. Forfatterandel inngår også i kalkulasjon av publiseringspoeng.

Førstestilling: Omfatter professorer, førsteamanuenser, høyskolelektorer, forskere, forskningssjefer og postdoktorer med førstekompetanse. En oversikt over relevante stillingskoder fins på [DBHs nettsider](#).

Nivå (1 eller 2): Kvalitetsnivå på publikasjoner basert på en rangering av publiseringskanaler etter vitenskapelig kvalitet og prestisje. [DBH/NSDs kanalregister](#) gir en oversikt over nivå på publiseringskanaler; for detaljer om nivåinndelingen, se [Norsk Publiseringsindikator \(NPI\)](#).

Publiseringspoeng: Publiseringspoeng er en indikator på omfang og kvalitet i vitenskapelig publisering, og er basert på forfatterandeler, publikasjonsform, publikasjonsnivå og internasjonalt medforfatterskap. For informasjon om beregning av publiseringspoeng, se [NPI](#).

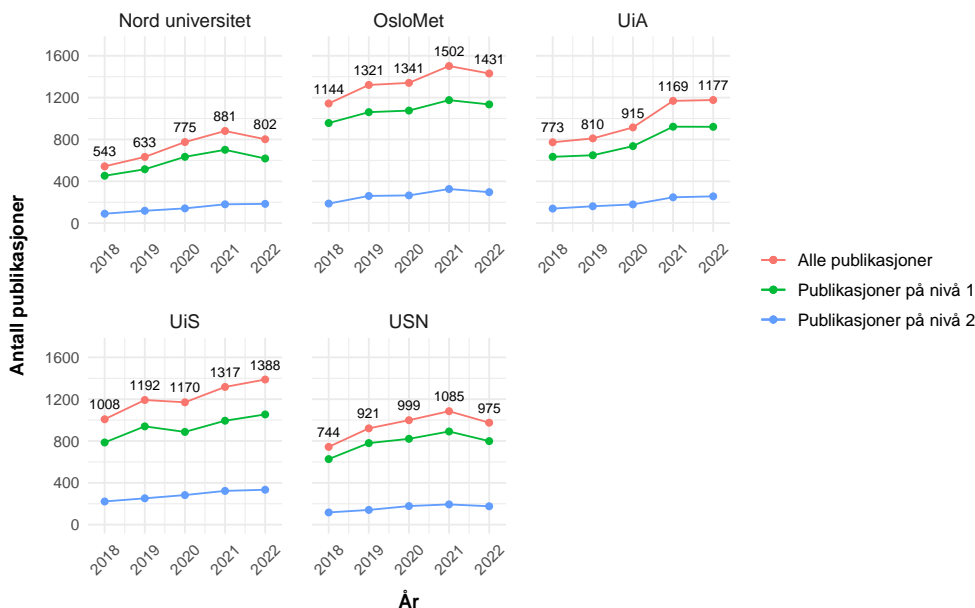
UFF-årsverk: Omfatter undervisnings-, forsknings- og formidlingsstillinger, både faste og midlertidige stillinger (f.eks. stipendiater). En oversikt over relevante stillingskoder fins på [DBHs nettsider](#). Siden disse stillingene har ulikt omfang av forskningstid, samt at fordelingen varierer mellom fakultetene, er denne indikatoren omdiskutert.

2 Publiseringsevne

2.1 Antall publikasjoner

2.1.1 "Nye universitet"

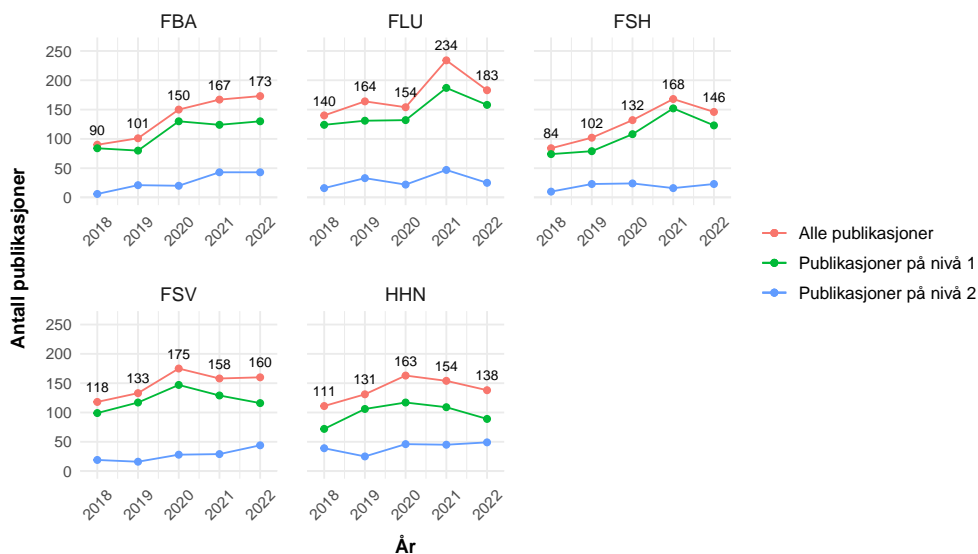
Antall publikasjoner og nivåfordeling – "nye universitet"

Datkilde: Cristin

2.1.2 Fakultetene ved Nord universitet

Antall publikasjoner og nivåfordeling – fakultetene ved Nord universitet

Artikler som krediterer flere fakultet knyttes kun til ett av dem, og telles bare én gang, i den foreliggende statistikken. Det forekommer derfor avvik mht. antall artikler for det enkelte fakultet.

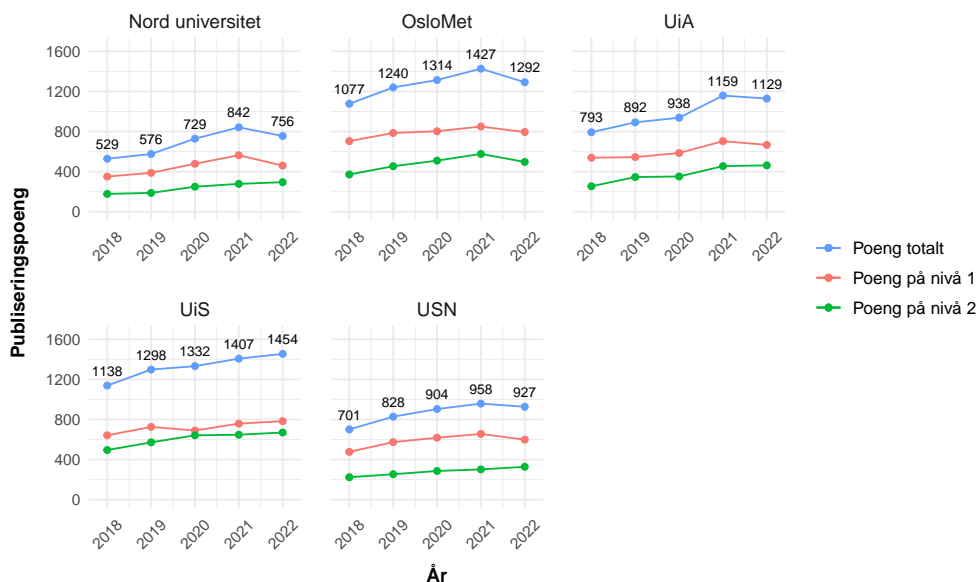
Datakilde: Cristin

2.2 Publiseringspoeng

2.2.1 "Nye universitet"

Publiseringspoeng og nivåfordeling – "nye universitet"

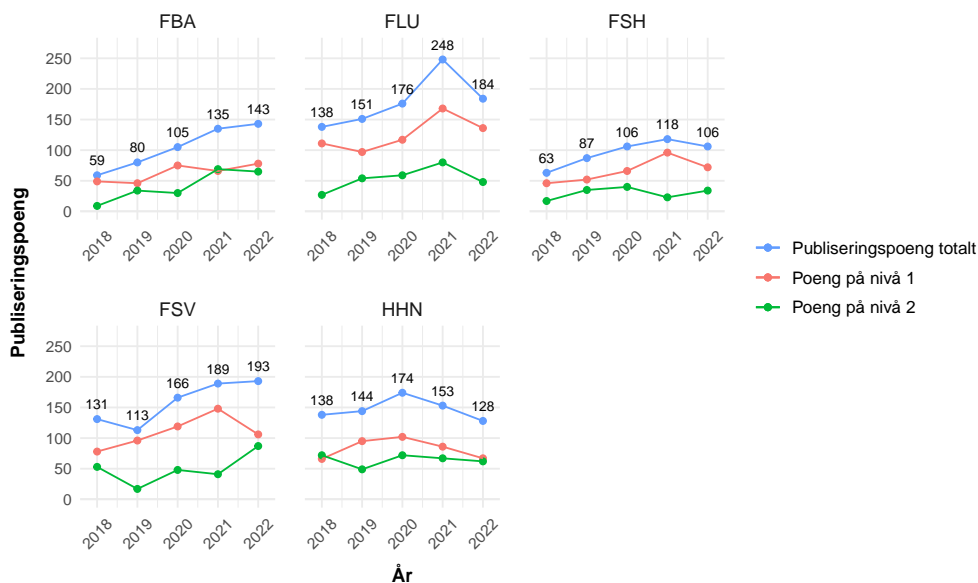
Basert på antall publikasjoner

Datakilde: DBH

2.2.2 Fakultetene ved Nord universitet

Publiseringspoeng og nivåfordeling – fakultetene ved Nord universitet
Basert på antall publikasjoner

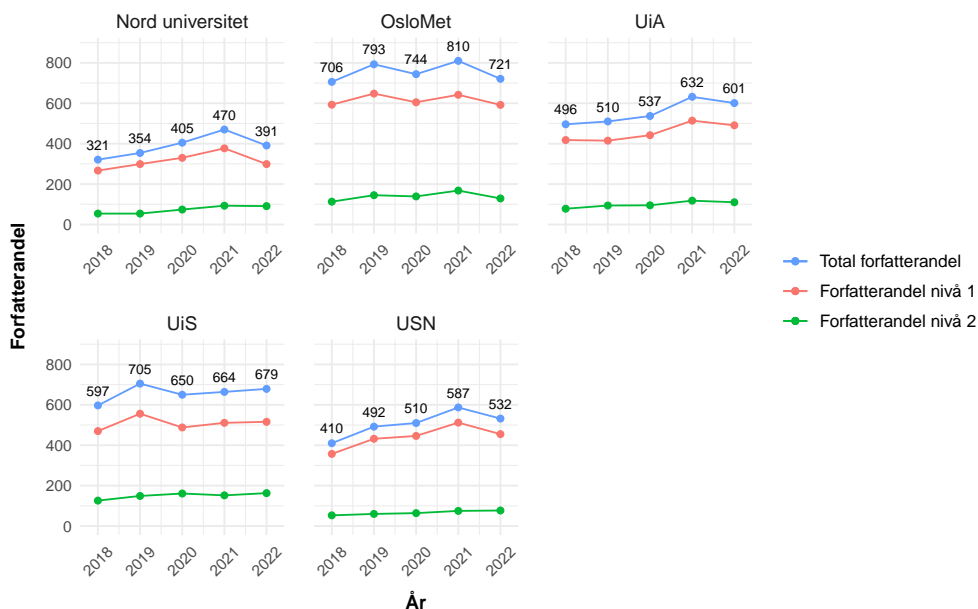

Datakilde: DBH

2.3 Forfatterandeler

2.3.1 “Nye universitet”

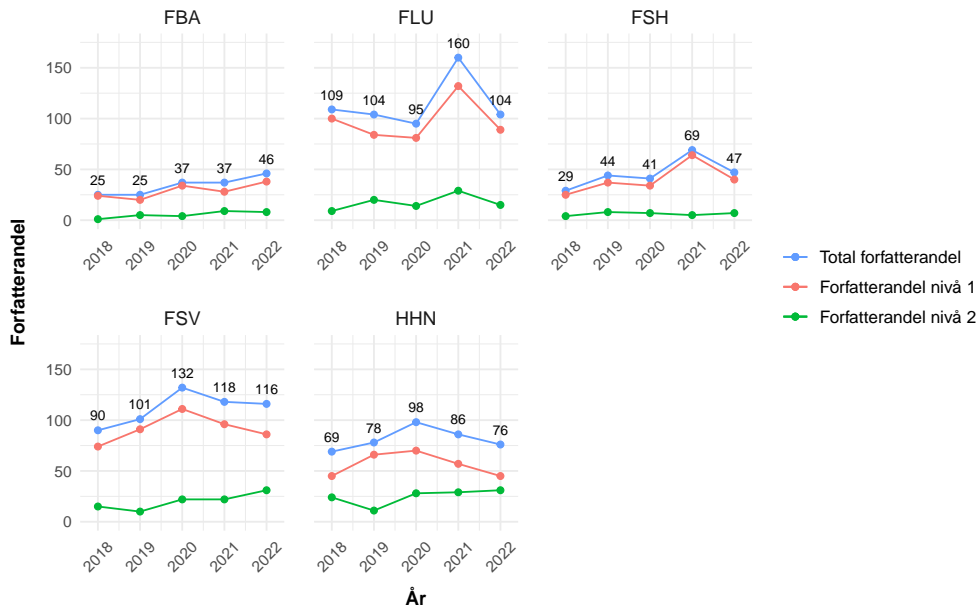
Forfatterandeler og nivåfordeling – "nye universitet"

Datakilde: Cristin

2.3.2 Fakultetene ved Nord universitet

Forfatterandeler og nivåfordeling – fakultetene ved Nord universitet

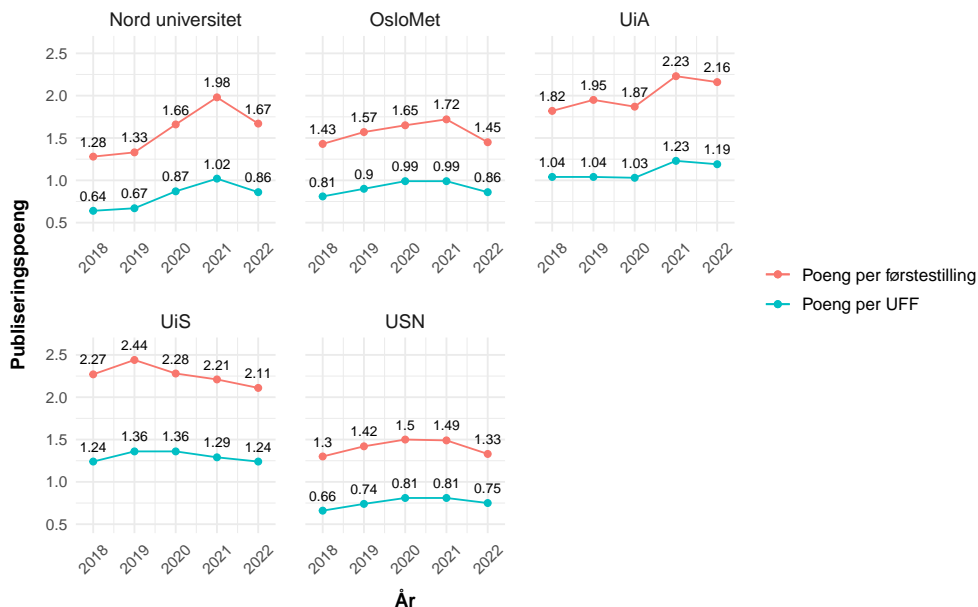

Datakilde: Cristin

3 Produktivitet: Publiseringspoeng per UFF og førstestilling

3.1 “Nye universitet”

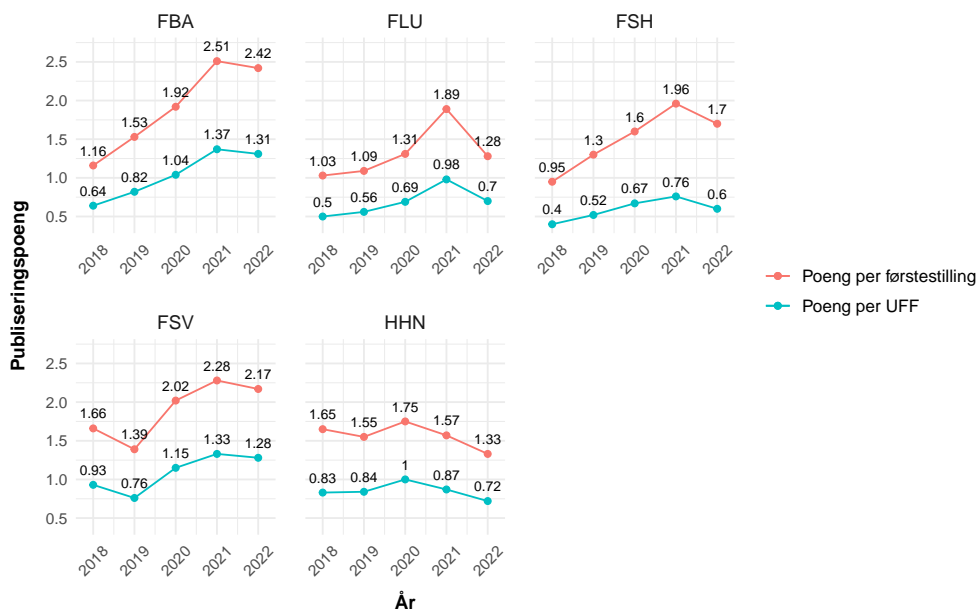
Publiseringspoeng per UFF og førstestilling – "nye universitet"

Datakilde: DBH

3.2 Fakultetene ved Nord universitet

Publiseringspoeng per UFF og førstestilling – fakultetene ved Nord universitet

Datakilde: DBH

4 Internasjonalt samarbeid

Forskning foregår ofte i nasjonalt og internasjonalt samarbeid, og andelen vitenskapelige publikasjoner med forfattere fra forskjellige land er i endring fra år til år. Mange vitenskapelige publikasjoner har flere forfattere, og disse er ofte tilknyttet forskjellige institusjoner på tvers av landegrensene. I noen fagfelt/fagområder er de fleste publikasjoner resultat av internasjonalt samarbeid, mens publikasjoner i andre fagfelt ofte er forfattet av én person. Ifølge Indikatorrapporten fra Norges forskningsråd (NFR 2022) er andel publikasjoner med internasjonalt samarbeid særlig lav i humaniora (18 %) og samfunnsvitenskap (37 %), mens 77 % av publikasjonene innenfor naturvitenskap har forfattere fra forskjellige land (tall for 2021).

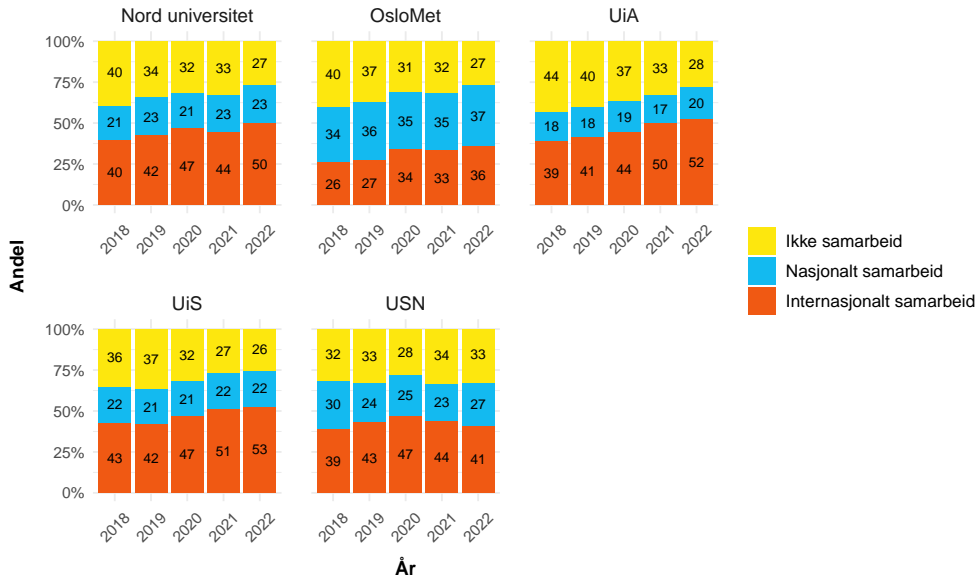
Bibliometriske analyser av publiseringsvirksomheten er gjerne basert på ulike metoder/indikatorer. Det er omdiskutert hvilken metode som er mest presis for å måle publiseringer og siteringer. Den tradisjonelt mest brukte metoden er "Heltallsmetoden". I denne modellen får forfattere og/eller institusjoner "full uttelling" for en artikkel, uavhengig av antall medforfattere på publikasjonen. Alternativt kan fraksjonert metode nyttes, hvor kreditering skjer basert på andelen en forfatter/institusjon har i publikasjonen ("forfatterandel"). De ulike metodene kan gi betydelig forskjell i resultat. Analysen av internasjonalt samarbeid er derfor utført to ganger; først basert på antall publikasjoner (heltallsmetode), og deretter basert på forfatterandeler (fraksjonert metode).

Andel publikasjoner av eneforfattere ("ikke samarbeid") og publikasjoner med nasjonalt samarbeid for 2021 og 2022 er ikke helt i samsvar med framstillingen på [cristin.no](https://www.cristin.no). I foreliggende rapport er andel publikasjoner med nasjonalt samarbeid noe høyere enn på [cristin.no](https://www.cristin.no); resultatene for internasjonalt samarbeid er imidlertid identiske. Resultatene for eneforfatterskap og nasjonalt samarbeid i 2021 og 2022 må derfor nyttes med varsomhet.

4.1 “Nye universitet”

4.1.1 Basert på antall publikasjoner

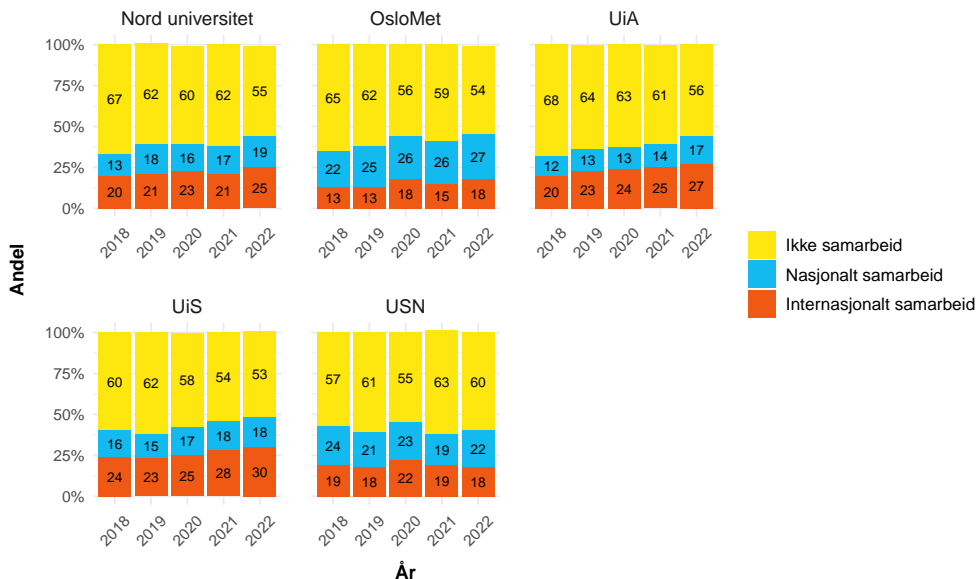
Publikasjoner med/uten internasjonalt samarbeid – "nye universitet"
Basert på antall publikasjoner

Datakilde: Cristin

4.1.2 Basert på forfatterandeler

Publikasjoner med/uten internasjonalt samarbeid – "nye universitet"
Basert på forfatterandeler

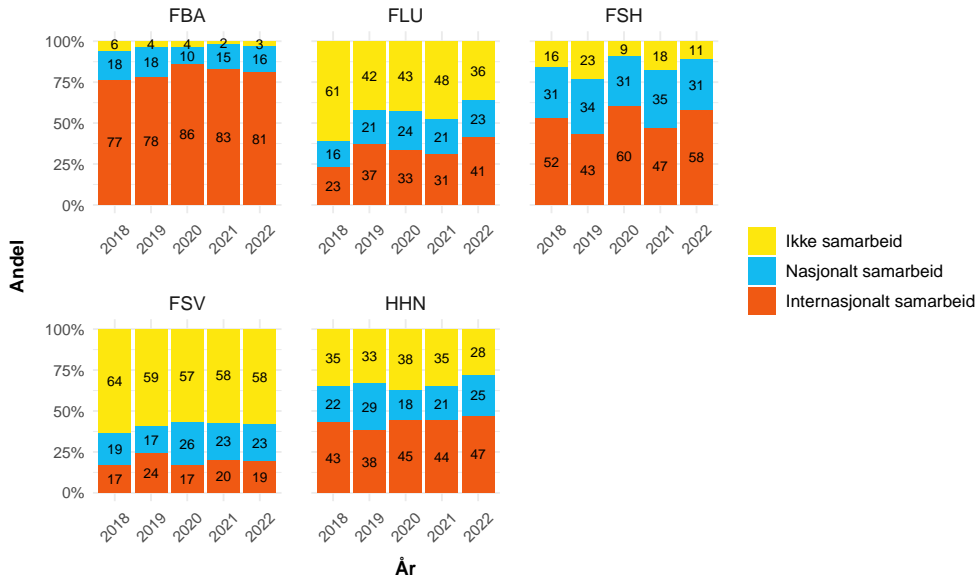

Datakilde: Cristin

4.2 Fakultetene ved Nord universitet

4.2.1 Basert på antall publikasjoner

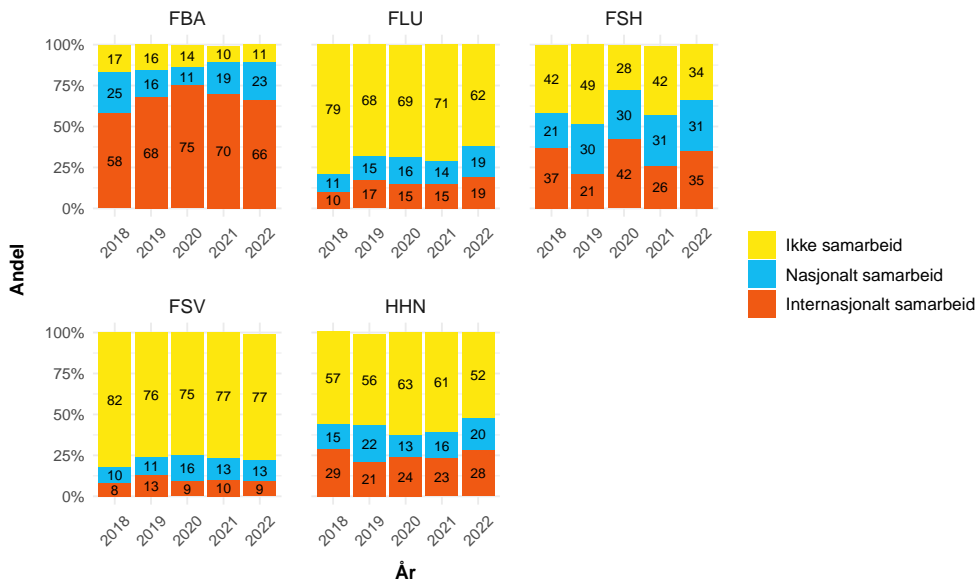
Publikasjoner med/uten internasjonalt samarbeid – fakultetene ved Nord universitet
Basert på antall publikasjoner

Datakilde: Cristin

4.2.2 Basert på forfatterandeler

Publikasjoner med/uten internasjonalt samarbeid – fakultetene ved Nord universitet
Basert på forfatterandeler

Datakilde: Cristin

5 Åpen publisering / open access

Suber (2012) definerer open access slik: "Open access (OA) literature is digital, online, free of charge, and free of most copyright and licensing restrictions." I henhold til [nasjonale mål og retningslinjer for åpen tilgang til vitenskapelige tidsskriftartikler](#), og krav fra flere nasjonale og internasjonale finansiører, skal vitenskapelige tidsskriftartikler fortrinnsvis publiseres i tidsskrift med åpen tilgang. Det fins mange argumenter for å publisere forskningsresultater med åpen tilgang. Ett av dem er at offentlig finansierte forskningsresultater skal være gratis og digitalt tilgjengelig for alle. Videre at åpen tilgang til forskningsresultater innebærer solidaritet med alle i verden som ikke har mulighet for å kjøpe lesetilgang. Andre argumenter er knyttet til at åpen tilgang sprer kunnskap langt raskere enn betalingsbasert tilgang, og at åpen tilgang distribuerer forutsetninger for utvikling og innovasjon på en mer likeverdig måte enn om resultatene befinner seg bak betalingsmurer. Det er også argumentert med at åpne publikasjoner blir lastet ned, lest og sitert oftere enn publikasjoner i abonnementsbaserte tidsskrift.

Her vises antall tidsskriftartikler publisert med åpen tilgang, og hvordan disse fordeler seg på ulike OA-typer (se forklaring av OA-typer i [innledningen](#)). I [avsnitt 5.3](#) er antall siteringer for OA- og ikke OA-publikasjoner sammenlignet.

Framstillingen er basert på data om OA-status fra [Unpaywall](#). Det er viktig å gjøre oppmerksom på at ikke alle tidsskriftartikler er indeksert i Unpaywall, og at analysene vedrørende OA-forhold ikke omfatter 100 % av artikkelomfanget. Artikler som ikke er indeksert i Unpaywall, men som har status gull OA ifølge [Directory of Open Access Journals, DOAJ](#), inngår med status gull OA i analysene. I Cristin skilles det bare mellom gull OA-artikler (deponert eller ikke) og grønn OA- / ikke OA-artikler. Sistnevnte inkluderer både grønn OA- og hybrid OA-artikler som enten er deponert (status grønn OA) eller ikke deponert (status ikke OA). For artikler som ikke er indeksert i Unpaywall, men som kan være grønn eller hybrid OA, var det derfor ikke mulig å supplere manglende Unpaywall-informasjon med OA-status i Cristin. Dette medfører en del usikkerhet i analysene.

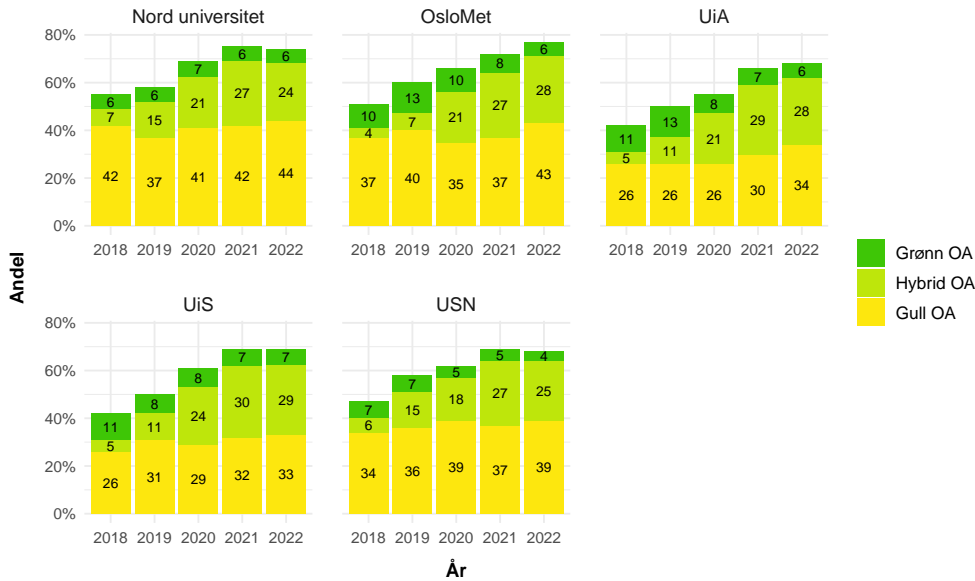
Merk: Tallene her avviker fra publiseringsoversikten som sendes til prorektor for forskning og utvikling og prodekanene for forskning tre ganger per år. Årsaken er at vi har tilgang til detaljert informasjon om OA ved eget universitet, men mangler samme datatilgang for de øvrige universitetene.

Underlagsdata for analysen er dynamisk, eksempelvis ved at flere ansatte ønsker å arkivere artikler fra lang tid tilbake i vitenarkivet eller at arkiverte artikler blir åpent tilgjengelige når sperrefrist utløper. Derfor varierer innhold i datasettene på ulike nedlastingsstidspunkt. Resultater som framkommer i rapporten vil derfor også være dynamisk over tid.

5.1 “Nye universitet”

Status åpen publisering (open access, OA) – "nye universitet"

Vitenskapelige tidsskriftartikler

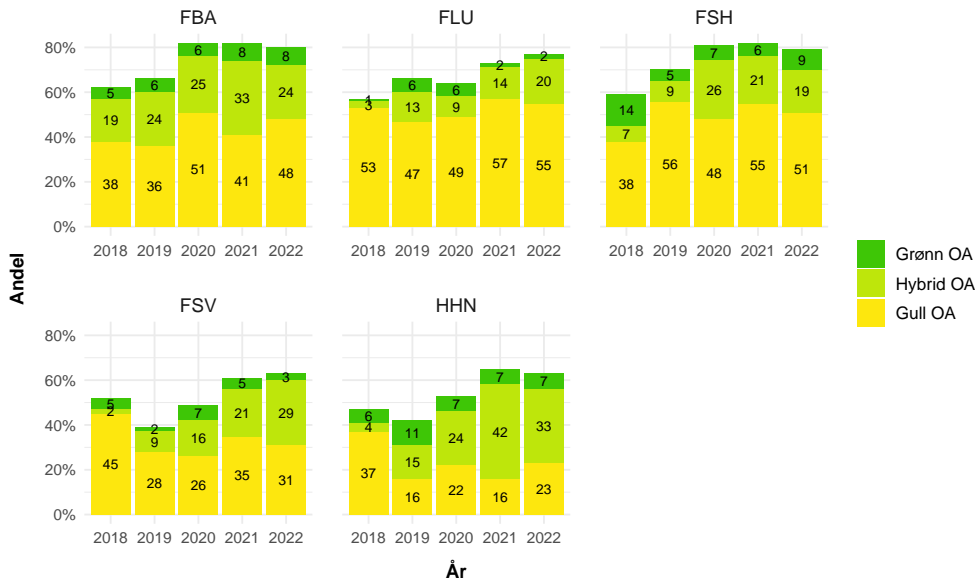

Datakilde: Cristin, Unpaywall, DOAJ

5.2 Fakultetene ved Nord universitet

Status åpen publisering (open access, OA) – fakultetene ved Nord universitet

Vitenskapelige tidsskriftartikler

Datakilde: Cristin, Unpaywall, DOAJ

6 Siteringer

Siteringsanalyser byr på en del utfordringer og bør alltid sees i sammenheng med analysemetoden, fagområde og databasen som brukes som grunnlag for analysene. Databaser som Web of Science, Scopus og Dimensions indekserer bare et utvalg av publikasjonskanaler; dermed fins siteringsdata kun for publikasjoner i disse kanalene. Det er først og fremst vitenskapelige tidsskrift som indekseres, mens deknningen for bøker og bokkapitler er lav. Dessuten varierer deknningen for de forskjellige fagområdene sterkt, både innenfor én database og mellom databasene. For noen fagområder (særlig humaniora) er deknningen spesielt dårlig. For dette fagområdet bør det derfor vurderes nøye om siteringsanalyser leverer holdbare resultater. I tillegg er nesten alle publikasjoner som indekseres i databaser som WoS engelskspråklige; det gir automatisk dårligere deknning av fagområder som publiserer mye på norsk. En annen usikkerhet i siteringsanalysene er skjevfordelingen av siteringer. Mange publikasjoner siteres aldri eller sjeldent, mens noen få publikasjoner siteres veldig ofte. For fagområder med dårlig deknning kan én ofte sitert publikasjon gi stor effekt på resultatene i siteringsanalyser.

Siteringsanalysene er basert på data fra Nasjonal infrastruktur for bibliometri (NIB) som [Sikt - Kunnskapssektorens tjenesteleverandør](#) er ansvarlig for. I NIB foretas det et omfattende manuelt arbeid med å kontrollere dataene hentet fra Web of Science (WoS) (f.eks. om korrekt institusjonstilhørighet er oppgitt) og å koble disse til Cristin-postene. Fordelen med å bruke NIB er at kontrollarbeidet allerede er utført. Dermed blir resultatene også mer sammenlignbare med analyser gjort ved andre institusjoner. Ulempen er at siteringsdata i NIB kun oppdateres én gang per år, mens siteringsdata i Web of Science (WoS) oppdateres regelmessig. Dermed er NIB-dataene ikke like oppdatert som WoS, men siden dette gjelder alle publikasjonene, ansees effekten på analysene som akseptabel.

Koblingen mellom Cristin-data og WoS-data skjer i NIB; når Sikt har utført kontrollarbeidet, importeres relevante NIB-data til DUCT hvor dem enkelt kan hentes ut. Imidlertid er kontrollarbeidet tidkrevende og nettopp avsluttet, og siteringstall i DUCT er ikke oppdatert. Universitetsbiblioteket har på forespørsel fått tilsendt et utdrag av siteringsdata fra NIB (av Ivar Ternsell Torgersen, Sikt) som er brukt i foreliggende analyser.

Pålitelige siteringsdata foreligger ikke før to år etter publiseringsåret. Dette skyldes bl.a. en siteringsfordel for publikasjoner som er publisert tidlig på året, og som derfor også siteres tidligere enn publikasjoner publisert mot slutten av samme år. I denne rapporten er det derfor valgt å analysere siteringsdata for årene 2018/2019. Avgrensning på publiseringsår følger NIB/WoS (se omtale i [innledningen](#)).

I sammenligning med andre institusjoner publiserer forskere ved Nord universitet mange bøker. En betydelig andel av Nords publikasjoner er innenfor samfunnsvitenskapelige disipliner og/eller forfattet på norsk. Alt dette medfører en dårlig deknning i databaser som WoS. I kombinasjon med en forsinkelse når det gjelder manuelt kontrollarbeid og oppdatering av NIB-data, er dekningsgrad for Nord universitets publikasjoner lavere enn nasjonal dekningsgrad. Ifølge NIB / Cristin DUCT er dekningsgrad for publikasjoner fra Nord universitet for tidsrommet 2018 til 2019 omtrent 45 %, så mindre enn halvparten inngår i siteringsanalysene her. Dekningen for de andre "nye universitetene" ligger mellom 53 og 56 %, mens dekningsgrad for hele sektoren er nesten 70 %.

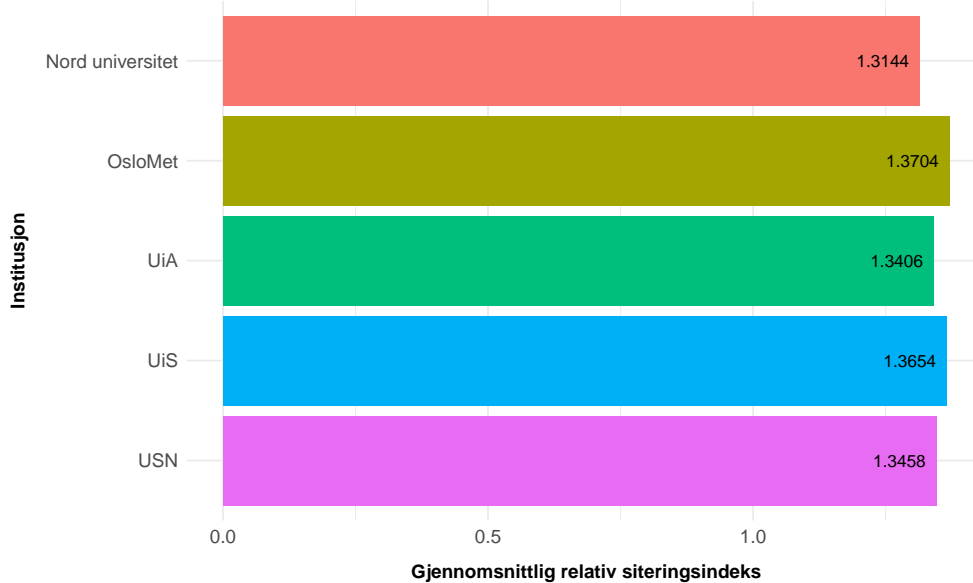
6.1 Relativ siteringsindeks

Relativ siteringsindeks (RSI) er en normalisert siteringsindikator som er basert på antall siteringer for en publikasjon av en gitt kategori (f.eks. forskningsartikkel, oversiktsartikkel, bokkapittel) innen et gitt fagfelt per år. Dersom RSI > 1 siteres publikasjonen oftere enn verdensgjennomsnitt. RSI kan være påvirket av noen få publikasjoner med mange siteringer; særlig for humaniora (og noen samfunnsvitenskapelige disipliner) bør resultatene derfor vurderes med stor forsiktighet.

6.1.1 "Nye universitet"

Gjennomsnittlig relativ siteringsindeks (sammenlagt for 2018 til 2019) – "nye universitet"

Basert på antall publikasjoner

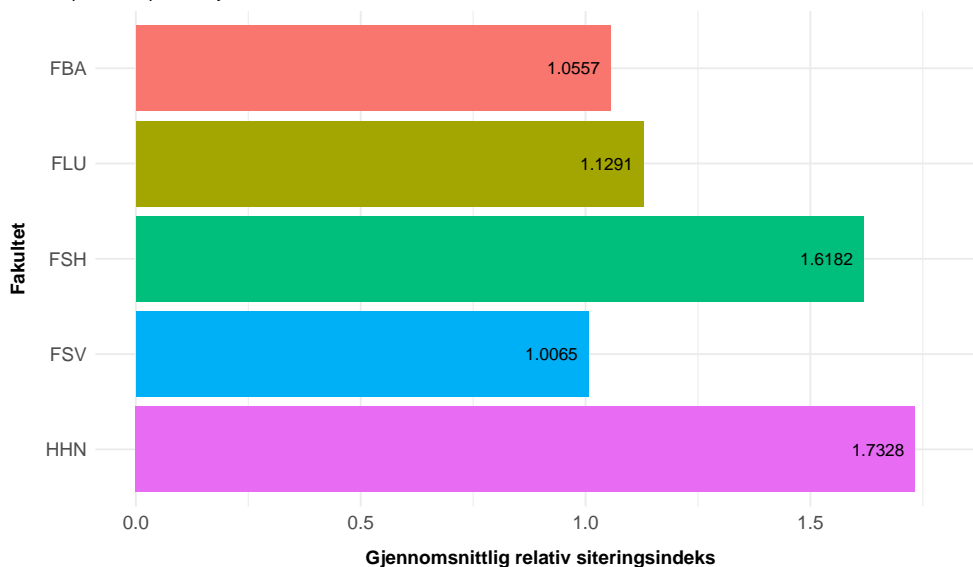

Datakilde: Cristin, NIB/WoS

6.1.2 Fakultetene ved Nord universitet

Gjennomsnittlig relativ siteringsindeks (sammenlagt for 2018 til 2019) – fakultetene ved Nord universitet

Basert på antall publikasjoner

Datakilde: Cristin, NIB/WoS

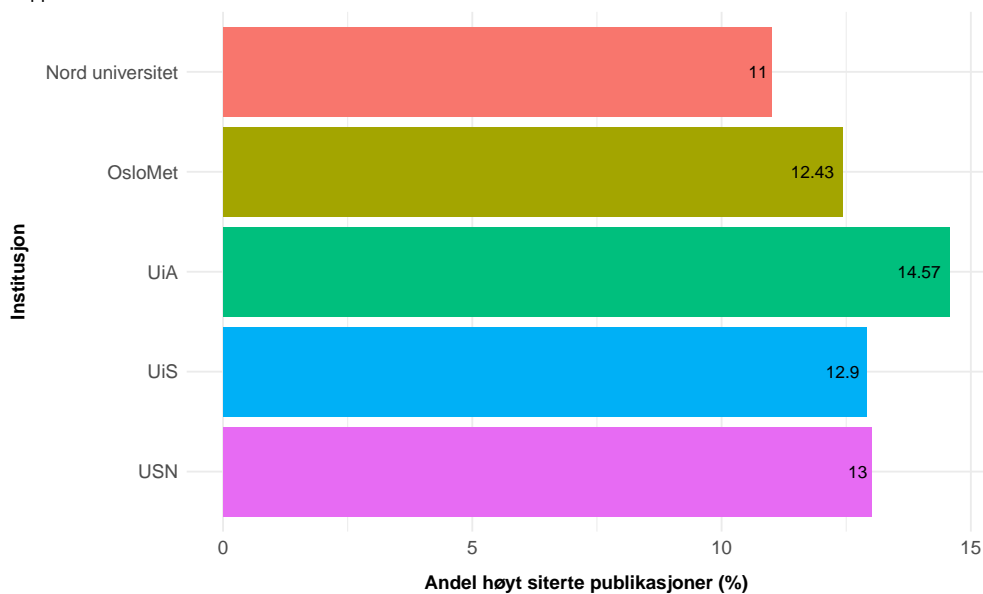
6.2 Høyt siterte publikasjoner

Den bibliometriske indikatoren persentil oppgir hvor stor andel publikasjoner fra en institusjon som er blant de mest siterte publikasjonene innen samme fagområde og publiseringstidsrom. Publikasjoner med 0 siteringer har persentil = 100 %; jo lavere persentil, dess oftere siteres en publikasjon. Oftest beregnes andel publikasjoner blant de topp 10 % (persentil = 10 %) eller topp 1 % (persentil = 1 %) mest siterte publikasjonene.

6.2.1 "Nye universitet"

Høyt siterte publikasjoner (sammenlagt for 2018 til 2019) – "nye universitet"

Topp 10 %

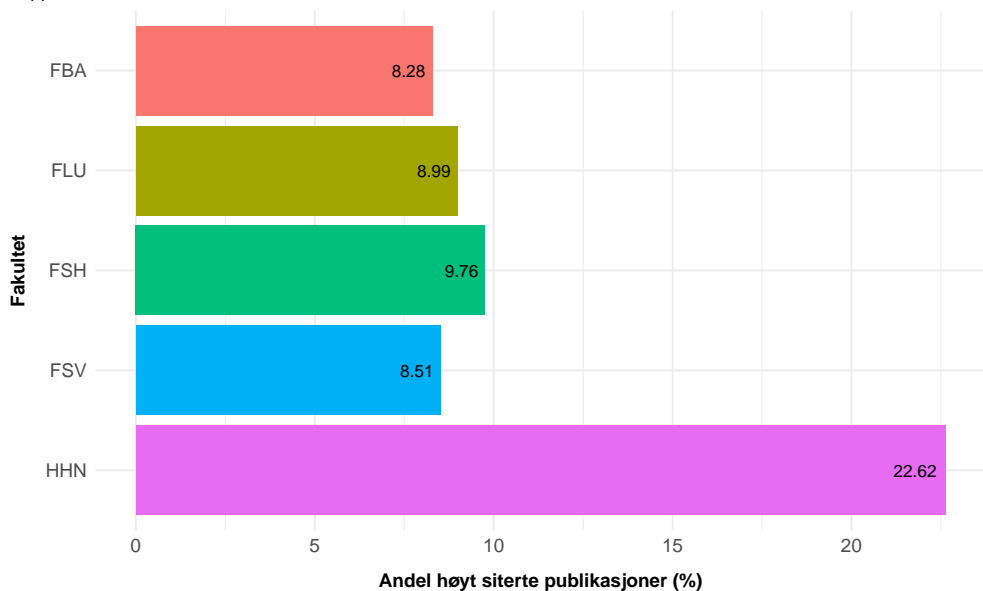

Datakilde: Cristin, NIB/WoS

6.2.2 Fakultetene ved Nord universitet

Høyt siterte publikasjoner (sammenlagt for 2018 til 2019) – fakultetene ved Nord universitet

Topp 10 %

Datakilde: Cristin, NIB/WoS

6.3 Antall siteringer for OA- sammenlignet med ikke OA-publikasjoner

Et av argumentene for åpen publisering er at OA-publikasjoner siteres oftere enn artikler i abonnementsbaserte tidsskrift (avsnitt 4). Mange studier har sammenlignet siteringer for OA-publikasjoner og "lukkede" publikasjoner, med varierende resultat. Omtrent 25 % av studiene fant ingen siteringsfordel for OA-publikasjoner, mens flertallet av studiene fant en siteringsfordel for alle eller en del av de analyserte publikasjonene. Siteringsanalyser for publikasjoner innenfor ett fagfelt/fagområde hadde en økt sjanse for at det ble identifisert en siteringsfordel for OA-publikasjoner, sammenlignet med studier som ikke fokuserte på noen faglig disiplin. Flere siteringer for OA-publikasjoner sammenlignet med ikke OA-publikasjoner ble funnet uavhengig av åpen tilgangstatus (gull, hybrid eller grønn OA); imidlertid ble det sjeldnere funnet noen OA-siteringsfordel dersom studier kun fokuserte på publikasjoner i gull OA-tidsskrift (McKiernan 2016; SPARCEurope 2016; Langham-Putrow 2021).

Mikki (2017) analyserte andel åpent publiserte artikler og antall siteringer for OA- vs. ikke OA-artikler publisert av norske forskere i tidsrommet 2011 til 2015. Studien kombinerte Cristin-data med data fra Google Scholar og inkluderte alle vitenskapelige artikler som var åpent tilgjengelige på nett. Det ble ikke brukt de offisielle OA-kategoriene (gull, hybrid, grønn), men artikler ble klassifisert som åpent tilgjengelig dersom Google Scholar fant en artikkelversjon på nett. En stor andel av artiklene var publisert på preprint-servere som arXiv eller plattformer som ResearchGate og Academia. En del av artiklene som ligger på f.eks. ResearchGate deles ulovlig, og Mikki (2017) oppgir at de ikke undersøkte om artikkelversjonene var delt i samsvar med rettighetseierens retningslinjer.

Indikatorrapporten fra Norges forskningsråd (NFR 2021) viser en sammenligning av relativ siteringsindeks for vitenskapelige tidsskriftartikler (sammenlagt for tidsrommet 2016 til 2018), avhengig av åpen tilgangstatus (gull, hybrid, grønn OA eller ikke OA). Resultatene viser at tidsskriftartikler som er publisert med åpen tilgang siteres oftere enn artikler som er publisert lukket; artikler publisert med hybrid åpen tilgang er klart høyest sitert.

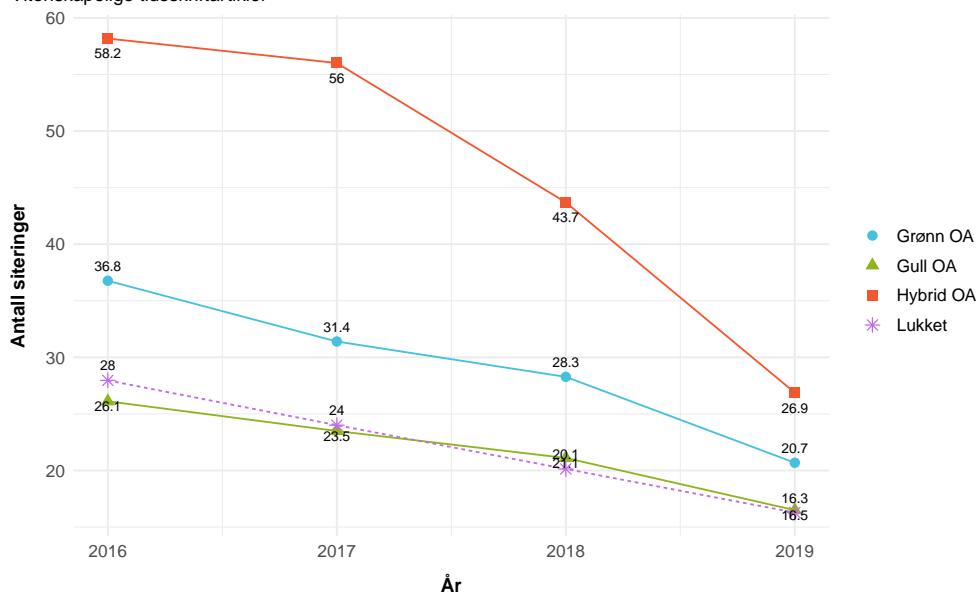
I foreliggende rapport analyseres det antall siteringer for artikler publisert med åpen tilgang sammenlignet med artikler som ikke er åpent tilgjengelige. Det differensieres ikke etter institusjoner, men alle vitenskapelige tidsskriftartikler med norske forfattere som er rapportert til NVI mellom 2016 og 2019 inngår i analysene. Dekningen i NIB/WoS for dette tidsrommet er ca. 67 %. Status for åpen publisering fastsettes på samme måte som beskrevet i avsnitt 4, og det er bare vitenskapelige tidsskriftartikler som inngår i analysene. Det analyseres både antall siteringer per OA-type per år og antall siteringer per OA-type etter tidsskriftnivå (sammenlagt for oppgitt tidsrom).

Datakilden som brukes i analysene oppdateres daglig, og informasjon om bl.a. tidsskriftnivå gjenspeiler dagens status. Tidsskriftnivå på tidspunktet en publikasjon ble rapportert til NVI kan avvike fra dagens status; dette medfører en del usikkerhet i analysene. Ettersom mange tidsskrift beholder nivået sitt over mange år, og det er et stort antall publikasjoner som inngår i analysene, ansees usikkerheten/avvikene pga. nivåendringer som akseptabel.

6.3.1 Gjennomsnittlig antall siteringer per år for norske publikasjoner

Gjennomsnittlig antall siteringer per år – Norge

Vitenskapelige tidsskriftartikler

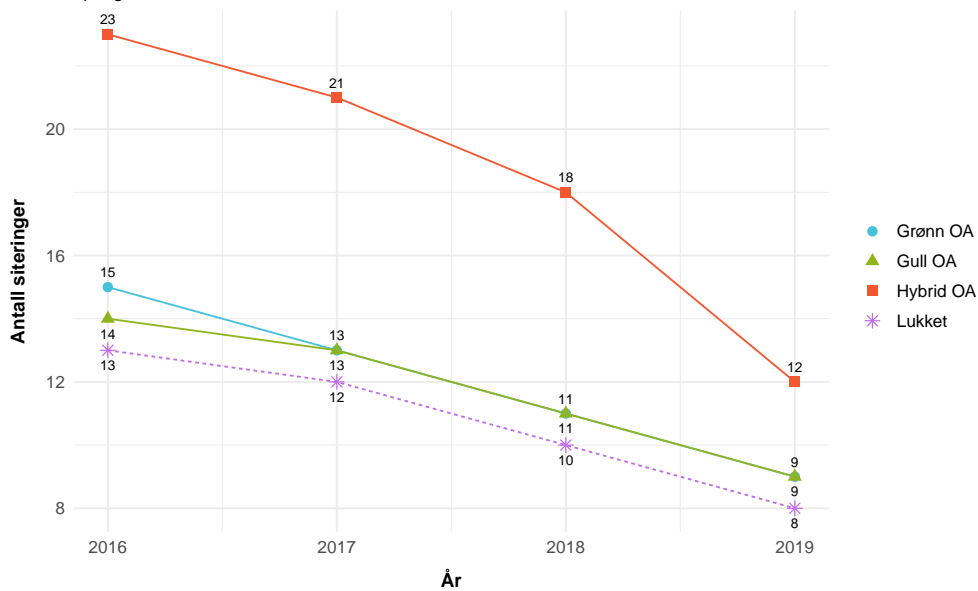

Datakilde: Cristin, Unpaywall, DOAJ, NIB/WoS

6.3.2 Median antall siteringer per år for norske publikasjoner

Median antall siteringer per år – Norge

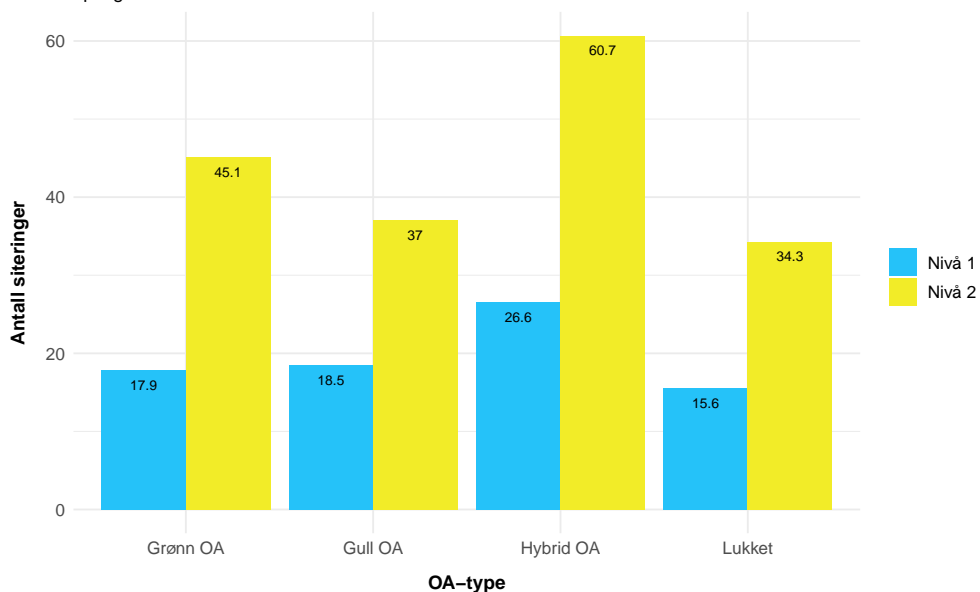
Vitenskapelige tidsskriftartikler

Datakilde: Cristin, Unpaywall, DOAJ, NIB/WoS

6.3.3 Gjennomsnittlig antall siteringer etter tidsskriftnivå for norske publikasjoner

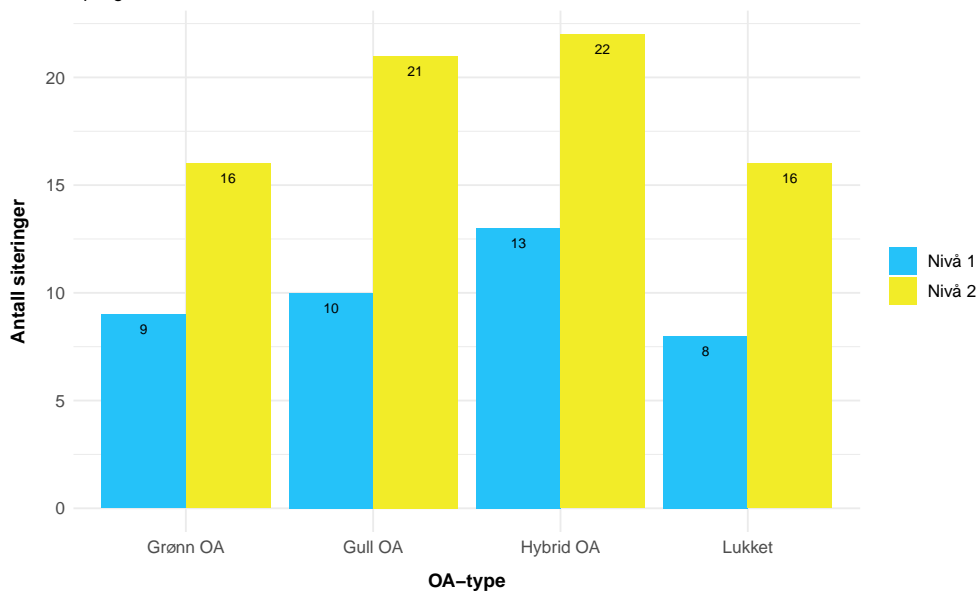
Gjennomsnittlig antall siteringer (sammenlagt for 2016 til 2019) – Norge
Vitenskapelige tidsskriftartikler

Datakilde: Cristin, Unpaywall, DOAJ, NIB/WoS

6.3.4 Median antall siteringer etter tidsskriftnivå for norske publikasjoner

Median antall siteringer (sammenlagt for 2016 til 2019) – Norge
Vitenskapelige tidsskriftartikler

Datakilde: Cristin, Unpaywall, DOAJ, NIB/WoS

7 Sammenligning av fagområder

Det kan være problematisk å sammenligne publisering mellom fakultet/institutt innenfor samme fagområde. Det er større ulikheter i intern organisasjonsstruktur i UH-institusjonene. Ofte har en organisatorisk enhet i en institusjon ikke tilsvarende enhet i en annen institusjon. I tillegg kan publikasjoner ikke alltid knyttes til én fagkategori, og det er ikke alltid samsvar mellom faglig og organisatorisk tilhørighet.

I foreliggende analyse er faginndeling basert på publiseringskanal. I den norske publiseringsindikatoren (NPI) klassifiseres publikasjoner basert på publiseringskanal/tidsskrift - hvert tidsskrift er tilknyttet ett NPI fagområde. [En oversikt over NPIs fagområder fins her.](#)

Informasjon om NPI-fagområder kan hentes ut fra Cristin via DUCT. Enkelte grunnlagsdata (faginndeling på tidsskriftnivå) er blitt endret i databasen, noe som medfører avvik fra tidligere analyser. For noen få publikasjoner var ikke NPI-fagområde oppgitt, og fagområde ble tilføyd manuelt - enten basert på publiseringskanal (NPI-fagfelt som oppgitt i [NSDs kanalregister](#)) eller på institutt. Siden dette gjelder veldig få publikasjoner, er innvirkningen på analysene minimal.

Målet med å bruke fagområder i analysene, er å utforske publiseringsmønstre i de ulike fagområdene ved Nord universitet, sammenlignet med de andre institusjonene. Det er ikke hensiktsmessig å utføre samme analyser på fakultetsnivå, ettersom fakultetene naturligvis har veldig forskjellige faglige profiler. Med unntak av avsnitt 6.1 (faglig profil) er analysene av fagområder framstilt på institusjonsnivå, hvor de "nye universitetene" er sammenlignet.

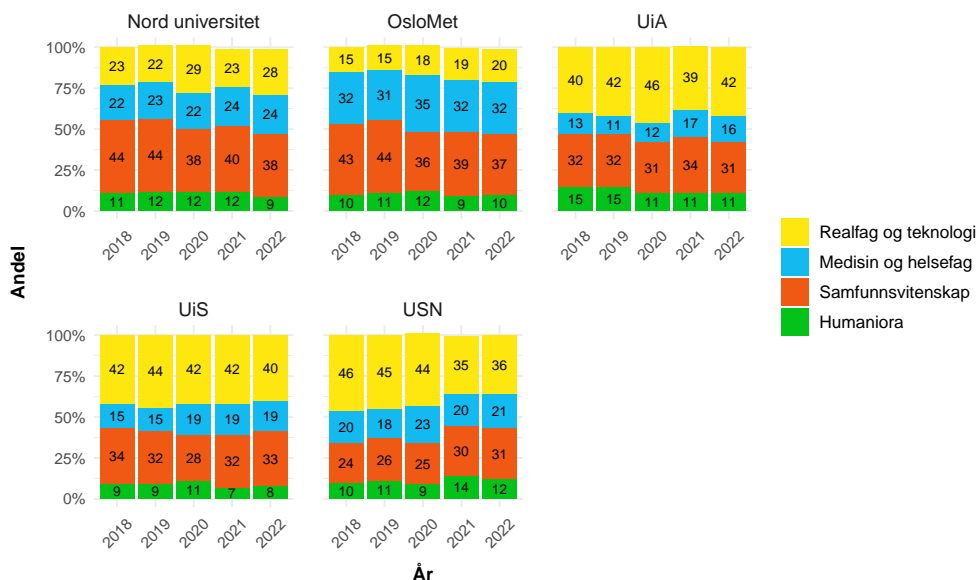
7.1 Faglig profil

7.1.1 "Nye universitet"

7.1.1.1 Basert på antall publikasjoner

Publikasjoner per fagområde – "nye universitet"

Basert på antall publikasjoner

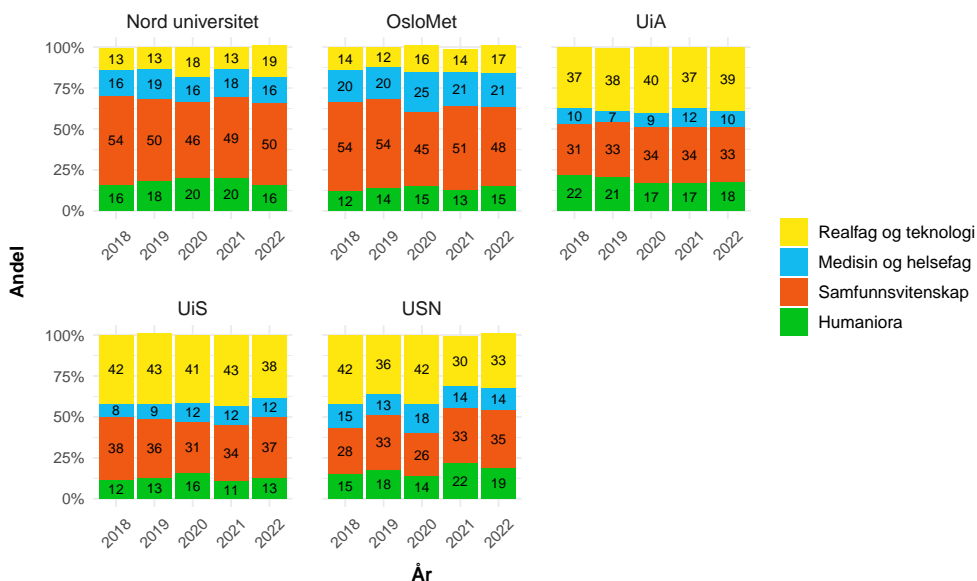

Datakilde: Cristin

7.1.1.2 Basert på forfatterandeler

Publikasjoner per fagområde – "nye universitet"

Basert på forfatterandeler

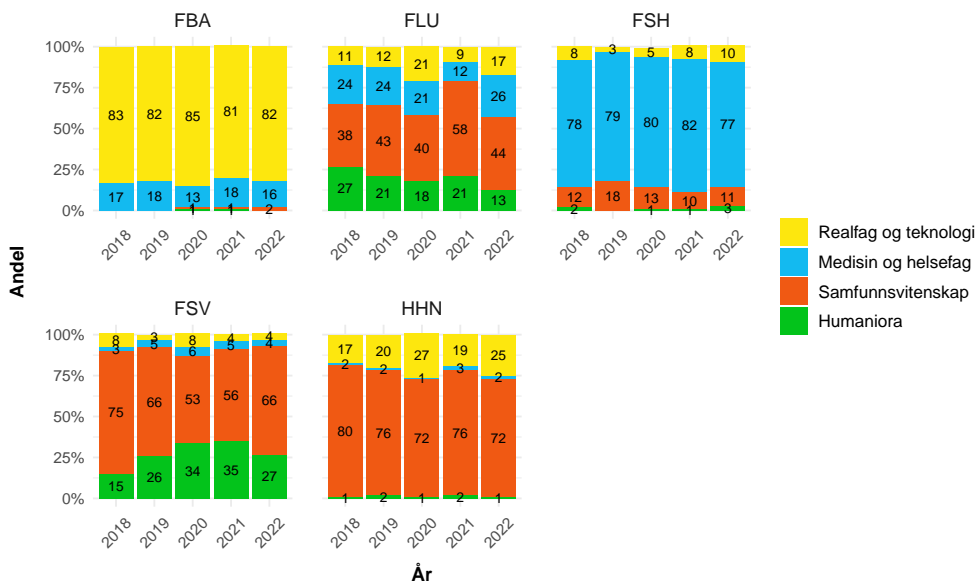
Datakilde: Cristin

7.1.2 Fakultetene ved Nord universitet

7.1.2.1 Basert på antall publikasjoner

Publikasjoner per fagområde – fakultetene ved Nord universitet

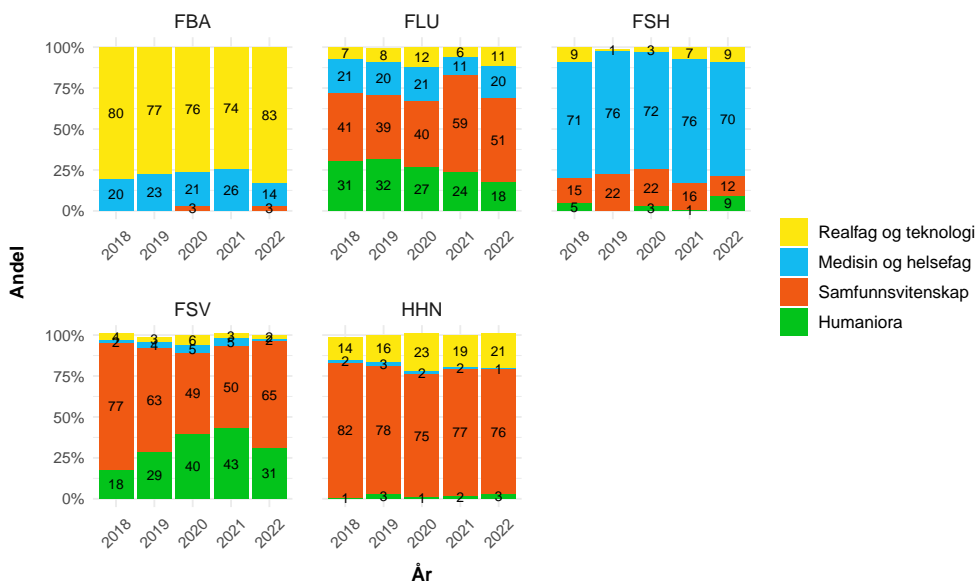
Basert på antall publikasjoner

Datakilde: Cristin

7.1.2.2 Basert på forfatterandeler

Publikasjoner per fagområde – fakultetene ved Nord universitet
Basert på forfatterandeler

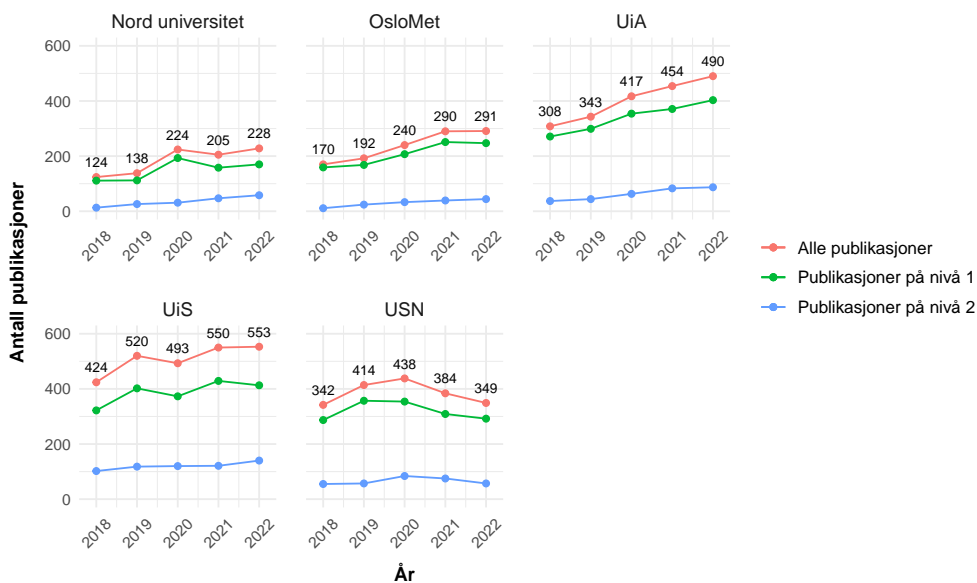
Datakilde: Cristin

7.2 Publiseringsevirsomhet

7.2.1 Antall publikasjoner

7.2.1.1 Real fag og teknologi

Antall publikasjoner og nivåfordeling – "nye universitet"
Real fag og teknologi

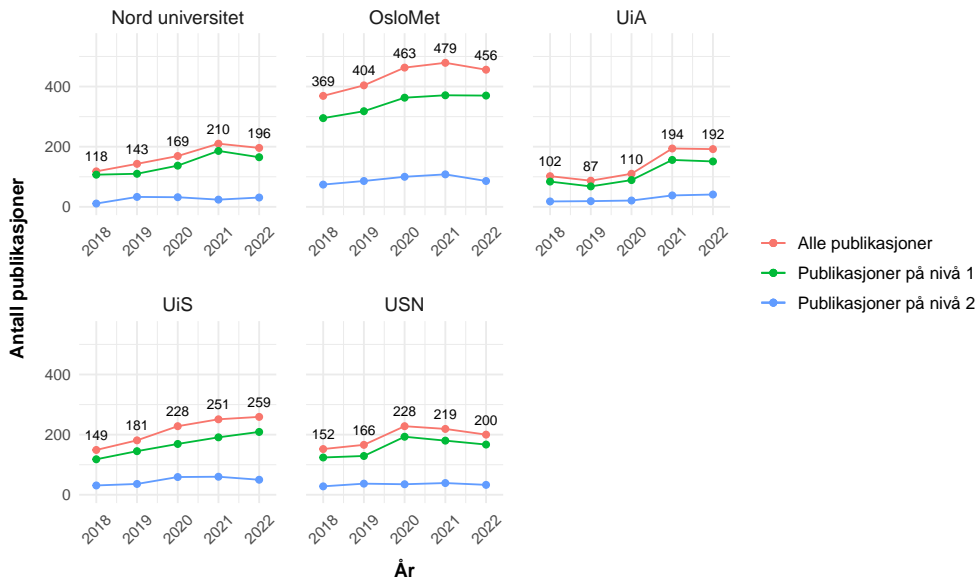

Datakilde: Cristin

7.2.1.2 Medisin og helsefag

Antall publikasjoner og nivåfordeling – "nye universitet"

Medisin og helsefag

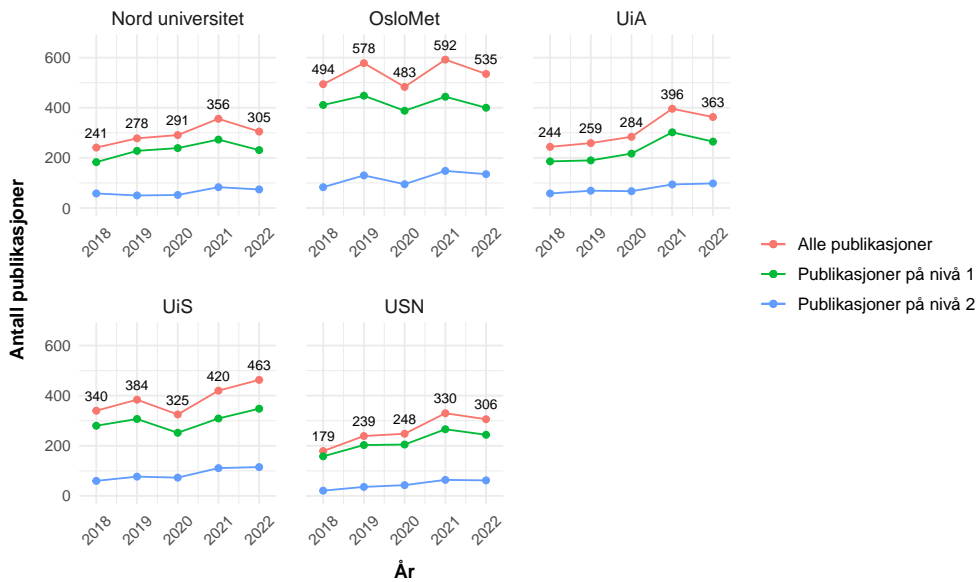

Datakilde: Cristin

7.2.1.3 Samfunnsvitenskap

Antall publikasjoner og nivåfordeling – "nye universitet"

Samfunnsvitenskap

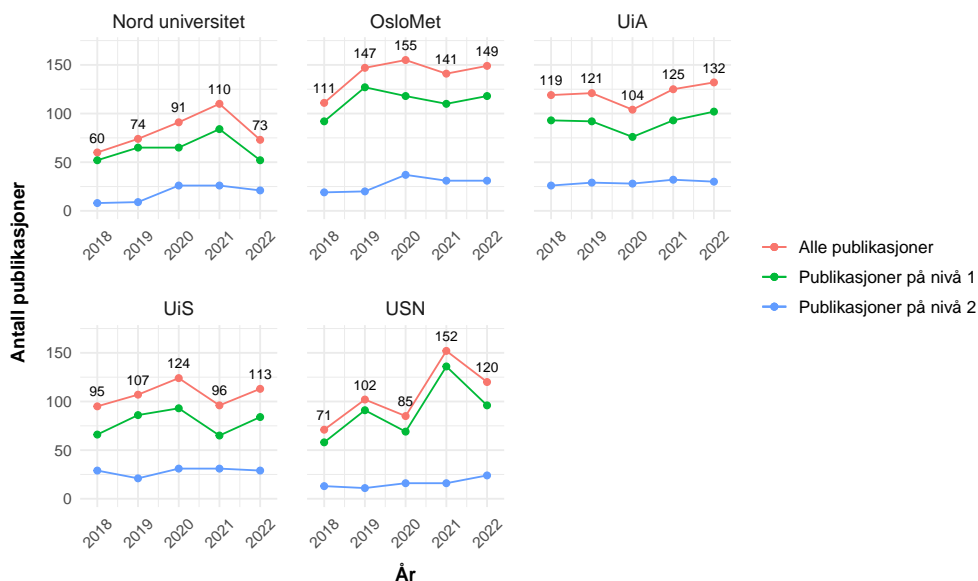

Datakilde: Cristin

7.2.1.4 Humaniora

Antall publikasjoner og nivåfordeling – "nye universitet"

Humaniora

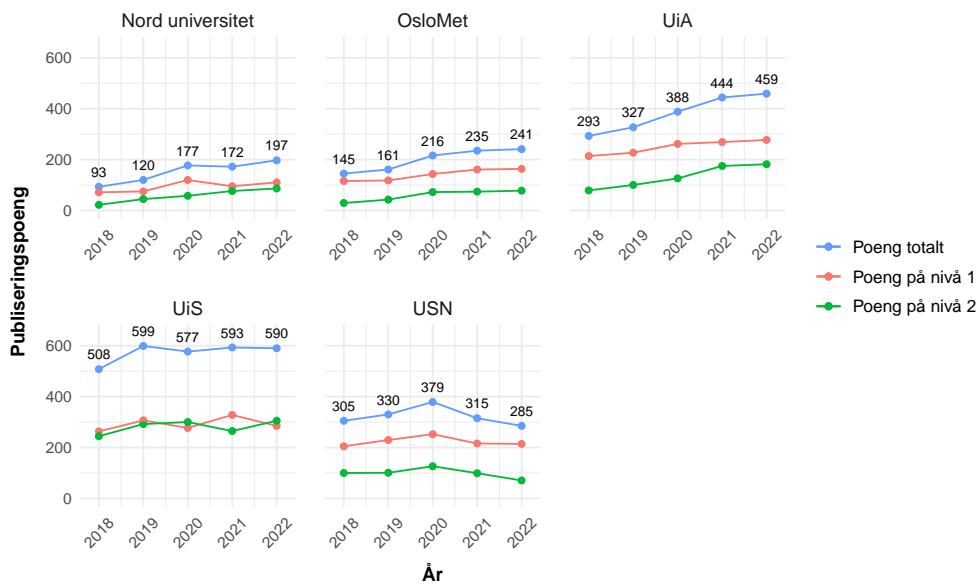
Datakilde: Cristin

7.2.2 Publiseringspoeng

7.2.2.1 Realfag og teknologi

Publiseringspoeng og nivåfordeling – "nye universitet"

Realfag og teknologi

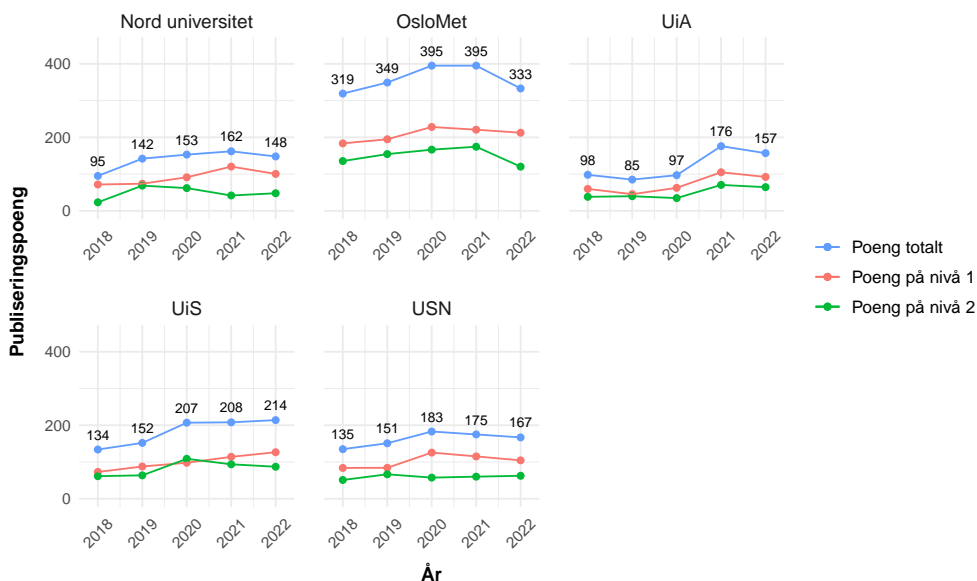

Datakilde: DBH

7.2.2.2 Medisin og helsefag

Publiseringspoeng og nivåfordeling – "nye universitet"

Medisin og helsefag

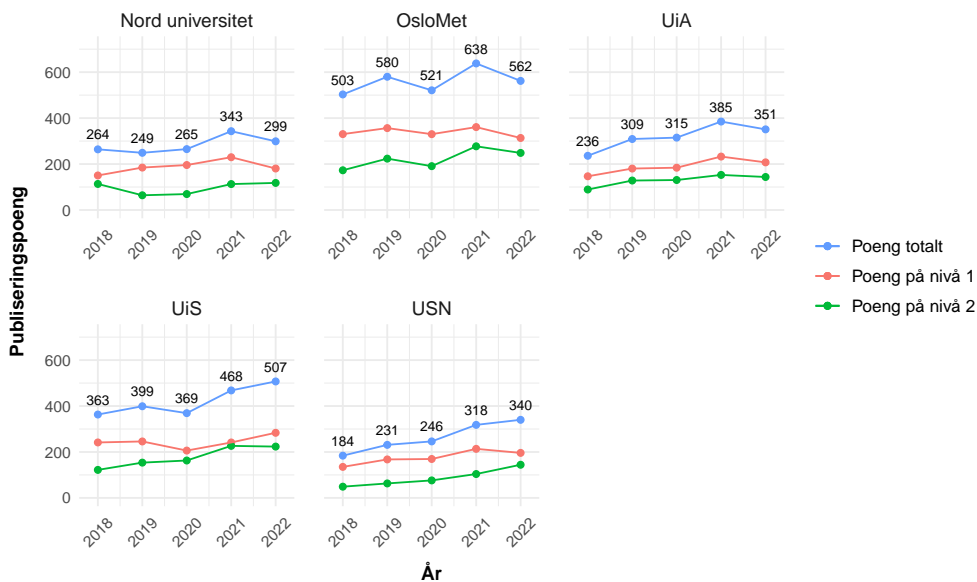

Datakilde: DBH

7.2.2.3 Samfunnsvitenskap

Publiseringspoeng og nivåfordeling – "nye universitet"

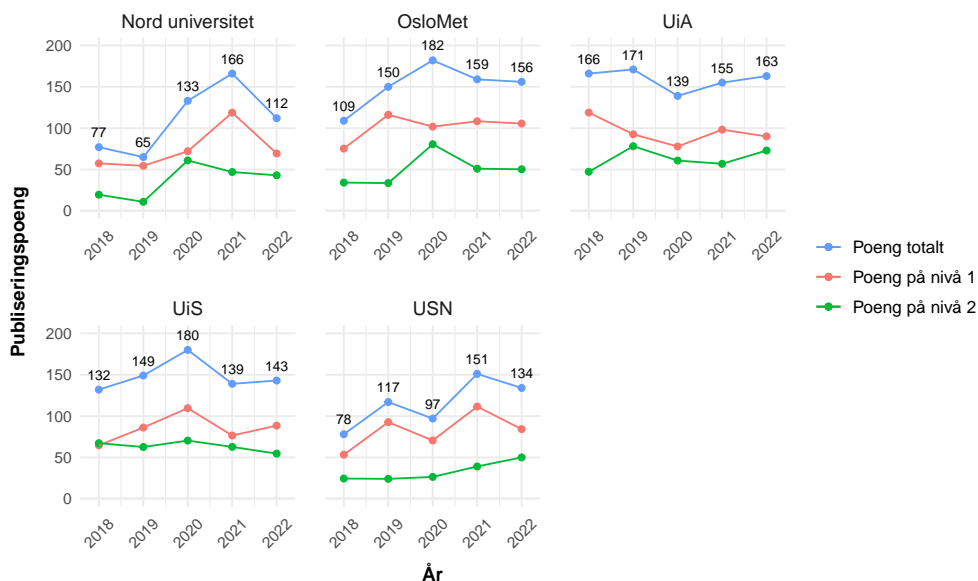
Samfunnsvitenskap

Datakilde: DBH

7.2.2.4 Humaniora

Publiseringspoeng og nivåfordeling – "nye universitet"
Humaniora

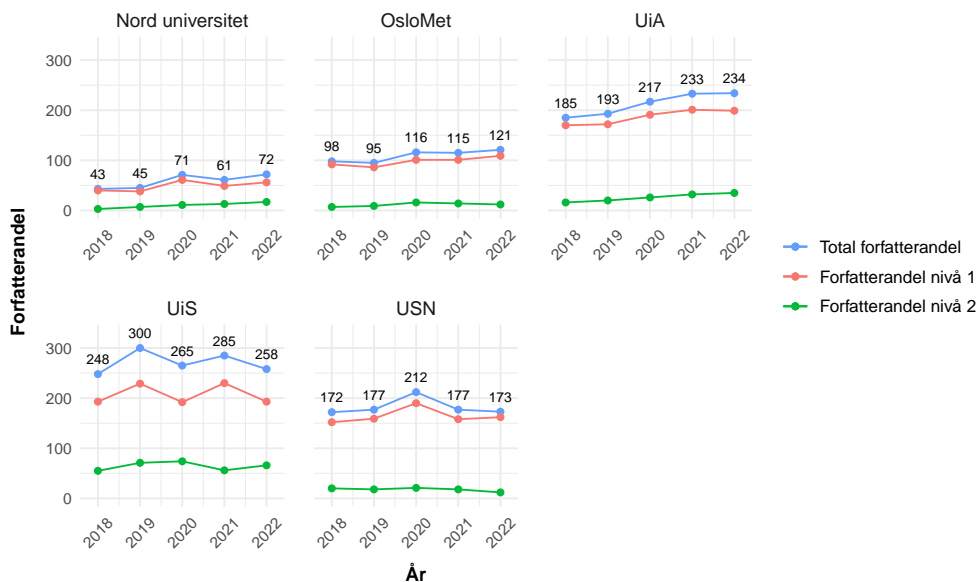

Datakilde: DBH

7.2.3 Forfatterandeler

7.2.3.1 Realfag og teknologi

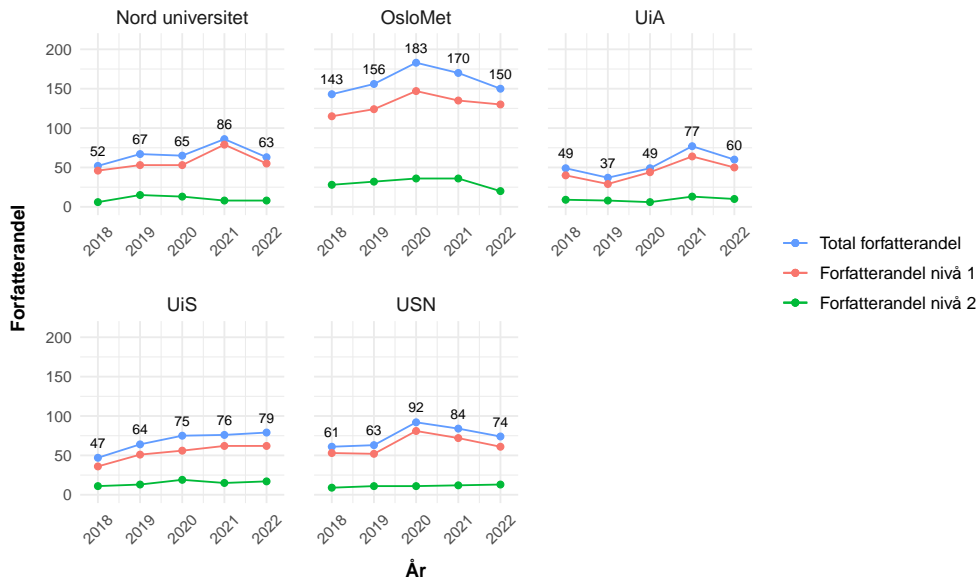
Forfatterandeler og nivåfordeling – "nye universitet"
Realfag og teknologi

Datakilde: Crstin

7.2.3.2 Medisin og helsefag

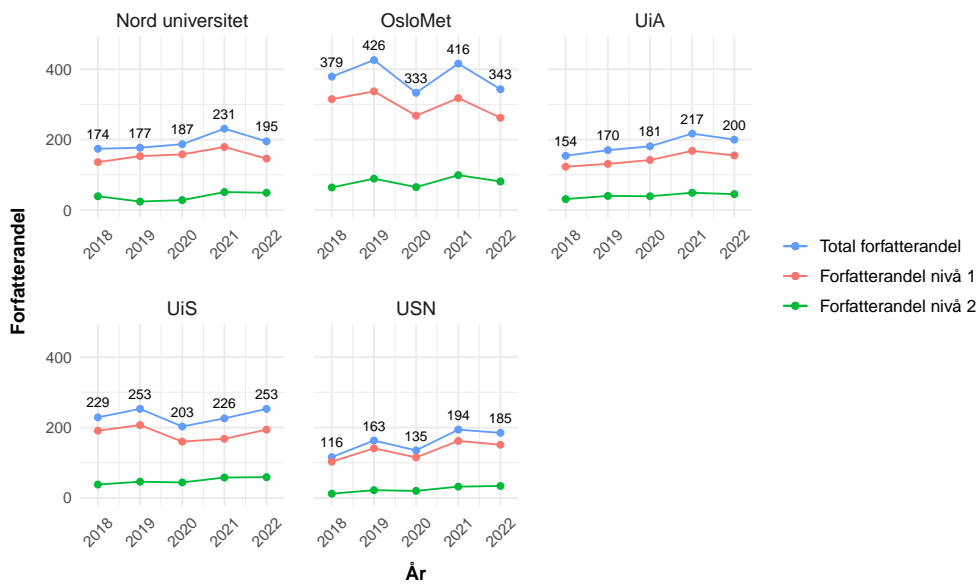
Forfatterandeler og nivåfordeling – "nye universitet"
Medisin og helsefag

Datakilde: Cristin

7.2.3.3 Samfunnsvitenskap

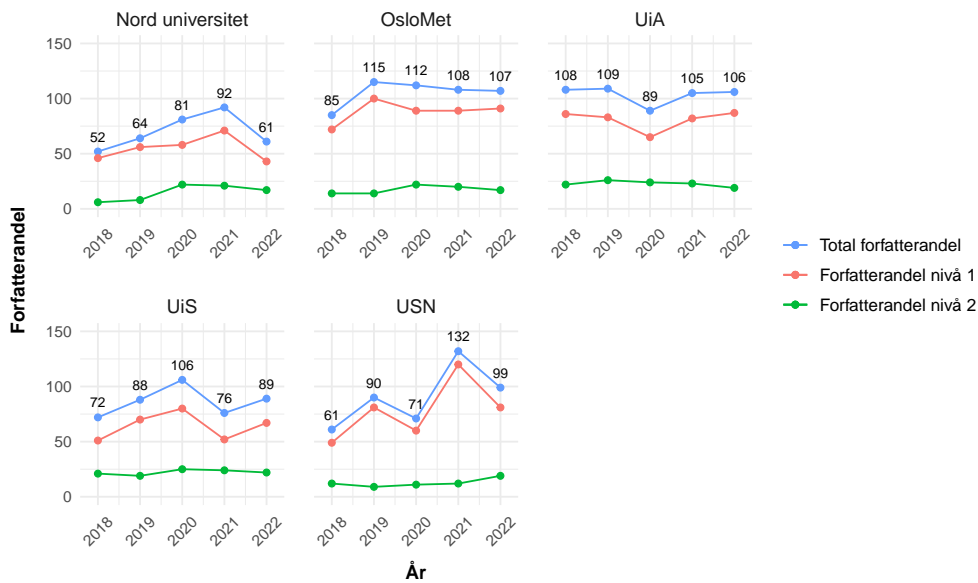
Forfatterandeler og nivåfordeling – "nye universitet"
Samfunnsvitenskap

Datakilde: Cristin

7.2.3.4 Humaniora

Forfatterandeler og nivåfordeling – "nye universitet"
Humaniora

Datakilde: Cristin

7.3 Internasjonalt samarbeid

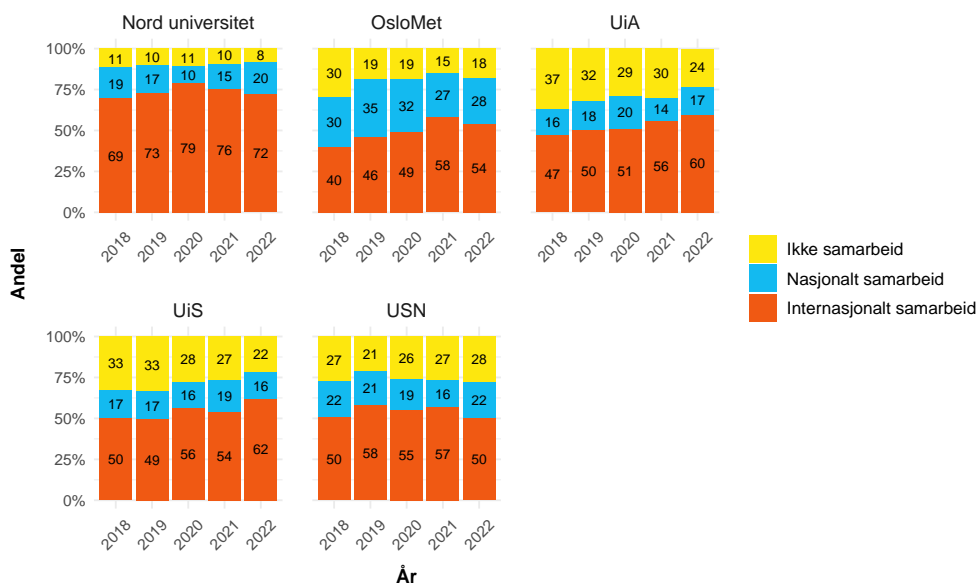
Les mer om samarbeidsanalysene i avsnitt 3.

7.3.1 Realfag og teknologi

7.3.1.1 Basert på antall publikasjoner

Publikasjoner med/uten internasjonalt samarbeid – "nye universitet"

Realfag og teknologi – basert på antall publikasjoner

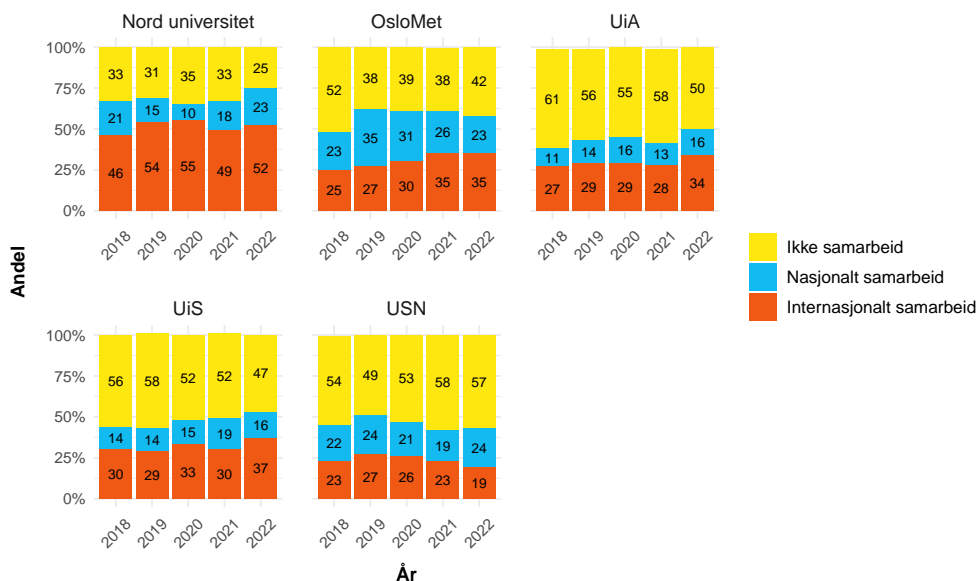

Datakilde: Cristin

7.3.1.2 Basert på forfatterandeler

Publikasjoner med/uten internasjonalt samarbeid – "nye universitet"

Realfag og teknologi – basert på forfatterandeler

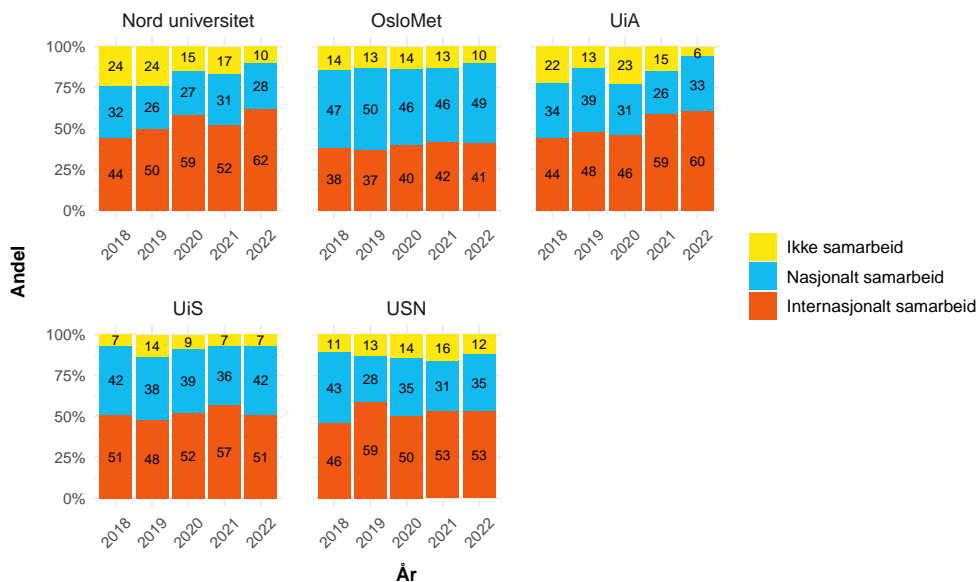
Datakilde: Cristin

7.3.2 Medisin og helsefag

7.3.2.1 Basert på antall publikasjoner

Publikasjoner med/uten internasjonalt samarbeid – "nye universitet"

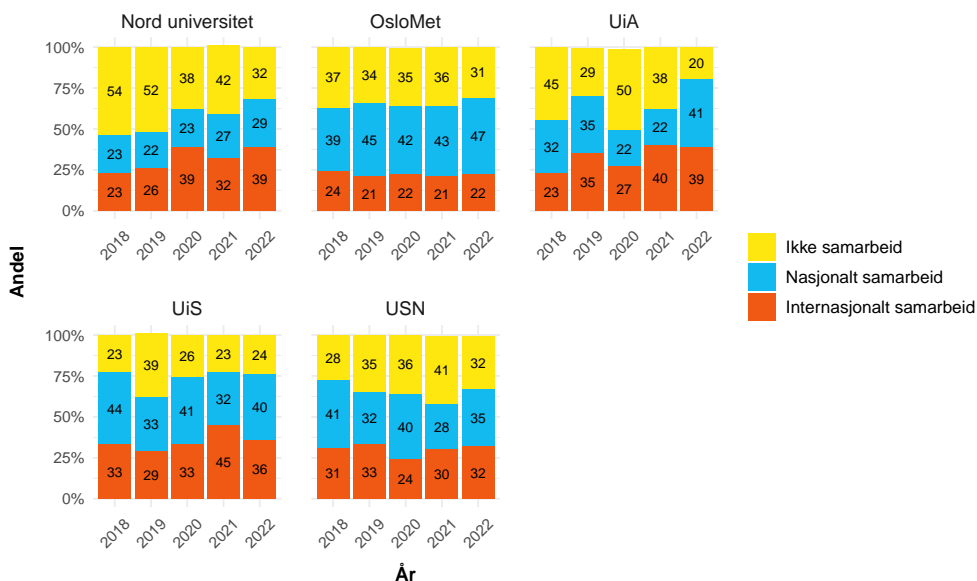
Medisin og helsefag – basert på antall publikasjoner

Datakilde: Cristin

7.3.2.2 Basert på forfatterandeler

Publikasjoner med/uten internasjonalt samarbeid – "nye universitet"
Medisin og helsefag – basert på forfatterandeler

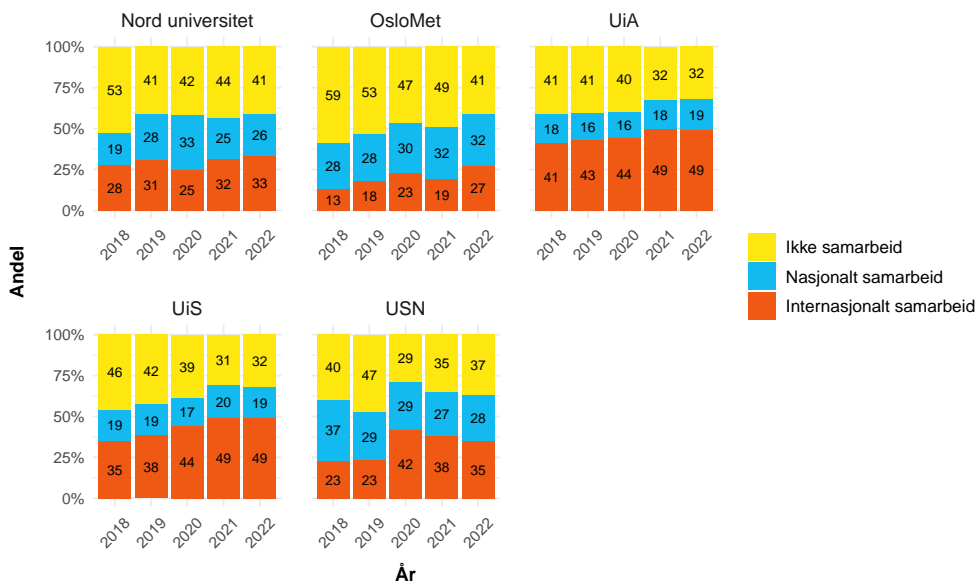

Datakilde: Cristin

7.3.3 Samfunnsvitenskap

7.3.3.1 Basert på antall publikasjoner

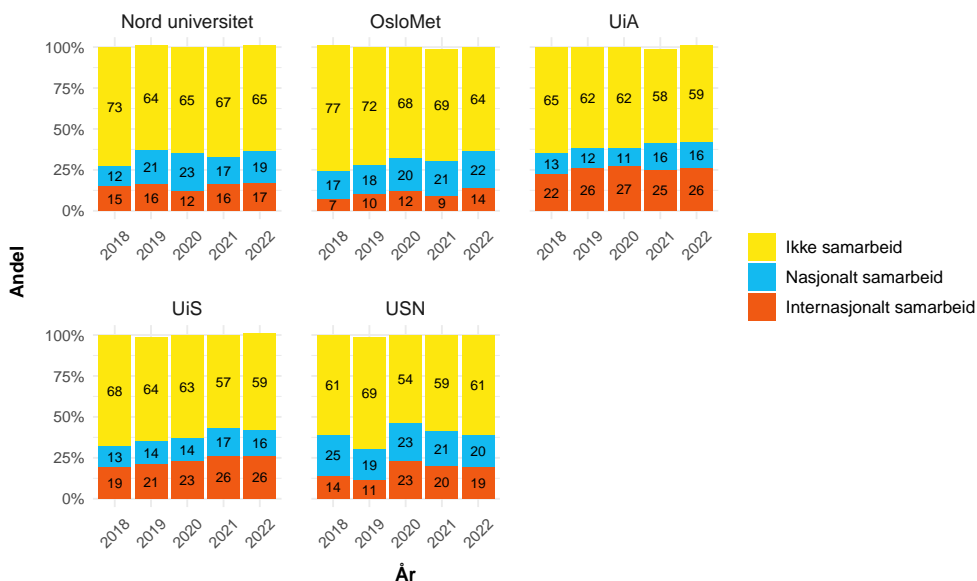
Publikasjoner med/uten internasjonalt samarbeid – "nye universitet"
Samfunnsvitenskap – basert på antall publikasjoner

Datakilde: Cristin

7.3.3.2 Basert på forfatterandeler

Publikasjoner med/uten internasjonalt samarbeid – "nye universitet"
Samfunnsvitenskap – basert på forfatterandeler

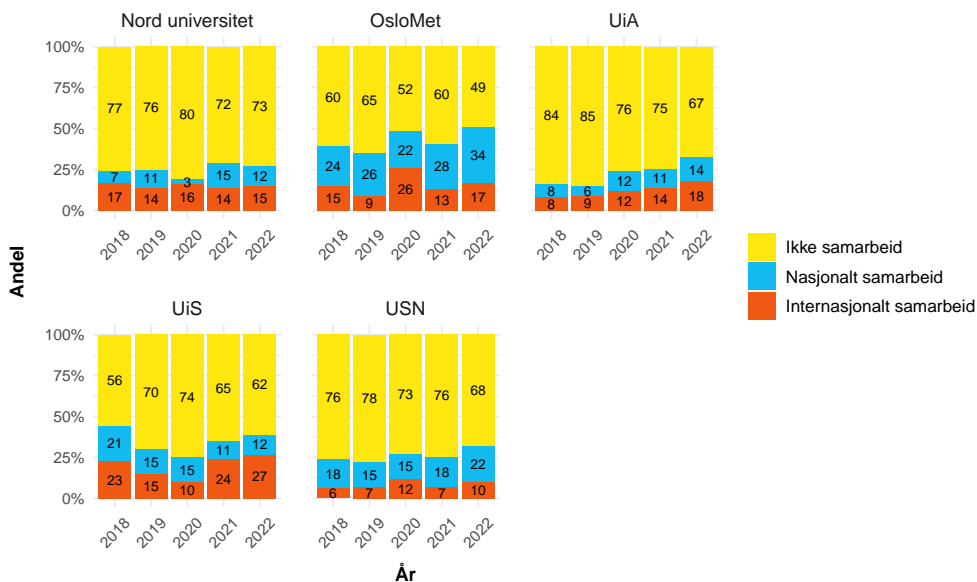

Datakilde: Cristin

7.3.4 Humaniora

7.3.4.1 Basert på antall publikasjoner

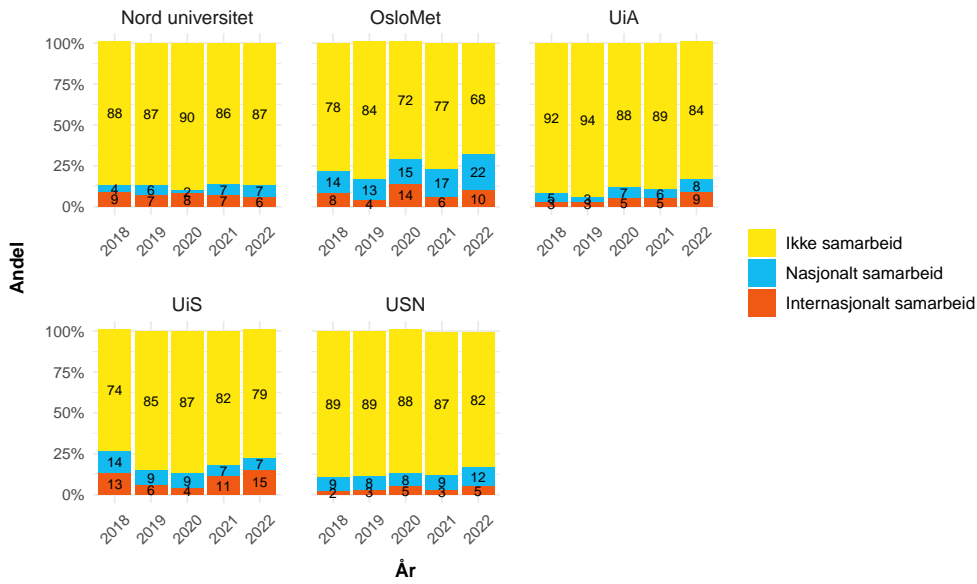
Publikasjoner med/uten internasjonalt samarbeid – "nye universitet"
Humaniora – basert på antall publikasjoner

Datakilde: Cristin

7.3.4.2 Basert på forfatterandeler

Publikasjoner med/uten internasjonalt samarbeid – "nye universitet"
 Humaniora – basert på forfatterandeler

Datakilde: Cristin

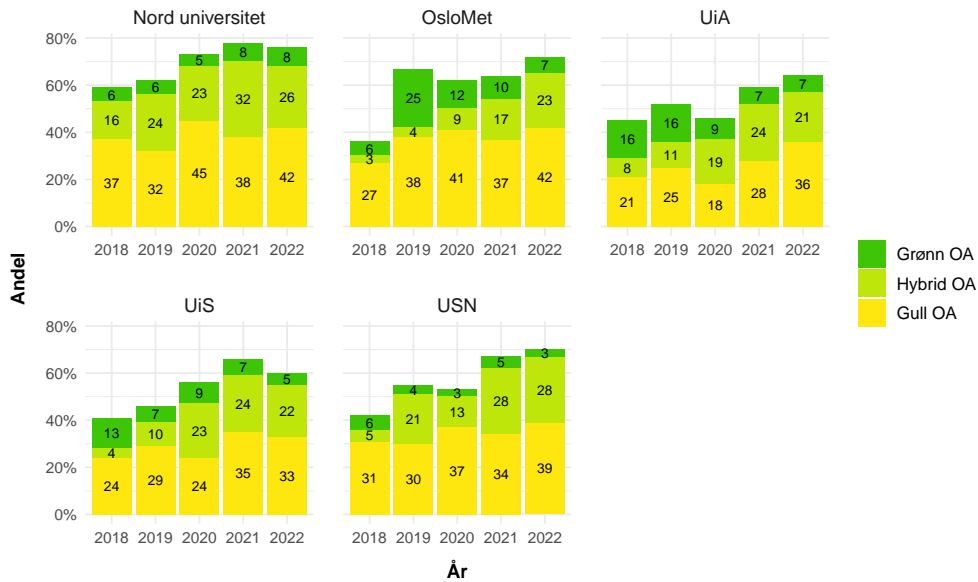
7.4 Åpen publisering

Les mer om status for åpen publisering i avsnitt 4.

7.4.1 Real FAG og teknologi

Status åpen publisering (open access, OA) – "nye universitet"

Real FAG og teknologi – vitenskapelige tidsskriftartikler

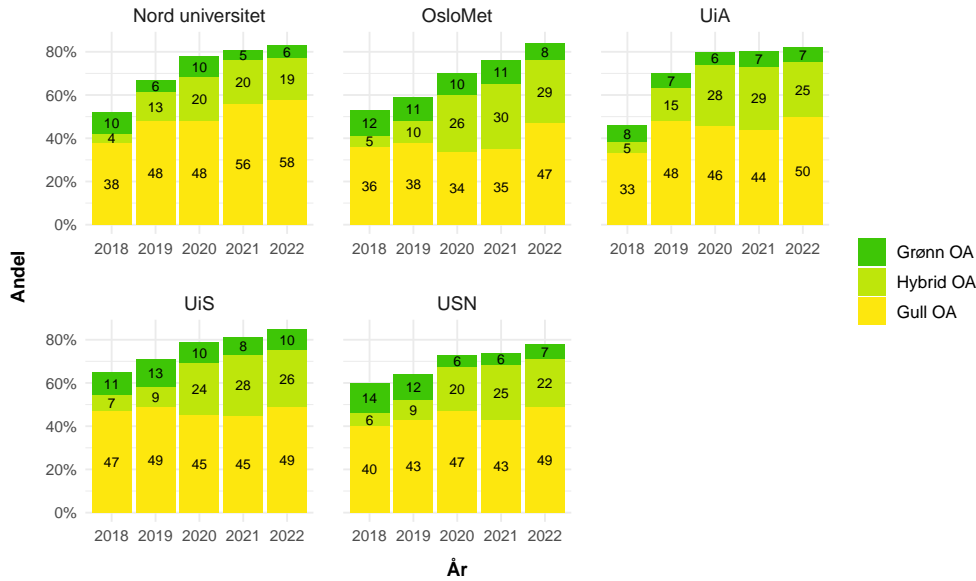

Datakilde: Cristin, Unpaywall, DOAJ

7.4.2 Medisin og helsefag

Status åpen publisering (open access, OA) – "nye universitet"

Medisin og helsefag – vitenskapelige tidsskriftartikler

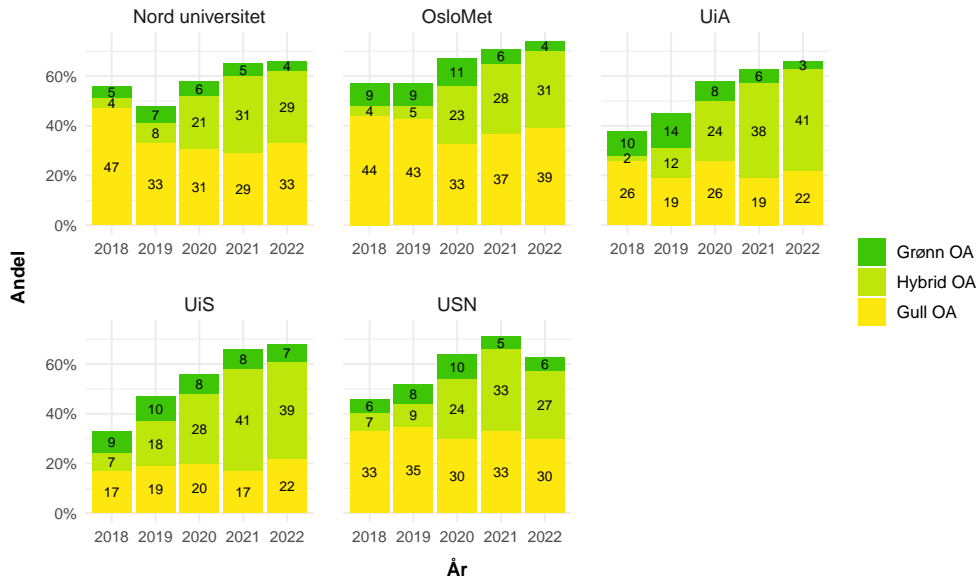

Datakilde: Cristin, Unpaywall, DOAJ

7.4.3 Samfunnsvitenskap

Status åpen publisering (open access, OA) – "nye universitet"

Samfunnsvitenskap – vitenskapelige tidsskriftartikler

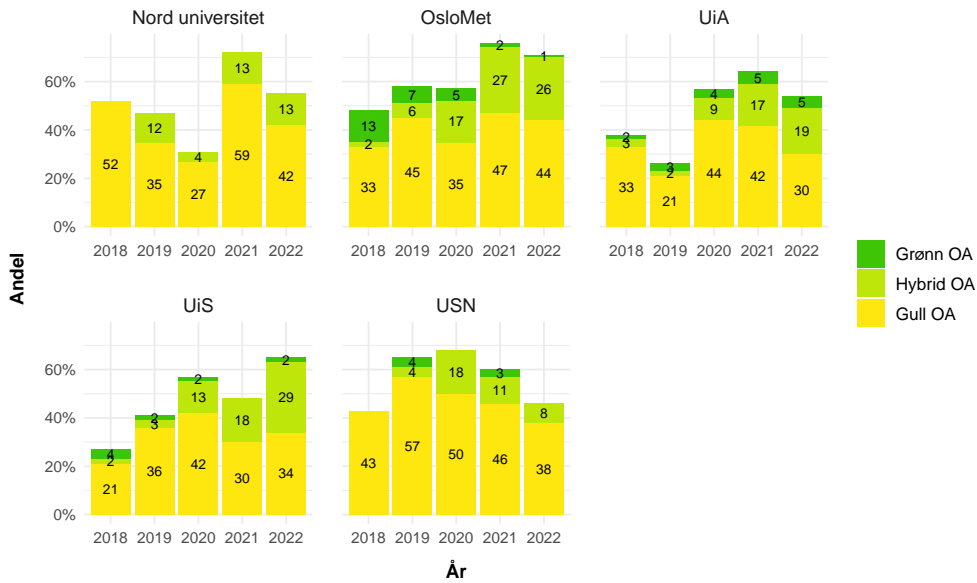

Datakilde: Cristin, Unpaywall, DOAJ

7.4.4 Humaniora

Status åpen publisering (open access, OA) – "nye universitet"

Humaniora – vitenskapelige tidsskriftartikler

Datakilde: Cristin, Unpaywall, DOAJ

7.5 Siteringer

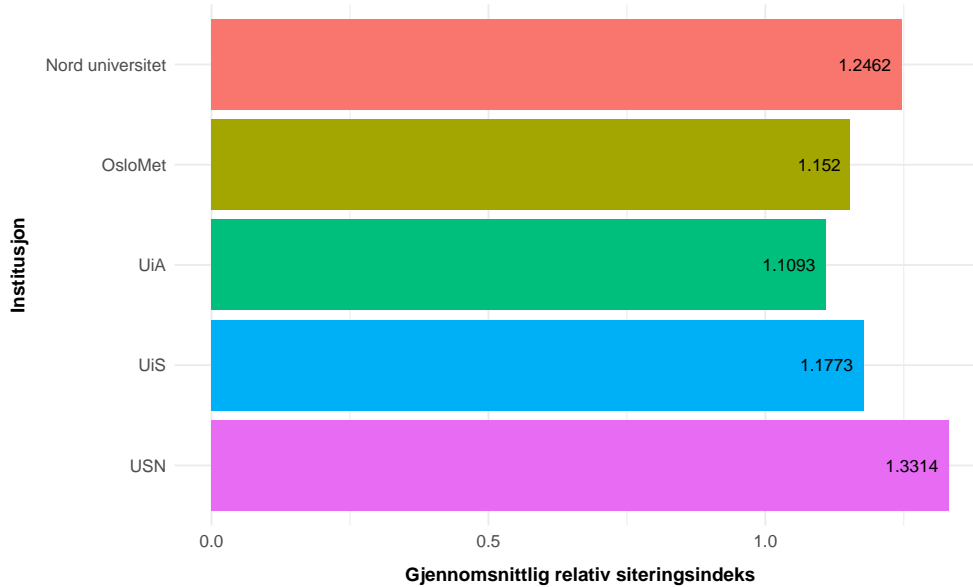
[Les mer om siteringer i avsnitt 5.](#)

7.5.1 Relativ siteringsindeks

[Les mer om RSI i avsnitt 5.1.](#)

7.5.1.1 Realfag og teknologi

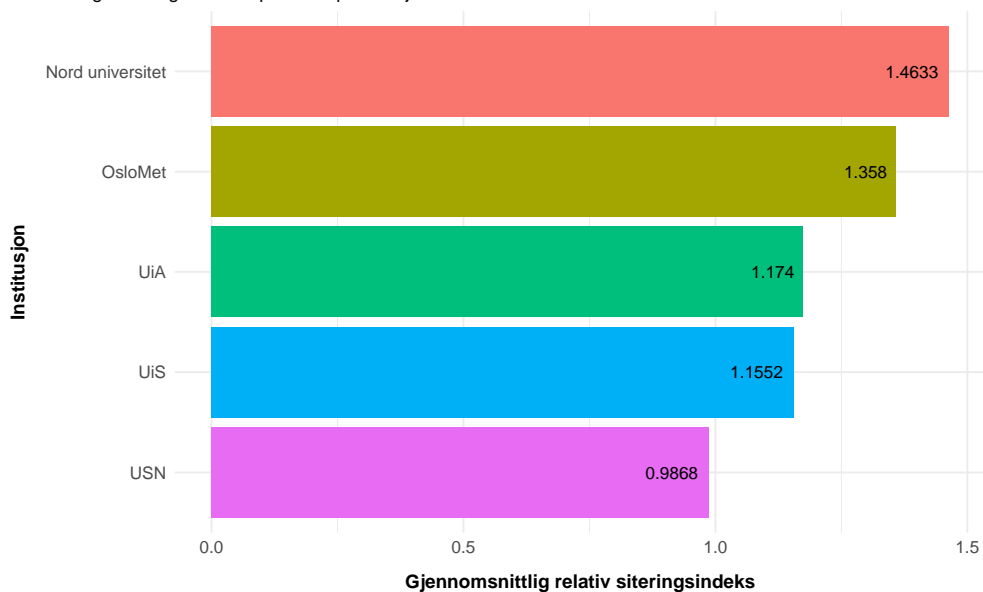
Gjennomsnittlig relativ siteringsindeks (sammenlagt for 2018 til 2019) – "nye universitet"
Realfag og teknologi – basert på antall publikasjoner

Datakilde: Cristin, NIB/WoS

7.5.1.2 Medisin og helsefag

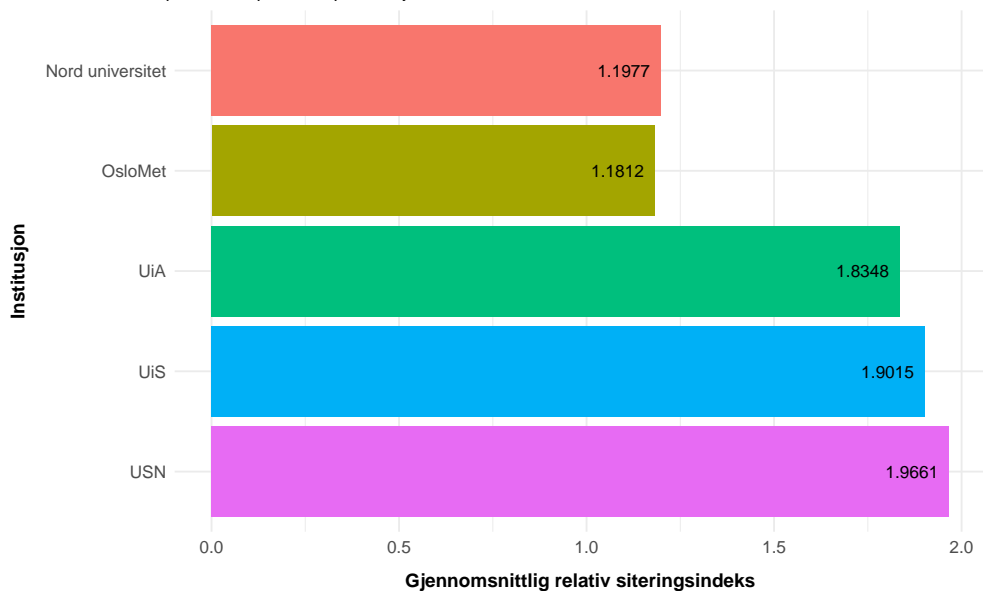
Gjennomsnittlig relativ siteringsindeks (sammenlagt for 2018 til 2019) – "nye universitet"
Medisin og helsefag – basert på antall publikasjoner

Datakilde: Cristin, NIB/WoS

7.5.1.3 Samfunnsvitenskap

Gjennomsnittlig relativ siteringsindeks (sammenlagt for 2018 til 2019) – "nye universitet"
Samfunnsvitenskap – basert på antall publikasjoner

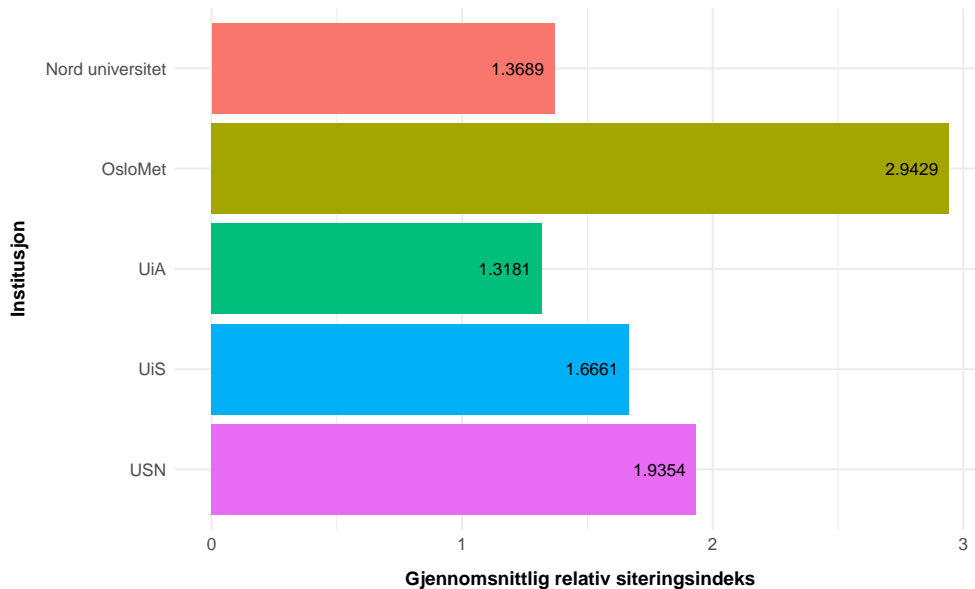

Datakilde: Cristin, NIB/WoS

7.5.1.4 Humaniora

NB: Siteringsanalyser kan være påvirket av noen få publikasjoner med mange siteringer; særlig for humaniora bør resultatene derfor vurderes med stor forsiktighet.

Gjennomsnittlig relativ siteringsindeks (sammenlagt for 2018 til 2019) – "nye universitet"
Humaniora – basert på antall publikasjoner

Datakilde: Cistin, NIB/WoS

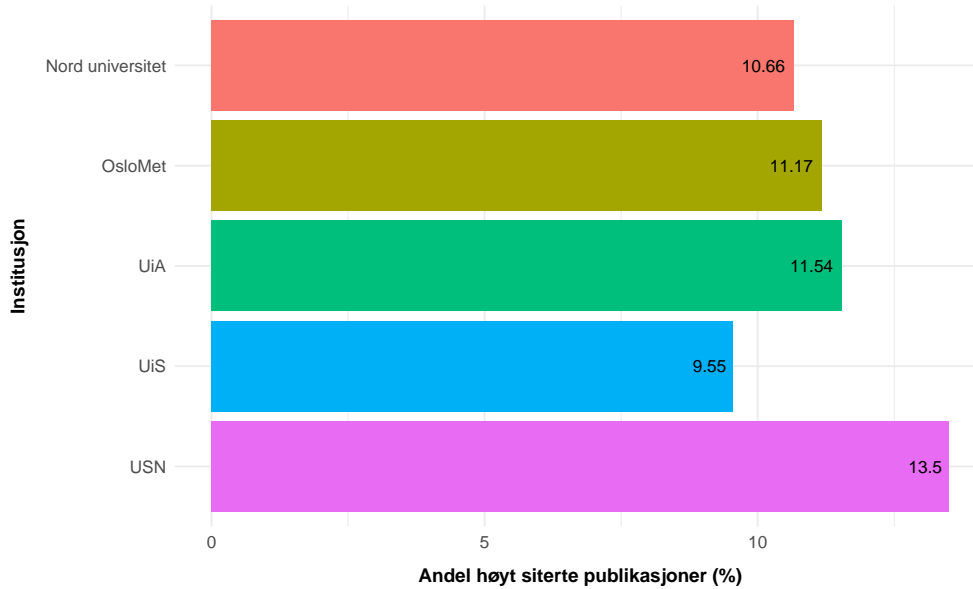
7.5.2 Høyt siterte publikasjoner

Les mer om persentil i avsnitt 5.2.

7.5.2.1 Realfag og teknologi

Høyt siterte publikasjoner (sammenlagt for 2018 til 2019) – "nye universitet"

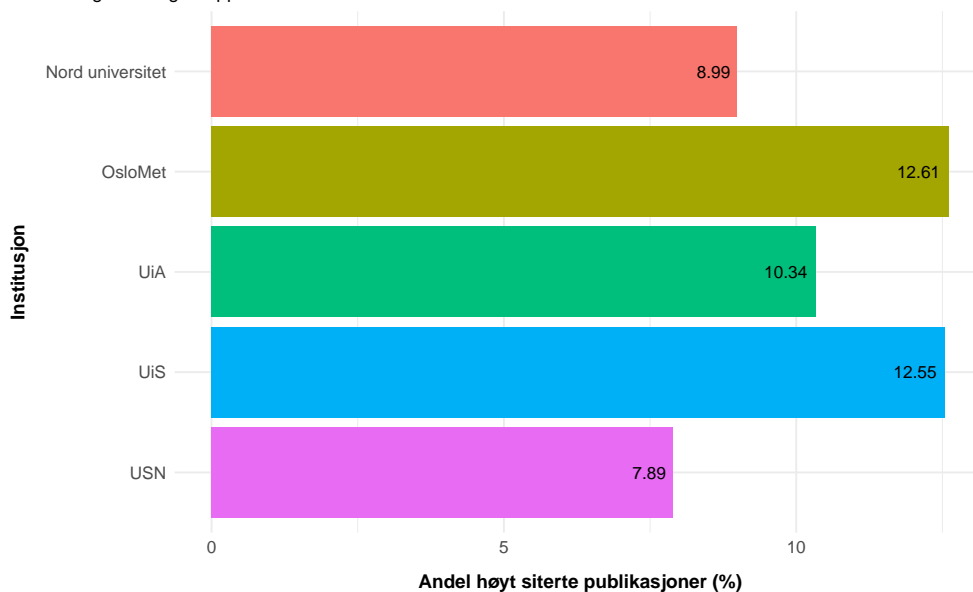
Realfag og teknologi – topp 10 %

Datakilde: Cristin, NIB/WoS

7.5.2.2 Medisin og helsefag

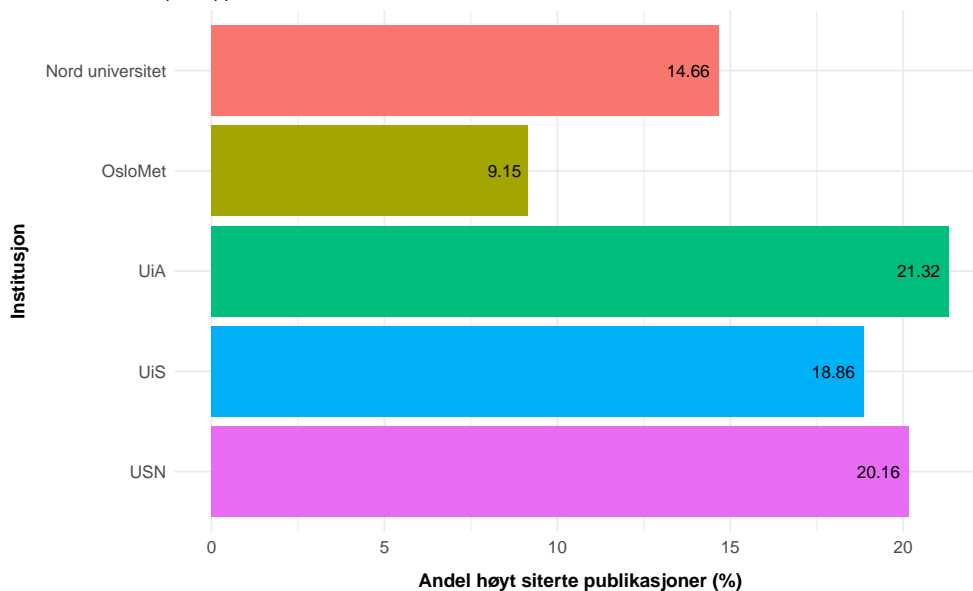
Høyt siterte publikasjoner (sammenlagt for 2018 til 2019) – "nye universitet"
Medisin og helsefag – topp 10 %

Datakilde: Cristin, NIB/WoS

7.5.2.3 Samfunnsvitenskap

Høyt siterte publikasjoner (sammenlagt for 2018 til 2019) – "nye universitet"
Samfunnsvitenskap – topp 10 %

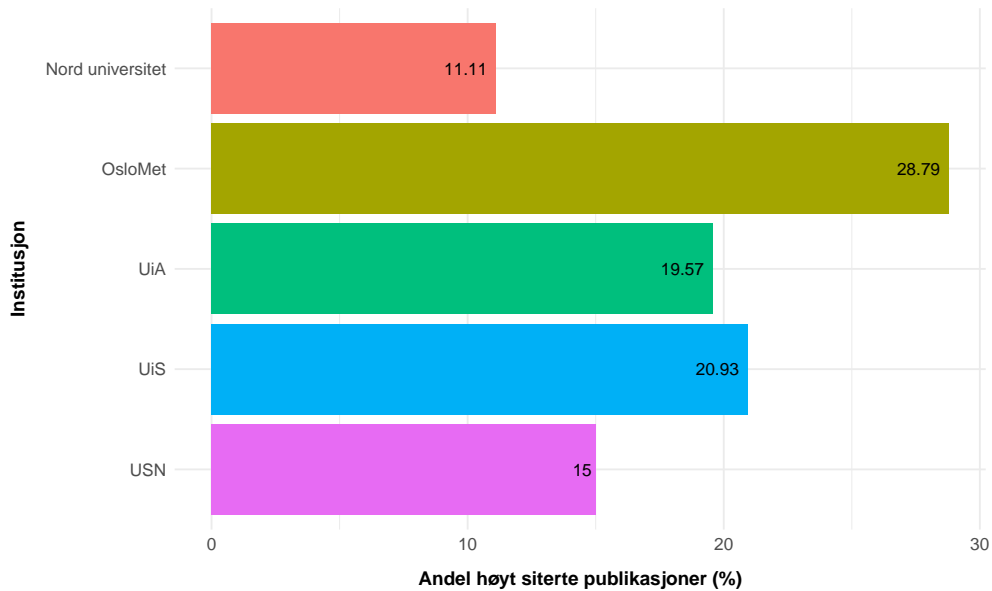
Datakilde: Cristin, NIB/WoS

7.5.2.4 Humaniora

NB: Siteringsanalyser kan være påvirket av noen få publikasjoner med mange siteringer; særlig for humaniora bør resultatene derfor vurderes med stor forsiktighet.

Høyt siterte publikasjoner (sammenlagt for 2018 til 2019) – "nye universitet"

Humaniora – topp 10 %

Datakilde: Cristin, NIB/WoS

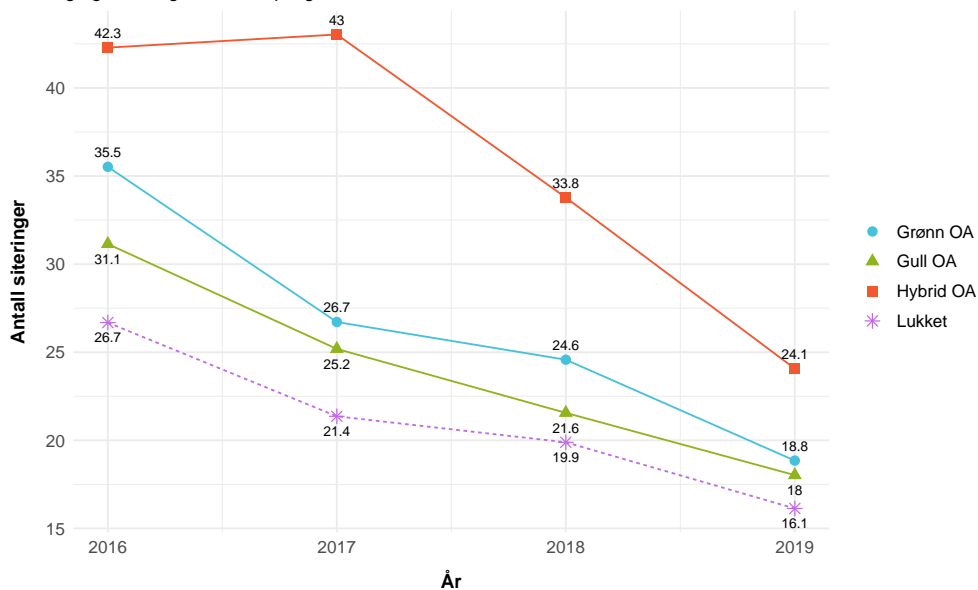
7.5.3 Antall siteringer for OA- sammenlignet med ikke OA-publikasjoner

Les mer om sammenligning mellom antall siteringer for OA- og ikke OA-publikasjoner i avsnitt 5.3.

7.5.3.1 Gjennomsnittlig antall siteringer per år for norske publikasjoner

7.5.3.1.1 Realfag og teknologi

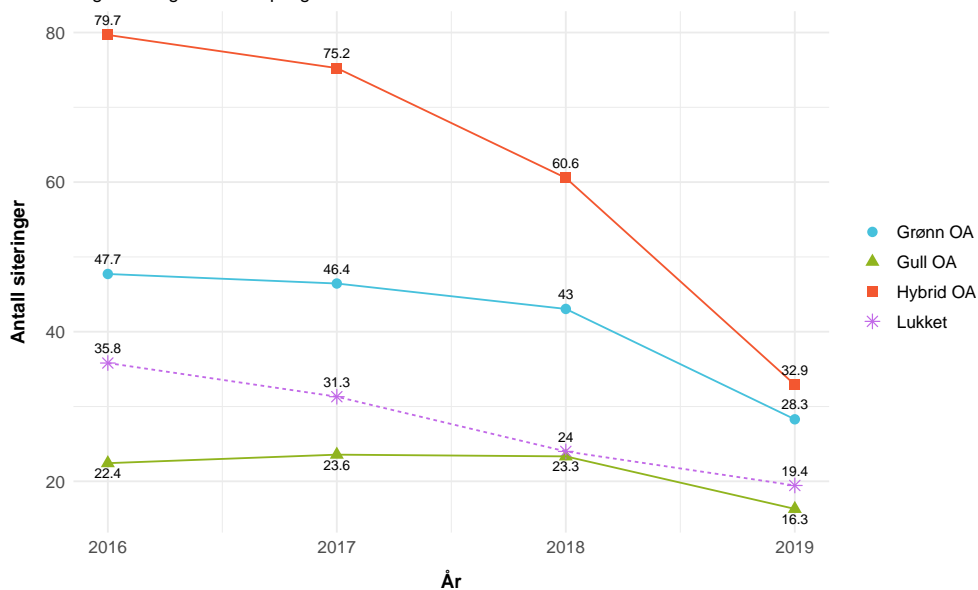
Gjennomsnittlig antall siteringer per år – Norge
Realfag og teknologi – vitenskapelige tidsskriftartikler

Datakilde: Cristin, Unpaywall, DOAJ, NIB/WoS

7.5.3.1.2 Medisin og helsefag

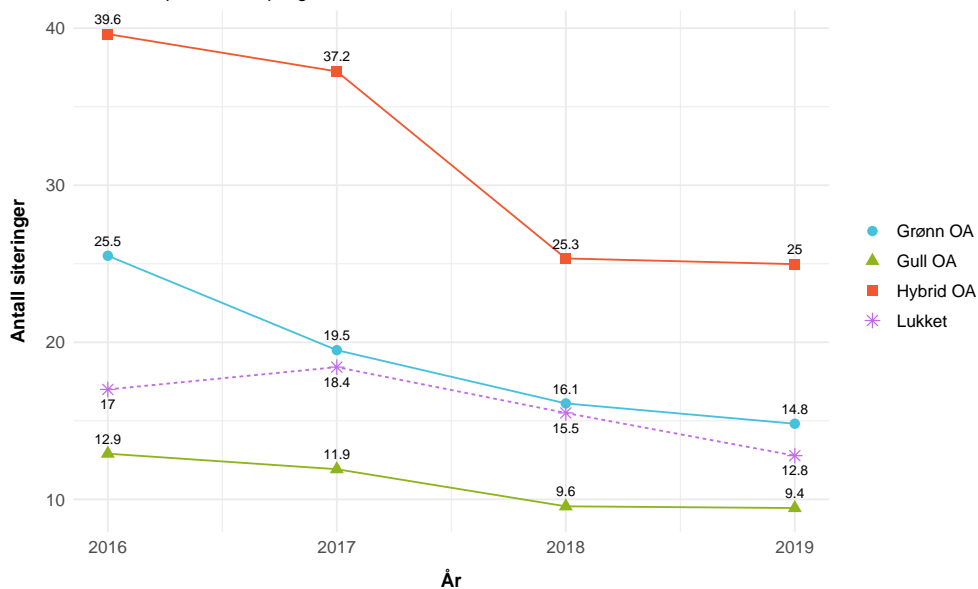
Gjennomsnittlig antall siteringer per år – Norge
Medisin og helsefag – vitenskapelige tidsskriftartikler

Datakilde: Cristin, Unpaywall, DOAJ, NIB/WoS

7.5.3.1.3 Samfunnsvitenskap

Gjennomsnittlig antall siteringer per år – Norge
Samfunnsvitenskap – vitenskapelige tidsskriftartikler

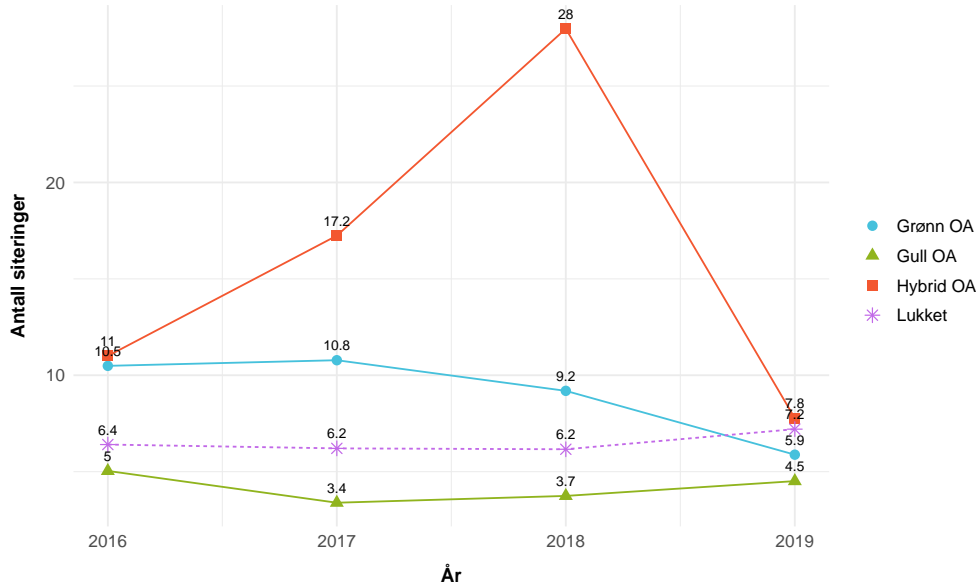
Datakilde: Cristin, Unpaywall, DOAJ, NIB/WoS

7.5.3.1.4 Humaniora

NB: Siteringsanalyser kan være påvirket av noen få publikasjoner med mange siteringer; særlig for humaniora bør resultatene derfor vurderes med stor forsiktighet.

Gjennomsnittlig antall siteringer per år – Norge

Humaniora – vitenskapelige tidsskriftartikler

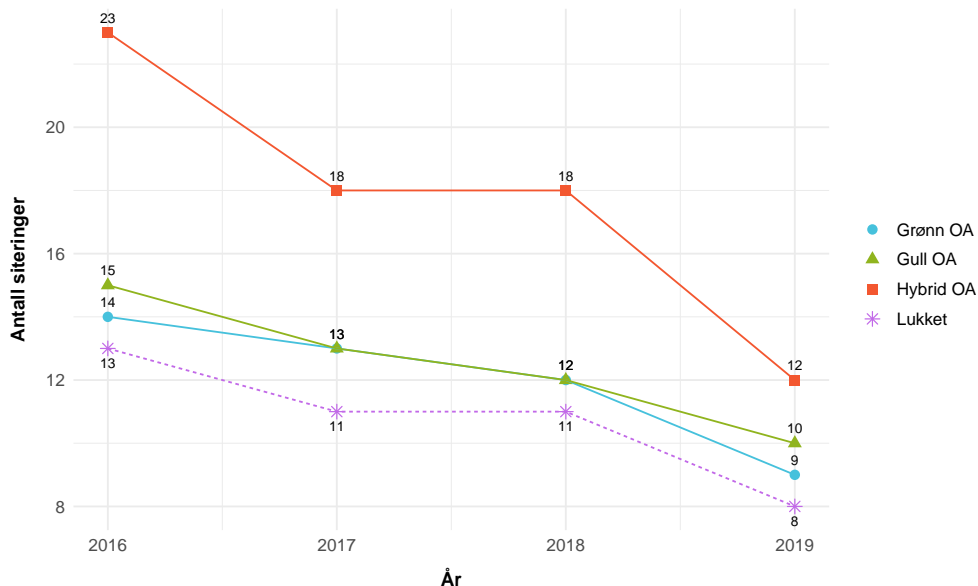
Datakilde: Cristin, Unpaywall, DOAJ, NIB/WoS

7.5.3.2 Median antall siteringer per år for norske publikasjoner

7.5.3.2.1 Realfag og teknologi

Median antall siteringer per år – Norge

Realfag og teknologi – vitenskapelige tidsskriftartikler

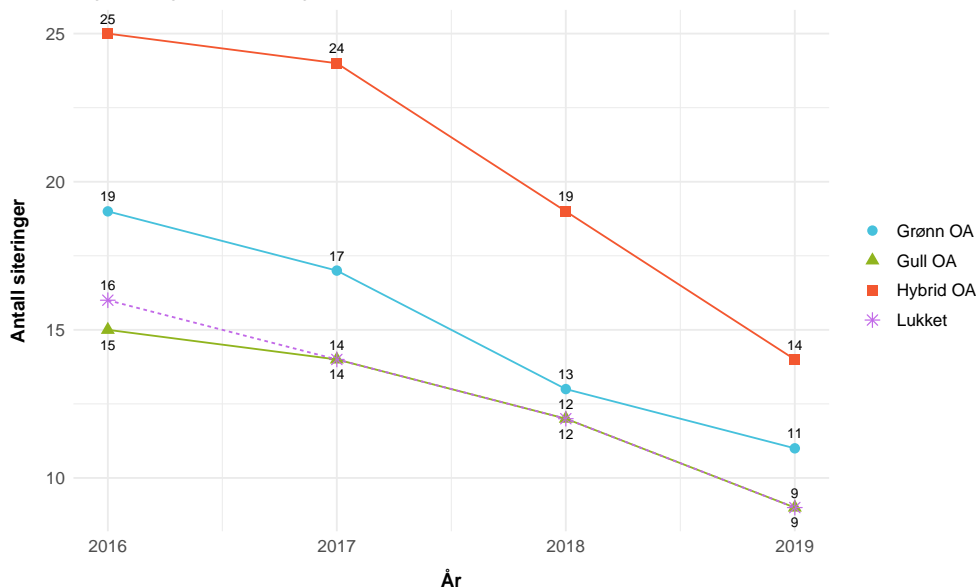

Datakilde: Cristin, Unpaywall, DOAJ, NIB/WoS

7.5.3.2.2 Medisin og helsefag

Median antall siteringer per år – Norge

Medisin og helsefag – vitenskapelige tidsskriftartikler

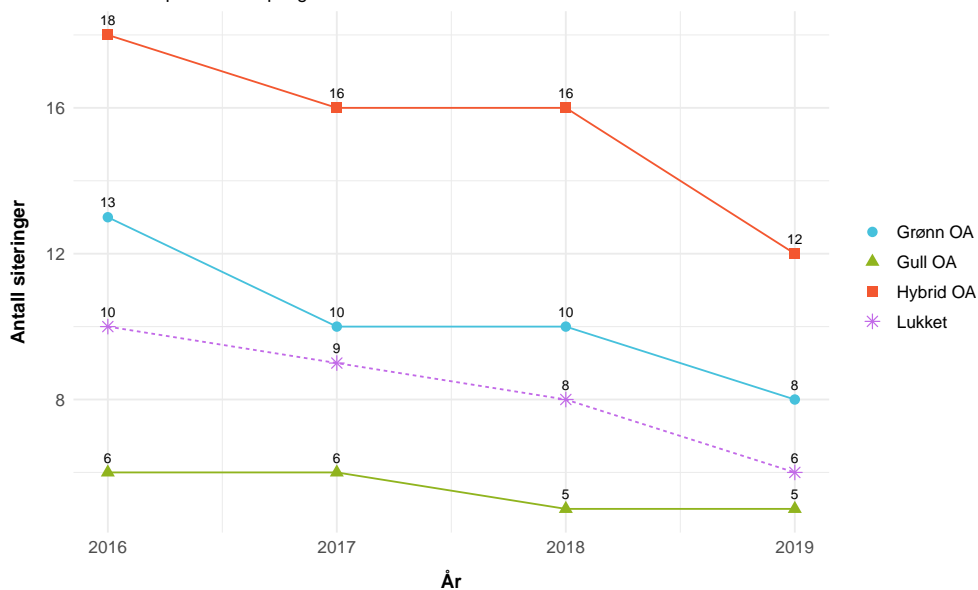

Datakilde: Cristin, Unpaywall, DOAJ, NIB/WoS

7.5.3.2.3 Samfunnsvitenskap

Median antall siteringer per år – Norge

Samfunnsvitenskap – vitenskapelige tidsskriftartikler

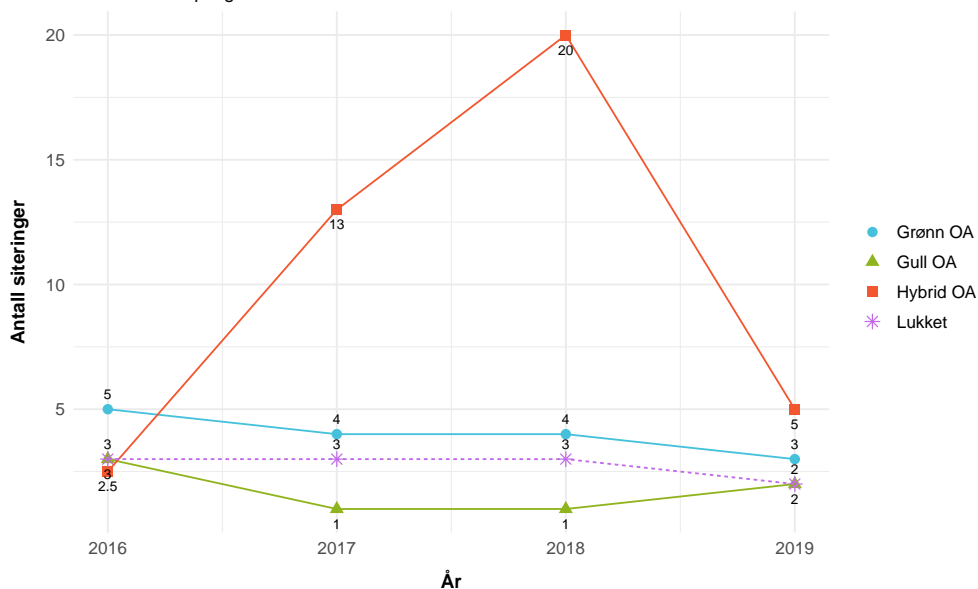
Datakilde: Cristin, Unpaywall, DOAJ, NIB/WoS

7.5.3.2.4 Humaniora

NB: Siteringsanalyser kan være påvirket av noen få publikasjoner med mange siteringer; særlig for humaniora bør resultatene derfor vurderes med stor forsiktighet.

Median antall siteringer per år – Norge

Humaniora – vitenskapelige tidsskriftartikler

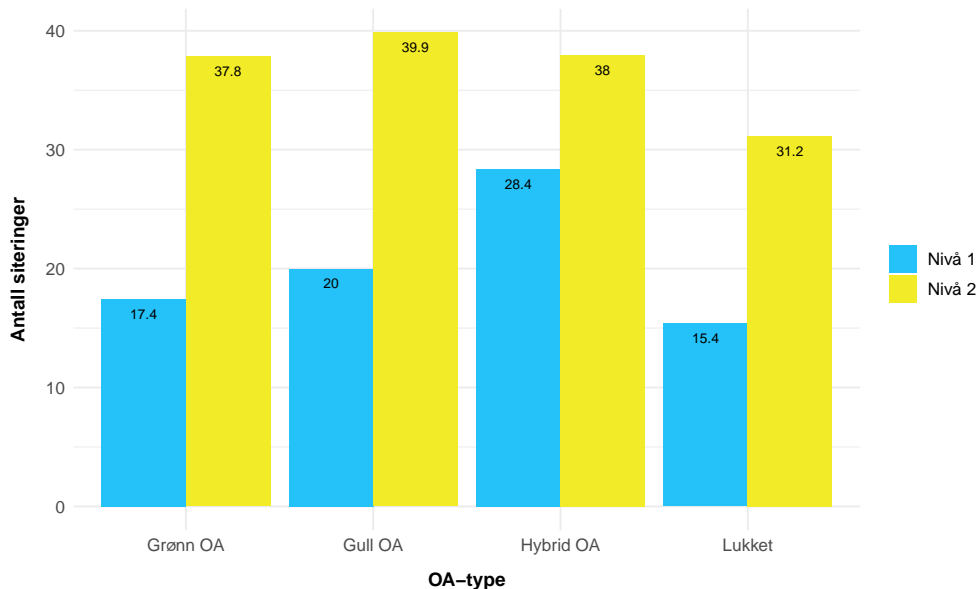
Datakilde: Cristin, Unpaywall, DOAJ, NIB/WoS

7.5.3.3 Gjennomsnittlig antall siteringer etter tidsskriftnivå for norske publikasjoner

7.5.3.3.1 Realfag og teknologi

Gjennomsnittlig antall siteringer (sammenlagt for 2016 til 2019) – Norge

Realfag og teknologi – vitenskapelige tidsskriftartikler

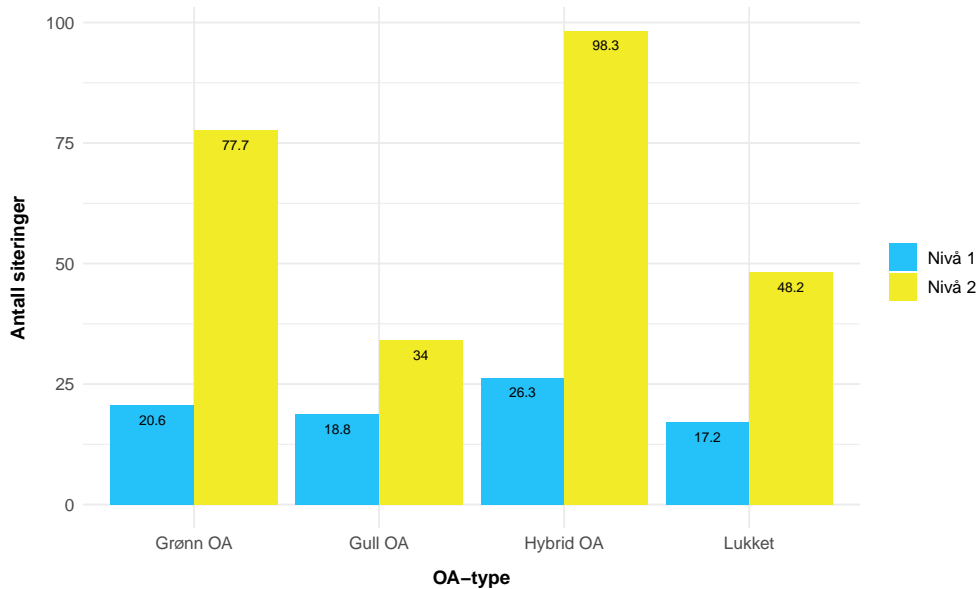

Datakilde: Cristin, Unpaywall, DOAJ, NIB/WoS

7.5.3.3.2 Medisin og helsefag

Gjennomsnittlig antall siteringer (sammenlagt for 2016 til 2019) – Norge

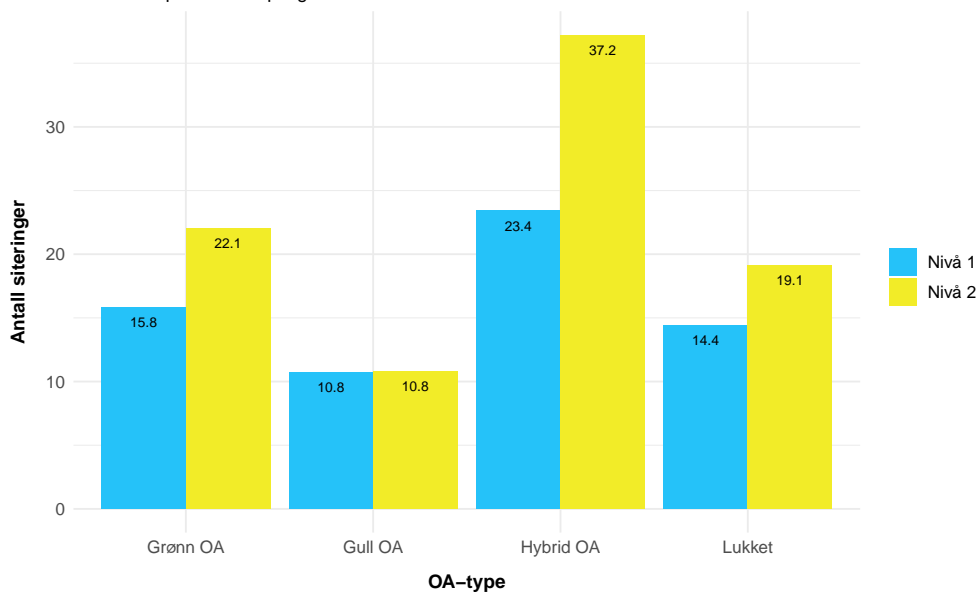
Medisin og helsefag – vitenskapelige tidsskriftartikler

Datakilde: Cristin, Unpaywall, DOAJ, NIB/WoS

7.5.3.3 Samfunnsvitenskap

Gjennomsnittlig antall siteringer (sammenlagt for 2016 til 2019) – Norge
Samfunnsvitenskap – vitenskapelige tidsskriftartikler

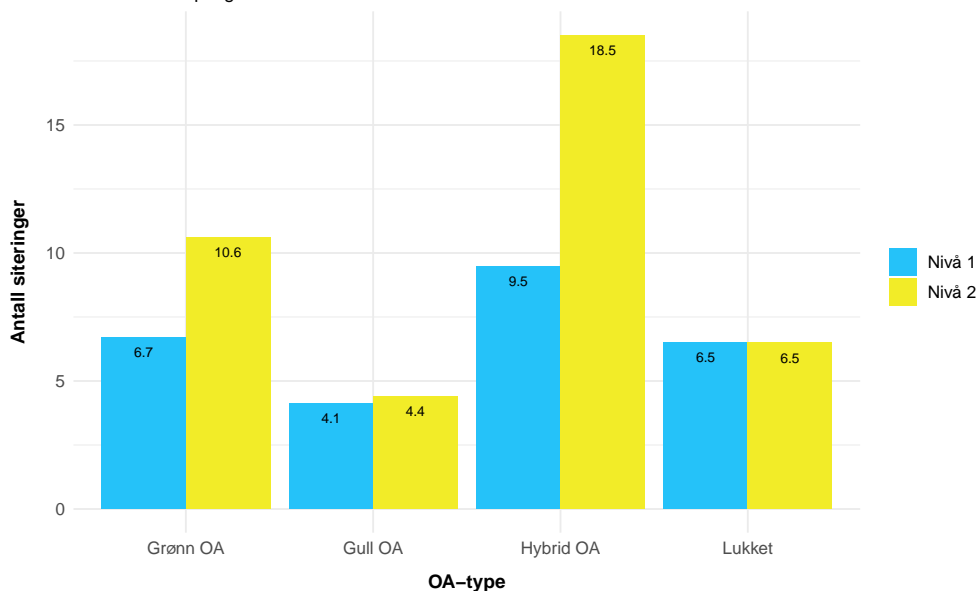

Datakilde: Cristin, Unpaywall, DOAJ, NIB/WoS

7.5.3.3.4 Humaniora

NB: Siteringsanalyser kan være påvirket av noen få publikasjoner med mange siteringer; særlig for humaniora bør resultatene derfor vurderes med stor forsiktighet.

Gjennomsnittlig antall siteringer (sammenlagt for 2016 til 2019) – Norge
Humaniora – vitenskapelige tidsskriftartikler

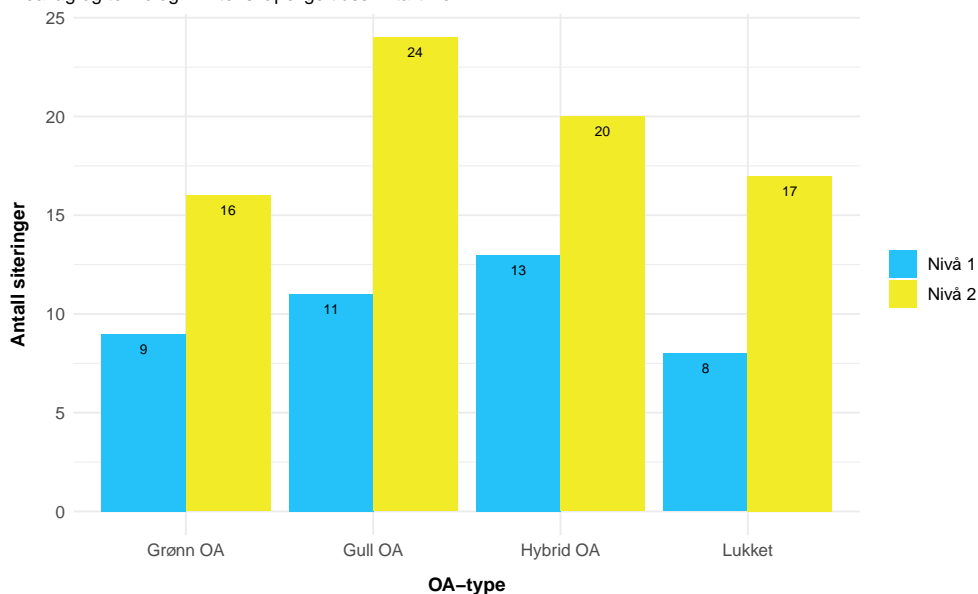
Datakilde: Cristin, Unpaywall, DOAJ, NIB/WoS

7.5.3.4 Median antall siteringer etter tidsskriftnivå for norske publikasjoner

7.5.3.4.1 Realfag og teknologi

Median antall siteringer (sammenlagt for 2016 til 2019) – Norge

Realfag og teknologi – vitenskapelige tidsskriftartikler

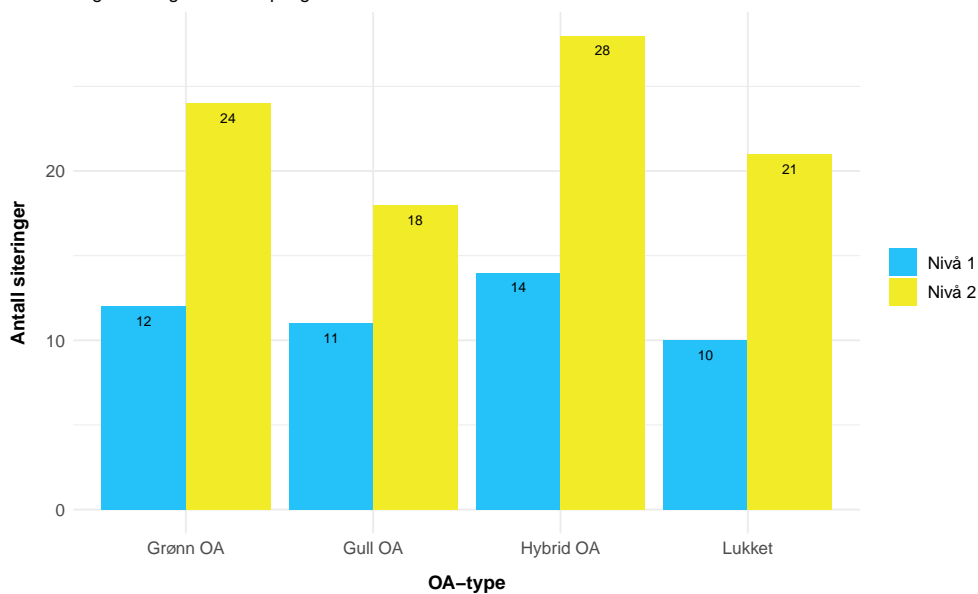

Datakilde: Cristin, Unpaywall, DOAJ, NIB/WoS

7.5.3.4.2 Medisin og helsefag

Median antall siteringer (sammenlagt for 2016 til 2019) – Norge

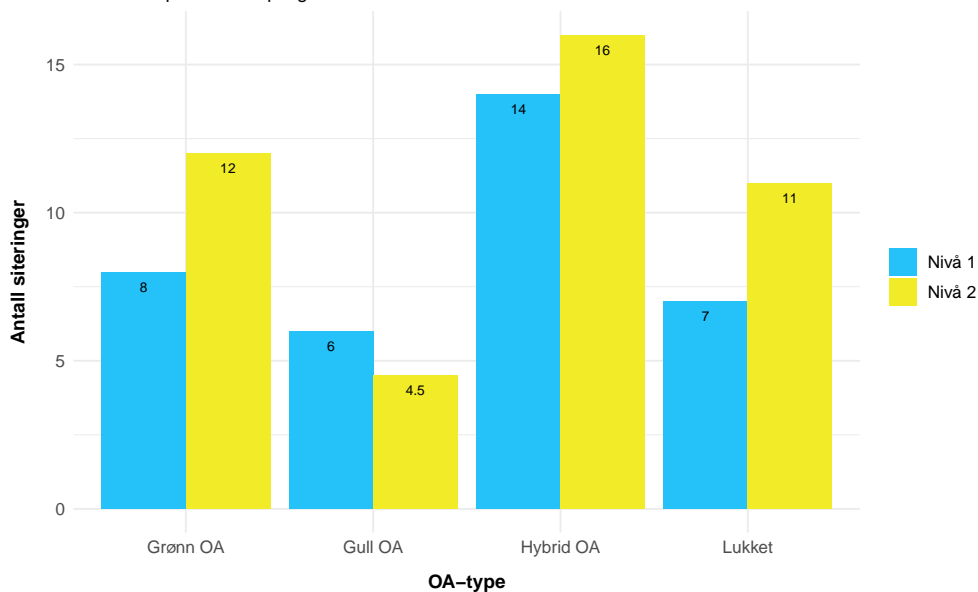
Medisin og helsefag – vitenskapelige tidsskriftartikler

Datakilde: Cristin, Unpaywall, DOAJ, NIB/WoS

7.5.3.4.3 Samfunnsvitenskap

Median antall siteringer (sammenlagt for 2016 til 2019) – Norge
Samfunnsvitenskap – vitenskapelige tidsskriftartikler

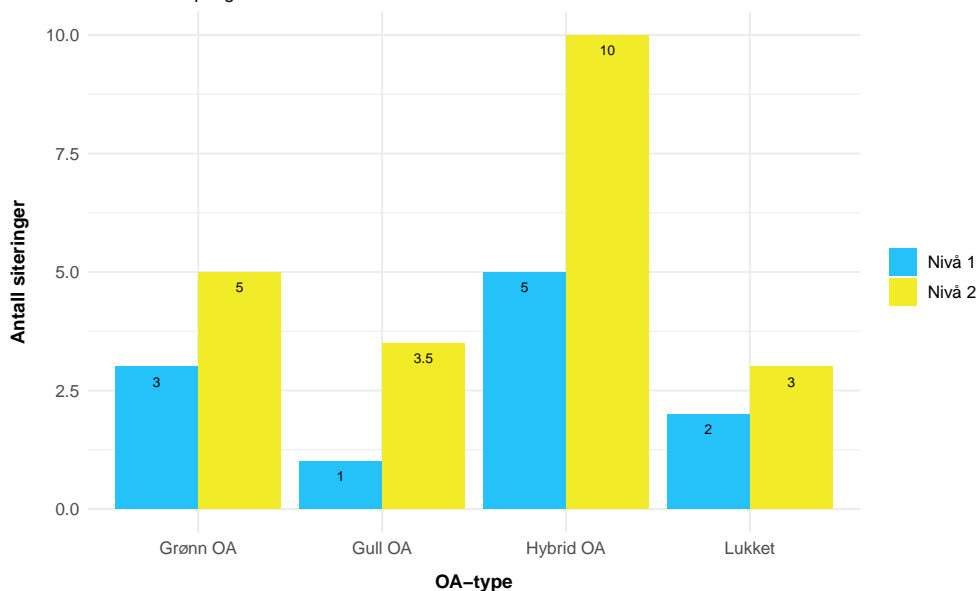

Datakilde: Cristin, Unpaywall, DOAJ, NIB/WoS

7.5.3.4.4 Humaniora

NB: Siteringsanalyser kan være påvirket av noen få publikasjoner med mange siteringer; særlig for humaniora bør resultatene derfor vurderes med stor forsiktighet.

Median antall siteringer (sammenlagt for 2016 til 2019) – Norge
Humaniora – vitenskapelige tidsskriftartikler

Datakilde: Cristin, Unpaywall, DOAJ, NIB/WoS

Referanser

- Langham-Putrow, Bakker, A. 2021. «Is the open access citation advantage real? A systematic review of the citation of open access and subscription-based articles». *Plos One* 16 (6): e0253129. <https://doi.org/10.1371/journal.pone.0253129>.
- McKiernan, Bourne, E. C. 2016. «How open science helps researchers succeed». *eLife* 5: e16800. <https://doi.org/10.7554/eLife.16800>.
- Mikki, S. 2017. «Scholarly publications beyond pay-walls: increased citation advantage for open publishing». *Scientometrics* 113: 1529–38. <https://doi.org/10.1007/s11192-017-2554-0>.
- NFR, Norges Forskningsråd. 2021. «Indikatorrapporten». <https://www.forskningsradet.no/indikatorrapporten/indikatorrapporten-dokument/Download>.
- . 2022. «Indikatorrapporten». <https://www.forskningsradet.no/indikatorrapporten/indikatorrapporten-dokument/>.
- SPARCEurope. 2016. «The Open Access Citation Advantage Service (OACA)». <https://sparceurope.org/what-we-do/open-access/sparc-europe-open-access-resources/open-access-citation-advantage-service-oaca/>.
- Suber, P. 2012. «Open Access». <https://doi.org/10.7551/mitpress/9286.001.0001>.

Arkivsak-dok. 23/00162-13
Saksansvarlig Ketil Eiane
Saksbehandler Tina Bringslimark

MUNTLIG ORIENTERINGER

Forslag til vedtak:

Forskningsutvalget tar saken til orientering

1) Statusrapport forskning og Kvalitetsrapport Ph.d.

Skal fremlegges i styremøtet 14. juni. Vil sendes på sirkulasjon til FU i forkant av styremøtet.

2) Beslutning om å ikke ta opp kinesiske CSC-kandidater

Beslutning om at Nord ikke skal ta opp studenter og forskere som kommer til Norge gjennom China Scholarship Council (CSC).

Bakgrunn: Kontrakten knyttet til China Scholarship Council ble først omtalt i den svenske avisen Dagens Nyheter, som skrev at de som skriver under på kontrakten «tvinges til å være lojale mot kommunistpartiet» og «tjene regimets interesser». Det førte blant annet til at Karolinska satte samarbeidet gjennom programmet på vent.

Det startet på Lund universitet, som har varslet at de ikke lenger tar imot studenter gjennom programmet. Universitetet bygger det både på egen svensk oversetting og en engelsk oversetting fra Georgetown University. Til den danske avisa Information sa visedekan David Gisselsson ved Lund denne uka at det i kontrakten «er noen formuleringer om patriotiske og alltid arbeide i statens interesse, som innskrenker den akademiske friheten og ytringsfriheten».

I Danmark har ett universitet stanset opptaket av CSC-studenter, mens et annet har satt det på vent mens de gransker saken.

I Norge har Universitetet i Bergen varslet at de ikke lenger vil delta i CSC, fordi de mener innholdet i kontrakten, ikke er forenlig med akademisk frihet.

Referanse: Khrono, 16.02.2023

3) TechLab: Informasjon om utvikling av TechLab.

4) Match making portal: Informasjon om Match making portal

5) Tekniske problemer rundt arrangementer

Innmeldt av Kari Ingstad

Bakgrunn: Forskere ved FSH (spesielt i Bodø) erfarer store «tekniske problemer». Det kan være knyttet til midt- eller sluttseminar, eller konferanser som arrangeres. Sist uke arrangerte en av FSHs forskningsgrupper en konferanse. Lederen for konferansen tok kontakt med KOLT allerede i januar. For det første er det vanskelig å finne rom, og om man finner rom så fungerer ikke de tekniske løsningene. Selv om de hadde planlagt i god tid, fikk de ikke lenken til å fungere. Når de fikk laget en ny lenke, fikk de problemer med lyden. I siste del av konferansen fungerte ikke lyden for dem som deltok digitalt. Om Nord ønsker å satse på digitalisering, og ha mulighet for å arrangere konferanser digitalt/hybrid, er vi avhengig av at teknologien fungerer. Fikk ikke hjelp fra IT som overlot problemet til KOLT. Hvem har ansvar, og hvordan løse slike ting? Dette er et problem som flere erfarer, og som FSH har prøvd å signalisere flere steder uten resultat.

6) Hvordan kan eksterne aktører samarbeide med Nord universitet?

Gjest: Odd Kristian Pettersen, seniorrådgiver prorektor nyskaping, NTNU

Odd Kr. Pettersen har vært forskningsdirektør i SINTEF og instituttleder for Department of Electronic Systems NTNU. Han fungerer nå som seniorrådgiver for prorektor nyskaping ved NTNU, og vil i FU-møtet fortelle om NTNUs «Innganger til samarbeid med NTNU». Har NTNU innganger til samarbeid som er direkte overførbare til Nord? Hva kan vi gjøre tiltak ved Nord for å få til mer samhandling med næringsliv og tjenester utenfor universitetet?